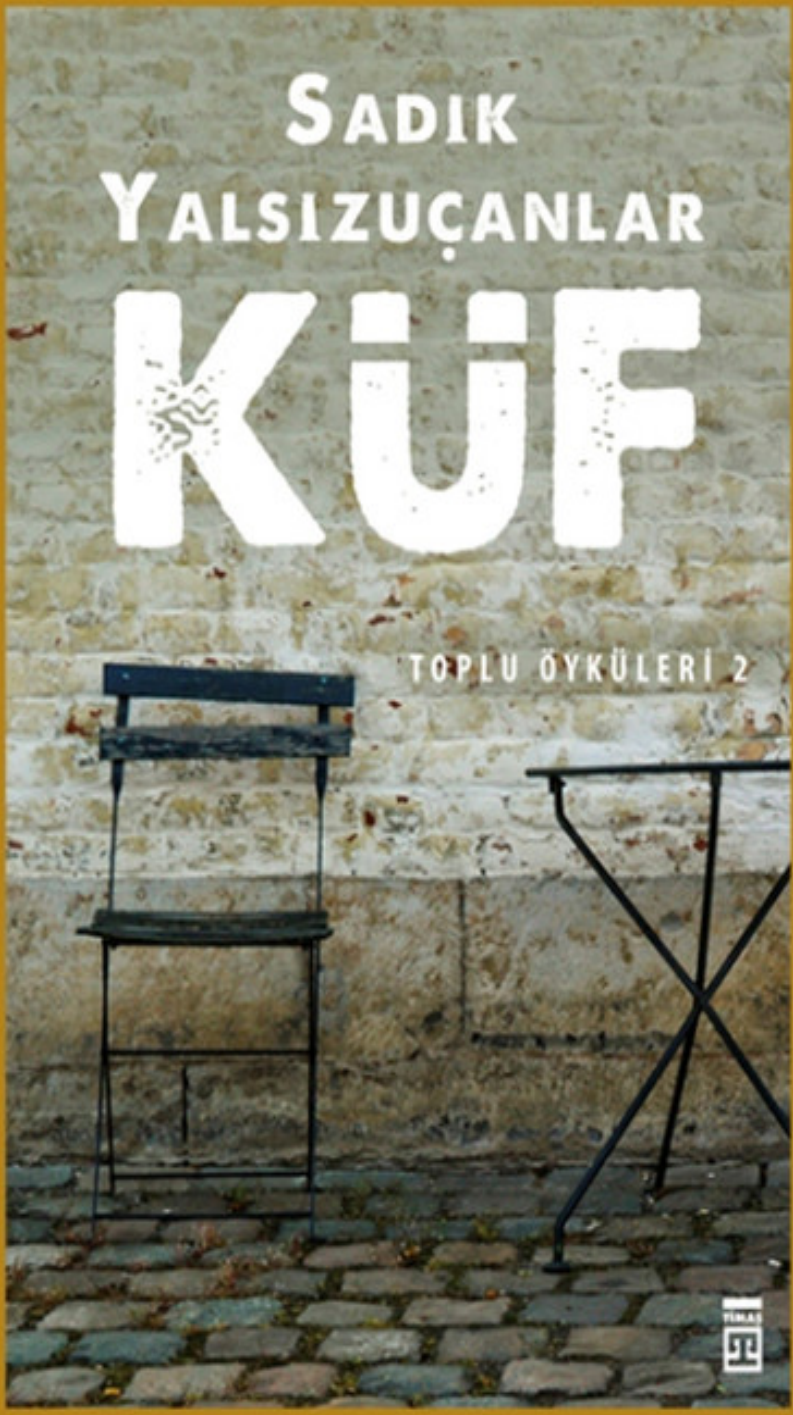

Sadık Yalsızuçanlar
KÜF
Toplu Öyküleri 2
TİMAŞ

iyi ki kitaplar var...

TİMAŞ YAYINLARI
İstanbul 2013

timas.com.tr

KÜF
Toplu Öyküleri-2
Sadık Yalsızuçanlar

TİMAŞ YAYINLARI | 3064
Edebiyat Kitaplığı/Öykü Dizisi | 32

YAYIN YÖNETMENİ
Emine Eroğlu

PROJE EDİTÖRÜ
Seval Akbıyık

EDİTÖR
Neval Akbıyık
Ayşe Tuba Ayman

1. BASKI
Mart 2013, İstanbul

ISBN
ISBN 978-605-08-0854-4
9 786050 808544

TİMAŞ YAYINLARI
Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24 Faks: (0212) 512 40 00
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr
timas@timas.com.tr
facebook.com/timasyayingrubu
twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT
Sistem Matbaacılık
Yılanlı Ayazma Sok. No: 8
Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 482 11 01
Matbaa Sertifika No: 16086

YAYIN HAKLARI
© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Tımaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

KÜF

Toplu Öyküleri-2

Sadık Yalsızuçanlar

TİMAŞ

SADIK YALSIZUÇANLAR

1962 yılında Malatya'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okudu. Öykü, roman, deneme, masal ve araştırma yazıları yazdı. Kitapları dünya dillerinde yayımlandı. *Şehirleri Süsleyen Yolcu*, *Gerçeği İnciten Papağan*, *Yakaza*, *Gezgin*, *Dem*, *Garip*, *Hiç*, *Sırlı Tuğlalar*, *Rüya Sineması*, *Anka*, *Vefa Apartmanı* ve *Birdenbire* kitaplarından bazıları.

yucanlar@yahoo.com
www.sadikyalsizucanlar.net

İçindekiler

Hiç 7
Hiç 9
Hiç'e Derkenar 48
Uzakla Yakının Sınırında 82
Toprağın Kenarları 93
Bir Göz Mesafesi 102
O Gün 115
Çiselti 117
Ay 126
Güneşin Işınlı Kalkanı 132
Senfonik İlahi 135
Hüzzam Peşrev 137
Yörük Semai 139
Nikriz 140
Hicaz Faslı 141
Segâh Kapanış 142

Çoğul ve Karmaşık 143
İç 145
Dış 146
Sıvı 147
Çoğul ve Karmaşık 148
Gölgesi 149
Bakışı 150
Yakışı 152
Sarmaşı 154
Zamanın Dalgalanışı 156
Kıl 158
Ara 159

Suret 160
Son 161
Paskal 162
Araṿani'ye Çıkarken Sağdaki Ceviz Ağacı 164
Kumkale 181

Şehirleri Süsleyen Yolcu 183
Tahakküm 185
Riyad 192
Kafesten Kuş Uçmuş Gibi 200
Kelebek 205
Çocuk Şehrinde 209
Bir Mecnun Masalı 215
Elif Gibi Yapayalnızım 224
Şehirleri Süsleyen Yolcu 230
Kasabada Yeni Bir Martı Çizgisi 241

Gerçeği İnciten Papağan 249
Kuğu Büyüsü 251
Gerçeği İnciten Papağan 253
Feylesof Sığınağı/Çekirdek Uykusu 275
Kime Karşı Ölümsün 277
Müphem Bırakılmış Bir Adamın Ölümü 284
Körebe 288
Bir Övgü Hesabı 295
Köpük 297
Yağmurpark 299
Doğu Batı Divanı 301
Mercan Gören Ses 304
Ayna 310
Yıldız Böceği 312
Kapı 314
Yılan 315
Kuyu 316

Hiç

Hiç

Fatih camiinden düşen ezanla uyandı Hattat. Pazardı. Dün kurulan semt pazarının artıklarını topluyordu çöpçüler. Pencereyi açtı. Yıkanma zamanı gelmiş perdenin biri havalandı. Çürük meyve-sebze, geceden kalma pis bir insan, bayat balık, deniz ve lağım kokusu içeriye doldu. Geceleri serinliyordu hava. Yüzüne soğuk yel vurdu. Esnedi. Dağınık eşyalar arasından geçerek banyoya gitti. Lavabo pisti. Suyu akıttı bir süre. Aynaya baktı. Pas lekelerinin arasından tıraşsız, yorgun çehresini gördü. Yüzüne suyu birkaç kez çarptı. Ayaklarını biçimsiz, yüksek lavaboya güçlükle kaldırıp yıkadı. Nemli, ter kokulu el havlusunu aldı, salona döndü. Evi balkonsuz, bitişik düzen eski Fatih kâgirlerinden birinin üçüncü katında, bir oda bir salon ve içinde iki kişinin güçlükle durabildiği kilerden ibaretti. Salonda geçiriyordu günü-

nü. Kamışlar, kalemler, divitler, kamışların ucunu kesip inceltti̇ği keskiler, yarım jiletler, küçük çakılar, maktalar, kayısı ve erik ağaçlarının reçinesine is katıp sulandırarak elde ettiği yazı maddesinin bulunduğu nun harfine benzeyen bakır çanak, çini mürekkep, kırmızı ve mavi mürekkep şişeleri, kopya kâğıtları, meşk için kullandığı beyaz renkli kartonlar, çay ile renklendirdiği çizim kâğıtları, eski hattatların çizimlerinden kopyalar, hat koleksiyonları, albümler, çeşitli romanlar, şiir kitapları, hat tarihine ilişkin birkaç kitap, şeyh hamdullah ve özyazıcı'nın simetrik hiç hatları, çeşitli istifli rik'a hiçleri, esed'in tefsirli meali, sahih-i buhari'den yaptığı çevirinin birinci cildi, mehmed kırkıncı'nın kader nedir'i, sarı gülü koyduğu ortasından kesilmiş bir litrelik pınar şaşal şişesi, içindeki kirli su, üzeri muşamba kaplı katlanabilir masa, poğaça kırıntıları, kanepenin yanında sürekli çay demlediği küçük tüp, yanında yerde birkaç damla çay artığı bulunan su bardakları, öğrenciliğinden kalma alüminyum çaydanlık, birkaçı yere saçılmış küp şekerin kutusu, radikal gazetesi'nin spor eki, kadirli'nin azaplı köyünde yaşayan annesinin ördüğü eprimiş altı delik patikler, kokusu odaya sinmiş mika küllük, boş-dolu sigara paketleri, kibrit kutuları, beypazarı maden suyu şişesi, sigara dumanından sararmış duvarda divani yazıyla istifli edeb ya hu ve rik'ayla yazılmış besmele kopyaları, miro'dan kurbağa yavrularına benzeyen iki tıpkıbasım, bir hafta öncesinde kalmış diyanet takvimi, antep işi fildişi süslemeli aynalı kandil, karşıda duvara yaslanmış eski yemek masası üzerinde naylon sürahi, su bardağı, birkaçı kullanılmış vermidon tablet, kâğıt peçeteler, toshiba marka küçük kapağı kırık teyp, yanında erkan oğur'un anadolu beşik kaseti, yanında ekranı tozdan ağarmış siemens marka otuz yedi ekran televizyon, üzerinde iki alüminyum çanaklı küçük portatif anten, birkaç sandalye, san-

dalyede tek kişilik başyastığı, kenarında dantel işlemesi, üzerinde salya kiri, alelacele katlanmış cami desenli seccade, yerde keçi kılından yörük kilimi, ayakkabılıktan sızmış kurumuş çamur parçaları, saç kılları, toz toprak ve bütün bunlara ayrı ayrı sinmiş yalnızlık... Havluyu bıraktı sandalyeye, pencereyi kapadı, sıvanmış kolların düzeltti, seccadeyi serdi, namaza durdu. Sünneti kıldıktan sonra çaydanlığı doldurup tüpü ateşledi. Farzdan sonra kanepeye oturdu, İsm-i Azam'ı mırıldanmaya başladı. Yacemiluyaallah Yakebiruyaallah Yağaniyyuyaallah...derken bir ritim tutturdu, sallanmaya başladı, her ismi iki kez okudu, sonra üç dört beş...kez tekrar etti, ettikçe ettiği ismin harflerinin çözüldüğünü hissetti... Çözülen harfler dağılıyor, boşluğa savruluyordu, savrulduğu boşlukta yeniden birbirini bularak yeni sözcüklere dönüşüyor, yeni duygular keşfediyor, isimle varolan büyüyen kırılan küçülen dağılan yeniden yapılan nesnelerin üzerindeki örtü havalanıyor, örtüsü kalkan nesnenin içgüzelliği beliriyordu. Söyledikçe ve harfleri savurdukça boşlukta olduğunu fark etti. Duvardaki Şeyh Hamdullah Hiç'ine baktı. Güzel he ile ye'nin bitişmesini gördü. Çe sonda gereksiz gibiydi, hii diye okudu. Sonra ç dedi, ç. Çe demedi, açık e'yi söylemeden, sadece ç, e veya i'siz, iyeliği olmaksızın, ç diye sondaki sesliyi yuttu. Yutunca biten, hiç başlamayan bir şey oldu. Boşluk gibi bir şey. Yokluk gibi. Olmayan, olmamış olan gibi. Yokluğun varlığın öteki yüzü olduğunu düşünürdü hiç yazmayı her düşündüğünde. Varlığın içyüzü. Varlığın içi dışa çevrilince yok oluyordu. Varolan bir şeydi yokluk. Varlığı boşluklayan bir şey. Amaaan diyerek kalktı. Başı ağrıyordu. Çay demledi, iki hap içti. Paketi aldı açtı boştu attı sehpanın üzerine, ötekini aldı, sigara çıkardı, kibritte aynı sorunu yaşamadı, çakınca ateş... Altı mavi, üstü sarı, ortada yanan çubuğun kararıp kuruması, yandıkça biten, bittikçe boşluğa

düşen bir şey. Biri bitti. Parmağı yandı, emdi parmağını, üfürdü, üfürdü. Gidip suya tuttu. Suda kaldı bir süre. Su gibi akıcı şeyde. Dışarıda dünya ışıyordu ağır ağır...yavaş yavaş... giderek...zaman içinde...zamanla birlikte...zaman altında... ona bağlı olarak...zamanın içinde...dışında olmayan...olmayan yani...Geldi, yeniden yaktı kibriti, dumanı bitince yaklaştırdı, çekti, çekince sigara parladı, küçük, zayıf bir alev, bir daha yandı, ucundan dumana dönüştü, ağzından burnundan çıktı, çıkınca biçim değiştirdi, parmağı yanıyordu, tekrar suya tuttu... Su akıyor, kibrit yanıyor, hava ışıyor, şehrin sesleri artıyordu. Su kaynayınca çayı demledi. Demlikteki çay artığını dökmeyi, demliği temizlemeyi hiç sevmiyordu. Yere döküyor, silmek zorunda kalıyor, çöp bidonu olmadığından mutfak kapısının koluna astığı naylon poşete döküyor, yırtık poşetten yere çay artığı sızıyor, sızarken çöpün kokusunu da sızdırıyordu. Perdeyi açtı, gün ışımıştı. Simit, poğaça satıcıları, esnaf, çöpçüler, kamyonet homurtuları, kamyon gürültüleri, ekmek süt dağıtıcıları, kumruların tekdüze ötüşleri, kepenk sesleri... Şehrin sesleri çoğalıyordu. Çoğaldıkça karışıyor, uğultuya dönüşüyordu. Kanepeye döndü. Çayı döktü bardağa. Üzerinde taneler. Haşlanmış gibiydi. Bir sigara daha yaktı. Başındaki ağrı hafiflemişti. Yeni gün başlıyordu. Birazdan uyumak üzere yatağa dönecekti. Şehir uyanınca Hattat uyuyordu. Hattat uyuyunca rüyalar uyanıyordu. Öğleye kadar uyuyacaktı. Birkaç kez uyanacak, gürültü uyumasına izin vermediğinde kalkacaktı. Kalktı. Yerden maktayı aldı. Kalem yuvasına baktı uzun uzun. Ayrı bir nesne olarak kalemin ucundan kesildiği yuva. Kalem evi. Onun da evi olduğuna göre yersiz yurtsuz bir nesne var mıydı? Mekânı olan her nesne gibi kalemin de zamanı var. Zamansallığı aşmak üzere hokkaya, nun harfine dalıyor, oradan aldığı mürekkeple yine ayrı bir nesne olan kâğıda yok-

luktan harfler düşürüyor. Harfler var olurken kendisi ve kâğıt yok oluyor. Kalemle harf varlığın iki yüzü. İçi ve dışı. Kalem, mürekkep ve kâğıt dış, harfler iç. Varlığın özünü taşıyor kâğıda. Bıraktı maktayı masaya. Makta...kesilen yer...kesilen, biten yer. Burada kesiliyorsa bir yerlerde başlıyordu kalem. Kalem kesilmeden başlayan bir şey değildi. Maktayı bir yerlerden hatırlıyordu, maktayı matlayı. Beyitle ilgili bir şey. Evle. Divan dersleri almıştı bir dönem okulda. Sahi okulu vardı bir zamanlar. Beyazıt meydanına bakan görkemli bir kapısı. Beyazıt camiine, meydana, meydandaki çınara, çınarın yanından girilen sahhaflar çarşısına bakan. İki yanında polis bekleyen. Uzun saçlıları, blucinlileri ve başı örtülüleri içeri almayan. İtiraz edenleri coplayan bir okulu vardı. Portalinde arapça yazılar yazardı. Fetihle, İstanbul'la ilgili şeyler. Girip çıkanların, ne olduğunu anlamadan mezun olduğu. Olup bitenlere anlam veremeden geçip gidilen. Kapıdan girilirken polisin, girilince rektörün, ardından dekanın, ardından bölüm başkanının nöbet tuttuğu. Bir komiserliğe bağlı. Hayatta en hakiki mürşidin ilim olduğu. Hakiki'nin nemli, bunaltıcı yaz sıcaklarında buharlaştığı. Mürşid'in nemli kış soğuklarında donduğu. İlim'in şiddetli güz lodoslarında yitip gittiği. Rektör bey, derhal Çin'e gidip ilim alınız geliniz. Emredersiniz paşam. Bu delikanlıların böyle şallap şullap girip çıkmalarına, oturup kalkmalarına, öyle yırtık pırtık giyinmelerine, hocalarına hürmetsiz edepsiz cevap vermelerine, ellerinde pankart asayişi bozmalarına, ilmin birinci şartı olan itaati terk edip her tatbikatı protesto sadedinde kazan kaldırmalarına asla müsaade etmeyiniz. Kolluk kuvvetleri ne güne duruyor. Bu güzide ilim yuvasında huzuru bozanların derhal kellesi koparıla. Emredersiniz sultanım. Bakınız rektör efendi, biz sizi oraya mukaddes öğrenim hakkını muhafaza etmeniz ve talebeleri devlete yararlı ve itaatkâr kişiler

haline getirmeniz için tayin ettik. Vazifenizi biliniz ki talebeler de hadlerini bilsinler. Emredersiniz efendim. Ha şöyle, herkes haddini bilmeli. Bin dolarlar verildiğinde verenin çıkarı doğrultusunda mütalaalar yazan hukuk profesörlerinin olduğu bir okul. En çok çevre hukukunu severdi. En az onda kafası şişerdi. En sevmediği de medeni hukuktu. Medeni olanla başı hoş değildi. Kütüphanesi yıkılan, kitapları çöplüğe atılan bir okulu vardı. Okula gitmesine, sınavlara, derslere girmesine neden olan birkaç hoca da vardı bölümde. İyi ki vardılar. Biri, sokak kedilerine her gün ciğerler, dalaklar getirir, kapı önünde, naylon kaplarda onlara paylaştırır, kolları sıvalı, elleri kanlı, koridorda dolaşırdı. Bir başkası, yoksul öğrencilere harçlık veren, herkesin hukukunu gözeten, alanıyla ilgili yeni yayınları izleyen, birkaç dil bilen, yaratıcı zekâya sahip, üretken ve onurlu bir adam. Onun da kedilerle, sokak köpekleriyle başı hoştu, o da mutad yiyecek getirirdi onlara. Bir keresinde rektörlükten bir uyarı yazısı gelmiş, 'bahse konu olan kedi, köpek ve sair sokak hayvanlarının ve onlara sunulan çeşitli tegaddi nesnelerinin bölümü ve bilhassa bölüm girişini kirlettiği, buna sebebiyet verenler hakkında soruşturma açılacağı' belirtilmişti. Hoca, bunun üzerine, özel kalem müdürünü aramış ve 'Rektörünüze söyleyin, bölüm girişindeki kedi ve köpekler başörtülü değil' demişti. Altı yılda bitirmişti hukuku. Bitirmişti ya, staj bile yapmamış, hukukla ilgili kitap ve notlarını, mezun olduğunun ertesi kışında sobada yakmıştı. İşe yaramıştı sonunda kitaplar. Özel hukukla ilgili olanlar, özellikle kazancı yayınevininkiler gecenin en soğuk anlarında ısıtmıştı sigara, küf, yalnızlık kokan odasını. Hamamböcekleri de özel hukuk kitaplarını çok sevmişti. Poğaça kırıntılarıyla özel hukuk doktora tezleri hamamböceklerince çok sevilirdi. Hattat, dersliklerde de rastlıyordu böceklere. Böcek kelimesini, borçlar hukuku dersinde kitap-

larıyla yetinmeyip onlardan çıkardığı not teksirlerini dağıtan hocası beşir beyin cinsellikle ilgili geyiğini dinlerken teksirin ilk sayfasına celi hattıyla yazmış ve böcek biçiminde istiflemişti. Beşir beye benzemişti yazı. Böcek bey diye fısıldadı. Sesi, hocanın yorgun ama ihtiraslı sesine karıştı. Böcek. Be ile ce'nin arasına zarif bir vav çizdi, kef'le bitirdi. Kef'in kuyruğunu yukarı uzattı kıvırarak. Kuyruklu böcek. Lebdeğmez söyleyen ozanları düşündü. Be patlak ünsüz müydü? Hem ünü yok hem patlak. Bir temel fıkrasını anlatıyordu hoca şimdi borçlar hukukunda. Hocam bizi kendinize çok borçlandırdınız. Bunu nasıl ödeyeceğiz size? Talik yazıyla. Talik yazısı bir uyum hattıdır. Ötekine uyan, devlete uyan, girdiği yere uyan, birbirine uyan, yönetime uyanların hattı. Hattat'ın talik biçimleriyle dışavurmak istediği, çizgilerin orantı ve uyumudur. Çizgilerin müziği... Efendim musikide olduğu gibi talik hattında da çizgiler, güzellik ve uyumla çıkan sonsuz seslerin birleşimidir. 'Sana sormuyoruz hocam' dedi. Bu kez sesi biraz fazla çıkmıştı, hoca duymamıştı ama hayli duyan olmuştu. Gülüşmeler olunca hoca kürsüye vurdu. Vurunca sessizlik oldu. Hoca, 'Şimdi ilk istikrazla beraber alacaklının...' diye konuya girdi. Girince zili bekledi. Beklerken boşluk oldu. Boşluklar sıklaşmıştı. Sıkı boşluk varlığın özüne doğru bir yol açıyordu Hattat'ta. Oradan varlığın yüreğine sızıyor, sızdıkça göğsündeki sızı derinleşiyordu. Boşlukta hem kimsesizlik hem hiçlik. Hiçlikte kimse olmadığından kimsesizlik de yoktur. Bu yüzden zili bekliyor ve çıkıyordu. Okulun en çok çıkışını severdi, çıkış kapısını. Hem ucuz giysi ve kitap bulabildiği bir pazar kuruluyordu, hem de çınaraltında taze çay içip insanları seyredebiliyordu. Hatta bulaşmasının sekizinci yılında insanları artık harf gibi görüyordu. Şu çizgili kravatlı, koyu vişneçürüğü takım elbiseli genç adam sessiz harflere ulanan elif'e, şu beli bükülmüş

ya eşini yitirmiş yalnız veya evinde durdurmayan bir sıkıntıyı yaşayan yaşlı adam dal'a, şu kafasında tilkiler dolaşan, ucuz antika avına çıkmış, üstten kesilmiş ince bıyıklı, sağ yanağında iri et benli, öğretmen emeklisi adam re'ye, az önce getirdiği çay fincanının boşalmasını bekleyen güneydoğulu delikanlı noktalarını yitirmiş şın'a, caminin kuzey kapısında bağdaş kurmuş oturan bu şişman, ortayaşlı kadın ayn'a, yaslanmış uyuyan çocuğu mim'e, üç tekerli arabasında çorap satan şu bıyıklı, kasketli adam cim'e, değerli ama ucuz kitap arayan şu kitapkurdu yaşlı adam fe'ye benziyordu. Çınar daima lam elif'ti. Ne zaman baksa elif'le lam'ın birleştiği lam elif'i görüyordu çınarda. Çınardan habersiz bir insan ırmağı akıyordu yerde. Yerde ayaklanmış harfler kaynıyordu. Onlardan dilediğini alıp kâğıtta birleştirebiliyordu. İlkin heceler çatıyordu onlardan. Hece çatmanın keyifli olduğu kadar güç bir yanı vardı. Keyifli yanı, dilediğinde birleştirebilmesinden, güçlüğü hecelerin kendi başlarına bir anlam ifade etmemesindendi. En çok yoksul insanların benzediği harfleri seviyordu. Onlar daima dal, zal veya re gibi eğik, boynu bükük tüler. Kimsesiz ve açtılar. Sofralarında bir gün çay ve çökelek, bir gün patates haşlaması bulunca bayram yaparlardı. Kışın ısınmak için yakacakları odun veya kömürleri olmuyordu. Eski giysiler, papuçlar toplayıp yakıyorlardı sobalarında. Onları bulamayınca piknik tüpü yakarak ısınıyorlardı. Çok çocukları oluyordu bu harflerin. Sessiz ve dişil olduklarından çoğalıyor ve seslerini çıkaramıyorlardı. Her şeye rağmen evde bir televizyonları oluyordu ve oradan şarkıcı ve mankenlerin haberlerini dinleyebiliyorlardı. En çok mutfak ve yemek programlarını, gurmelerin katıldığı programları izliyor, onlara ve mankenlere bakarak yutkunuyor ve olmadık birleşmelerle tuhaf heceler oluşturarak sözcüklere hazır hale geliyorlardı. Televizyonda konuşan politika-

cıların sözcüklerinden bir şey anlamıyorlardı. Kendilerinden oluşan heceler, kelimeler ilettiklerinde onların da bir şey anlamadıklarını görüyorlardı. Ama bir nezaket vardı arada, herkes birbirine sayın diyordu. Durmayın sayın. S ile a ile ı ile y ile n. Beş ayrı harften oluşun. Beş harf beşibiyerde gibi durmayın, birleşin. Birlik ve beraberlikten söz edilince yoksullar, kendilerinin bir araya gelerek kelimeler oluşturmasını anlıyorlardı. Bu kelimelerin parçalanarak tek tek bir kâğıda düşmesi hattatlarca yapıldığı için yoksullar nesli tükenmiş bu yazıcıları tanımadığından siyasetçilerle kendileri arasında bağlanamaz bir kopukluk olduğunu görüyorlardı. Sonra gayrisafimillihasıla denilen bir harf kümesi vardı ki her işadamı ve ekonomidensorumludevletbakanının her konuşmasında mutlaka gösteriyordu kendisini. Yirmi ayrı harfin isteksiz biçimde bir araya geldiği bu öbeğin kendisinden ayrılmayan yakınları vardı. Kişibaşınadüşenmilligelir gibi yakınları dışında kendilerine benzemeyen ve hiçbir dilde karşılığını göremedikleri başka harf yığınlarına da yoksulların kulakları artık aşinaydı. Bu kelimeler uçuştuğuna göre bir şeyleri çok seven ve üşüşen sinekler mi, yoksa beyinleri aşağılanan kuşlar mı oldukları tartışma götürürdü. Tartışma programlarında bilhassa harfleri acımasızca bir araya getiren ve onlardan anlamsız sözcükler üreten konuşmacıları her dinlediklerinde beyinlerinin boşaldığını görmeleri için hattatın onları mutlaka kufi ile yazması gerekiyordu. Çünki kufi geometrikti. Kanavayı oluşturan parçalar kufide yatay veya dikey olmalıydı. Ya sürünen veya ayağa kalkan harfler... Arada, eğip bükülmeyen, biraz eğik veya biraz dikey olmayan. Yani yarıyatık veya yarıdikey harflerle kuş veya sinek gibi uçuşan harflerin oluşturduğu sözcükler anlamsız olmaktan kurtulamazdı. Böylece piyasaların bunu nasıl algıladığını saatlerce dinleyip, göstergelerin önümüzdeki haftayı iyi göstermesini

hayra yorup, bir yılda sekizinci bankanın fona nasıl devredildiğini öğrenip bededekadan bankaya kaçmilyondolar aktarıldığını hesaba ne zamanları ne mecalleri kalıyordu yoksulların. Sofrada yine ya patates veya sıvı yağla karıştırılmış tuzlu çökelek ve bayat ekmek oluyordu. Baba yine işsiz, sabah evden dışarı çıkamıyor, anneler yine akşam pazardan artık topluyor, çocuklar okula gitmiyor, yüzleri gülmüyor, oyuncakları vitrinlerde görüyor, annelerinin uzanan her mikrofona neden ağladığını anlamıyorlardı. Çünki kufi bazen nesih, bazen sülüs ve nesih bazen de satrançlıydı. Satrançlıydı, çünkü dikey çatılıyordu harfler. Üstten. Genelkurmay için siviltoplumkuruluşu diyen siyasetçi satrançlı kufiyle yazılıyordu. Kufi en geleneksel yazı biçimiydi. Kökü kökeni en eski. Tarihin tozlu raflarına, çöp sepetine, örümcek bağlamış koridorlarına uzanan. Uzun, upuzun, ıpıssız bir geçmişi vardı, karanlık bir mazisi. Bu maziden çıkıp bugüne, üstten, tepeden, üsbiyerlerden inen bir yanı oluyordu. Olunca bugüne en kolay çevrilebilen karakterleri üretebiliyordu. Ana karakterlerinden biri düz çizgilerden oluşan, daima çizgili kravatlı olan, düz renklerden en çok neftiyeşili seven, paralel kısımlar arasındaki açıklığı her yerde aynı olan, aynı hizada duran, hizaya gelmesini bilen, geldiği yerleri unutan, giderek yersizleşen, oturoturduğunyerde denilince hazırola geçen, hep hazır olan, ağzına aldığı her harfi harflikten çıkarıp sakız gibi çiğneyip tüküren, tükürüp tükürüp yüzüne yağmur yağan, yağdıkça yiyen, yedikçe şişen, şiştikçe hindi gibi kabaran, kabarıp kabarıp kara fatma annen güzel sen çirkin ben güzel sen çirkin sen ben yok biz varız biz bize benzeriz biz ne çirkin ne güzeliz biz ne ürkek ne erkeğiz biz biziz bizim bizden başka dostumuz yoktur bizden olmayanlar çık dışarı ya sev ya terk et ya yağ sat ya bal tut bal tutup yala parmağını yalakalığını ermeni kanıyla karıştırma deprem geldi hoş

geldi kan geldi hoş gelmedi kan ermenistandan geldi bölücübaşı terör ne seni ne beni gördü bir tasarı geçince çok değerli ve sayın ve saygın ve muhterem ve kardeşlerim ve romalılar ve zehirliler ve zenginler ve fareler ve insanlar ve uzanlar ve uzayanlar boyu oyunlular oyunu koyunlular üç merkezden iki merkeze iki merkezden tek merkeze götürürler herkese üniversite sayısını çıkar ikiyüzmerkeze oradan gelbaşörtülümektebe kapıda zincirlesinlersenibilhaddini egemenlik kayıtsız şortsuz tişörtlü denetle askerini denetlesin asker seni sen sev ülkeni sevmezsen sevecekler enseni en senin olmayandan vazgeçerek gel iktidara iktidar gelsin sana gel gel olsun çocuk gelsin çocuk büyüsün annenin babanın malı meli takısından sıyrılsın evden kaçsın çocuk kaçıp kaçıp gitsin arka sokaklarına koklasın tinerleri kurtulsun imefeden alsın başını gitsin aksaraydaki köprünün altına sersin çöplükten bulduğu paltosunu yatsın uyusun kurtulsun savcılıkiyihalkâğıdından uyansın şehrin gürültülerine hattat sabah namazını kılarken gitsin arasın çöplüklerden bi parça esmer ekmek yesin kurtulsun açlığından otursun beklesin ta ki yazılsın kufi sülüsle... Karelerden oluşan bu yazıya makılı diyordu eskiler. Eskilerle yeniler birbirinin harflerinden hece kuramıyor, sözcüklerini anlamıyordu. Dil bir anlaşamama olduğunca anlaşılabiliyordu hattatın elyazısı. Saf aklından saf altın gibi geliyordu harfler. Hattat, elinin güzelliğinin dilin ve düşüncenin zerafeti olduğunu fark edince başladı yazmaya. Hocaların girip çıktığı kapıdan inince Süleymaniye'ye giden sokağa sapar, Diyarbakırlı Hamid'in tek odalı evine uğrardı. En çok vav'larını severdi onun. Ve'lerini. Uzun, upuzun cümleler kurar, ve ile bağlardı onları, kurup kurup bozardı hoca. Cümle uzadıkça söylemek istediğini unutur, yeni şeyler söylerdi. Her defasında 'artık yeni şeyler söylemek lazım' diye bitirirdi. Bitirdiği imzasından

anlaşılırdı. Hamid-i Amid. Amid Diyarbakır'ın eski adıydı. Hocadan aldığı meşk kâğıtlarını saklıyordu. Meşksiz yazardı Hamid. Kubbelere yazdığı insan büyüklüğündeki elifler, vavlar ve nunlarla biliniyordu. Bir de tevafuklu Kuran yazmıştı. Bir daha istediler, bir daha yazdı. Yazmak üzere gelmişti dünyaya. Sabah uyanınca başlıyor, gece uyuyana değin yazıyordu. Bütün harflerin elif'ten geldiğine inanırdı. Ne yazsa elif yazıyor gibi yazardı. Vav elif'in sağ ucundan bükülerek kendi içine doğru kıvrıldığı, içe döndüğü bir harfti. İçedönüklüğü anlatan sözcüklerin başına gelirdi. Nun elif'in yatarak iki ucundan yükselmesiyle belirmişti. Hem yatay hem dikey bir harfti. Zaman ve mekâna bağlı olmayan soyut kelimelerin başına gelirdi. Elif birdi. Noktadan doğmuştu. Nokta birimdi, özdü. Hattat, Hamid'in hattından sıyırdı bakışlarını, yeni çay doldurdu, yeni sigara yaktı. Televizyonu açtı. Gün Başlıyor programında sinüsleri iltihaplanan dalmaçyalı köpekler için neler yapılması gerektiğini dinledi. Kanepeye uzandı. Gözkapakları ağır ağır kapanırken konuşmacının sesi eridi. Dalmaçyalıların üçayda bir karma aşılarının... Rüyasında kendini mim harfi olarak görüyordu. Şiddetli bir deprem olmuş, yerin altı üstüne gelmiş, her şey yok olmuş, sadece harfler kalmıştı. Şimdi harfler ülkesinde yaşıyordu hattat. Ülkesinin üç yanı harf deniziyle çevreliydi. Kullanılmayan harflerin yığılması, sıkışması ve pörtlemesiyle harf dağları oluşmuştu. Yatay, engin ve düz harflerden ovalar oluşmuştu. Sadece servi vardı. Ağaç olarak elif harfi kendinden koparıp attığı parçalarla serviler bitirmişti. Hayvan olarak sadece sad harfinden yapılmış salyangozlar dolaşıyordu ortalıkta. Hattat mim idi ve cümle sonlarına geliyordu. İki adlı nesnelerin birinci adlarını kısaltıyor, artlarına geliyordu. Sözcüklere girmek istemeyen harfleri mimliyorlardı. Bir düzen, bir yönetim biçimi, bir laiklik, bir şeriat veya

devrim tehlikesi, bir ekonomidensorumludevletbakanı, bir devlet yoktu ülkede. Devlet olmayınca hiçbir şey yoktu zaten. Ülkenin ordusu da yoktu. Silahı, uçağı, taburları, bölükleri, yeşil giysileri, kısa veya uzun künyeleri, mehmetçik defterleri, emirkomutakademesi yoktu, asker siyasileri ikidebir uyarmıyordu, uyarılmayan siviller de yoktu, sivillerin uyarılmasının etkileyeceği, kırılgan bir piyasa da yoktu. Borsa tahtası ne kapalı ne açıktı. Tahta yoktu. Köy yoktu. Tahta ve köy olmayınca tahtalıköy de yoktu. Özel ve resmî bankalar batmıyordu. Onlar da yoktu. Onlar üzerinden özel sektöre krediler aktarılamıyordu. Kredi yoktu. Satın alma gücü her ay yüzde on azalmıyordu. Satın alınacak veya zayıflayacak güç yoktu. Harfler ne güçlü ne güçsüzdüler. Güç yoktu. Güce inanan veya boyuneğen, karşıçıkan veya inanmayan yoktu. Güçsüz bir ülkeydi burası. Gücün olmadığı. Arabalar, evler, apartmanlar, plazalar, şirketler, yollar, otobanlar, trenler, vapurlar, vampirler, kumpirler yoktu. Kimse kimseyi yiyemiyor, kanını içemiyordu. Kan da yoktu. Kansızdı ülke. Elektrik, su, jilet, ekmek, bilgisayar, halı, mobilya, doğalgaz, güvenlik siyaseti, türk dil ve tarih kurumu, atatürk, dil tarih kurumu, türk hava kurumu yoktu. Dil yoktu, tarih yoktu. Kimse kimseyle kurumlar üzerinden haberleşmiyordu. Haberleşme sistemi yoktu. Sistemsiz bir ülkeydi. Bir yoktu, lik yoktu, birlik yoktu, ber yoktu, a yoktu, ber yoktu, lik zaten yoktu, beraberlik hiç yoktu. Hiç vardı ama beraberlik yoktu. Kardeşlik ve özgürlük biçiminde başlayan cümleler olamazdı, kardeşlikle özgürlük birbiriyle olamazdı. Yangın yoktu, orman yoktu. Ormanyangınları haberleri teretebirden verilmiyordu. Terete de bir de yoktu. Hattat bu yokluklar ülkesinde olmayan şeylerden haberdar tek harfti. Kendini mim olarak görüyordu, ama iki m'nin arasına i'yi alarak oluşmuş elif'in bir ucundan kendi içine doğru kıvrılmasıyla, içe-

dönmesiyle var olduğunun ayrımında değildi. İçedönüktü Hattat. Bu doğruydu. Evden nadiren çıkıyor, kimseyle görüşmüyor, aydabir otuzluk kart alarak annesini arıyor, kısa birkaç nasılsın iyi misin iyiyim sen nasılsın merak etme bakarım diyordu, o kadar. Davet edildiği toplantılara, düğün ve iftarlara, hat sempozyumlarına, geleneksel sanatlarımız ve geleceğimiz toplantılarına, kurs çağrılarına kulak asmıyordu. Günaşırı gazete alıyor, gazete, çay ve sigara aldığı bakkalla da konuşmamaya gayret ediyordu. Bakkalın siparişlerini alırken, paranın üstünü verirken yavaş davranması çileden çıkarıyordu Hattat'ı. Ayakkabısına kösele yaptırmak için huzur apartmanının giriş katındaki tamirciye bu yüzden gitmek istemiyordu. Gittiğinde poşete sarılı ayakkabı tekini bırakıyor, ne derse tamam diyerek kaçıyordu. Berberin gevezeliğine tahammül edemediğinden iki ayda bir yaptırdığı saç tıraşı da kâbustu. Bu yüzden en çok Ergüder Yoldaş'a gıpta ediyordu. Büyükada olmasın Kadirli'nin Azaplı köyü olsun razıydı, bir yerde hiç kimsenin olmadığı bir yerde yaşasın istiyordu. Bu yüzden mi bir ucu içine dönük mim olarak görüyordu kendini. Bu, 'yüzden' sözcüğünü de sevmiyordu. Yüz kökü ve den ekinin zoraki buluşması. Zoraki olan her şeyden kaça kaça evinin bir köşesine sıkışmış kalmıştı işte. Akranları avukat, yargıç veya savcı olmuş, özel hukuk büroları açmış, o mahkeme senin bu haciz benim koşuşturur, para kazanır, eşine de araba alır, yazlık, ikinci ev, kooperatif, yurtdışı derken, sosyal yaşamın renkli hülyalarının denizinde yüzerken, Hattat bu vav'ın ucu biraz ince mi olsa, şu güzel he'nin simetrisi sorunlu'ya boğulmuştu. Aynası bile paslı idi. Ne tıraşı ne giyim kuşamı ne sosyal yaşamı ne evi barkı eşi adı cenk ve cemre olan bir oğlu bir kızı ne arabası ne evi hiç bir şeyi yoktu. Hiç yok boşluk derken olmayan düşüncesinin deryasına dalmıştı. İşte düşünde servi ve salyangozdan başka

bir şey olmayan harflerden kurulu bir dünyada yaşıyordu. Bu hal ve ahvalde yürüyüp giderken ansızın bir infilak oldu, dörtbir yana harf parçaları saçıldı. A'nın yarısı kopmuş, L'nin bir bacağı kalmış, S çengel haline gelmiş, V alttan kesilmiş, Z ortadan bölünmüştü, harflerin anlamları değişmiş, yeni anlamlar da kazanamamış, boşlukta kalmışlardı...Hattat'ın da içedönük ucu kopmuş, kısa kesik bir çizgi haline gelmişti. İşte harfler asıl yurduna döndü, boşluğa düştü. Şimdi onları yeniden ve bu halleriyle bir araya getirerek yeni sözcükler üretmenin zamanıdır, diye düşündü Hattat. Salyangozlara, harf parçalarını elif'ten yapılmış servilerin başına çıkarıp boşluğa atmalarını söyledi. Bütün parçalar teker teker toplandı, ağaca çıkarılıp boşluğa bırakıldı. Boşlukta her parça kendini yeniden yapıyor ve yeni harflere dönüşüyordu. Dönüştükçe çoğaldı harfler. Binbir tane harf yapıldı. Hattat onlardan yedi tanesini seçti: c a n s ı k t ve bazılarını iki kez kullanarak birleşik sözcük yaptı: cansıkıntısı.

Uyandığında kanepede terlemiş, üşümüş, bedeni kırılmış, vakit öğleyi aşmıştı ve sözcüğü elinde sımsıkı tutuyordu: cansıkıntısı. Cansıkıntısı dedi. Kelimeden bir ses duydu. Eğildi, bir daha cansıkıntısı dedi. Hiç diye bir ses çıktı kelimeden. Şaşırdı. Tekrarladı: cansıkıntısı. Kelimeden ses geldi: hiç. Hiç mi dedi. Hiç dedi kelime. Kelimenin iç sesi hiç diyordu. Kelime zaten iç ses değil miydi? Cansıkıntısı dedi tekrar, bir daha bir daha tekrarladı. Kelimeden her defasında hiç diye ses geldi. Kelimenin içi çınlıyordu. Çınladıkça başka güçleri ortaya çıkıyordu. Tekrarladıkça kelimenin dışanlamı kayboldu. Sesi kaldı sadece. Sesi, yani hiç. Hiç ilkin sade ve kimsesiz görünüyordu. Üç harften ibaretti: güzel he, ye ve çe. Lakin söylendikçe içte bir titreşim yaratıyordu. Boşluk titriyordu. İlk söylenişindeki hüzünlü sesi yitmişti.

Cansıkıntısı dağılmış, hiçlik belirmeye başlamıştı. Hiçlik ilk söylenişinde Hattat'a çocukluğunda cibinlik altında uyuduğu, yani uyuyamadığı yaz gecelerinin gülyabanilerini çağrıştırmıştı. Babası çiftçiydi. Traktörü, tarlası, buğdayı ve inekleri vardı. Ahırdan ahpun taşınır, bir kısmı bahçeye serilir, bir kısmı tezek haline getilirdi. Okuyup yazmayı askerde öğrenmişti ama bunu sadece bir resmî işlem için evrak gerektiğinde gözlüklerini takarak birkaç dakika kullanırdı. Sinirli, sert mizaçlı bir adamdı babası, üç yıllık Ardahan askerliğinden kalma çavuşu da vardı adının, Ethem çavuş. Sadece annesi değil, kendisi ve altı kardeşi de çok korkardı babasından. En küçükleri kız idi kardeşlerin ve babası annesinin adını Cemile'yi uygun görmüştü ona. Cemile sadece babasının yanında şımarır, çikolata ve oyuncak isterdi. Hattat, babasının öldüğü sene başladı hat kursuna. Bir rastlantıydı gerçi bu ama sık sık babam hayatta olsaydı aynı cesareti gösterebilir miyim diye düşünürdü. Gösteremezdi ama bunu kabullenmek istemiyordu. Varsayım üzerine yargı kurmanın ne denli salakça olduğunu bundan biliyordu. Hattatlığı hâlâ yakıştıramıyordu kendine. Şeyh Hamdullah'ın seksen ikisinde ölürken, 'Hatta yeni başladım' deyişini unutamıyordu. Halim Özyazıcı için söylenen 'Kalemi kendine esir etme ve yazıyı yenme' durağına henüz gelmemişti. Sülüs nesihle hilye bile yazdığına göre Özyazıcı yazıyla baş etmenin ne anlama geldiğini çözerek yazmıştı uzun yıllar. O yıllarda harfler dünyasında bir deprem olmuştu. Bindokuzyüzyirmisekiz senesi evailinde bir sabah uyandığında, harflerini bıraktığı yerde bulamadı. O güzelim elifler, vavlar, mimler, lam elifler, güzel heler, cimler, dallar kırılmış, yerine başka harfler gelmiş, gelen harflerle hiç, lahavlevelakuvveteillabillah, veinminşeyinillayüsebbihubihamdihi, küllişeyunhalikunillavechehu veya başka bir şey yazmak içinden gelmediğinden evinde

sadece kendisi için çizmek üzere uzlete çekilmiş, şimdiki topkapı demirciler sitesinin bulunduğu boş araziyi satın alarak yirmi beş dönümlük bir bahçe yapmış, çevresine kendi elleriyle taş duvar örmüş, toprağın onbinmetrekaresini ıslah ederek üçbinkütüklük üzüm bağına dönüştürmüş, burada otuz çeşit üzüm yetiştirmişti. Arada bir yazma isteğiyle dolup taştığında eşe dosta bir fuzuli beyti veya mesnevi'den tefe'ül ettiği dizeleri yazar olmuştu. Yazınca 'sabıkan hattat, halen bağıban' diye imza atıyordu. On yıl bağıbanlık ettikten sonra vakıflar genel müdürlüğünce restore edilen bazı medrese ve camilerin kubbelerine celi yazılar yazdı. Hamdullah'ın ölümü esnasındaki son sözünü darulfünundaki hocalığında söyledi. Yirmieylülbindokuzyüzaltmışdört günü bağından çıkıp londra asfaltına gelince sarhoş bir sürücünün kullandığı otomobil çıktı karşısına. Gözleri karardı, ansızın beyninde bir şimşek çaktı, her şey ışıdı, bedeninin derinliklerine doğru sızan bi gürültü, sonra her şey karardı, 'hiç' diyerek yere yığıldı. Harfler dünyasının tersyüz olduğu, harflerin gayba gömülür gibi belirsizliğe uçtuğu zamanda, bağında üzüm yetiştirirken, bir zamanlar kamışın her türlüsünü tutmuş olan parmakları nasır bağlamışken bir dostu çıkagelmiş ve Halim efendiden fethe ilişkin bir kitaba yine fethe dair hadisi yazmasını rica etmişti. Pazardı. Çırpıcı'daki bağevinin balkonundaydılar. Kâğıdı, kalemleri, mürekkepleri sandıktaydı. Kitabı tetkik ettikten sonra gözleri nemlendi, kalktı, masasını ve malzemelerini getirdi. Bekle dedi dostuna. Bir zaman sessiz, gözleri ötelere bakıyormuş gibi hülyalı, dalgın kaldı. Yazıyı istifliyordu zihninde. Muhayyilesinde görmeden yazamıyordu. Açıkgözle düş gören veliler gibi Halim efendi de yazıyı hayalinde gördükten, istifledikten ve orantıladıktan sonra kâğıdı masaya koydu. Pergelle bir daire çizdi. Ortasına daha küçük bir daire çizdi. İki daire arasındaki boşluğa baktı. Oraya yer-

leşecekti yazı. Kamışı aldı, dairenin sağ altından başladı. Kâğıdı sol eliyle çeviriyor, sağ elindeki kamışı kaydırıp sürüklüyordu. Başladığı noktaya sülüs hattıyla ulaştı. Halim efendinin kalemi dairevi istifte mevlevi meczuplar gibi dönüyordu. Hattat zerrelerin hareketine yatkın bir ritimle çiziyordu. Kubbe yazılarını provasız, bir çırpıda kâğıda çizen Halim efendiyi sık sık düşünde görüyordu. Hiç hattı çalışma masasının karşısındaki duvarda asılı dururdu. Bazen televizyonda film seyrederken dalar, gizli bir el başını hiç'e çevirirdi. Sesler kesilir, hattın dışındaki her şey silinir, sadece hiç'i görür, Halim efendinin kamışı tutan parmaklarındaki deverana bakardı. Yazı harekesiz de olsa hareketliydi ve hattatın parmaklarının üzerinde bir el işlerdi. O'nun eli tüm ellerin üzerindedir'i yazıyordu Halim efendi bir kez düşünde. Kendisini görmüyordu. Parmaklarını izliyordu. Oradan kamışa, oradan çizgilere geçiyor ve çizdiği şeyi yaşayan bu elin kendi eli olmaktan çıktığını, O'nun eline dönüştüğünü, her şeyin O'nun varlığıyla varolduğunu, O'nun varlığının yanında aslında varolmadığını, bir gölgeden ibaret olduğunu görüyordu. Bu görüşle uyanıyor, terden sırılsıklam bedeni titriyor, içi ürperiyor, sarhoş gibi kendinden geçiyor, tekrar hayata dönmesi saatler sürüyordu. Kimdi? Nereden nasıl gelmişti buraya? Burası neresiydi? Çizgilerin dünyasına nasıl girmişti? Liseyi bitirip elinde urganla sağlamlaştırılmış eski bir bavul ilim yayma cemiyeti'ne geldiği günü hatırladı. Nohut püresiyle yaptığı içli köfteleri paketleyip yolda yemesi için bir poşetle koltuğuna sıkıştıran annesinin yüzünü hatırladı. Annesi kendini bildiğinden beri hastaydı. Bel fıtığı kronikleşmiş, bacağının biri uyuşmuş, keçeleşmişti, şekeri vardı, böbreklerinden biri tembeldi, ikisi düşük dokuz çocuk taşımıştı rahminde, sonra ameliyatla rahmi alınmış, kanama durmayınca şekeri fark edilmiş, ölümden dönmüştü. Hattat

annesinin döndüğü ölümü hiç sözcüğüyle resmedebileceğini o zamandan beri düşünüyordu. Ölüm hiçlik değildi, ama hiç ölüm gibiydi. Yani bildiğini sandığı her şeyin ölümü. Gördüğü ve dokunduğu şeylerin. Şeylerin dokunulsun dokunulmasın, görülsün görülmesin hiç hükmünde olduğunu hissediyordu. Bu yüzden birine dokunabileceğini sanmıyordu. Bu yüzden çocukluk aşkı Meryem'in düğününde bir şey hissetmemiş, orada öylece donuk, kaskatı durmuştu. Bu yüzden sınıfta gözlerine giren tek hayal olan Sevim'le hiç konuşmamış, onunla ilgilendiğini, içinde bir yerde onun hayali olduğunu bir kez olsun söylememiş, hat çalışırken zaman zaman onu düşlediği halde çınaraltında çay içerken geldiğinde buyur etmemişti. Sevim'in ailesi Yanya göçmeniydi, Bursa'da oturuyorlardı. Babasının emprime baskı, boya ve iplik fabrikası vardı. Kestane rengi, dalgalı saçları, hafif rujlu, etli dudakları, yeşil mi mavi mi seçemediği denizrengi gözleri, okşayıcı, yatıştırıcı, belki kışkırtıcı sesi, topuklarının yeri öpüşüyle çıkan şık seslerden sınıfa girmekte olduğu anlaşılan edalı, alımlı yürüyüşüyle sınıfın gözdesiydi. Yanında yöresinde dolaşırdı delikanlılar. Hiç şansı olmadığını düşündüğünden mi çekingen davranmıştı? Geçici, uçucu bir heves miydi? Öyle olsa sık sık rüyalarına girmezdi. Kendisini okula çeken şeyin o olmaması gerekirdi. Göreceği zaman kalbi küt küt atmaz, gördüğünde duracakmış gibi vurmazdı. Dizlerinin bağı çözülmezdi. Bir şey sorduğunda gözlerine bakmaktan korkmazdı. Kaçamak bakışlarla izlemezdi. Bazen içi yağ gibi erimezdi. Sevim'le arasında olabilecekleri düşlemezdi. Bu düşlemelerden bıkardı. Şeyh Galib'in yaşamöyküsünü okuduğunda ağlamazdı. Ey nihal-i işve bir nevres-fidanımsın benim diye başlayan, gizlesem de aşikâr etsem de canımsın benim diye biten, belki bitmeyen, bu yüzden derde düşen, bir daha kalkamayan, otuz beşi henüz

geçmiş, bir divan, bir güzellik ve aşk yazmış bu adamı deviren şeyin kendisine de bulaştığını sanmazdı. Bu yüzden masadaki kamış ve kâğıtların, mürekkep ve divitlerin, sehpadaki küllüğün, mutfaktaki tekkapılı eski buzdolabının kendisine ait olmadığını, nesnelerin de kendi başlarına varolduğunu, bu yüzden hiç olduğunu düşünüyor, bu yüzden evlenmek istemiyor, ev veya araba almak, hukuk bürosu açmak, kâğıda küreğe boğulmak, markalı giysiler giyinmek, ayakkabılar takınmak saçma geliyordu. Saçmaya kafa yoran hiççi yazarları bu yüzden seviyordu. Onlara yakınlaştıkça nesnelerden uzaklaşıyor, uzaklaştıkça dokunmanın ağırlığını yükleniyor, böylece kabuğunu döktüğünü, özden ibaret kaldığını, gerçekten varolduğunu, varlığın yokluktan geçtiğini fark ediyordu. Bunu uzaktan uzağa fark ediyordu sadece. Sabit fikir halinde beynine yerleşen bu düşünceyle dolmuştu. Yaşadığı sokak/mahallede, kentte ve ülkede olup bitenlerle ilgilenmiyor, masaya oturup kamışı yonttuğunda ve ucunu kesip mürekkebe batırarak kâğıda dokunduğunda yaşadığını hissediyor, arada bir vakit namazlarına giderken geçtiği sokaklarda, çarşıda, Fatih camiinin avlusundaki kalabalıkta kimseye görünmeyen, kimseyi görmeyen soyut bir şey gibi oluyordu. Annesinden babası gibi korkmuyordu ama özgürlüğünü mü, yalnızlığını mı, bir şeyini tehdit ettiğini düşünerek ürküyordu ondan. Eskiden ramazanda olmasa da kurbanda mutlaka ziyaretine giderken son üç senedir bunu yapmıyor, telefonda 'yavrum, burnumda tütüyorsun' diye başlayınca sözü değiştirip telefonu kapamanın yolunu arıyordu. Kardeşlerini, annesini, amca ve dayılarını yabancıymış gibi hissediyor, varlıklarını düşünüyor, ama hayali bir bağla bağlı olduğunu sanıyordu. Köyüne, güneydoğudan gelmiş azaplara izafeten Azaplı demişlerdi. Pamuk zamanı yeni ırgatlar gelir, çadır kurar, gün boyu tarlada çalışır, akşam hoyrat

söyler, kartol közlerlerdi. Baktı, harfler avucunda büzülüp kalmıştı. İşte, dedi, onu elimde tutuyorum artık. Harfler griydi. Açtı avcunu, küllüğe uzandı, öteki eliyle süpürdü. Birer ikişer döküldüler. Beli tutulmuştu, başında ağırlık vardı. Pencereye gitti, perdeyi araladı. Kuşbakışı baktı, bir şey göremedi. Kışbakışı baktı, donuk bir hayat gördü. Kasbakışı baktı, şiddetli bir hayat gördü. Kurtbakışı baktı, siyah beyaz gördü. Koçbakışı baktı, ot gibi bir yaşam gördü. Körbakışı baktı, beyaz gördü. Kembakışı baktı, siyah gördü. Külbakışı baktı, gri gördü. Kelbakışı baktı, kılsız bir yaşam gördü. Kilbakışı baktı, sarı bir yaşam gördü. Küfbakışı baktı, güz gördü. Köybakışı baktı, somun gördü. Kurbakışı baktı, eşcinsel bir yaşam gördü. Kılbakışı baktı, kel bir yaşam gördü. Eklerden bıkmıştı. Öneksiz baktı, tuhaf bir telaş gördü. Herkes koşuşturuyordu. Birileri bir yerden bir yere bir şeyleri getirip götürüyor, bağırıp çağırıyordu. Şehrin sesleri çoğalmıştı. Gerneşti, belini tutarak geri kaykıldı. Tuvalete gidip döndü. Çaydanlığın altını yaktı. Çalışma masasını toparladı. Kartonları, pelür kâğıtları, kamışları ve mürekkep kabını yerleştirdi. Oturmadan odadaki dağınıklığa baktı. Fatih'in ara sokakları gibiydi. Temizliğe girişti. Banyodaki mavi naylon çamaşır leğenine su ve deterjan koydu. Temizlik bezini yıkadı, attı içine. Ortalığı topladı önce, pencere eşiğinden başlayarak kapıya kadar sildi süpürdü her şeyi. Mutfağa gitti sonra, giderken kaynayan suyla yeni çay demledi. Birkaç günlük bulaşık vardı tezgâhta. Tezgâh mozaikti. Zor temizleniyordu. Artıkları sıyırdı, kapları ısıttığı suyla yumuşattı önce. Deterjanla ovdu, suya tuttu teker teker. Onlar temizlenirken sanki içi arınıyordu. Salak dedi kendine. Ara verdi, gelip teybin kırık kapağını zorlayarak kapadı, düğmeye bastı. 'Seyreyle güzel kudret-i Mevla neler eyler' diye başladı Erkan Oğur. İlahinin en çok, 'hem yüzleri dost özleri düşmandan usandım' dizelerini sever-

di. Gözleri nemlenirdi dinlerken. İlahiye mutfaktan bağırarak eşlik etti. Sesi ne çirkin ne çatallıydı. Yine de özenle okudu ilahiyi.

Bulaşık bitmiş, tezgâh paklanmıştı. Raftaki rulo bisküviyi aldı, açılan yerini bulamadı, uğraştı açamadı. Pis türk işi dedi baktı ülker ooo antilaik bisküvi dedi tabii ihraç mamulü bisküvi yapamıyorsun daha güzel halkım, bıçağın yardımıyla açarken sol işaret parmağında küçük bir delik açtı off dedi attı bisküviyi bıçağı elini suya tuttu salak dedi mikrop tutacak kâğıt peçete aradı nereye koymuştum nereye koymuştum gözüne kâğıt mendil ilişti nuh nebiden kalma üzeri toz kaplı sardı parmağını bastırdı bir sızı duydu eyvaah diye ünledi telefonun fişini çekmiştim değil mi gidip taktı ahizeye baktı sesi duydu duyunca efendim dedi ne efendim kim arıyor ne sesi kapadı ahizeyi saçmalıyorum yine diyerek mutfağa döndü salondan hole geçerken sağda atıl duran sehpaya çarptı ayağı uyuştu aman Allahım dedi başladı yine bisküviyi tabağa koyup döndü tekrar topallıyordu kanepeye yığıldı. Televizyonu açtı pembedizi geçti mavidizi geçti kızıldizi geçti ailedizisi geçti kuzeykıbrıstürkcumhuriyetininkuruluşyıldönümü geçti bebeşampuanı reklamı geçti wimbledon2000 ilk set sonucu ara geçti demek ki hidrojenler artı bir oksitler eksi bir değerindedir bu kuraldan yola çıkarak değerleri değişen elementlerin değerleri bulunur örneğin nitrik asitte...geçti bioenerjiyle tedavi mümkün mü uzmanlar ne diyor dün akşamki haber bülteninde iddialı sözler sarf etti doktor şerafettin avnibey geçti türkpetrolşapkası geçti ally mcbeal seni seviyorum tabii tabii sadece doğumgünün olduğu için geldim yalnız olasın diye değil geçti sır kapısı geçti gurbetten sılaya neden böyle bir takım kurma düşüncesi bütün türk arkadaşlarla burada birlik beraberlik olalım diye düşündük geçti başbakanın gündeminde bugün ne var geçti profilo dayanıklı ev aletleri

teknoloji seni ezmemeli dünyanı genişletmeli geçti ölmüş bir kadının mektubu kapadı kumandayı sehpaya bıraktı telefon çaldı güçlükle kalktı üçüncü zilde yetişti ses yoktu birkaç kez alo deyip bıraktı tekrar çaldı yine kaldırdı ses yoktu kapadı yine çalınca çekti fişi çayın suyu fokurduyordu tüpü kıstı parmağı sızlıyordu kızarmıştı parmaklarıyla kavrayıp sıktı kan ve irin karışımı sıvı aktı ne çabuk dedi oksijenli su aradı bulamadı yok muydu yoksa var sanıyordum gelip oturdu kanepeye bir bardak çay doldurdu buğusuna baktı üzerindeki tanelere şeker attı eriyişine baktı karıştırdı karışmasına baktı bu şeker de nereye gitti az önce vardı oysa dönüştü mü neye dönüştü nasıl dönüşüyor bu kaşık onu tutan parmaklarım bu bardak içindeki çay içindeki su içindeki çay taneleri bu masa bu kâğıtlar bu kâğıtlarda kaybolmuş on yedi sene bu oda bu perde bu pencere bu kilim bu iskemleler bu sehpalar bu sigara yaktı nefeslendi bu duman az önce varolan sonra çekilen sonra üfürülen sonra kaybolan bu duman az önce vardılar şimdi onları flu görüyorum onları birer varlık değil birer hayal gibi görüyorum onlar kararıyor gözlerimde flulaşıyorlar şimdi onlara dokunuyorum onlara dokunmak istemiyorum istemeden dokunuyorum var değil gibiler varlar mı yoksa yoksa onları var mı görüyorum varolsunlar mı istiyorum bu parmağım sızlayınca varoluyor sonra alışıyorum kayboluyor yavaş yavaş varlığını yitiriyor varlığı kendinden olmayan bir varlık mı bu telefon neden çaldı neden ses vermedi neden fişini çektim yeter bu kadar saçmalama diyerek doğruldu yerinden masayı çekti meşk kâğıtlarını aldı önce masadaki toz canını sıktı tekrar kalkıp temizlik bezini getirdi silip kuruladı tekrar oturdu meşk kâğıtlarını üstüste düzenli biçimde koydu istifledi mürekkep çanağını aldı kapağını sıkarak salladı açtı kokladı koklayınca kokunun varlığını duydu duyunca mürekkebin varlığına inandı inanınca bıraktı masaya bırakınca

hokka flulaştı demek ki dokunmak yetmiyor koklamak da gerek diye düşündü saçma dedi mürekkebin ve hokkanın zihnimdeki varlığı ile dıştaki varlığı aynı şeyler değil nitekim/ bu sözcüğü sevmiyordu kazara kullandığında anlamın buharlaştığını düşünüyordu/az sonra kamışla kâğıda taşındığında mürekkep dönüşecek ve başka bir düzleme geçecek yeni bir boyut kazanacak evet evet hiç yazacağım ve mürekkep hiçi oluşturan harflerin arasında hiçleşecek böylece kendinden geçerek yeniden varolacak. İyi de başlamam gerekiyor kalem kutusunu aldı devirdi koyu kestane sarı alaca kamış kalemler celi yazılar için kullandığı kargılar ıhlamurdan gürgenden yapılmış yazarken kendisini en rahat hissettiği ince boyunlu ucu çatlak çatlağın iki tarafında uçta delikleri bulunan tahta kalemler daha çok nesihte kullandığı ince uçlu uzun yazılar için kullanışlı demir kalemler.... Kalktı. Kalkarken çaydanlığı devirdi tüp söndü sönünce okkalı bi küfür savurdu sözcükler birkaç takla atarak tavana çarptı zemine döküldü eğildi özenle topladı onları birer birer a'yı aldı ilkin n'yi sonra tekrar a'yı ardından s'yi ı'yı öteki n'yi öteki ı'yı tekrar a'yı v'yi r'yi öteki a'yı d'yi öteki ı'yı öteki n'yi ve sonuncu ı'yı son sözcük yarısında erimişti ağzında dolayısıyla fırlamamıştı havaya yarısı ağzında kalmış yutağına akmıştı boğazını temizledi çemkirdi onları da tükürdü ağzından küfrün de bi edebi olmalı yapılınca tam yapılmalı bu çaydanlığın derdi ne peki ikidir demliyor içemiyorum nalet olası şimdi...neyse uzatma dedi kendi kendine oldu bi kere. Her şeyi kaldırdı. Tüpü çaydanlığı kilimi. Çayın sıçradığı her şeyi yok etti. Yeniden kurdu her şeyi. Yeniden var etti. İşte dedi ellerini oğuşturarak az sonra çayımız da hazır. Nerede kalmıştık? Nereye gelmiştik ki? Nereye gelmeliydik de nerede kalmalıydık. Nereden başlamıştık evet evet bununla başlamalı nereden başlamıştık? Henüz başlayamadık. Yok yok başladık. Nasıl yani? Şöyle

ki/İşte sevmediği bir sözcük daha. Neyle ki? Eee devam et. Şöyle ki, hiç yazacaktık. Ne yazacaktık? Hiç yazacaktık? Ne hiçi? Hiç hiçi. Hiçin hiçini mi? Hayır sadece hiç? Hiç sadece değil midir zaten? Değildir. Hiç bir şeyle olursa hiç olur mu? Anlamadım. Hiç diyorum biriyle olunca hiç olur mu? Olmaz tabi. Öyleyse? Sade hiç. Olmuyor. Hiç. Yani sadesiz sadecesiz hiç. Peki. Nerede kalmıştık? Nerede kaldığımızı düşünüyorduk. Bi yerde kalmamız mı gerekiyordu? Hayır. Neden? Hayır değil öyleyse. Eee? Evet yani. O neden? Bilmem. Niçin? Nerede kaldığımızı düşündüğümüzü tartışırken bir yerde kalmamız gerektiğini konuşuyorduk.

Hiçteyiz hiçte. Evet evet hiçte. Hiç. Hi. H.....
....bir boşlukta.

.....boşlukta

b o ş ş ş ş

b o m b o ş ş ş ş

Böylesi bir boşluktayız işte. Hiçteyiz. Hiçin olduğu bir yerde. Üç harfte. Üç harfin içinde. Arasında bi yerde. çiH. Çevir. çe i he. He i çe.

İçiçe. Hayır hayır. İ çe çe. Değil. Hi çe çe. Değiiil. Çe hi hi. I ıh. çiiiHeee. At bunları. Üç harfi yeniden al. Önce güzel bir he al. Aldın mı? Aldım. Güzel, şimdi bir ye al. Ye mi? Evet ye. Arap alfabesinde sesli harfler bunlardır sersem. Peki bir de ye alalım bakalım. Aldın mı? Aldım. Şimdi bir de çe al bakayım. Ama arapçada çe yok ki. Salak biliyoruz ama hiç olması için gerekli.

Tamam hiç olmasa bunu da alalım. Aldın mı? Aldım. Verdin mi? Ne vermesi? Üfff lafın gelişi yani. Ne lafı ne gelişi? Yahu tamam işte şimdi aldığın bu üç harfi yanyana getir bakayım.

Getirdim. N'oldu? Hyç. Yahu ye değil i. Tamam ye değil i. Getirdin mi? Neyi? Ananın hörekesini. Rahmetli olmuş bi kadını karıştırma bu işe terbiyeli ol. Tamam tamam özür dilerim kabalık ettim. Ne ettin? Kabalık. Kaba'nın bir de lık'ı mı var? Evet her şeyin bir lığı olduğu gibi kemiğin iliği gibi mesela kaba'nın da lık'ı vardır. Peki babanın? Ne babası? Baba demedim babalık dedim. Baba-olmak veya babalık genellikle bir kavram türünü açıklamak için verilen bir örnektir. Cenk'in Cem'in babası olduğunu varsayalım. Zenginlik veya güçlülük gibi niteliklerin aksine babalık fiilen varolan bir nitelik değildir. Burada Cenk bir babadır önermesine karşılık gelen ve gerçekten varolan, kişi olarak Cenk'ten başkası değildir. Baba olma kavramı Cenk'in başka bir kişiyle, Cem'le arasındaki özel ilişkiden alınmıştır. Yani kavram Cenk'in somut kişisel varlığından soyutlanmıştır. Fakat bizahitihi bu husus bize ilişkinin gerçek ve fiili bir olgu olduğunu söylemektedir. Zihindışı dünyada somut ve fiili bir şey yani başka bir insanla fiili bir ilişkiye sahip olan gerçek bir insan bulunmakta. Babalık aklın fiilen varolan bir insanın Cenk'in içerisinde bulunduğu durumu gözlemleyerek çıkarsadığı soyut bir kavramdır.

Anladım yani demek istiyorsun ki... Bırak ne demek istediğimi şu harfleri sırala sen. Sıralıyorum he i çe. Hayır hayır sadece harfleri. H i ç gibi mi? Evet tam da böyle. Şimdi oku bakayım. Hiç.

Güzel, bir daha oku. Hiç. Bir daha. Hiç. Bir daha. Hiç. Bir daha. Hiç. Beş defa.....On defa.....Ne duydun? Hiiç. Nasıl yani, ses gelmedi mi sözcükten? Ne sesi? Kelimenin iç sesi. Yav ses

benden çıkıyor, kelimeden ses mi çıkarmış? Ses çıkana kadar söylemeye devam et sen, bana müsaade... Nereye gidiyorsun, beni bu harflerle yalnız bırakma, eyvah ne yapacağım şimdi ben? Hiç yazacağım. Hiç mi? Acele mi ediyorum yoksa? Hiç yazmak için daha ne kadar bekleyeceğim? Beklemeli miyim? Başlarken onyediyıl önce, bugünün geleceğini ve hiç yazacağımı düşünmemiştim. Belki başta yazmalıydım. Bitirdiğimde, yani varolmanın temel koşulu olan ölümle yaşama geçeceğim an hiç yazmak üzere geldiğimi anlayacağım. Öyleyse yaşamım hiç yazmakla geçmeliydi. Sadece hiç yazmalıydım. Yazdıklarım, yaşadıklarım bu üç harfin içindeydi. Bunu yola çıktığımda anlamalıydım. Şimdi hiçe başlarken yaşamımın sıradanlık içinde varlığı gizli kalmış bir vehimden bir kuruntudanbaşkabişey olmadığını düşünüyorum.

Oturdu kanepeye, boş kâğıtları eline aldı. Baktı. Boş. Daha dikkatli baktı, boşluktu işte. Beyazdı, çizgisizdi, noktasızdı. 'Buldum!' dedi 'evet noktasız.' 'Nokta özdür evlat' demişti Hamid. Noktayla başladı her şey. Önce nokta vardı. Zaman, mekân ve insandan önce nokta vardı. Her şey noktadan doğdu. Nokta büyüdü, elif oldu. Elif'ten yirmi dört harf doğdu. Harfler arasındaki birleşme ihtimallerinin sonsuzluğu noktadan geliyordu. Eni boyu yazının harf boyutuna eşit bir kareydi. Hangi türde yazılırsa yazılsın tek tek her harfin baş, gövde, kuyruk gibi bölümlerinin uzunluğu burun, kaş gibi kıvrımlı yerlerinin açıklığı, üst üste ve yan yana konan noktalarla belirleniyordu. Harfin genişliği, yüksekliği ve boyu kalınlığıyla orantılıydı.

'Noktayla başlamalı' dedi Hattat. Bir nokta koydu hazırlığına. Kalktı. Hırkasını giydi. Çıktı. Bakkaldan gazete ve sigara aldı. 'Hocam, Sefa bey sordu sizi' dedi adam. Sefa bey bakkalın karşısındaki hat meraklısı eczacıydı. 'Kapalı galiba' dedi Hattat. 'Hocam, bugün Pazar' dedi Bakkal. 'Doğru ya' dedi

belli belirsiz. Parasının üstünü aldı, iyi günler diyerek çıktı. Pazar mı? Ne zaman pazar oldu? Demek ki dün cumartesiydi. Doğru ya, pazar kurulmuştu. Cumartesileri kuruluyordu. Kurulup kurulup kaldırılıyor her şey diye düşünürken köşeyi dönüyordu ki acelesi olan bir delikanlı çarptı, 'hoop hemşo' diye bağırdı, döndü kızgın bir bakış fırlattı. 'Affedersiniz' dedi Hattat. 'Hasta mısın nesin be!' diyerek uzaklaştı genç adam. Gazetenin en azından başlıklarını okumak istiyordu ama bu kalabalıkta, çukurlu engebeli direkli kazıklı yolda önüne bakarak yürümesi bile güçken...boşver dedi. Ne alacaktım? Hah portakal alıcam, türk kahvesi, kır pidesi, minare gölgesi...başlama yine dedi içindeki sese. İrcica'nın toplantısı bugündü galiba tabii tabii pazar günü talik sergisi onu da boşver dedi farkında olmadan karagümrük'e uzamıştı ensesi terlemişti eliyle silmeğe çalıştı saçı kestirsem mi acaba aman boşver şimdi çekilmez bu adam dönmeli bozacının yanındaki pideciye oradan eve endi'ye mi gitsem bim'e mi ne fark eder alacağım bir kahve belki birkaç şey daha alırım birileri sanki kendisine bakıyordu gözetleniyordu sanki yine o tuhaf duygu bunu kaç zamandır yaşıyordu dışarı çıkmasını bekliyor ve izliyorlar işi gücü izleme olan birileri yaşıyor bu kentte bu kente ilk geldiğinde izlenen değil izleyen gibi hissettiği anlar olmuştu kendisini sonra kentle ilişkisi hiç olmamış gibi geçen birkaç yıl yaşamıştı bu yıllarda bazen çorlulu'ya bazen ilesam'a uğrar okul çıkışında Hamid hocadan gördüklerini ve dinlediklerini orada sindirmeye çalışır gibi çay içer insanların arasında ıhlamur ağacına bakan asmanın altında yalnız otururdu. Karagümrük sınırından döndü yoldaki ilk markete girdi kahve üzüm ekmek ve peynir aldı kır pidesinden vazgeçerek eve yöneldi sokağı geçtiğini neden sonra fark etti daha önce hiç görmediği bir mescidin önünden geçerken kendisine bakan birkaç yaşlıya selam verdi ve aleykümselam

hocam diye ünlediler hocam mı ne hocası. Dış kapıya soktuğu anahtarın yanlış olduğunu anlaması da hayli sürdü. Bunu hep yapıyordu önceki evin anahtarını almıştı yine. Kapıcı ziline bastı. Diyafondan kapıcının karısının sesi duyuldu. Benim yenge bi zahmet dış kapıyı açar mısınız anahtarı içeride unutmuşum. Daire kapısına gelince çilingirden başka çaresinin olmadığını anladı. Kapının eşiğindeki zarfı aldı açtı burs çeki gelmişti. Rahat bir soluk aldı.

Masaya oturduğunda gün bitmiş güneş ışıklarını yeryüzünden toplamış kıyametteki gibi dürülmüş karanlık örtüsünü sermişti varlıkların üzerine. Karanlık serilince varlıkların varoluşu tartışmalı hale geliyordu. Gece ile gündüzü hiçbir zaman bir günün iki parçası veya devamı gibi görmüyordu Hattat. Gece ayrı bir âlem gündüz ayrı bir devrandı ona göre. Gece olunca kurtadam olmuyordu ama kendisini farklı bir insan olarak buluveriyordu. Ellerini yıkarken daha rahat dokunuyor sigarayı uzun süre dudakları arasında tutabiliyor yudumladığı çayın tadını alıyor paslı aynada yüzüne bakabiliyor tıraş olduktan sonra defalarca yüzüne su çarpıyor içinde bir kıpırtı oluyor giderek güçleniyor yazmak istiyor parmakları kırılana boynu ağrıyana değin yazıyor yazdıkça harflerin dünyasına geçebiliyor geçince asıl hayatın orada olduğunu görüyor orada kendisini harflerin cisimlerini giymiş bir halde bulabiliyor kendisini bulabiliyordu. Bu buluşların giderek sıklaşması ve yoğunlaşması öteki yaşamındaki yokluğun erimesinden duyduğu acıyı hafifletiyordu. Oradaydı asıl yaşamı orada soluk alıp veriyor orada acıdan tatlıdan uzaklaşıyordu. Hurufilikten söz ederdi sık sık Hamid. Şimdi anlıyordu. Bunu bir gün elif yazdığında ama gerçekten yazdığında göreceksin evlat demişti. Zaman hareketti işte, beyaz boş kâğıda mürekkebin nokta biçiminde konması, oradan elifin çıkmasıydı. Eylemin özüydü nokta. Onunla hareketle-

niyordu. Sağdan sola yazıyor böylece göğsünün sol yanındaki kalbe doğru hareketleniyordu. Noktayla olan başlıyordu. Olan bir anda olup biten değildi. Özüyle içiyle iç denilen ne ise o olan şeyle ilişkisini ancak noktayla kurabildiğine göre demek ki varoluyordu. Artık noktaya hazırdı. Çayı hazırdı. Küllüğü temizdi masanın ucundaydı. Kamışlar kargılar kalemler hazırdı mürekkep bekliyordu nun'un içinde kaleme ve onunla yazılana andolsun diyerek uzandı kamışa. Önce kaleme sonra yazılana. Kalemin önceliği yazının sonralığında insanın kalem oluşuna mı ima vardı? Emin değildi ama yazarken kendisi olmaktan çıktığında kalemin bizzat kendisi olduğunu hisseder önce kaleme derdi. Önce kaleme sonra yazılana yemin edelim. Kalem de yemin etsin. Yeminimizden dönmemenin belirtisi olarak yazalım. Yazı bir gösteren ve belirtendir. Kalın olanını seçti. Aldı dokunduğunu hissetti. Yıllarını çölde geçirmiş suya susamış bir çaresizin suya dokunması gibi sevgilinin dudaklarına işaret parmağının ucuyla dokunur gibi dokunmuştu kaleme. Tenine değen şeyin varlığıydı bu. Pencere açıktı ama şehrin seslerini duymuyordu. Perde çekikti lakin dışarıdan vuran ışıktan çok daha fazlasını görüyordu kâğıtta. Bir kâğıt vardı bir mürekkep bir kalem. Kalemin ağzını sildi. Tekrar batırdı. Bir nokta yazdı. Durdu kalbine bakıyor gibi baktı. Kalbi bir yapraktı. Üzerinde noktadan başka bir şey yoktu. Bir nokta daha yazdı. Ne yapabilirim ki bana bundan başka bir şey öğretilmedi dedi. Kâğıt mürekkebi yaymıyordu. İki nokta yan yana yazdı. Eylemin kendisinden çok elif'i yaratan böylece tüm harfleri üreten bir belirti. Üç nokta yazdı sonra. Sigara yaktı. Noktalara baktı. Üç ayrı nokta. Birbirinin hem aynı hem gayrı. Kalktı. Odada dolaştı bir zaman. Yere uzandı. Ellerini başının altında kavuşturdu. Tavana çivilendi gözleri. Harfler belirdi. Mürekkebin işaretleriydiler. Hangi harf mürekkeple boyanmıyordu ki. Harflerin boyası bir hayaldi.

Özleri mürekkebin gizeminde saklıydı. O'nun belirtisi diye fısıldadı, O'nun işaretleri. Çünkü o harflerden önce de vardı. Yerde hareketsiz öylece kaldı bir zaman. Kalktı. Masaya geçti. Mürekkebe batırdı kamışı. Görünseler de gizli midir harfler. Bu kez elif yazdı. Sonra be yazdı. Elif'le be'nin konuştuğunu düşündü. Yani konuşsalar birbirlerine ne söylerlerdi. Biri özdü öteki ilke. Biri dikeydi öteki yatay. Biri hâkimdi öteki mahkum. Öyle sanıyordu. İnsan kutsal kitapta kutsal kitap fatihada fatiha besmelede besmele be harfinde be harfi ayırdedici bir noktadaydı ayırdedici nokta insandı. İnsan insanın hiçbir şeyi değildi. İnsan vardı ve ondan önce harfler vardı. Harfler vardı ve ondan önce Elif vardı. Elif vardı ve ondan önce nokta vardı. Noktadan önce O vardı. O'ndan önce bir şey yoktu. O'ndan öncesi yoktu. O'ndan sonrası yoktu. Öncesiz sonrasızdı O. Her şey noktadan çıktı. Nokta açıldı elif oldu elif açıldı insan oldu insan açılınca ne oluyordu? N'olacak bu memleketin hali diye bağırıyordu mikrofona eminönü'ndeki adam arkadan bir başkası uzanıyor itmesene be kardeşim öteki yandan sokuluyor vatandaş aç nerede devlet n'olacak bu memleketin...

Üç nokta koyunca muhabbet uzayıp giderdi. İyi de ederdi o muhabbeti oraya bırakıp yeniden asli kelimeye, noktaya dönmeliydi. Hattat'ın işi gücü nokta ileydi. Noktanın sırrını çözen bir hattat gelmedi henüz dünyaya. Dünya yalandı. Nokta gerçek. Bu dilemmayı çözen bir hattat kamışı mürekkebe batmamıştı henüz. Şimdilerde muhafazakâr belediyelerin kültür işleri dairesinde üç beş hevesliye işte öyle islami milli filan vakıf veya derneklerin kırk dokuz yıllığına kiraladığı medreselerde yapılıyordu hat kursu. Hattın kursu olmazdı, hat gelir insanı bulur ve ayırdedici nokta olduğunu fark edeceği karar kılınmış her faniye çizgilerin büyülü dünyası açılırdı. Açılırdı ya, üç beş yılda çizmeyi öğrenip ardından

yapacağı hattı nerede nasıl satacağını düşünmeye başlayınca büyü biter, hattatın kamışından çizginin gizemi çekilir, çeşme kururdu. Çok çizen, çok satan, çok sergi açan hattatların hattat olmadığını Hamid-i Amid ve onun hasbi çırakları bilirdi. Hattat bir çukura düştüğünü görüyordu. Neyi seçse acı çekecekti. Has bir hattat olmak sadece çizmek ve başka hiçbir şeyi düşünmemek güzeldi ama işte bu izbe evde çaydanlık devirip hamamböceği saymaktan kurtulamıyordu. Çizmek hep çizmek ve hiçbir şeyi düşünmeyip hiç'i çizmekten, hiç'ten geçerek hep'e ulaşmaktan söz ederdi ustası. Ustası söz ederdi ya, bu hiç de neyin nesiydi. Hep neredeydi, nasıl bir şeydi ki hiçten geçilerek gidilsin, bir dolayımdan geçmenin gereğine inanırken, bir gün mutlaka bir hiç çizeceğini düşünürken, hiç'in zamanını nasıl tayin edeceğini bilemezken nasıl çizecek, niçin geçecekti?

Çocukluk ve ilk gençlik alışkanlıklarını birer birer bırakmış her şeyi unutmuştu yeni alışkanlık edinemiyordu ne bir tat kalmıştı damağında ne yeni bir hayal gözlerinde öteki'ni yitirmişti başkası cehennem değildi ama cennet veya araf da değildi öteki yoktu savrulmuştu savrulduğunu fark edemeden bir yerlere yürümüş gitmişti gidiyordu nereye gittiğini bilmiyordu sadece uyanıyor namaz kılıyor çay demliyor içiyor birkaç bisküvi yiyor ağzında sakız gibi çiğniyor sigara içiyor içince bir tat beliriyor gibi oluyor sonra ağzı kesiliyor gibi oluyor sonra ağzını hissetmiyor sonra yüzünü hep unutuyor gibi oluyor sonra bir şey beliriyor gibi oluyor sonra her şey kararıyor sonra aydınlanıyor sonra ışıyor sonra sönüyor sonra oturuyor sonra çizmeye başlıyor sonra çiziyor sonra çiziyor sonra çiziyor sonra çiziyordu sonra yoruluyor gibi içi sıkılıyor çizerken daldığı derinlikte çizdiren şey bırakıyor elini orada kalınca uyanır gibi olunca bir acı hissediyor bir cansıkıntısı dayanamıyor sonra kalkıyor ve çizdiğine

bakmadan çıkacakken gelip gözucuyla bakıyor sonra nasıl çizdiğini neyi çizdiğini kendisi de anlayamadan dışarı atıyor kendini ve yürüyor ve ruhu sıkılıyor ve sokaklardan geçiyor ve bunalıyor ve kaldırımların ne kadar sıkıntılı olduğunu görüyor ve birilerine çarpıyor ve özür diliyor ve unutuyor ve birileri çarpıyor ve özür dilemiyor ve bakıyor ve görmüyor ve hiçbir şey görmüyor ve çizgiler uçuşuyor gözlerinde ve gözlerinden çocukluğu geçiyor ve çocukluğu geçerken sayfa siliniyor ve sayfada bir şey görünmez oluyor ve ben kimim diye soruyor ve bu soruyla her gün karşılaşıyor ve soru selam veriyor ve selamını alıyor ve sizi çıkaramadım diyor ve soru ben de sizi çıkaramadım diyor ve memnun oldum efendim diyor ve ben de diyor ve siz kimsiniz diyor ve ben kimim diyor ve sizin ircica yarışmasında birincilik alan eserinizin reprodüksiyonunu bir türlü bulamıyorum efendim diyor ve ben de bulamıyorum efendim diyor ve anlamadım diyor ve ben de efendim ben de hiçbir şey anlamıyorum diyor ve pis bir koku genzini yakıyor ve midesi bulanıyor ve dalyan balıkçılığın önünden geçiyor ve balıkçı kuzu bunlar kuzu bunlar diye bağırıyor ve garson çay ocağından hızla çıkıyor ve tavşankanı bunlaaar diye bağırıyor ve biri yere tükürüyor ve bakıyor ve görüyor ve havaya mı tükürecektik diyor ve bir kamyonet geçiyor ve hoparlöründen bağırtı yükseliyor ve anlamıyor ve belediye seçimleri oluyor ve kardeşinin düğünü oluyor ve davul zurna çalıyor ve halay çekiliyor ve kardeşinin arkadaşı kulağına eğiliyor ve ağabeyin sıkılgan bir insan galiba diyor evet diyor ne iş yapıyor diyor hattat diyor ne tat diyor hat-tat hıımm diyor peki ne yapıyor diye soruyor ve şekil çiziyor diyor ne şekli diyor eski yazı yazıyor diyor kardeşi kadınlar kına yapıyor ve erkekler halay çekiyor ve sokakta yürüyor ve gazete büfesinde duruyor ve bakıyor ve siyasi haberler ve cinai haberler ve ticari haberler ve edebi

haberler görüyor ve karınca yuvası gibi kaynıyor harfler ve harflerin kirlendiğini düşünüyor ve baktığı her şey flulaşıyor ve flu görüyor ve flu yürüyor ve caminin avlusuna giriyor ve sağdaki çınar ağacının dibindeki banka oturuyor ve tesbih takke seccade satılıyor ve amme cüzü satılıyor ve mısır satılıyor ve pamuk şekeri satılıyor ve esans yağları satılıyor ve yağlı suratlı bir adam yanındaki çocuğu paylıyarak yürüyor ve şu şişman kadının yanındaki gelini mi acaba ve şu dilenci gerçekten yoksul mu ve bir şey nasıl dilenir ve kimden diliyor insan ve harflerle mi diliyor ve boyacı çocuk musallat oluyor ve mendilci çocuk musallat oluyor ve sakızcı çocuk musallat oluyor ve musalla taşında çocuğun altını değiştiriyor kadın ve ölümü görüyor ve ölüm dört harf biçiminde görünüyor ve ölümden korkup korkmadığını düşünüyor biraz korkuyor biraz daha korkuyor biraz korkmuyor gibi oluyor ölünce ölümanındanelerolacak diye düşünüyor ölümle birlikte neler başlayacak diye düşünüyor gazaliden okuduklarını hatırlıyor ruh ter şeklinde çıkar diye hatırlıyor yünün içindeki dikenli dalın çekilişi gibi bedenden çekilir diye hatırlıyor kabir azabı diye hatırlıyor unuttuklarını süratle hatırlıyor bunları unutmayın deyişini hatırlıyor unutunca bunlar yokmuş gibi düşünüyor içi dolunca uzunca nefes boşaltıyor kalkmak istiyor kalkınca başı dönüyor dönünce dünya duruyormuş gibi oluyor olunca yürüyor yürüyünce sokağa giriyor girince yanık yağ salça ter işkembe kalın bağırsak içindekiler ince bağırsak çevresindekiler çürümüş domates doğranıp beklemiş soğan henüz ateşten çıkmış susamlı pide evcimen kadın huysuz koca işten yorgun dönen baba torunlarını parkta gezdiren dede onun yalnızlığı teknik üniversitedeki fizik doçenti onun boğaziçi günleri amerika toledodaki doktora öğrenciliği asistan profesörlüğü dönüşü üniversite maaşıyla geçinemediğinden bir demir çelik firmasına girişi dış ticaret

sorumluluğu dayanamayıp ayrılışı bir pazarlama şirketindeki boşluk günleri eğinin başbağlar köyünde katliamda ölen amcası kuzenleri onların yetimleri eline bakan kardeşleri kardeşlerinin çocukları kabristandaki ağaca bez bağlayan fısıl fısıl okuyup yüzüne süren teyzeler ayna tarak bali toka pense tornavida jilet yüzü sabunlu erkek resimli tıraş sabunu don lastiği walkman camsil kitap mandalina elma üzüm armut patates doğrayıcısı jöle korsan kaset kalem pil terlik iç çamaşır filkete iğne takımı üzüm karpuz gece lambası satan işportacılar bağıran manav çalışanları karadenizli lokantacılar esnaf çaycısında pinekleyen amcalar defterdarlıkta görevli bond çantalı kibirli aceleci yürüyen dayılar yüklüğüne koliler doldurmuş iple kapağını bağlamış içeri yeğenlerini kızkardeşini eşini istiflemiş kartal slx sürücüsü dükkancılar iskenderpaşa cemaati mensubu sakallı mesli lastik ayakkabılı şalvarlı terlikli sarıklı birbirine benzeyen benzemeyen amcalar arasında yürüyor yürüdükçe kendine ait olmayan kendinin ait olmadığı nerede unuttuğu nasıl bulacağı bilinmeyen bir belirsizliğe dalıyor dalınca hisar'daki çay bahçesinde doktora tezinin notlarını alan sevgilisini bekleyen ateistnihilistpozitivist adamı görüyor görünce umarsızlık mı umutsuzluk mu damağındaki acılığın koyulaştığı tadı duyuyor duyunca boğaza bakıyor bakınca karmaşanın örttüğü kusursuz güzellikle tarihin gizlediği camiye yöneliyor abdestli olduğunu hatırlıyor hatırladığına göre unutmuş olmalı unutunca yeniden alınmalı diye hatırlıyor üşeniyor giriyor girince camideki hatlara bakıyor bakınca hatlar netleşiyor netleşince gölgeleri beliriyor belirince harflerin gizleri açılıyor açılınca giriyor girince çıkamıyor işin içinden.

Be'nin karnına iki nokta yazdı. Üstüne altına ince çizgiler çekti. Elif'e lam ekledi lamelif yaptı. Vazgeçti sonra bir elif bir lam yazdı. Lam'ın içine bir nokta yerleştirdi. Dikey iki

çizgi çekti. Bir nun yazdı sonra. Bir ona bir mürekkep kabına baktı. Yarım küre. Dünyanın yarısı. Nokta akılla kavranabilen elif'in merkezi gibi mi duruyor? Dairenin çapı noktayla mı belirleniyor? Nun biçiminin kesildiği yani bittiği nokta vehmedilen elif'in başı mıdır? Ayağa kalkıp doğrulduğunu varsayalım o zaman elif nun'un üzerinde mi duracak? Buradan lam harfi mi doğacak? Nun'da önsüzlüğe dair bir şey mi var? Her nun çizdiğinde noktayı iliştirmeden uzun uzun bakar yanma yöresine ince çizgiler çeker sonra noktalar ve Hamid'in 'insanda ezel gizlidir, nun bunu anlatır' sözlerini hatırlardı.

Yazarken hep bir şeyleri hatırlıyordu. Kendini unutuyordu. Unuttuğu bir başka şey artık kopya kâğıdı kullanmaması gerektiğiydi. Hiç'i provasız çizmeye karar verdi. Pelür kâğıtları aldı masadan buruşturup çöp poşetine attı. Yüreğinden kalemine kan çekerek yazan yazarları düşündü. Hadi canım sen de dedi. Bugünün yazarları mimara benziyordu. Plan projeyle işe koyuluyorlardı. Kurgu diye bir şey vardı sahi. Kurmak. Kurarak yazmak. Kurmadan yazıldığında kamusal bir alan oluşmuyordu romanda. Romanın kamusallaştığı bir ahirzaman. Romanın da ahirindeyiz. Yazarın eyleminin de alıcının kendisi olmaktan çıktığı bir zaman. 'Aman efendim aman galiba ahirzaman' diyen şairi düşündü. Gençliğinde metetebeye uğrardı arada bir, orada fehmi ağabey olurdu, yunustan ve bu şairden okurdu, okur okur anlatırdı, arada susardı, sustuğunda daha güzel anlatırdı, ne güzel ağabeyimizdin sen fehmi ağabey.

Gelelim asli kelimeye. Noktaya. Nokta bitirmenin imi değildi. Başlamanın işareti değildi. Elif be ile konuşunca ne sormuştu? Noktanın gerçeği nereden geliyor? Bütün harfler ve kelimeler noktadan ibarettir. Soru bu cevap bu. Nokta da bu. Bu olunca alıp kâğıda yeniden koymak gerekiyordu. Hattat camiden çıkınca tadıma gitti. Tadım bozacıydı ama salep

ve hamburger de yapıyordu. Hamburgeri ham yaptı bozayı boca etti midesine doğruca eve geldi. Gelince her zamanki gibi montunu çıkardı astı ayakkabısını yerdeki gazetenin üzerine bıraktı salona geçti çay demlemek için tüpü yaktı oturdu. Provasız yazacağından beyaz kartonları da kaldırması gerekiyordu. Masada sadece çayla renklendirilmiş açık kahvemsi karton kalmıştı. Kalın ıhlamur kamış imza için hayır hayır imzasız yazacaktı an filan diye imzalayacaktı evet evet imza için ince uçlu muhtemelen demir kalem de ayırdı mürekkep oradaydı nun oradaydı güzel he, ye ve çe lazımdı onlar içeride bir yerdeydi içindeki harfleri çıkaracaktı içinden mi çıkarıyordu yoksa yazarken harfler başka bir dünyadan mı iniyordu kendisi de anlamıyordu. Renkli kâğıdı düzeltti. Bismillah dedi. Kamışı aldı mürekkebe batırdı. Batırdı ve olan oldu. Kalem kalem olmaktan çıktı eli el olmaktan çıktı eli üzerinden gizli bir el yazıyordu yazıyı. Yazılan hiç'ti ama harflerin her biri ayrı birer varlıktı.

Varlıktı ve ilkin güzel he yazmaya başladı. Güzel he. Güzel bir harf. Yusuf peygambere benzediği rivayet olunuyor. Güzel denilmesi bundan. Çehresiyusuf da deniyor adına.

Adına ve güzel he'ye başladı Hattat. Kalın kamışın ucundan mürekkep kâğıda düştü ve ilk gözünü çizdi güzel he'nin.

Çizdi ve yeniden uzandı mürekkebe. Güzel he hesapta olmayan bir varlıktı. Mürekkebi ve kâğıdı görüyor ve dokunuyordunuz. Güzel he zihindeydi/beyinde/kalpte/dimağda/içeride/herhangibiryerde/mekânsızzamansızbiryerde'ydi. Yazılınca doğdu ve varoldu ve göründü. Gözlerini kırpmaksızın birkaç dakika baktı güzel he'ye. Yusuf'a bakar gibi baktı. Hiçleşmeye başladığını hissediyordu. Tüp yanıyor su kaynıyor ikinci sigarasını aynı anda yakmış küllükte o da yanıyordu. Sigara gibi yanıyordu içi Hattat'ın. Hiçleşmeye başlamıştı.

Başlamıştı ve güzel he'nin ikinci gözünü çizmişti. Güzel he'nin iki gözü vardı. Yusuf gibi. İlkin gözlerini çizmişti Yusuf'un.

Yusuf'un ve yeniden duraksamış gözlerine bakmıştı güzel he'nin. Araf harlerindendi he. Tüm ve olgundu. Toprak ve havadan karılmıştı. Yolun sonunda çıkardı insanın karşısına. Şimdi sessiz bir harf çizecekti ye. Ye ama çizince sessiz. Okununca sesli. İ. He'den sonra i'ye gelmişti sıra.

Ye ateşti suydu. Olgun harflerin üçüncüsüydü. Araf değildi yeri. Yersiz yurtsuz bir harfti.

Bir harfti ve Hattat ye'nin kuyruğunu yok ederek çizdi. İki yerde çizgiyi kırdı kalın kamışın ucunu kâğıda bastırarak tek solukta sadece kalemin sürtünmesinden çıkan o tuhaf sesin duyulduğu gerçekte sessizce çizdi.

Çizdi ve he ile ye'nin bitişmesine baktı. Harfler birleştiklerinde değişiyorlardı. Kendisi kalarak birleşen tek harf elif'ti. Bu yüzden harflerin aslıydı.

Aslıydı ve Hattat he ile ye'nin birleşik hallerine baktı. Bakınca seslerinin de değiştiğini gördü. Hiçliğe doğru yürüyordu harfler. Hattat hiç'in anlamına sızıyordu.

Sızıyordu ve son harfte hiçin sonundaydı. Kamışı tekrar batırdı mürekkebe. Toprak ve ateşten yapılmış bir harf çizecekti şimdi: çe. Çe cinlerin sevdiği ve ondan türlü sözcükler ürettiği bir harfti.

Harfti ve hattat onu çizip üç noktasını tek bir biçimle imledikten sonra gördü ki o da başkalaşıyor birleşince.

Şimdi kâğıda rumelifeneri'nde yüksek bir tepedeki kayanın üzerinden denize bakıyor gibi baktı.

Üç harf yokluk denizinin ortasında sandal gibi duruyordu. İçine girilince çoğalıyor büyüyordu.

Büyüyordu ve Hattat hiç'in düzeltiye ihtiyacı olmadığını düşündü.

Kenarları, ucu, bitişme yerleri kusursuzdu.

Kusursuzluk hiç'inki gibiydi işte. Onu yazmış, ondan kurtulmuştu. Önceki yazdıklarından farklı bir şey vardı bu üç harfte. He, i ve çe. Duyduğu, konuşulan biçimi. Harflerin sesleri. Evet evet sesleri vardı. İşte okuyunca duyduğu ses. He, i ve çe. Bakıyordu şimdi. Baktığında gördüğü biçimleri vardı. Ayrı ayrı ve bitişirkenki biçimleri. Bir de yüreğindeki manevi halleri vardı. Evet evet harflerin bir de kalbindeki içsel anlamları vardı. Onu çizmişti Hattat. Onu çizince mi olmuştu bütün bunlar? Neler olmuştu? Mürekkep silinir gibi olmuştu. Harfler mürekkepsiz de görünmüşlerdi. Sonra üç harf yoktu, baktı üç ayrı harf değildi çizdiği. Tek harf vardı kâğıtta. Baktı, bir daha baktı, evet evet tek harf vardı, sadece elif vardı kâğıtta. Nereye gitti harflerim? Harflerim n'oldu? Sonra elif de yitti. Nokta kaldı kâğıtta. Evet evet baktı, bir daha bir daha baktı, nokta vardı sadece kâğıtta. Nereye gitti elifim? Harfim n'oldu? Sonra kâğıt da yok oldu, odası eşyaları dağınıklığı küf kokusu yalnızlığı elektrik lambası duvarları oturuşu kalkışı bakışı da yok oldu, nokta kaldı sadece.

Hiç'e bakınca olanlar oldu.

Nokta da kendisine baktı ve 'varlık yoktur' dedi.

Hiç'e Derkenar

Naim Öztürk, *Hiç*'i okuduktan sonra, iki mayıs ikibinikide, saat yirmi üç otuz dokuzda, Amerika'dan şöyle yazmış: "I want nothing (olmadı, bu hiçbir şey istemiyorum demek.)

I want something, that is nothing (bu da olmadı, bir şey istiyorum, yani hiçbir şey.) I want the 'Nothing' (yine olmadı: hiçbir şeyi istiyorum.) I want a copy of the 'Nothing'. (Bu biraz oldu, Hiç'in bir kopyasını istiyorum.) Abi, bu gavurlar hiç bile diyemiyor, hiçbir şey diyorlar, hiçbir şey değil ki, şeysizlik bir tür. Selam ile." Altına şunu eklemiş: "Bir kırlangıç/ uçtu burnundan/ Buda'nın"

Bense aynı gün ona şöyle yazmışım: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın veçhi oradadır."

Sonra Nuh Yılmaz, onsekiz haziran ikibinikide Hiç'e ilişkin şu notu geçmiş:

"Derrida, *Given Time* kitabının girişindeki ilk makalesine Güneş Kral on dördüncü Louis'nin başmetresi Madame de Maintenon'un bir mektubundan alıntıyla başlar: 'Kral bütün zamanımı alıyor, ben de geri kalanını Saint-Cry'a veriyorum, aslında hepsini Saint-Cry'a vermek isterdim.' (Saint-Cry, Madamın başında olduğu yardım kuruluşunun adı) Derrida sözlerini şöyle sürdürür: 'Madam eğer bütün zamanını Kral'a veriyorsa o zaman Saint-Cry'a ne veriyor, geri kalan zamanını mı veriyor? Eğer geri kalan hiçbir şeyse, o zaman Madam buraya hiçbir şey veriyor. Bu geri kalan artık eğer hiçbir şeyse, bu yüzden o, her şeyin ötesindedir. Hâlâ bir şey verebildiğine göre demek Madam'a kalan bir şey var, bu kalan şey hiçtir, bu yüzden Madam geri kalan hiç'ini buraya veriyor. Madam'ın verdiği şey ise, bu geri kalan şeydir. Madam'ın elinde olmayan, yani veremediği şey zaman değildir; Madam'ın elinde olmayan şey, 'yeterince verememektir', onun eksikliğini çekiyor. Kendisine kalan bu artık zamanı veriyor Madam, yani başkasına asla verilemeyecek olan, sahip olmadığı şeyi. Bu geri kalan zamanın geri kalanı aslında hiçtir."

Bense ona "beyazın farklılaşmamış gerçekliğin birliğini sembolize ederken, ışığın kutuplaşmasından doğan renklerin, Tanrı'nın çokluk içindeki belirtilerini ve çokluğun O'na bağımlılığını simgelediğini" yazmışım. Şöyle bir alıntı yapmışım bir yerden: "Her bir renk bir makamı simgeler ve bizzat ışıktır; fakat ışık, o özel renkle sınırlı değildir. Renklerin kozmik varlığın makamlarını ve renklerini simgelediği söylenebilirse, beyazın da tüm varoluşun kökeni olan Oluş'un sembolü olduğu söylenebilir. Kabe'yi örten örtünün rengi olarak mimari açıdan önemli olan siyaha gelince, onun, genelde anlaşıldığı gibi, Oluş'u bile aşan ontolojiüstü İlke'yi simgelediği söylenebilir." Ama bunu ona gönderdiğime ilişkin

herhangi bir not yok. Yani sadece yazmışım bunu. Şunu eklemişim altına: "Hiç olursan hep olursun."

Sonra Tuba bana, sözlüklerden devşirdiği notları göndermiş on bir temmuz ikibinikide: "Yok: s. Bulunmayan, mevcut olmayan/Yasak/Olmayan, bulunmayan şey. Yok etmek: Varlığına son vermek. (Varlık ile son'un birlikte kullanımına dikkatinizi çekerim.) Boşluk: i. Oyuk, çukur, kapanmamış yer/İçinde hiçbir cisim bulunmayan/uzay. (Sözlüklerin salaklığına dikkatinizi çekerim) hiç: zarf. farsça. l. Olumsuz olan ya da olumsuzluk anlatan cümlelerin anlamını kesinleştirir. 2. Herhangi bir zaman. (Yani belirsiz) 3. Varlığı önemsiz denecek kadar olan şey. Hiçbir: Başına getirildiği adla anlatılan şeyden bir tanesinin bile olmadığını anlatır. (Siz bir şey anladınız mı?) Hiç de: Asla, kesinlikle. (Asla mı kesinlikle mi?) Hiç mi Hiç (İki hiç arasında 'mi' diye bir şey): Birazcık da mı? Hiç değilse: (Eh işte biraz anlaşılabilir) Başka bir şey olmasa bile/ En azından/ Bari. Hiç yoktan: (Bak işte, hiç'le yok'u bir araya getirmeyi kim akıl edebilir!) Hiçbir neden yokken. Hiçe saymak: (Bir de bu var değil mi?) Biraz olsun önem vermemek."

Bense ona, şunları yazmışım: "'Allah kimi doğru yola ulaştırmak isterse, kalbini ona teslim olma arzusuyla genişletir. Kimin de sapmasına izin verirse, onun kalbini daraltır ve sıkıştırır, adeta göklere tırmanıyormuş gibi. Böylece inanmayanları dehşete düşürür. İşte bu şaşmaz çizgi, Rabbinin yoludur.' Esed'in şu notlarını da eklemişim: 'Ve bu Rabbinin yolu, dosdoğrudur', yani neden-sonuç yasasının insanın içsel hayatındaki uygulaması da değişmezdir. Önceki cümlede geçen ve 'dehşet' biçiminde çevirdiğimiz rics kavramı, tabiat itibariyle iğrenç veya korkunç olan herhangi bir şeyi gösterir. Bu durumda yaşamın bir anlamı ve amacı olduğuna inanma-

yan herkesi er veya geç kuşatacak olan o korkunç boşluk/hiçlik duygusunu ifade eder."

Ertesi gün Tuba bana Derleme Sözlüğü'nden şu notları göndermiş: "hıc/hıç/hiç: Kayısı, erik, ayva ve vişne ağaçlarının üzerinde olan zamk, kedibalı. Hıç: Haşhaşı. Hiç: Kavrulmuş, patlamış mısır. Hiç: Bacak kemiği. Hiç: Sağmal hayvanların yavruladıktan sonraki ilk sütü, ağız. Bandula. Hiçi: Pis, kirli. Hiçik: Göz ağrısı. Hiçin: Yürek. Hiçki: Hici. Hiçlemek: Ziyan etmek. Hiçli toprak: Taşlı toprak. Hiçsinmek: Boş vermek, önem vermemek, aldırış etmemek."

Bunları okuyunca, Bataille'den şu alıntıyı yazmışım ona: "Hiçlik özgül bir noktada açılır. Örneğin, kimbilir, ölümle açılabilir: Ölümün içini yoklukla doldurduğu bedenle, bu yoklukla birlikte gelen arınmayla. Çürümeye karşı duyduğum tiksintiyle, (hafızam değil, hayalgücüm onu ne kadar isterse, kesinlikle o şey bana o kadar yasaklanmış bir nesnedir) edepsizliğin içimde uyandırdığı duyguyu ilişkilendirebilirim. Kendi kendime diyebilirim ki tiksinme ve korku, arzumun ana kaynağıdır; bu arzu yalnızca arzu nesnesi, içimde ölümden daha az derin olmayan bir uçurum açtığı müddetçe uyanır ve bu arzu kendi zıddını, yani korkuyu doğurur."

Tam bu satırları iletirken yeni bir mesaj geldi Naim Öztürk'ten, Hiçbeste'den notlar: "John Cage'in müzik kompozisyonu dört dakika otuz üç saniyelik bir sessizlikten oluşuyor. Gece giysisi içinde yetenekli bir piyanist Steinway, piyanonun başındaki iskemlesinde kımıldamaksızın durmak suretiyle icra ediyor eserini! Martin Gardner, 'dört dakika otuz üç saniyelik icrasını dinlemedim ama dostlarım onun Cage'in en güzel bestesi olduğunu söylüyorlar' diyor. Yazarlar da bu temayı şevkle benimsemiş görünüyor. Hubbart'ın zarif bir biçimde ciltlenmiş kitabı, *Essay on Silence/Sessizlik Üzerine*

Deneme, sadece boş sayfalar içeriyor. İngiliz futbolcu Len Schakleton'ın özyaşamöyküsünde, 'Vasat bir teknik direktörün futbol hakkında bildikleri' başlığını taşıyan kısım yine boş sayfalardan ibaret. Bindokuzyüzyetmişdört yılında yayınlanan ve birkaç baskısı yapılan *The Nothing Book/Hiç Kitabı* da boş sayfalardan oluşuyor. *Hiç Kitabı*'nda sıfırın üçüncü mucitlerinin Hintliler olduğu söyleniyor: Önceleri sıfır, nokta ile gösteriliyordu. Sonraları bildiğimiz dairesel sembol, 0 kullanıldı. Sıfır, basamaklı bir sayı sisteminde, herhangi bir basamakta girilecek değer olmamasını ifade ediyordu. Sıfırın öteki mucitlerinden farklı olarak Hintliler, sıfırı, bir sayıyı kendisinden çıkarmanın sonucu olarak da tanımladılar. Sıfır sembolünün Hint'teki büyüleyici bir yönü, temsil ettiği kavramın zenginliğidir. Hint dimağı, onu hiçlik ve boşluğa ilişkin geniş bir felsefi anlamlar tayfının parçası olarak gördü. Sıfıra ilişkin Hint sözcüklerinin çokluğu, hiç kavramının Hint felsefesindeki zenginliğini ve varolmamanın farklı yönlerinin ayrı bir ifade gerektiren bir şey olarak görüldüğünü gösteriyor. Hint'in sıfır kavramından öğrendiğimiz şey, sunya'nın bir kavram zenginliği içerdiğiydi. Lafzen, 'boş' anlamına geliyordu ama, uzam, boşluk, belirsizlik, önemsizlik, yokluk, varolmama anlamlarını barındırıyordu. Öngörülemez çağrışımların -mantıksal bir yapı içinde tutarlılıklarını belirlemek için sorgulayıcı bir çözümlemeye tabi tutulması gerekmeyen çağrışımların- kendisinden doğduğu bir karmaşıklık çatkısına sahipti. Özgür çağrışımları itibariyle Hint'teki bu gelişme tümüyle modern görünmektedir. Sayısal bir işlev görüyordu bu kavram; kullanılabileceği ve genişletilebileceği diğer biçimleri kısıtlamaya çalışmaksızın. Hint'te sıfır sembolünün doğuşu, hiçlik ve boşluğa ilişkin çeşitli kavramların hazır bulunmasına borçludur. Hint kültürü geniş bir 'hiçlik' kavram dünyasına sahipti. Bir muhasebecinin defterinde bir

niceliğin yokluğunu veya boş bir konumu göstermek için bir rakamın yaratılması daha büyük bir evrim felsefesinin cüzlerini yeniden ayarlamaya ihtiyaç duymadan atılabilecek bir adımdı. Aksine İbrani gelenekte boşluk Tanrı'nın devinimi ve sözüyle evrenin kendisinden yaratıldığı bir durum olarak düşünüldü. Pek çok istenmeyen işaretleri vardı. Uzak durulması gereken bir durumdu. Yokluk, semeresizlik haliydi; Tanrı'dan ayrılık, nimetlerinden yoksunluk anlamı taşıyordu. Bir lanetti. Benzer şekilde Grekler için de ciddi bir felsefi dilemma idi. Mantığa gösterdikleri itibar, hiçin herhangi bir şeymiş gibi muamele görmesi hususunda bir çıkmaza sürükledi onları. Hint dinî gelenekleri, mistik kavramlarla daha bir aşinalığa sahipti. Dinleri, yokluk kavramını varlıkla eşit düzeyde kabul ediyordu. Pek çok diğer Doğu dini gibi, Hint kültürü de Hiçlik'i ondan gelip ona döndükleri bir hal olarak gördü, bu başlangıcı ve sonu olmaksızın, geçişler pek çok kez tekrarlanabiliyordu. Batı dinleri hiçlikten kaçmaya çalışırken meditasyonel egzersizlerde sıfırın nokta sembolünün kullanımı Budist ve Hindularda Nirvana'ya ulaşmak için bir yokluk halinin nasıl etkin olarak aranabileceğini gösteriyordu. Hint hiçlik kavramları, tutarlı bir bütün oluşturur."

Ertesi gün Tuba, Heidegger'den şunları aktarmış: "Hiççiliğin özü tarihe dayanıyor. Buna göre bütününde varolan olarak varolanın görünümünde varlığın kendisinin, varlığın hakikatinin başına gelen hiçtir. Bu şöyle gerçekleşmektedir: Varolan olarak varolanın hakikati, varlığın hakikati sayılır, çünkü varlığın hakikati bulunmamaktadır. Nietzsche, hiççiliğin bütünlenmeye başladığı çağda onun ayırıcı bazı özelliklerini anlamış olsa da bunları hiççi biçimde anlamlandırmakla bunların özünü bütünüyle elinden kaçırmıştı. Nietzsche, kendisinden önceki metafizikçiler gibi hiççiliğin özünü hiç tanımadı. (...) Varlığın başına ne geliyor? Varlığın başına hiç

geliyor. (...) Hiçle ilgili sorunun oluşumu bizi öyle bir yere getirmeli. (Bu başka bir makaleden sanırım) ki oradan ya soruya bir yanıt bulalım ya da soruyu yanıtlamanın imkânsız olduğunu anlayalım. Hiç itiraf edildi. Bilim onu umursamazlıkla, 'olmayan' bir şey olarak tanımlıyor. Buna rağmen biz hiçle ilgili soru sormayı sürdüreceğiz. Hiç nedir? Soru ilk bakışta bile olağandışı görünüyor. Böyle sorarken hiçi var olarak yani varolan olarak kabul ediyoruz. Ama hiç, bilime göre bu anlama gelmiyor. Hiçle ilgili soru, -hiç nedir ve nasıldırsorulanı tersine çeviriyor. Soru kendini, kendi nesnesinden yoksun bırakıyor. Bu şekilde yüzeysel bakış açısından soruya cevap vermek imkânsızlaşıyor. Ve hiç açısından soru da cevap da anlamsızlaşıyor. Böylece bilimin hiçi reddetmesine gerek kalmıyor. Genel mantık zaten soruyu çürütüyor. Çünkü mantığa göre düşünme hep herhangi bir şey hakkında olduğu için, hiç üzerine düşünmek düşünmenin özüyle çelişiyor olurdu. Hiçi anlamak için mantık en yüksek merci, akıl araç ve düşünme yol ise hiçle ilgili soru sormanın sonuna geldik demektir. Lakin mantığın hükümranlığı kanıtlanabilir mi? Akıl bu konuda hükümdar olabilir mi? Aslında akıl yardımıyla hiçi belirleyebiliyor ve hiçle ilgili bir sorunu -bu sorun kendi kendini çürütse de- ortaya koyabiliyoruz. Ama hiç, böylece varolmayan oluyor. Bu şekilde hiçi, yok olanın ve bununla beraber olumsuzlananın hükmü altına koyuyoruz. Lakin olumsuzlama mantığın hüküm süren öğretisine göre özgül bir akıl yürütmedir. Peki hiçle ilgili soru sorarken ve dahası soru sormayı sorgularken akla nasıl veda edebiliriz? (...) Hiç sadece yok, yani olumsuzlama var olduğu için mi var? Ya da tam tersi mi söz konusu? Bu konuda kesin bir hüküm olmadığı gibi henüz resmî olarak bir soru bile sorulmadı. Biz iddia ediyoruz: Hiç, yoktan ve olumsuzlamadan önce gelir.(...) Hiçi nerede arayacağız? Nasıl bulacağız? Bir şeyi

bulmak için önce onun var olduğunu bilmemiz gerekmez mi? Elbette! İnsan öncelikle ve çoğunlukla sadece aranılanın varolduğunu bildiğinde arar. Fakat şimdi hiçi arıyoruz. Varlığını bilmediğimiz bir şeyi aramak bizi doğru yere götürür mü? Her gün hakkında ileri geri konuştuğumuz bir şey olsa da hiçi tanıyoruz. Bu, alelade konuşmalarımızda yer alan hiçe şöyle bir tanım getirebiliriz: Hiç, varolanın bütünlüğünün tam olumsuzlanmasıdır. Hiçin bu özelliği onunla karşılaşabileceğimiz yerle ilgili bir ipucu değil mi? Varolanın bütünlüğünü olumsuzlayabilmek için onun önceden varolması gerekir. Sonlu varlıklar olarak varolanın bütünü kendi bütünlüğü içinde bize nasıl ulaşabilir ve biz ona nasıl yaklaşabiliriz? Biz sadece varolanın bütününü hayal edebilir ve bu hayali düşüncelerimizde olumsuzlayabilir ve olumsuz düşünebiliriz. Bu şekilde muhayyel hiç kavramına ulaşabiliyoruz, ne var ki hiçin kendisine değil."

Bu notları aldığım günün akşamı, Crispin Sartwel'den şu alıntıları yazmışım: "Bildik anlamda nefret, nefret edilen şeyin varoluşunu ister istemez kabul edeceğinden, tam bir yoksama, ya insanın merkezinde dünyayı yalayıp yutan bir hiçliğe ya da yokluğa dönüşür. Kişinin hakikate açıklığı nerede şeylerin olmasına izin veren bir mekân yaratsa, bir idealistin ya da çilecinin merkezindeki hiçlik her şeyi yutar, onları unutulmaya terk eder. Elbette unutuluşun görece kolay olduğu yer, benzer dürtülerin kendilerini silahlanarak ya da zehirli atıkları dışarı püskürterek ifade ettiği fiiliyat değil hayal gücüdür. Dahası hayal gücü denen şey unutturmak için gerçeği ister, tüm hayal gücü gerçek için yanıp tutuşan bir boşluktur. O halde hiçliği yaratan, bedenden kaçıştır. Ve hiçlik hayali olarak her şeyi yutar. Bunun tuhaf bir özelliği, dediğim gibi genelliğidir, öyle ki dünyadan nefret sınır tanımaz ve istisna yapmak elinden gelmez."

Aynı günün akşamı Nejat'tan şu iletiyi aldım: "1. fuko'nun türkçe'ye *ben'in yapımı* biçiminde çevrilen kitabında 'kendine [iyi] bak' mottosunun batı düşünce geleneğindeki gelişimine ilişkin açıklamalar iyice düşünülmeli. 2. 'hoşça bak zatına kim zübde-i âlemsin sen' şeyh galip. doğu düşüncesinde (sadece islam değil, hind, çin ve eski iran'ı, hatta gök tanrı kültünü de düşünmeli) bu anlama gelen binlerce sayfalık şiir, hikmetli söz, hikâye, tefsir vs... incelenmeli. 3. martin lings'in *yirminci yüzyılda bir veli*'sinin ingilizce aslı bulunabilir. orada, şeyh el alevi'den naklen, tasavvufun, dışta değil de içte, insanın nefse galebe çaldığı çizgide, kalpte, keşf yoluyla bilme'ye dair söyledikleri üzerinde düşünülmeli. bilmenin bir hatırlama olarak anlatıldığı yere bakılmalı. 4. grubun 'files' sayfalarında, benim heidegger'den çevirdiğim 'hakikatin özü üzerine'nin 18 numaralı dipnotunda yeni bir doktora tezinden yaptığım alıntıya bakılmalı.. Susanne v. Glasenapp, *Supervision mit Lehrern-Analyse eines Supervisionsprozesses als Beitrag zur daseinsanalytischen Pädagogik*, Hamburg 1999. Bu tezin tamamı (almanca) internette bulunabilir. bu kitapta, dasein analizi yapan bir pedagoji'den söz ediliyor. tezin tümü, heidegger'in varlık anlayışının pedagojiye uyarlanmasına ilişkin. yani varlığın açıklığı karşısında bir geri çekilme ile çocukta açılacak 'keşf'e bakıyor. 5. heidegger bu konferansında örneğin şunları şöylüyor: Burada sunum, 'psikoloji' ve 'bilinç kuramları'na ait tüm önfikirlerin devre dışı bırakılması suretiyle şeyin nesne olarak karşıda durur hale getirilmesi'dir. Karşıda duranın, bu biçimde konumlandırılmış olarak, açık bir karşıtı kat etmesi ama yine de şey olarak duruşunu zatında sürdürmesi ve kendisini sabit bir şey olarak göstermesi gerekir. Şeyin bir karşıda duranı kat etmesi halindeki bu görünümü, açık olan bir şey dahilinde vuku bulur; bu şeyin açıklığı ilk kez sunum tarafından yaratılmamıştır, tersine

sunum her defasında bir ilişkilenme alanı olarak bu açıklığa yerleşmiş ve onu benimsemiştir. Sunumlayıcı ifadenin şeyle ilişkilendirilmesi, gerek ilk ortaya çıkışında gerekse sonraki tekrarlarında kendisini bir duruş olarak titreşime getiren o münasebetin gerçekleştirilmesidir. Ama her duruş ayırt edici özelliğini, açıkta durarak, açığa vurulmuş bir şeye böyle bir şey olarak sadık kalmasından alır. Açığa vurulmuş olan şey, bu biçimiyle ve yalnızca dar anlamda, erken bir zamanda Batı Düşüncesinde 'mevcut' olarak tecrübe edilmişti ve uzun bir zamandır da 'varolan' biçiminde anılmaktadır. Duruş varolana açık olmaktır. Açık olan her taalluk duruştur. Varolanın türüne ve duruşun tarzına göre insanın açıkduruşluluğu farklılaşır. Her çalışma ve elde etme, tüm hareket ve hesaplama bir alanın açıklığında tutunur ve konumlanır; varolan kendisini bu açıklıkta kendisi olarak, her ne ise ve her nasılsa öyle ortaya koyabilmekte ve dile gelme yeteneğini orada kazanmaktadır. Ancak bunun böyle olması için, varolanın bizzat sunumlayıcı ifadede kendisini takdim etmesi ve böylece ifadenin kendisini varolandan nasılsa-öyle söz etmesi yolundaki talimata ram etmesi şarttır. İfade böylesi bir talimata uymakla, kendisini varolana uygun duruma getirir. Bu biçimde [talimata] uygun olan söyleyiş doğrudur. Böyle söylenmiş olan, doğru olandır. İfade, doğruluğunu, bağış olarak duruşun açıkduruşluluğundan alır; çünkü açığa vurulmuş olanın sunumlayıcı benzeştirme için ölçüt haline gelmesi ancak bu sayede gerçekleşir. Bizzat açıkduruşlu duruş, bu ölçüte uymak zorundadır. Bu şu anlama gelir: açıkduruşlu duruş, tüm sunumlama için önceden verilmiş bir ölçütü benimsemek zorundadır. Bu, duruşun açıkduruşluluğundandır. Ama mademki ifadenin doğruluğu (hakikiliği) sadece duruşun bu açıkduruşluluğu ile mümkün oluyor, o zaman doğruluğu ilk olarak mümkün kılan bu şey, daha asli bir hakla hakikatin özü sayılmalıdır.

Bu konferansın tümü değerlendirildiğinde; heidegger'le birlikte bilmenin ontolojik yönünün nasıl açığa çıktığı anlaşılır. yani açık duruşlu bir duruşun sonucunda varlığın açıklığında bir ilişkinin içine giren ifade, ancak bu suretle hakikate ulaşmakta, ifade hakikati (kendisini varolana uydurmak suretiyle) ortaya çıkarmaktadır."

Bunun üzerine Naim Öztürk, Izutsu'nun Hiçlik'e ilişkin derlemesini hatırlattı bir mektup yazarak. Gaybu'l-Guyub, yani bilinmezliğin bilinmezliği veya sırru'l-esrar, yani sırların sırrı... "Çin geleneğinde Hiç veya Hiçlik denen İlahi Merkez. Allah, kendini Allah diye vazettiği düzeyin de ötesindedir. Oraya Hiçlik mi diyoruz? Perdenin açıldığı an. O anı fena ve beka sözcüğüyle anlatabiliyoruz. Izutsu'ya göre (Naim Öztürk'ün naklinden) fena, sözlük anlamı itibariyle yok olma veya yok edilen bir şey anlamına geliyor. Nirvana yani. Ona benzer bir hal. Özel bağlamında ise bu kavram, derin bir aşkınlaşma durumunda zihnin en şiddetli yoğunlaşmasının sonucu olarak bireyin ben bilincinin tümüyle yok olmasıdır. Burada deneysel bilincin o sert kabuğu eriyip çözülür ve ben cevheri yani nefs, dipte yatan varoluşun birliğince emilerek tümüyle kendi içerisine çekilir. Özneye ait olan bu yokoluşun anlamı nedir? O ana kadar sahte bir cevher olarak ben biçiminde görünen varoluş, bu belirlenimini yitirir ve o mutlak belirsizliğine geri döner. Herhangi bir şeyin öznel biçimde gerçekleştiği tek yer insan zihni olduğundan, varoluşun saf öznelliği içindeki gerçekleşmesi de sadece insanın kendi yalancı öznelliği tümüyle çözülünce olur. Veda düşüncesindeki Atman ile Brahman'ın özdeşliği ile aynı bir bakıma. Saf halde bulunan o aşkın gerçeklik, mutlak belirsizdir ve böyle olmasıyla o, her türden nesneleştirmeye de karşı koyar. Çünkü nesneleştirme belirlenime işaret eder. Varoluş bir özne olarak kavranıldığında kendi olmaktan çıkar. Özgün

belirsizliği içindeki varoluş, asla bir nesne olarak kavranamaz. O ancak insanın kendisini gerçekleştirmesi biçiminde tüm bilginin öznesi olarak fark edilebilir. Nihai özne odur çünkü. İnsanın sınırlı olan ben bilinci böylece mutlak bilincin sınırsız alanına çekilerek emilir ve orada eriyerek çözülmüş hale gelir. Ayrıca bir ben cevherinin belirgin formu altında kristalleşip donuklaşan varoluş da böylece her şeyi kuşatan özgün belirsizliğine geri döner. Dahası, nesneler dünyasının tüm belirli formları da kendi özgün varoluşsal belirsizliklerine geri döner. Zihnin öznel durumu ile dış dünyanın nesnel durumu arasında köklü bir işlevsel ilişki vardır. Öznenin, yani şeyleri görüp algılayacak bir ben cevherinin olmadığı yerde artık bir nesne olarak görülüp anlaşılacak bir şey de yoktur. O ünlü mecazda söylendiği gibi, okyanusun üzerinde coşup köpüren tüm dalgalar sakinleşip durduğu zaman ortada görünen tek şey, sonsuz sessizlik içindeki sınırsız okyanustur. İşte bu hiçlik düzeyidir, çünkü ne özne ne nesne vardır artık. Lakin hiçlik sözcüğü saf ve mutlak belirsizlik halindeki varoluşa işaret ettiği için, bu evreye, kısmen daha olumlu çağrışımlar yapan bir sözcük uygun görülmüştür: Birlik. Budistler bunu hiçbir eki ya da ek yeri bulunmayan tek parça olarak nitelerler. Chuang Tzu ise kaos der buna. Dış dünyada fark edilebilir şeylerin tümünün asılsız ve gerçekdışı görülmesi, bu evrede olur. Sonraki evre beka deneyimidir. Beka, arkaya kalmak, sürmek, canlı kalmak anlamına gelir. Hiçlik eriyip çözülmüş ve varoluşun ayrımlaşmamış mutlak birliği içinde kaybolmuş olan tüm varlıkların hiçliğin derinliklerinden çıkarılarak yeniden var kılındığı ruhsal düzeyi işaret eder. Burası karanlık günışığı ortasındaki aydınlık gecedir. Aydınlık gece renksiz oluşu ve mutlak belirsizliği bakımından geceye benzetilen birlik düzeyini ifade eder. Koyu karanlık bir gecede nasıl hiçbir şey algılanıp kavranılamıyorsa, mutlak varlığın

alanında da tüm olgusal formlar yok olur, ne algı ne bilinç kalır. Tüm bağ ve koşullarından beri olan mutlak, mümkün ilişkilere herhangi bir gönderme yapılmaksızın saf biçimiyle okunduğunda algılanamaz. Mümkün de ilişki de belirlenim de bağ da şart da silinmiştir burada. Gecenin aydınlık oluşu, mutlakın apaçıklığıdır ve şeyler ancak onun ışığıyla aydınlanabilir. Karanlık günışığı ise mutlakın çokluk âlemindeki belirtilerini anlatır. Tek zerrede binlerce güneş parlamaktadır. Şayet parçalansa bir tek su damlasından yüzlerce okyanus fışkıracaktır."

Bu, en yüksek varlık düzeyini birliğin de ötesine taşımakta ısrar eden düşünürleri hatırlattı. Onlar birliği, mutlak saflık içindeki Zati Vücud'la özdeşleştirmekten kaçınıyorlardı. Birlik O'nun varlık alanının içindeydi gerçi, buna inanıyorlardı. Ama Zati varlıkta artık hiçbir tecelli, hiçbir taayyün yoktu, burada varlık pürhakikatti. Tanrı mutlak aşkın olma anlamında mutlaktı, fakat varlık bu düzeyde mutlak değildi, en azından aşkınlıkla sınırlıydı. Yani buradaki varlık tüm şartları aşma koşuluyla bağlı ve sınırlıydı. Öyleyse mutlak anlamda nihai varlık düzeyi, şartsızlık ve aşkınlık şartının da üzerindeydi. Bu düzeyde, varlık hiçbir şarta bağlı olmadığından, insanın algı tarzından bakılınca mutlak Hiçlikten başka bir şey değildi. Ona bu yüzden sırların sırrı, sırrın ötesindeki sır da deniyordu. Lao Tzu, hsüan chih yu hsüan diyordu ona. Chuang Tzu, bu kavrama mantıksal bir biçim kazandırabilmek için, wu wu wu yani Yok-Yok-Yok Varlık formülünü bulmuştu. Sonsuz olağanüstülüklerin Geçiş Kapısı... Hiçliğin doruğundan olgulara, oradan varolana indiğimizde neler oluyordu? Bu arada şiir-kutsallık bağlamı zihnimi

kurcalıyordu. Bir soru attım ortalığa. Arkadaşlardan birkaçı yazdı bu soruna ilişkin.

Eylülün yirmisinde Ahmet Demirhan, şu iletiyi gönderdi. Bir bölümü aldım buraya: "Heidegger'in 'kutsal' olana şiirden bir yol bulmaya çalıştığı doğru. Onun metafizik dediği ve Varlık'ı anlamamıza engel teşkil eden zihniyetin hakimiyeti nedeniyle başka şeyler yanında 'kutsal' olana ulaşabileceğimiz bir araç sunar bize şiir. Yalnız burada bazı meseleleri, Paul de Man dolayımı ile değil, doğrudan Heidegger'den yola çıkarak değerlendirmekte fayda var. Heidegger 'şiir ile hakikat arasındaki ilişki de ne' sorusunu ortaya atıp 'hakikat ile kutsal arasında nasıl bir ilişki kurulabilir' sorusuna hiç yönelmiyor. (Aslında bunlar Heidegger bağlamında da Batı felsefesi bağlamında da ortaya atılması gereken sorular. İslam örneğinde sanırım bu meseleleri daha farklı formüle etmemiz gerektiği gayet açık. Ancak ben cahilliğim nedeniyle İslam konusunda bunları nasıl formüle etmemiz gerektiği meselesine girmeyeceğim.) Mesela (Batılı kavramlarla ifade edersem) 'kutsal' derken 'holy'den mi bahsediyorum, yoksa 'sacred'dan mı, belirli değil; yoksa 'divine' mi, o da belli değil. Hem Heidegger hangisinden bahsediyor? Bundan da hiç söz etmiyoruz. Bence karışıklık buradan doğuyor. i/ Parousia, aslında Hristiyan teolojisinde münhasır bir kullanıma sahiptir. O da Hz. İsa'nın ikinci gelişi anlamına gelir. Bu anlam göz önüne alınmadan Heidegger'in Hristiyan teolojisi bağlamında bir okuma yaptığını söylemek mümkün değildir. Aslında tam tersi söylenmelidir. ii/ Heidegger'den bahsederken şiiri aslında 'söz' anlamında almak yerine 'hal' olarak almak gerekmektedir. Çünkü Heidegger'in kendi başına, dahası Dasein'dan bağımsız bir dil anlayışı yoktur. Dolayısıyla sözün değil, halin Heidegger'de kutsallıkla (yukarıda belirtilen çekincelere bir cevap bularak tabii ki) ilişkisine göz atmamız gerekmektedir."

Bundan beş gün sonra, yirmi beş eylül ikibinikide Nejat şunları yazdı: Özellikle seyr-ü süluk yolu ile mesafe kat'edenlerin, yani 'avalim-i uhra' ile temasa geçenlerin, bu dünyanın nesnelerine, dolayısı ile 'dil'e karşı bir 'tenezzül etmeme' hali yaşadıklarına ilişkin bazı okumalarım olmuştu. Demek ki dil, dolayımlılığı nedeniyle, kutsal'la ciddi anlamda temasa geçenler için rağbetten düşebiliyor. Mevlana'nın şiirlerinde derin bir sessizliğe büründüğü anlar hatırlanmalı. Bununla birlikte, şiiri gerçeğe ulaşmanın bir aracı olarak gören açıklamalar da var. Hakikatin tek olması, ilahi kaynaklı olmasını işaretler. Guenon'un ifade ettiği gibi, sayısal 1, bu gerçeğin ifadesi olarak doğmuş ve zıddını, yani 2'yi ortaya koymuştur. Bu ikilik ise vahdetin karşısında kesret âlemini ifade etmek üzere 3'ü doğurmuştur. Hermetik geometrideki üçgen de bu gerçeğin temsili ifadesinden başka bir şey değildir. Diğer sayılar, kesretin işaretleri... İmdi, hal böyle olunca, kendileri de birer sayıdan doğan kelimelerin avcısı olan şair, eğer hakikatle temas serüvenini yaşıyorken, yaşadığı için, hatta yaşamak için şiir yazıyorsa, şiir hakikate ulaşmada bir araç haline geliyorsa, bu maceradan okuyucuya ne kalır? Bunu biraz da Ahmet Demirhan'a soruyorum: *Tractatus*'un son önermelerini bu bağlamda nasıl değerlendirmeli? Yani şair, sözcüklerden bir merdiven kuruyor, ama tepeye tırmandığında onu deviriyor mu? Yani 'es gibt freilich unaussprechliches, das ist das Mystisch'* ifadesi, dile getirilebilir olmadığı için mistik olanı dışlayan bir ifade mi, yoksa gerçeğin orada bir yerlerde, ama dile getirilemez, ancak başka deneyimlerle algılanabilir olduğunun zımni ifadesi mi? "

Ali Ömer Dörtyol da hareketlenmişti bu sıra, Nejat'ın iletisinden birkaç saat sonra şunları yazıp gönderdi: "Heidegger'in

* Ne ki kuşkusuz biçimde ifade edilemez o, mistiktir.

derdi 'varolan'ın varlığına uygunluk'tur. Burada, 'varolanın varlığının verdiği ses' ve bu sesi işitebilmek, 'varlık'la söyleşiye koyulabilmek' şiiri imler zaten. Cür'etimi mazur görürseniz, Heidegger'in şiiri Hıristiyan ilahiyatı bağlamında okuduğu düşüncesine çekinceyle yaklaşıyorum. Heidegger olsa olsa sorununu muhatabına daha anlaşılır ve kabul edilebilir olarak ulaştırabilmek için bunu yapabilir. Bir imkânlılığı açan bir şey bulmuş olabilir belki de. Bir imkânlılık meselesiyse eğer, bunu İslami öğretiyle kıyaslamak ne derece doğru olabilir? İmkânlılığın kendisi değil midir tartışılması gereken? Söz konusu olan salt Hölderlin'in dizesiyse eğer, dizeyi nasıl okursanız okuyun bu imkânlılığı ele vermektedir. Heidegger, 'Hölderlin ve Şiirin Özü' makalesinde detaylarıyla açıklar sorgusunu. Ademoğlunun rüştünü isbatı/varoluşunu temellendirmesi nesnelerin/eşyanın isimlendirilmesiyle başlamaz mı? 'Nesnelerin özüne dokunuş' bizim varoluşumuzun 'kalıcı' temeli değil midir? Şiir buradan doğmaz mı? Kalıcı olanı ozanlar kurmaz mı? (Fakat kalıcı olanı ozanlar kurar. /Çok şey öğrenmiştir insan./Göklülerden nicesini adlandırmıştır o / Biz bir söyleşi olalı /Ve birbirimizden işitebileli. /Erdemle dolu, yine de ozanca barınır /İnsan bu yeryüzünde. Hölderlin.) Tanrı'nın dili değildir ama bu. Yanılmıyorsam, Heidegger hiçbir zaman bunu söylemez ve böyle ortaya koymaz sorunu."

Ali Ömer, bununla yetinmedi, hemen ardından şunu gönderdi: "Vahyin Cebrail tarafından Elçi'nin kalbine ilka edildiğini, manaya nüfuz ederek, onu Arapça olarak ifade ettiğini söyleyen görüşler vardır. Vahyin Cibril aracılığıyla olmayan iki türü daha vardır. Kelam'ın kutsallığı gibi bir tartışma (gereksiz de olsa) yapılabilir. Dilin kutsallığını tartışmak ise tümüyle gereksizdir. Kelamullah vardır, lisanullah diye bir şeyi ise ben bilmiyorum. Bu manadan olmak üzere; Kuran'ın taklit edilemezliği içerik farklılığıdır, keyfiyet/derece değil.

İlahi hitabın doğasının taklit edilemezliğidir mesele. İki ayrı varlık düzlemi söz konusudur. Tersini düşünenler onu taklide çalışmışlardır. Kelam ile dil arasındaki fark da ontolojiktir. 'Açık bir Arapça' Kuran'ın Arapçasıdır. Bir ayrım söz konusu olmasaydı bu vurgunun anlamı kalır mıydı? (Tabii herkesin anlayabildiği 'apaçık/anlaşılır bir Arapçanın hangi yönüyle 'veciz' olduğu da ayrı bir tartışma konusu) Kendine özgü bir anlam örgüsü/semantiği vardır. Tek başına bu, Kuran'ın sadece Arap grameriyle anlaşılamayacağının göstergesidir. Arapçanın tekamülü meselesinde şunu hemen ifade edelim. Güney Arapçası 6. asırdan itibaren 'ölü bir dil' olma yolunda gitmiştir. Kuzey Arapçası (özellikle Mekke/Kureyş lehçesi -ya da ortak (şiir) lehçe(si)-) ise Kuran'la birlikte gelişerek tamamen edebi bir dil olmuştur. (Kutsal Kitap'tan önce şairlerin varlığı öne sürülebilir; bu apayrı bir süreçtir. Edebi olarak diğer medeniyetlere üstünlük sorunu ise tartışmalıdır. Bu o dönemde özgün durumların olmadığı anlamına gelmez. Bu nedenledir ki 'cahiliyye şiiri' Kutsal Kitab'ın çevirilerinde hayli işe yarar. Arapların ümmi olduğunu unutmayalım – okuma-yazma bilmeme anlamında söylemiyorum. Yani kitap kültüründen habersizlik-). Düzenli Arap yazısının Kitap indiğinde (neredeyse) henüz başlamış oluşu... Ve işte size yeni gramerin 'ilginç' bir örneği: 'Elif lâm mîm.' Dil konusu hayli 'su götürür' bir konu. Benim soluğum buraya yetmez. Bir noktayı ifade etmeye çalışıp geçeceğim. Varsa bir hakikat, bu hakikat'in ifadesi ancak dil yoluyla mümkündür. Dil 'ilk sıçrayışını' yaptığında yapaylık taşısa da dil'de ifadesini bulanı gerçek anlamına/kendi hakikatine iade de dilde olur. İzutsu 'Öğreti, Allah konuştuğu zaman meydana gelmiştir' diyor. 'Allah batılı yok edip sözcükleriyle hakkı yerleştir'mez mi? Dil'e dehalet/intisab gereklidir. Dil'in ışıkları/nuru parlayınca, parıltıya temenna eder kalırsanız 'göz'ünüz kör olur. Sanırım

yapaylık buradadır. Ene'l-hak dersen... e sen bilirsin. Her hal ü kârda burada dili aşan bir durum söz konusu. Belki de bu sükûttur. İşte ben de susuyorum."

Aynı gün Mehmet Demirhan da bir mesaj gönderdi. Özellikle Ahmet'e sesleniyordu: "Heidegger'in Duns Scotus ile ilgili doktora tezinin çevirisine rastladın mı hiç? *Duns Scotus's Doctrine of Categories and of Meaning (1916)*. Oralarda bulabilir misin bu kitabı? Bak Otto Pöggeler 'Sein als Ereignis' (Being As Appropriation) adlı yazısında buradan bir alıntı yapıyor. Kitabın sonunda Heidegger'in skolastisizm, ortaçağ mistisizmi ve Hegel'e karşıt olarak bir çağrıda bulunduğunu söylüyor. Alıntı şöyle: 'Heidegger... calls for a 'philosophy of the living spirit, of active love, of the worshipful intimacy with God (Gottinigkeit).'* Bu senin kitabına koyduğun Gadamer'in yazısında anlattığı şeyle paralel bir ifade. Gadamer'in 'Marburg Teolojisi' yazısında Heidegger'in teoloji konferansında teolojiye biçtiği görevden söz ettiği bölüm. Bir de *Building Dwelling Thinking*'de bir bölüm var. Heidegger şöyle diyor: 'Mortals dwell in that they await the divinities as divinities. In hope they hold up to the divinities what is unhoped for. They wait for intimations of their coming and do not mistake the signs of their absence. They do not make their gods for themselves and do not worship idols. In the very depth of misfortune they wait for the weal that has been withdrawn.'** Burada 'bekleme' teması ağırlığını hissettiriyor. (Mesiyanik durum) Bir de 'fanilerin kendi yaptıkları putlara tapmaması'ndan

---

* Heidegger hayatvar ruha, etkin aşka ve Tanrı'yla ünsiyet kesbetmeye dair bir felsefe çağrısında bulunur.

** Fani insanlar ilahları ilah olarak kabul ederek yaşarlar. Hakkında umutsuz oldukları şeyleri yalnızca ilahlardan umarlar. Onların gelişine dair bir işaret beklerler ve bu işaretlerin yokluğunda hata etmezler. Kendileri için tanrı yapmaz ve putlara tapmazlar. En büyük talihsizliği yaşamış olsalar bile, kendilerinden alınmış esenliği beklerler.

bahsediyor. Bu durumda Heidegger ya 'vahiy' ile bir şekilde ilişkisini sürdürüyor, ya da köklü düşünme dediği şeyin 'intimacy with God/Tanrı ile ünsiyyet' kesbettiğini söylüyor olmalı. 'Hölderlin and the Essence of Poetry'de Hölderlin'in 'Bread and Wine' şiirini yorumlayarak şair'in 'arada' durduğunu söylüyor: 'The poet himself stands between the former-the gods, and the latter-the people. He is one who has been cast out-out into that Between, between gods and men. But only and for the first time in this Between is it decided, who man is and where he is settling his existence. Poetically, dwells man on this earth.'*

Hölderlin, 'Bread and Wine'da şöyle diyor: '....and what use are poets in a time of need? But, thou sayest, they are like the wine-god's holy priests, Who go from land to land in the holy night.'** Yani şair 'kutsal gece'de 'bir diyardan bir diyara' gidiyor. Bu, nereden bakarsan bak bir 'miraç' tasviridir. Hocam, bu Between dediği şeyin bizim dilimizdeki karşılığı berzah. Ve Berzah Peygamber olarak tabir edilir. Ve varis-i Peygamber olarak anlaşılan İnsan-ı Kâmil de Berzah olarak tabir edilir. Şimdi, iyi niyetli bakarsak; hem Hölderlin'in hem de Heidegger'in 'şiir' ile kastettiği çok başka bir şeydir, dile getirmedeki zorluk nedeniyle şiir denilmek zorunda kalınan bir şeydir, birinci şıkta ima edilen bir olasılığı gözardı etmektedir. Ki senin 'Nietzsche ve Din' derlemendeki yazına Hallac-ı Mansur ile başlaman önemli bir nokta. (Mehmet'in sözünü ettiği makalede Ahmet şöyle diyor: 'Nietzsche'nin

---

* Şair öncekiler/tanrılar ve sonrakiler/insanlar arasında durur. O, tanrılar ve insanlar arasındaki bu Berzaha atılmış olandır. İlk defa ve yalnızca bu Berzahta belirlenmiştir; insan kimdir ve varlığını nerede konumlandıracaktır. İnsan dünya üzerinde yaşar, şairane.

** İhtiyaç anında şair neye yarar? Doğrusunu söylemek gerekirse o, şarap tanrısının kutsal gecede bir diyardan bir diyara giden kutsal keşişleri gibidir...

'Tanrı öldü' sözü ile Mansur'un, 'Ene'l-Hakk'ı arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Mümkün müdür bir ilişki kurmak, onları aynı düzleme yerleştirmek; sanki aynı şeyi söylüyorlarmışçasına ya da farklı şeyi aynı ruh hali (ruh hali: Nietzsche'nin kendisini gerçek psikolog olarak sunmasının en büyük dayanağı, ama aynı zamanda da kendi kendisine kurduğu kapan: Stimmung) içinde bildiriyormuşçasına veya farklı şeyi farklı hallerle ifade ediyormuşçasına değerlendirmek mümkün mü? Heidegger, yol (Weg, Way) ile neyi kastediyor? Bu basitçe bir sembolizm midir, yoksa başka bir 'intimacy'nin utangaç bir şekilde ifşası mıdır? Örneğin Heidegger'in 'überwindung das Metaphsik' (metafiziğin aşılması) dediği hadiseye ve bunun nasıl olduğuna bir bakalım. Metafiziğin aşılması şöyle oluyor: Metafizik ilke ne diyor 'nothing is without reason' yani katı biçimde ifade edildiğinde 'nothing is without why'; her şeyin bir niçin'i vardır. Oysa Leibniz'in bir biçimini formüle ettiği sorunun bir cevabı yoktur. Heidegger, Angelus Silesius'un 'gül' örneğini verir. (Nietzsche de nihilizm'i ilan ederken bunu dile getirir. 'Niçin' sorusunun cevabı yoktur der.) Yani 'ground' ortadan kalktığı için metafiziğin temellendirme çabaları da boşuna bir uğraştır. Aybss. Ve burada 'play' meselesi devreye girer. Heidegger'in burada Meister Eckhart ve Jacob Boehme ile akrabalığı dikkat çekicidir. (Reiner Schürmann bir makelesinde Heidegger'in Beggart topluluğu ile ilişkilerine ve Meister Eckhart'ın 'niçinsiz bir yaşam' düşüncesine yakınlığına atıf yapar.) Heidegger'i kökenine dönme ve bu kökeni 'metafizik' dediği şeyden temizleme çabası içinde Hıristiyan vahyinin bir müfessiri ve metafiziğe karşı açtığı savaşı da bizdeki İsrailiyyattan arınma çabası ya da daha doğrusu bir ihya hareketi gibi bir çaba olarak görmek mümkün müdür? Yoksa Heidegger'in hikâyesinde konstrüktif olandan başka bir şey yok mudur? Peki öyleyse *Building Dwelling*

Thinking'deki sözünü nasıl anlamak icap eder o zaman? Ya da Octavio Paz'ın *Yay ve Lir*'de yaptığı, Heidegger'in macerasının yüksek bir taş duvara çarparak sona erdiği değerlendirmesi ve kimilerinin dile getirdiği gibi Heidegger'in Nietzsche'ye yönelttiği metafiziğin sınırları içinde kaldığı eleştirisi dönüp kendisine mi gelmektedir?"

Nejat, şiirden romana doğru bir geçişle, bu arada şunları yazdı, iki ekim ikibinikide: "Modernite, tüm alanlarda olduğu gibi edebi türlerde de söyleyebileceği şeylerin sınırına geldiğinde snobluğa düşmeden eskiyi tekrarlayabileceği maskeler aradı ve buldu da. Tarih bir maskeler hazinesidir; bugün bizlere son derece bayağı, rüküş, vs... gelen bir ifadeyi, sözgelimi 16. yüzyıldan çıkartıp getirdiğiniz bir maskeyi takarak söylerseniz, tüm bayağılık, aleladelik ithamlarından kurtulursunuz. Öte yandan, Rüşdi gibi, ironi kılıncını kutsal tarihe çevirip, insanların inançlarını sarsmayı da deneyebilirsiniz. Buna karşılık, İsmail Reed gibi -kendi deyimiyle söyleyelim- 'ölülerin bağırsaklarına yatarak' geleceği okumaya; kehanette bulunmaya çalışabilirsiniz. Yani tarihsel bir mekândan, kişilikten, olaydan hareketle bugünü ve yarını okumaya çalışabilir, çağımızda yaygınlık ve şiddet kazanan zulümlerin azalması için bir katkıda bulunmayı deneyebilirsiniz. Pamuk'un *B.A.K.*'sını okuduktan sonra, en azından bu romanı için 'tarih yağmacılığı' iddiasında bulunmanın haksızlık olacağı kanaatine vardım ve bu kanaatimi sizlerle paylaşmaya karar verdim. Her şeyden önce *B.A.K.* bir roman, hem de sıkı bir roman. Ustaca kurulmuş bir olay örgüsüne dayanıyor. Tıpkı Eco'nun *Gülün Adı*'nda kurguladığı cinayetin romanı çekici ve esrarengiz kılması gibi, burada da nakkaş Zarif Efendinin katli romanın sonuna kadar bir gerilimi sürdürmekte etkili olmuş. Her ne kadar bu olay örgüsünün, birkaç tarihçinin çabası sonucunda ya bir şehnameden ya da

bir vekayinameden alınmış bir hikâye olarak teşhir edilebileceği ihtimalini dışarıda bırakmasak da, benim anlayışıma göre gerçek bir tarihsel olaydan veya eski bir öyküden yararlanılmış olması eseri değersiz kılmaz. Pamuk da Galip gibi, 'çaldımsa da miri malı çaldım' diyebilir ve haklıdır da. Benim 'tarih yağmacılığı'nda karşı çıktığım şey; sadece bir tükenmişliği gizleme kaygısıyla tarihsel malzemenin çarçur edilmesi, zihinsel karanlığın artırılmasıdır. *B.A.K.*'yı okurken ve okuduktan sonra, sadece aydınlık düşünceler aklımda kaldı. Nakkaşların ağzından İslam resmine dair dinlediğim sözler, bazı dergi yazılarında ve islami gazete sayfalarında okuduklarımla karşılaştırılamayacak ölçüde aydınlatıcı ve hikmet doluydu. Hem sadece Müslüman ressamın değil, Çin'e, Moğolistan'a kadar tüm Doğu ressamının resme, böylece de dünyaya bakışını bir nebze hissedebildim. Kâinatı Allah'ın gördüğü gibi görme düşüncesinin Doğulu ressamları hangi noktalara taşıdığını; Doğuda klasisizm'in (üslupçuluktan kaçınarak, kadim üstadların ulaştığı mükemmeliyeti tekrarlama fikri) inançla ne kadar iç içe olduğunu kavradım. Bir dünya görüşünü romanla anlatmaya kalkmanın ne kadar yerinde olduğu sorgulanabilir ve sorgulanmalıdır da. Pamuk'un böyle bir şey yaptığından da çok emin değilim. Çocukluğundan beri minyatürler, tezhipler, hatlar arasında zihni renklenen; ama her yönüyle imanı dışlayan bir hayatın içinde dolaşan bu adam; 20. yüzyıldan bakarak, 16. yüzyıldaki dört nakkaşın iç dünyasını anlamaya çalışan bir entellektüelin iç dünyasını anlatıyor aslında. Anlattığı şeylerin ne kadarını kendi dünyasına dahil ettiği pek belli değil. Ama ben belki de ilk defa, tarihî bir roman okumuş olmakla zihnimde tarihî bir dönemi, bazı çehreleriyle, can ve kanlarıyla canlandırabildim. O ana kadar savaşlar kazanan ve kaybeden, ama ne hissettiklerini, nelere gönül verdiklerini, nelerden

etkilendiklerini, evlerinde nasıl yaşadıklarını bilemediğim karikatürler canlanırdı gözümün önünde. Gerçi zihnimde bu okumadan sonra canlanan figürlerin ne derece asıllarına -tarihe- sadık oldukları ciddi biçimde sorulabilir. Ama ne önemi var bunun? En doğrusunu bulduğumuzu sandığımızda da zihnimizde canlananın her zaman için geçmişe veya başkalarına değil de kendimize ait bir deneyim olduğunu bilmiyor muyuz? Dostoyevski'nin 'Bir amaç ve son bir boşalım olmaksızın, hiç kimsenin bir hareket yapmadığını ve düşünmediğini ileri süren görüşü, insan ruhunu inceleyenlerin ulaştıkları en yeni buluşlara uygun düşmektedir.' Neyin roman olup olmadığı çok tartışılan bir konu. Öte yandan adına 'roman öldü edebiyatı' denilen ciddi bir akım da mevcut. Esasen mesele, 19. asır sonları ve 20. yüzyıl başlarında en olgun meyvelerini Balzac, Tolstoy ve Dostoyevski ile veren klasik roman sanatının günümüzde devam etmemesi, belki de devam etmesi imkânının ortadan kalkmış olmasıdır. Batılılar, kuantum fiziğinden ve heisenberg'in 'belirsizlik ilkesi'ni ortaya koymasından sonra eski tarz roman yazılamayacağını fark ettiler. Çünkü ellerinde kesin verilere dayalı bir kâinat planı kalmamıştı. Romancının kendisini bir ilah yerine koyarak, dünyanın merkezinden, kendi ahlak öğretisi doğrultusunda eşyaya ve olaylara çekidüzen verme gayreti içerisine girmesi imkân harici kalmıştı. Öte yandan, büyüyen kâinat içinde fiziksel bakımdan merkez olarak nitelendirilemeyen bir dünyada küçücük toz zerrelerine benzeyen insanların, çevrelerindeki varlığın anlamlı olduğu konusunda tereddüde düşmelerine de sebep olmuştu tüm bu gelişmeler. Hatta anlamlılık anlamını yitirmiş, eşyanın 'varolması' dışında hiçbir anlamının bulunmadığı görüşü ön plana çıkmıştı. 'Yeni roman'ın önderlerinden Grillet bu fikri açıkça savunmuştu. Postmodern durum denilen yeni dönemde,

bu belirsizlik ve güvensizlik iyice belirginleşti. Sanatın diğer şekillerinde olduğu gibi roman da iyiden iyiye bir belirsizlik ve anlamsızlık girdabına yuvarlandı. Bu dönemin ilk bakışta gönül çelici görünen 'çok seslilik' 'çok kültürlülük' gibi sloganları vardı. Ne var ki bu sloganlar, kâinatı algılama biçimi konusunda kuşkuda bulunan hakim batılı düşünce tarzının, bu belirsizliği sürdürmeye yönelik kısır çeşitlemeleri olmaktan öteye gidemezdi. Postmodern romancı, seleflerinin eserlerini bir 'ironi' unsuru olarak kullanmakla yeniden tüketime döndürdüğü gibi, farklı kültürleri de bir ironi unsuru olarak kendi tüketim mekanizmalarının içine çekiyordu, o kadar. Eco'nun deyişi ile romancı banallikten, 'kitsch'likten kurtulmak için kendisine yeni yüzler, yeni maskeler buluyordu. Bu, Bülent Oran'ın Yeşilçam sinemasındaki saçmalıkların bilinerek yapıldığına dair söyledikleri ile çakışan bir durum. Oran, Sadık'ın çektiği 'Yeşilkanlı Adam' adlı belgeselde, şuna yakın bir şeyler söylüyordu: Sonradan kör olan bir adamın, önceden tanıdığı bir kadını şarkı söylerken duyup da tanımaması saçmadır. Bu saçmalığa izleyiciyi inandırmak için erkek oyuncuya 'Ben bu sesi bir yerden tanıyorum' dedirtilir. Buna karşılık bayan oyuncu titrek bir sesle 'Ses sese benzer' der. Böylece bir gerçeklik duygusu yaratılmış olur. Postmodern romanda tarihsel arkaplan böyle bir gerçeklik efekti yaratmak için kullanılıyordu. Böylece, kâinat hakkında kavrayıcı bir görüşten yoksun bulunan postmodern romancı, ironik birleşimler içinde sunduğu tarihten (çarpıtılarak) alınma tabloları, bütünsel açıklamaları bulunan geleneksel düşünce biçimlerini alaya almak amacıyla kullanmış oluyordu. Rüşdi'nin Türkiye'de tepkiyle karşılandığı için içeriği pek de kavranılamayan romanları bu türün güzel ama gerçekten tiksindirici örnekleridir. Güzeldirler, çünkü postmodern romancının gerçekleştirmek istediklerine örnek olacak dere-

cede başarıyla kurgulanmışlardır. İğrençtirler, çünkü insan hayatları içinde en temiz ve müberra olanını alaya almak gibi menfur bir amaca alet edilmişlerdir. Postmodern romancı için söylenecek söz kalmamıştır, roman kurgusal bir oyuna dönüşmek zorundadır. Öte yandan, geçtiğimiz yüzyılda büyük bir atak gösteren yeni yorum teknikleri, hermenötik bilgisinin gelişmiş şekillerinden kendilerine pay çıkartarak, bu ironik metinleri işlevsel hale getiren yeni alt metinlerin ortaya çıkmasını kışkırtan bir unsur olmuştur. Genel felsefe alanında 'faydacılık/pragmatizm' eksenini terk etmeyen Amerikan düşünme tarzı, yorum bilgisi alanında da bu postmodern/ironik metinleri, yazarın ve metnin takip ettiği amaçtan bağımsız olarak ele almayı bilmiş ve yeni kurgusal alanlar açmak yolunda kullanmıştır. Şimdilik daha derinlerine inmek istemediğim bu konuda sadece şu kadarını söyleyeyim: Yeni yorum kuramları, yapısökücülük gibi teknikler öylesine bir kurumsallaşma yaşamış ve yaşamaktadırlar ki bunların inşa ettikleri kavramsal algılama düzeneklerini ileride değiştirme imkânları çok kısıtlanmıştır. Son derece dar ve ufuksuz bir anlama programına hapsolmak tehlikesi ile karşı karşıya günümüz insanı. Günümüz müslüman sanatçısı bu çıkmazlardan kurtulmanın yollarını aramak, bulmak ve geliştirmekle mükelleftir diye düşünüyorum. Bu kısırlaştırıcı düşünce tarzının bireyin kafasını da kısıtlamış olduğu bilinciyle yola çıkılmazsa, yukarıda anlatmaya çalıştığım tablonun içinde salakça konuşan insanlar olarak kalmaya mahkum oluruz. 'Hayatımızın kaynağı güneş' aptallığı, bu sorunların farkına varılamamış olmasından kaynaklanıyor. Müslümanların yazdığı romanların hemen tamamı, Üstad'ın lemaat'ta ifade ettiği 'hem müsekkin hem münevvim' tanımlamasına uygun düşüyor. Romanın bu çerçevede yeniden düşünülmesi ve buradan açılacak bir tartışma ortamında yeni

romanların yazılması gerekli görünüyor. Sözgelimi Sadık'ın kaleme aldığı *Yakaza* romanı, postmodern romanın anlattığım tehlikelerinden bir derece uzak bir ortamda kaleme alınmış olmakla birlikte, tek tek eşsiz sayılacak güzellikle parçaların bir araya getirilmesinde önemli bir başarı gösterildiği söylenemez. O, kanımca iyi bir yazardır ve modern zamanlarda manevi dünyamızı göstermek bakımından ulaşılması güç bir düzey tutturmuştur. Bu arkadaşımızın hikâyede gösterdiği başarıyı, aynı çizgide romanda gösterememesinin nedeni -bana kalırsa- bu kanalda gelenekten yararlanma imkânlarının henüz tam açımlanmamış oluşudur. Tabii bunun gerekli olup olmadığı sorusu çok makul görünebilir, ancak içinde yaşadığımız dönemde belirli sorunlarımızın ortaya konulup çözümler üretilmesinde romanın açabileceği kanallardan mualla olduğumuzu sanmıyorum. Bir diğer önemli husus, geleneksel düşünceyi ve onun da arkaplanında yer alan kutsal sanatı algılamak için, büyük üstadların bu yolda atmış oldukları adımları çok sıkı bir çalışmayla kavramak zarureti var. Üstad'ın farklılığı, geleneksel düşüncenin izini sürmekte çok başarılı olan Guenon, Comorowswamy, Shoun gibi üstadlar ve onların talebelerinin (Nasr, Capra, Lings vb.) eserlerini dikkatle okuduğumuzda anlaşılıyor. Kâinat yaratılışından günümüze kadar tek bir manayı iç içe katmanlar şeklinde açıyor, açıklıyor ve zamana yazıyor. Biz okuma özürlülerin hakim olduğu bir zamanda yaşadığımız için, iyi okuyucuların izlerini sürmek zorundayız. Bu iz üzerinde roman sanatını yeniden düşünmek ve değerlendirmek gerekiyor. Romanın sıkıntıları, daraldığı bölgeler, olay, kişiler, entrika gibi bağlamlarda nasıl olup da mücerred âlemlerin haberlerini taşıyan bir araca dönüşebileceğini bırakın burada tartışalım."

Gece uyandım, mutfağa indim. Kahve pişirdim. Bitlis'ten aldığım tütünden bir sigara sardım, yaktım. Martin Heidegger'i düşünüyordum. Acaba Doğulu anlayışa oldukça yakın bu varlık düşüncesine nasıl ulaşmıştı? Nasıl şunu söyleyebiliyordu: 'Düşünme ancak yüzyıllardır kutsanan aklın, düşünmenin en büyük düşmanı olduğunu kavradığımız noktada başlar.' Öyleyse düşünme bir keşif, bir manevi ilham, hadsi, sezgisel ve şiirsel bir çaba mıydı? Doğulu hakimler sanırım bunu kabul etmiyorlardı. Düşünce, sadece manevi-şiirsel vizyonlar dizisinden ibaret değildi. Ancak algı öznesiyle nesnesinin birleştiği bir süreçten sonra başlıyordu. İbn Arabi bu yüzden akıl bağdır diyordu, sınırlar ve koşula bağlar. Bu yüzden, 'bunda kalp sahibi olanlar için kuşkusuz hikmetler vardır' deniyordu. Bunun üzerine, Nejat'ın o nefis çevirisinden *Kıryolu*'nu okudum tekrar tekrar. Heidegger bu yola nasıl girdi? İbn Arabi'yi tanıyor muydu? Freiburg'da, kentin dışında, kırsaldaki evindeyken, bazı Hintli dostlarıyla orman gezileri yaptığı biliniyordu. Acaba bu kır gezilerinin birinde İbn Arabi'nin hayali ona görünmüş müydü? Sır açıklanamayan ise, Sırların Sırrı nasıl açıklanabilirdi?

Nejat'a sordum telefonda bunları. *Kıryolu*'nun çevirisine fotoğraflar eklemişti. Heidegger'in tam bir Alman köylüsüne benzeyen boydan resmi, altta ünlü kıryolu, evi, her gün mutad yürüdüğü yol... Bir yola girmekten söz ediyordu Nejat, "Heidegger'in değeri burada belki de, bir yola girmekten söz edişi, yani o yolun henüz nerede olduğunu bilmeden sorulmuş bir soru. Öyleyse bir yol var, bunu biliyor." Nejat güldü. "Gerçi o yolu başından beri biliyor, hatta orada yürüyordu."

"Avlu kapısından Ehnried'e uzanıyor kıryolu. İster Paskalya zamanı, serpilen ekinlerle uyanan avlu kapısı, Kıryolunun Ehnried'den görünüşü çimenler arasında ışıl ışıl parlasın, ister Noel vakti yelin yığdığı karların altındayken en yakın tepe-

nin ardında gözden kaybolsun; konağın bahçesindeki yaşlı ıhlamurlar duvarın üzerinden yolu seyretmektedir. Kavşaktan sonra yol ormana kıvrılıyor. Ormanın kıyısından geçerken, altında kabaca çatılmış bir bankın durduğu ulu bir meşeyi selamlıyor. (...) Ara sıra bankın üzerinde, sakar bir gencin şifresini sökmeye uğraştığı, büyük düşünürlerden şu veya bu yazı/eser bulunur. Bilmeceler üst üste yığılıp da bir çıkış yolu kalmadığında kıryolu yardımcı olurdu. Çünkü o, uçsuz bucaksız kıraç araziyi sessizce kat eden kavisli bir patikada, ayağa kılavuzluk yapmaktadır. Düşünce hep yeniden, aynı yazılarda/eserlerde veya kendi uğraşılarında iz sürdüğünde, kıryolunun kırda açtığı patikada yürür zaman zaman. Sabah erkenden ekin biçmeye giden çiftçinin adımına ne denli yakınsa, düşünürün adımına da o denli yakındır kıryolu. Yoldaki meşe, yılların geçmesiyle insanı daha da sık alıp götürüyor erken oyunun ve ilk seçimin anısına. O zamanlar ormanın ortasında bir meşe balta darbesiyle devrildiğinde, baba derhal ormanı enlemesine geçer ve ağaçların seyreldiği güneşli yerlerin üzerinden işliği için kendine ayrılan payı aramaya koyulurdu. Zaman ve zamansallıkla kendi özgül ilişkilerini koruyan çan ve saat kulesindeki görevine ara verişlerinde, burada temkinle oyalanırdı. (...) Meşe, yanından güvenle geçip giden kıryoluna bunu hâlâ söylemektedir. Özü yolun çevresinde bulunan her şeyi toparlamakta ve üzerinde yürüyen herkese, kendilerine ait olanı vermektedir. Aynı tarlalar ve çayırlı bayırlar her mevsim sürekli bir başka yakınlıkla kıryoluna eşlik eder. İster Alp silsileleri ormanların üzerinden akşamın alacakaranlığına gömülsün, ister kıryolunun sıklaşan sırtlar üzerinde salınmaya başladığı yerde tarla kuşu yaz sabahına kanatlansın, ister gündoğusu annenin köyünün bulunduğu yöreden uğuldayarak essin, ister bir oduncu karanlık çöktüğünde toparladığı odun dengini ocağa taşısın,

ister bir hasat arabası kıryolunun postalarında salınarak eve doğru gitsin, ister çocuklar çayırın kenarında ilk çuhaçiçeklerini toplasın, ister sis kasvet ve ağırlığını günlerce tarlalarda dolaştırsın; kıryolunun etrafında daima ve her yerden aynı şeyin çağrısı yükselir: Kalıcı ve büyük olanın bilmecesini basit olan korur. O, insanlara dolaysız uğrar/kendisini gösterir; ancak gelişmesi için uzun zamana ihtiyacı vardır henüz. Basit olanın bereketi, hep aynı olanın gösterişsizliğinde gizlidir/saklıdır. Kıryolunun çevresinde konaklamaktaki tüm gelişen/büyüyen şeylerin enginliği dünyayı bahşeder/bağışlar. Eski okuma ve yaşama üstadı Eckehardt'ın söylediği gibi, ancak onların dillerindeki konuşulmamış olanda Tanrı Tanrı olur. (...) Ama kıryolunun bu çağrısı, o iklimde doğan insanların onu işitebildikleri sürece konuşur ancak. Onlar asıllarına/menşe'lerine itaatkârdır, ama hilelere uysallıkla hizmetçilik etmezler. İnsan kıryolunun çağrısına kulak vermediği sürece, planlar yaparak yerküreyi bir düzene getirmeye boş yere çabalar durur. Onun diline karşı günümüz insanın kulaklarının ağır işitmesi tehlikesi, tehdit etmekte. Kulaklarının duyduğu tek şey, neredeyse Tanrı'nın sesi saydıkları aygıtların gürültüsüdür. İnsan böyle parçalanmakta ve yolsuz kalmaktadır. Basit olan, parçalanmış olanlara yalınkat görünür. Yalınkat olan sıkıcı olur. Sıkkın olanlar sadece yeknesaklık bulurlar. Basit olan kaçmıştır. Sükûnetli gücü tükenmiştir. Basit olanı müktesep mülkiyetleri bilenlerin sayıları gerçekten hızla azalmakta. Ama az sayıdakilerin mevcudiyeti her yerde sürecek. Onlar günün birinde kıryolunun mutedil gücünden, insanın kendi hesaplamasıyla yaptığı ve kendi eylemesinin zinciri haline getirdiği atom enerjisinin muazzam gücüne geçilmesini idrak edebilecekler. Açık havayı sevdiği gibi, uygun bir yerde kasvetin üzerinden nihai bir dinginliğe/şetarete de sıçrayan bir duygu uyandırır insanda kıryolunun

çağrısı. Bu, insanı, kendisi için peşinden koşturulduğunda sadece bâtılı destekleyen çalışmanın, sadece ve sadece çalışmanın abesliğine karşı korur. (...) Kıryolunun mevsimden mevsime değişen havasında, çehresi çoğu kez asık görünen bilmiş bir dinginlik gelişip serpilir. Bu dingin/aydınlık bilgi 'Kuinzige'dir. Ona zaten sahip olmayan biri onu elde edemez/kazanamaz. Ona sahip olanlar, ona kıryolundan sahip olurlar. Onun patikasında karşılaşıyor kış fırtınasıyla hasat günü, orada buluşuyor ilkbaharın canlı gerilimiyle güzün soğukkanlı ölümü, o yolda bakışıyor gençliğin oyunuyla yaşlılığın bilgeliği birbirlerine. Ama yankısını kıryolunun sessizce oradan oraya taşıdığı biricik bir ahenktir her şeyi şenlendiren. Bilmiş dinginlik/şetaret, ebediyete açılan cümle kapısıdır. Onun kapısı, bir zamanlar mâhir bir demirci tarafından dövülen insani varoluşun [Dasein] bilmecelerinden yapılmış menteşelerin hareketiyle açılır. (...) Sessizlik, tokmağın son darbesiyle daha da sükun buluyor. İki dünya savaşı ile vakitsiz kurban edilenlere kadar uzanıyor. Basit olan artık daha da basitleşmiştir. Hep aynı olan garipleşiyor/yabancılaşıyor/yadırgatıyor ve koyveriyor. Kıryolunun çağrısı şimdi tümüyle açığa çıkmıştır. Ruh konuşur mu? Dünya konuşur mu? Tanrı konuşur mu? Her şey vazgeçmeyi, aynı olana dönmeyi söylüyor. Vazgeçme, almaz. Vazgeçme, verir. O, basit olanın bitip tükünmez gücünü verir. Çağrı bize, uzun bir başlangıç/mebde içinde, sılayı rahim yaptırıyor."

Bu arada Nejat, *Varlık ve Zaman*'ın çevirisine başlamıştı. Bana ilk müsveddelerden birkaç sayfa gönderdi: "Varlığın anlamına ilişkin sorunun yöneltilmesi gerekiyor. Eğer bu bir kökensel soru, hatta kökensel sorun ise, o zaman bu sorunun uygun şeffaflıkta olması gerekir. Bundan dolayı, neyin bir soruya ait olduğunun, varlık sorusunun buradan hareketle nişanlanmış bir soru olarak görünür kılınabilmesi için kısaca tartışılması

gerekiyor. Her soru sorma bir aramadır. Her aramanın, aranılandan türetilmiş öncül bir kılavuzu bulunur. Soru sorma varolanın, şöyle ve böyle varolmaklığı halinde tanıyıcı/bilici aranmasıdır. Tanıyıcı arama, sorunun yöneldiği şeyin meydana çıkarıcı belirlenmesi/ tanımlanması olarak 'araştırma/ inceleme'ya/ye dönüşebilir. Soru sorma, ...'ya ilişkin soru sorma olarak sorduğu şeye sahiptir. ...'ya ilişkin her soru sorma, ... nezdinde herhangi bir biçimde sorgulama yapmaktır. Soru sorma, sorulan dışında bir sorgulananı içerir. İncelenmekte olan, yani özgül kuramsal soruda sorulanın belirlenmesi ve kavram haline getirilmesi gerekir. O zaman sorulanda aslen hedeflenmiş şey olarak sorgulanan yatmaktadır; soru sorma onun yanında hedefine varır. Bizatihi soru sorma, bir varolanın, soru soranın davranışı olarak varlığın özgül bir niteliğini haizdir. Soru sorma, 'öylesine soru sormak' veya açık seçik soru yöneltmek olarak icra edilebilir. Bu ikincisinin özgüllüğü, soru sormanın, sorunun tüm anılan kurucu niteliklerine göre önceden kendisini şeffaflaştırmasında yatmaktadır. Sorunun, varlığın anlamına ilişkin olarak yöneltilmesi gerekir. Böylelikle, varlık sorusunu açıklanan yapısal momentler bağlamında ayrıntılı olarak tartışmak zorunluğu ile karşı karşıya duruyoruz. Arama olarak sorma, arananın öncü kılavuzluğuna ihtiyaç duymaktadır. Bundan dolayı varlığın anlamı belirli bir tarzda kullanımımıza açık olmak gerekir. Öteden beridir hep bir varlık anlayışı hareket ettiğimize değinilmişti. Varlığın anlamına ilişkin açık seçik soru ve onun kavramına olan eğilim bu anlayıştan ortaya çıkar. 'Varlık'ın ne ifade ettiğini bilmeyiz. Ama daha 'varlık' nedir?' diye sorduğumuzda, 'dir'in ne anlama geldiği konusunda kavramsal bir belirlemede bulunmaksızın, bir 'dir' anlayışı içinde bulunuruz. Daha kendisinden hareketle anlamı kavramamız ve sabitleştirmemiz gereken ufku bile tanımayız. Bu

ortalama ve müphem varlık anlayışı bir olgudur. Bu varlık anlayışı henüz çok fazla eğilip bükülebilir, belirsizleşebilir ve basit bir sözcük bilgisinin sınırında güçlükle devinebilir -öteden beri kullanıma açık olan varlık anlayışının bu belirsizliğinin kendisi, aydınlatılması gereken olumlu bir görüngüdür/fenomendir. Ancak, varlığın anlamı üzerine yapılacak inceleme başlangıçta bu aydınlığı sağlamayabilir. Ortalama varlık anlayışının yorumu zorunlu anahatlarını ancak tam geliştirilmiş bir varlık kavramı ile elde eder. Karanlıkta kalan veya henüz aydınlanmamış olan varlık anlayışının ne anlama geldiği, varlığın anlamının açık-seçik aydınlanmasının engellenmesi veya karanlıkta kalmasının hangi türlerinin mümkün ve zorunlu oldukları, kavramın aydınlığı ve buna ait olan, onun açık-seçik anlaşılmasının tarzlarından hareketle ortaya çıkartılmalıdır. Ortalama ve müphem varlık anlayışı, bundan başka, varlık hakkındaki geleneksel düşünce ve kuramlar tarafından yerleştirilmiş olabilir; hem de bu arada baskın olan anlayışın kaynakları olarak bu kuramlar gizli kalır. -Varlığa ilişkin soru sormadaki aranılan, her ne kadar ilk olarak hiç de kavranabilir bir şey değilse de tümüyle tanınmadık bir şey de değildir. Ayrıntılı olarak işlenecek olan sorunun sorulanı varlıktır, varolanı varolan olarak belirleyendir, varolanın -baştan beridir mütemadiyen nasıl tartışılmış olursa olsun- öteden beri nasıl anlaşılmış olduğudur. Bizatihi varolanın varlığı bir varolan değildir. Varlık sorununa atılacak ilk adım, 'hikâye anlatmamak'tan, yani varolan olarak varolanı bir başka varolana irca ederek mebdeinde, sanki varlık mümkün bir varolanın niteliğine sahipmiş gibi tanımlamamaktan ibarettir. Bu nedenle, sorulan olarak varlık, varolanın keşfinden esaslı biçimde ayrılan özgül bir atıf türünü desteklemektedir. Buna göre sorulan da özgül bir kavramsallık talep eder; bu kavramsallık, içlerinde varlığın anlamının varolanın anlamına

uygun olarak tanımına kavuştuğu kavramlara karşı yeniden esaslı biçimde tezat oluşturur. Varlık, sorulanı teşkil ettiği ve varolanın varlığını ifade ettiği ölçüde varolanın kendisi, varlık sorununun sorgulananı olarak ortaya çıkar. Bu adeta onun [varolanın] varlığı doğrultusunda sorgulanmaktadır. Ancak, varlığının niteliğini katışıksız olarak verebilmesi gerekiyorsa, o zaman bizzat kendisinde söz konusu olduğu gibi kendisi de öncelikle ulaşılabilir olmak zorundadır. Varlık sorunu, kendi sorgulananı bakımından, varolana ulaşmanın doğru yolunun elde edilmesini ve bu yolun önceki güvencesini talep eder. Ama biz çok şeyi, farklı anlamlarda 'varolan' olarak adlandırırız. Hakkında konuştuğumuz, kastettiğimiz, kendisine karşı şöyle ve böyle davrandığımız şeylerin tümü varolandır; bizim kendimizin ne ve nasıl olduğumuz da varolandır. Varlık, o ve böyle olmakta, realitede, mevcudiyette, mevcutta, değerde, Dasein'da; 'vardır'da yatmaktadır. Varlığın anlamının hangi varolandan okunması gerekir, varlığa hükmolunmasının çıkış noktası hangi varolandan alınmalıdır? Çıkış lalettayin midir; yoksa belirli bir varolan varlık sorununun işlenmesinde bir önceliğe mi sahiptir? Bu örnek varolan hangisidir ve o hangi anlamda bir önceliği haizdir? Eğer varlığa ilişkin sorunun açık-seçik yöneltilmesi ve bizzat kendisinin tam şeffaflığı içinde icra edilmesi gerekiyorsa, o zaman bu sorunun işlenmesi şu ana kadarki açıklamalara göre varlığa bakış tarzının açık-seçikliğini, anlamın anlaşılması ve kavramsal açıdan kavranmasını, örnek varolanın doğru seçimi imkânının hazırlanmasını ve bu varolana ulaşmanın hakiki yolunun şekillendirilmesini talep etmektedir. 'e bakmak'ı anlamak ve kavramak, seçmek ve 'ye ulaşmak soru sormanın kurucu davranışlarıdır ve böylelikle belirli bir varolanın, varolanın bizatihi varlık modudurlar/kipidirler; bizizdir, soranlardır, kendileridir. Varlık sorununun işlenmesi buna göre bir varo-

lanın -soranın- kendi varlığı içinde şeffaflaştırılmasını ifade eder. Bu sorunun sorulması bir varolanın varlıkmodu/kipi olarak bizzat onun içinde neyin sorulduğundan -varlıktan- hareketle özsel olarak belirlenir. Bu, bizim öteden beri olduğumuz şey olan ve başka şeyler yanında sormanın varlık imkânını haiz bulunan varolanı terminolojik açıdan Dasein olarak kavrıyoruz. Varlığın anlamına ilişkin açık-seçik ve şeffaf soru yöneltilmesi, bir varolanın kendi varlığı bakımından önceki uygun açıklamasını gerektirir. Ama böylesi bir uğraşı açık bir döngü içine düşmez mi? Önce varolanı kendi varlığı içinde belirlemek zorunda olmak ve sonra bu zemin üzerinde ancak varlığa ilişkin soruyu yöneltmek istemek, döngüye girmekten başka nedir? Sorunun işlenmesi için, bu soruya verilecek cevabın en başta getirmesi gereken şey daha baştan 'önkoşullanmış' değil midir? İlkeler araştırması alanında her zaman kolaylıkla ileri sürülebilen 'delildeki döngü' gibi biçimsel itirazlar incelemenin somut yolları hakkındaki mülahazalar söz konusu olduğunda daima kısır kalır. Ama asli unsurlarıyla tanımlanan soru yöneltme biçiminde olgusal açıdan hiçbir döngü bulunmamaktadır. Varolan, bu arada varlığın anlamına ilişkin açık-seçik kavramının kullanıma hazır olması gerekmeksizin, kendi varlığı içinde belirlenebilir/tanımlanabilir. Eğer böyle olmasaydı, şimdiye kadar henüz hiçbir ontolojik bilgi bulunmazdı; oysa bunların olgusal mevcudiyeti reddedilmeyecektir. Gerçi 'varlık' günümüze kadarki tüm ontolojilerde 'önkoşul'dur, ama kullanıma hazır kavram olarak değil, aranılan o olarak değil."

Bu öyküyü yazdıktan sonra Hiç'e ilişkin zihin karışıklığımın bir nebze olsun dineceğini sanmıştım. Sandığım gibi olmadı. Yazdıkça kafam daha çok karıştı.

Uzakla Yakının Sınırında

Kelimelerimi senden ödünç alıyorum. Alıyorum, onlarla seni anlatacağım. Seni anlatırken sözcüklerin yanan, dokununca yakan bir yanı var. Uzağın yakınlığını anlatacağım. Sen aynasın. İşte yakın bir sözcük. Aynadasın. Ayna benim belki de. Benim aynamda kendini seyrediyorsun. Ben uzağım. Uzaklığın aynası. Aynada uzakla yakın bilinebilir diye söylüyorum. Yoksa ne ayna var ne yakın ne uzak. Sen varsın, seninle birlikte hiçbir şey yok. Kelimelerimi yapmak üzere harfler topluyorum. Arı gibiyim bu halimle. Yalın halim bu. Yalnız halim. Yalnızlık boş bir sözcük olarak gözlerime konuyor. Alıp onunla bir arı yapıyorum. Evden çıkıyorum. Çıkınca doğrudan ayağım toprağa değiyor. Değince tanıdık bir yere düşüyor. Düşünce boşluğa geçiyor. Geçince eriyen bir şey görüyorum. Görünce işte oluyor ne oluyorsa. Neler

olduğunu görebilmek üzere toprağa basıyor, alnımdan fırlayan şeye bakıyorum: Arı. Yani zehirli bir sinek. Bir iğnesi, bir iyeliği var. Gözleri, kanatları... Akı karası... Uzaklığı yakınlığı var. Ona yakınım. Beni yakıyor. Gözleri var ama görmüyor. Gören başka bir yeri var. Yere konduğunda, az sonra nereye kavisleneceği, nasıl dans edeceği belirgin bir şey. Arının şey olarak adını biliyorum. Oysa şeylerin düzeni içinde bir başka yanı var. Onunla yönünü buluyor. Onun adını bakarak görmüyorum. Gördüğüm şeftali, erik, kayısı, kiraz, vişne ve elma çiçekleri. Bugün nisanın on yedisi. Yerde arının konduğu bir lâle var. Lâlenin yakınında ben varım. Onun yanında bir can eriği yarıp çıkmış toprağı. Uzağa doğru yayılarak ve özgürce boşaltarak içindeki canı yükseliyor. Yükselen bir yanı var. Az sonra arı onun bir çiçeğine konuyor. Konup konup kalkıyor. Bir yere yerleşemiyor. Mekânı benimsemiyor. Yerin göğün içinde ve dışındasın sen. Sen şimdi aynadan çıkardın beni. Çıkınca ayna yok oldu. Olunca uzağa düştüm. Düşünce bahçeye girdim. Yere basmıştım, bir yere bahçe diye girmiştim. Bir boşluk olmuştu. Bir arı görmüştüm. Çiçeğe konmuştu. Ondan bir öz almıştı. Özün taşıyıcısı olarak ağaç gibi, ağacın dalları, yaprakları, tomurcukları, çiçekleri gibi dilediğince uçmuştu. Onun işi öz toplamaktı. Topluyor şimdi. Çocuk uyanıp ağlıyor. 'Dışarı çıkar beni' diyor annesine. Anne 'Babaya soralım' diyor. Baba bende, yalın halde duruyor. Çocuğun kendini seçtiği bir yer olarak bende baba. Baba benim. Çocuk benim değil. Çocuk benden ama benim değil. Çocukla anne ağır ağır iniyorlar üstten. Üstte uzak kattan. Uzağı yakınlaştırıyorlar inerek. İndikçe uzaklaşıyorlar. Yere yaklaşıyorlar. Arı onlara bakıyor şimdi şeftalinin çiçeğinden. Bakıyor, bu sıra bir kelebek geçiyor. Bir kangal iti havlıyor. Havlayarak sadakatini bağırıyor. Ben de sendeyim. Seninim ben de diyor. Diyor ama ben onu da kendim gibi bir ayna olarak görüyo-

rum. O da bir şey gösteriyor. Ona bakıyor ama gösterdiği şeyi göremiyorum. Görüyorum bir şeyler, ne ki onun gösterdiği şey mi bu bilmiyorum. Sonra bir traktör gürültüsü duyuluyor uzaklardan. İşte bir uzaklık masalı daha. O gürültünün traktörden geldiğini sanıyorum. Sanıyorum, çünkü bu sesi daha önce traktör adını verdikleri şeyden görerek duymuştum. Görmeden duyduğum sesin sahibini duyacak denli bir kulağım var. Çocuk annesinin kavradığı elini çekerek, önden ve daha hızlı inmek istiyor. İndikçe de anne 'Aman dikkat et' diyor 'arı vardır şimdi burada.' Anne arının varlığını biliyor. Arı ona benziyor. Bahçede kekik görüyorum. Tuhaf, ayrıksı otlar var. Küçük, sarı çiçekler. Turuncu, mor, kırmızı çiçekler, çiğdemler var, reyhan ve nane var. Onlara dokunuyorum. Görünce varlığını bildiğim, dokununca varlığını hissettiğim halde yine de arının onlara neden konmadığını düşünüyorum. Düşündüğüm kekiğin bu topraktan ve çiçeğin o topraktan nasıl geldiği değil. Bunların nasıl oluşu beni ilgilendirmiyor, oluşları ilginç geliyor. 'Taflana dikkat et' diye bağırıyor çocuğa anne. 'Sersem şey' diye çıkışıyor. 'Basma oğlum, basma yavrum' diyor. Çocuk koşuyor. Koşunca arı gibi bir şey yapıyor. Yapınca, az ilerdeki, yosun bağlamış kayalar dikkatimi çekiyor. Dikkatime çarpan şeyin sertliğine bakıyorum. Bu şey bu denli uzak mı gerçekten? Bu kadar sert mi? Buna basarak seni anar mıyım? Bu katı, kaskatı şeyin yüreği var mıdır? Ona dokunabilir miyim? Sana dokunamıyorum. Sen şimdi buradasın biliyorum. Bu çiçeğin taç yaprağında, bu kekiğin kokusunda, reyhanın rengindesin. Sen şimdi bu çocukla yürüyorsun biliyorum. Sen annedesin şimdi. Onun çocuğu için çarpan yüreğinin avucunda seni görüyorum. Seni görüyor gibi oluyorum. Sen bazen görünür gibi oluyorsun. Bu gördüklerimi bir an için yitirsem, onlarsız seni nasıl görebileceğim? Seni görmeksizin nasıl ayna olurum?

Sonra bir kadın bağırıyor. Uzakta çalışan bir adama sesleniyor. Sesi ulaşınca ona yakınlaşıyor.

'Aliii aliii' diye bağırıyor kadın. Sesi çınlıyor kırda. Kelimeleri çınlıyor. Kelimenin içi çınlıyor. 'Aliii aliii' diyor kadın, Ali'nin içi çınlıyor. Çınladıkça bir ova beliriyor. Beliren ovadan geçiyor kadın. Oradan geçerek varıyor eşine. Herkesin bir eşi, her şeyin bir benzeri var. Sen hiçbirine benzemiyorsun. Her şey sana benziyor. Sen farklısın. Fark ile etmek çarpılınca bir çınlama duyuluyor. Kelimeden geliyor bu ses. Kelimenin içine girince oradaki sesi duyabiliyorum. Ali'nin içinde su sesi var. Ali en çok suya benziyor. Kadın eşinde ıslanıyor demek ki. Eşinde onu sürükleyen bir debi var. Bir yatağı var adamın. Orada kıvrılarak akıyor. Oraya bir dağdan, dağdaki gözeden çıkarak gelmiş. Oradan bir denize dökülüyor. Kadın onunla birlikte denize sürükleniyor. Onları izliyorum. Onların izinden bir arı gibi gidiyorum. Uzaktalar. Onlardan daha süratli gittikçe yakınlaşıyorum. Denize döküldükleri ağza gelince onlar, kenara çekilip bakıyorum. Bakınca denizde dalgalar görüyorum. Bir deniz var burada. Karşımda. Gördüğüm bir şey. Görmem, denizi daha önce görmüş olmamdan mıdır? Yoksa deniz gerçekten yok da ben onu gördüğüm için mi var? Bu soruları daha önce kadınla erkek denize dökülürken sormuş olmalılar. Onlar soru sormayı bırakmış, sadece denize dökülüyorlar. Tuzlu suya karıştıkları yerin az ilerisinde denizin yüzeyinde kabarmalar oluyor. Dalga diye fısıldıyorum. Görünmeyen bir şey esiyor demek ki. Esen şeyin hareketlendirdiği deniz dalgalanıyor. Dalgalara bakıyorum şimdi. Kadınla erkek denize karıştılar. Dalgalar birbirini izleyerek, bitmeksizin, zamanın içinde ve denizin yüzeyinde belirip yitiyorlar. Onlara bakıyor, denizi görüyorum. Denizden ayrı değiller. Onun halleri. 'N'olacak senin bu halin?' diyor bahçeye bakarak yürüyen kadın kızına.

Bahçedeyim hâlâ. Anneyle çocuk az önce çıktılar. Doğuya doğru gittiler. Gittikçe uzaklaştılar. Uzakta evler var. Evlerin gözleri gibi pencereleri, ağızları gibi kapıları var. Kapılar kapalı. Toprağa saplanmış bir bedenin açıkta kalan başı gibi evler. Oralarda ve burada oturanlar ağır ağır toprağa gömülüyorlar. Toprak yavaş yavaş yutuyor onları. Toprağa bakıyorum. Kasvetli, katı ve soğuk bir şey. Sürekli bakıyorum, gözlerimi kaçırmaksızın, uzun bir süre ve dikkatle. Baktıkça yavaş yavaş toprak yok oluyor. Yok oluyor ve bir ayna beliriyor. Beliren şey hep aynadır diye düşünüyorum. Her şey aynadır. Orada şimdi seni görüyorum. Beni duyuyor musun? Ben buradayım ve sana bakıyorum, beni görüyor musun? O evlerin birinden yaşlı bir kadın çıkıyor. Rükûda gibi, beli bükülmüş, ellerini arkasına bağlamış, ayağında terlik, bacağında gül desenli pazenden bir şalvar, başını leçek yapmış, yürüyor. Bakkala gidiyor. Bakkalı görüyorum. Orada, hemen girişinde, yani yanda bir gazete rafı var. Tozlanmış haftalık gazeteler var. Yanında kasalarda domates, salatalık, biber ve patates var. Üç ayrı şey var, üçü birbirinden alınmış gibi birbirine benzeyen. Hem ayrılıyor hem benziyor her şey. Bu ayrılıktan incinmiş bir halde, yalnız yaşadığı her halinden belli olan yaşlı kadın ekmek ve toz şeker almış çıkıyor dükkandan. Çıkıyor ve batmakta olan güneşe bakıyor elini siper ederek. Bakınca ya akşamın vaktini tahmin ediyor veya ikindinin geçip geçmediğini. Güneşi bir saat gibi kullanıyor kadın. Babaanneme benziyor. Babaannem sabah ve ikindi namazından sonra zikrederdi. Bazen yatsıdan sonra dedemle zikrederlerdi. Kendini kaybederdi, başını duvara çarpardı, bazen kanardı başı, boncuklu yazması kanlanırdı. Onu böyle hatırlıyorum. Ya hayy derken. Derken derken artık ağzından ses çıkmazdı, kalbi zikrederdi. 'İnsan soluğunu verirken hu dermiş, alırken hayy' derdi. 'Hayy diri demektir' derdi. 'Diri can

verendir' derdi. Onun dediklerini anımsayarak yaşlı kadına bakıyorum. Geldiği gibi dönüyor. Aynı yoldan, ayrı yerlere basarak gözden kayboluyor. Bu yitişle birlikte yeniden bahçeye dönüyorum. Üvezler uçuyor, batı ladini genç fidanlar uçlarından açık yeşil tomurcuklarını uzatıyor, piramit çamlar kokuyor. Garaj kapısının girişinde yerde bir gazete parçası. Hortum...yırtılmış rezaleti. Arada bir cu ile lar olmalı. Cular. Bu bana sadece yuları hatırlatıyor. Yular diyorum belli belirsiz. Yulafı hatırlıyorum. Yulaf diyorum belli belirsiz. Lafı hatırlıyorum. Manşetin yarısı yırtılmış. Üstte dalgalı sarı saçlı bir kadının ağzı, çenesi, boynu yırtılmış. Bir bankanın genel müdiresi olmalı. 'Türk bankacılık sistemi' diye başlayan uzunca bir haber spotu. Alıp çöp bidonuna atıyorum. Ladinin filizinden koparıp parmaklarımla eziyorum. Çam kokusu. Aynı ağaç ailesinden demek ki. Aynı ama birbirinden ayrı. Uzakla yakının arasında bir yerde aradaki mesafe. Bu eski ve sert kelime de nereden çıktı? 'Çık şurdan' diye bağırıyor anne çocuğa, çocuk ağlıyor, 'çık' diyor kadın 'doğruca eve.' Eve gitmesi çocuk için bir ceza. Çocuk eve dönerken, anne bana hışımla bakıyor. Sadece bakıyor. Söylemek istediğini gözleriyle söylüyor ama ben bundan bir şey anlamıyorum. Çünkü saydam bir halde görüyorum onu. Bir ayna olarak. Sen de diyorum ötekiler gibi bir aynasın. Onu gösteriyorsun. Onun şimdiki hali, yani 'yor' ekiyle çatılan hali de şu anda onu gösteriyor. Sen de benim gibi bir aynaya bakan ve baktığını ayna sanan bir gözsün. 'Gözün kör mü?' diye bağırıyor sokaktan birisi. O da kadın. 'Körolasıca!' diye bağırıyor bir başkası. Bakıyorum, o da kadın. Bugün kadınlarda sert sözcüklere karşı özel bir ilgi var. Bu sözcükleri seçerken yeterince özenli davranmıyorlar. Yanından geçerken çiçeklerini aşağı sarkıtmış ve kokusuyla sokağı bayıltmış bu ıhlamuru hiç fark etmiyorlar. Görmüyorlar ağacı. Böylece ağaç yok oluyor.

Bir başkası onu görünceye değin olmuyor. Onu sen görüyorsun. Senin görüşünle oluyor o. Olan görülen midir? Yoksa sen ona bakınca her şeyi görüyor musun? Onda beni görüyor musun? Ben nasıl yaşıyorum biliyor musun? İnsan ağzına benzeyen kapıdan çıkıp da toprağa bastığımdan öncekileri hatırlamıyorum. Unuttum her şeyi. Ağaca bakınca oldu bu. Her şeye ilk kez bakıyormuşum gibi bakıyorum. 'Taşıt vergisinin' diyor kadın 'yarın son günü.' Vergi sözcüğünü düşünüyorum. Vergi. Beş harf. V, piramit çamların tersten bakılınca görüleni. Çanağa da benziyor. Ayaksız insanı andırıyor. Kollarını açmış, gökten yağmur bekleyen çatlamış dudakları gibi kadının. Kadın sevgilisinin kendisini öpmesini bekliyor. Toprak çatlak çatlak. Eğilip avuçluyorum. Kuru. İnce bulgur gibi dağılıp iniyor aslına. Sonra gök gürlüyor, bulutlar toplanıyor. Gök kararıyor. Sonra damlalar yere iniyor. Sonra her damla ayrı ayrı ve özenle iniyor. Düşünce tuhaf bir ses çıkıyor topraktan. Eski bir arap şairini hatırlıyorum. V'yi ters çevirince çama benziyor. Piramit çamın simgesi olabilir. V görünce çam görmüş gibi bakıyorum. Bakınca v'nin bir bağlaç olarak yurtsuz bir sözcük olduğunu düşünüyorum. V bana benziyor. Madem ne yerdesin ne göklerde, o halde bir yerim yoktur benim. Göçebeyim. Göçmen kuşum ben. Göçebelik toprağın hızına uygun bir süratle yaşamak mıdır? Bu sorular gelip gelip konuyorlar başıma. Başımı bir yuva gibi görüyor olmalılar. Onlar da yersiz sorular. O sorularım da olmasa, kendimi bir v ama ters v olarak görebilirim. Sonra e geliyor. E'nin gelişiyle v bağlaca dönüşüyor. V ile e gerçekte iki yurtsuz harf olarak birbirini bulana değin dolaşmışlardır yeryüzünde. Harflerin de yurdudur yeryüzü. Onlar da mı benim gibi gökten inmiştir? Onların da yasak meyvesi var mıdır? Yoksa bir yılan biçimini alıp mı girmişlerdir yasak meyvenin bahçesine? E geliyor ve v'yi görür görmez

sarılıyor. Ormandaki ağaca sarılan sarmaşık gibi sarılıyor ona ve ondan besleniyor. Onu güçsüzleştiriyor, iki yana ve göğe doğru yükselen kollarını buruyor. Onun kaynağından uzaklaştırıyor. Durduruyor, küçültüyor onu. Sonra aradan yıllar geçiyor. Bir ara var, bir Mimar Sinan köprüsü gibi, onun ayaklarından geçiyor. Suyun debisine karşı dayanıklı biçimde yapılmış sütunun uçları. O sütunları yiyor sarmaşık. Su gibi. Yıllar geçtikten sonra yine yıllar geçiyor ve sarmaşık, kendi uzaklığını yakınlaştırana değin yiyor ağacı. İkisi ne tek bir ağaç ne de iki ayrı ağaç oluyorlar. V ile e işte ormandaki bu sarmaşıklı ağaç gibi ne bir anlam yüküne sahipler ne de değiller. Öylece sık sık ve gereksinildiklerinde sözcüklerin arasına girip onları ayırıyorlar. Kötü kalpli bir sözcük ve. Sonra r düşüyor boşluktan yanlarına. Yeşil bir çekirge gibi. Sıcaktır. Dışarıda taşların altında, yanında, otların içinde, kekiklerin kılcal köklerinin aralarında, üveyikotlarının, selseneklerin, pensartıların, kökmüllerin içinde gezinen sayısız karınca, siyah küçük böcekler, sinekler, örümcekler, melimangalar ve daha nice nice böcekler, arada bir nefti yeşile yakın ama ondan farklı bir yeşil renkteki çekirgeler toprağa aykırı bir ses duyduklarından birden zıplarlar. İşte bunun gibi iniyor yanlarına r. R, akıcı olmayan bir ünsüz. Ve'nin yanma konunca bir eylem kökü yapıyor. Kök toprağa sızıyor. Kılcal uçlarını salıyor toprağın derinliklerine, orada bir dünya küresinin üzerindeymiş gibi uzuyor ve orada gördüklerine bir eylemin nasıl çatılacağını anlatıyor. Ver bir eylem kökü olduğu kadar şayet, eğer, if, gibi görünümleri de olan yakıcı bir sözcük olarak farisi fetihleri gösteriyor. Demek ki ağaç, kılcal kökleriyle toprağı fethediyor. Fetih de bir açılma olduğuna göre, r, ve'nin bahtını açan bir harf. Kendisinin bahtı açık değil demek ki. Sonra salyangozun dikilmiş haline, besni üzümünün iki tanesinin üst üste gelmiş biçimine, arının şeftali

çiçeğinin özünü emerkenki duruşuna, annenin çocuğunu gıdısından öperkenki şekline benzeyen bir harf olarak g geliyor. G zaten gelen bir harf. İ ise iyi. Bütün bunlarla verginin bir ilgisi olmalı. Taşıt ile verginin ilgisine benzer bir ilgi. Ihlamurun altından, önünden, arkasından, yanından geçenler onu görmüyor. Ben onları görüyorum. Ihlamuru da görüyorum. Ihlamur aynı anda hepimizi görüyor. Bir ağaç değil, bir göz sanki. Bir bakış. Kenarı olmayan bir küre gibi. Her şeyi görüyor. 'Duydun mu?' diyor kadın 'Verginin son günü.' 'Hangi verginin?' diyorum. Arabayı gösteriyor. Öyle ya, garajda bir araba var. 'Hani ödemiştik' diyorum. 'İkinci taksidi' diyor. 'İkinci mi?' diyorum. 'Evet, ikinci diyor.' 'Taksit mi?' diyorum. 'Allahım, sen aklımı koru' diyor. Dönüp hışımla içeri giriyor, kapıyı suratıma çarpar gibi kapatıyor. Taaak gibi bir ses. Bu sese bir ambulans sesi düşüyor. Çığlık çığlığa geçiyor. Olmamış gibi. Bir anda oluyor her şey. Bir amlubans geçiyor ve devlet hastanesinin acil servisine giriyor. Çabası boşuna. İçinde bu yıl hacca gitmeyi düşleyen İller bankasından emekli Hayri bey ölüyor. Hastane görevlileri koşturuyorlar ambulansa doğru. Kapılar açılıyor. Sedye iniyor. Kızları, eşi ağlıyor. Sedye taşınıyor. Doktor, x oldu diyor. Bir harf oldu. Zaten bir harfti diyorum. Ona bakınca ruhsuz bir ceset görüyorum. Ihlamura bakınca cesetsiz bir ruh görüyorum. Kendime bakıyorum, kendimi görüyorum. Kendime yeniden bakıyorum. İkimizi görüyorum. Bir kez daha ve uzun bir süre, dikkatle bakıyorum, sadece seni görüyorum. Ben senim diyorum. Senden başkası değilim. Senim ben. Sendenim. Ben senim ama sen ben değilsin. Sözlerim parçalanıyor. Neye baksam seni görüyorum. Sözcüklerim dağılıyor. Sana bakınca yüzümü görüyorum. Suyum ben, en çok suya benziyorum. Rengimi senden alıyorum. Benim rengim bulunduğum yerin rengidir. Sen görensin. Görünensin sen. Dokunduğun her şeyi güzelleştiriyorsun. Toprağın her zerresi, içinde varlığı

gösteren bir aynadır. Sen toprak değilsin. Ben topraktanım. Ben toprak değilim. Ben senim. Ben sen olunca topraktan olmuyorum. Senden oluyorum. Bakılmaya değer tek çehresin. Can da ten de sensin. Ayna da cam da. Uzak da yakın da. Sen olunca aradan çıkıyor her şey. Her harf her harfle birleşerek bir hece kuruyor. Her hece her heceyle bitişerek bir sözcük yapıyor. Her sözcük her sözcükle yanaşarak bir cümle çatıyor. Ben bir cümleyim. Sırrım dökülmüyor benim. Bu ağaç da bana bakıyor. Bu kekik de. Bu erik de beni görüyor, bu kaya da. Bu kayanın yosunu ne güzel. Burası neresi? Orası bir insan mı? Kim var orada? Kadın n'oldu? Çocuk nerede? Arı nereye gitti? Nereden gelmişti ambulans? Kimi çağırmıştı kadın? O yaşlı kadın neden eğilmiş, beli bükülmüştü? Bütün bu olup bitenler de neyin nesi? Bu ev de kimin? Bu bahçeye nereden çıktım ben? Nasıl girdim bu mahşerin içine? Burada daha önce hiç görmediğim otlar, çiçekler, ağaçlar, taşlar, sokaklar, caddeler, ışıklar, kurallar var. Bunlar varoldular ben bahçeye çıkınca. Bu bahçeden çıkıyorum. Bu sokağı geçiyorum. Bu caddeye gelince ışıklarda duruyorum. Bu ışıklar kırmızı. Sonra sarı, sonra yeşil. Bunları alıyorum. Bunlardan yeni renkler yapıyorum. Yeni ışıklar, yeni kurallar yapıyorum. Bu caddeden geçip başka caddelere giriyorum. Burada çok kurallar var. Çok ışıklar var burada. Burası soluk alamıyor. Astımlı bir yer burası. Buradan çıkamıyorum. Gidiyorum, ışık. Dönüyorum, levha. Bakıyorum, kural. Binalar, çok büyük, uzun ve yüksek binalar var burada. Bu insanlar niçin koşuyorlar? Bunlar neden kaskatı, kravatlı, boyunlarındaki ne bu insanların? Bunlar nereye gidiyorlar yüzleri korkulu. Bu insanların niçin çehresi gölgeli? Gölgeli gölgesiz bu kadınlar niçin çocuksuz? Bu adamlar neden çok büyük, çok şişman, çok sinirli? Bu kadını nasıl da tutuyor bu adam? Bu çocuğa nasıl da vuruyor bu kadın? Bu adamla kadını birbirine nasıl çarpıyor bu trafik? Bu en yüreksiz yanı-

nı, en akılsız yönüne nasıl da ekliyor bu makine? Bu dev çark dönerken nasıl böyle uğultulu? Burayı niçin bir çarkla çeviriyorlar? Bu kâğıtlar ne, bu imzalar kimin? Bu kâğıtların üzerindeki sözcükler, bu tarih ve sayılar, bu imzalar nereye böyle? Bu odaya girerken ceketini ilikleyen, cigarasını küllüğe emanet bırakan, girince korkulu bir saygıyla başını eğen, efendim, Ahmet bey sizin olurunuz olursa olabilir dedi diyen, bu imza atarak afilli, sonra dönüp konuğuna yazlığını satacak emlakçıyı soran müdüradam, bu doğumiznindendönmüş kadınla yanında daire başkanının hamile bıraktığı, kürtaj yaptırdığı gençkızın amcasıyla onun kapıda bekleyen şoförü, bu ihaleye katılmak için başvuruda bulunan adam, bu koridorlar, bu odalar, bu katlar, bu salonlar, bu binalar, bu yazışmalar, bu daktilolar, bu kâğıtlar, bu şeritler, bu işistekemirleri, bu üstyazılar, bu ekler, bu telefonlar, bu koşmalar, bu koşuşturmalar...bunlar nereden gelip nereye gidiyorlar? Bunlar niçin çok fazla? Her şey neden çok fazla burada? Her şey her şeyi bir şeyden nasıl koparabilir? Bahçeden çıkınca sokaklar, caddeler, ışıklar ve kurallardan sıyrılıp o büyük, dev makinenin çarklarını geride bırakıp bir yola giriyorum. Oradan tali yola geçiyorum. Oradan kır yoluna kavuşuyorum. Burada sadece ağaçlar var. Kuşlar var. Çiçekler var. Topraklar var. Burada çok ses var. Sessiz sesler var. Bu sesleri ancak içimdeki uğultu dinince duyabiliyorum. İçimdeki uğultu dinince, içimdeki sesi duyuyorum. Ses sensin. Bu ses senin sesindir. Bu sesi, ancak senden aldığım sözcüklerle anlatabilirim sanıyordum. Şimdi bu sözcüklerin, bu sesi anlatamayacağını anlatmaya çalışıyorum. Bu ses ancak seninle duyulabilir. Dönünce bahçeme onların gereksizliğini görüyorum. Şimdi burada yalnızım. Seninleyken yalnız olunur mu? Bu duvar bir yalnızlık mıdır? Burada şimdi kimse yok. Bir ben varım, bir de aynalar. Onlara bakınca artık kendimi göremiyorum. Onlara bakınca seni görüyorum.

Toprağın Kenarları

Ben toprağım, yani toprağın içindeyim, toprak olduğumu hissedebiliyorum, yani topraktan geldiğimi, toprağa gireceğimi... Güzel, o halde yavaş yavaş toprağın üzerine çık, yani üstünde dur. Çıkıyorum, evet çıktım. Güzeel, şimdi toprağın kenarlarına doğru yürü. Hangi kenarına? Yahu kenarına işte. Ama toprağın çok kenarları var. Allah Allah, sen de birine doğru yürüyüver. İyi güzel de yürüyünce toprağın kenarına varılmaz ki. Sen bir hareketlen bakalım, bak ne diyorum. Ne diyorsun? Yürü sen, şimdi yana doğru yürü. Yana? Yahu sağına doğru yürü. Sağıma? Peki, soluna yürü öyleyse. Sol? Allahım, sen sabır ver bana. Sabır? Bak güzelim, sen şimdi bırak sağı solu, karşıya doğru yürü. Senin ağzından çıkanı kulağın duyuyor mu? Benim değil senin kulağının duyması önemli, bırak şimdi bu sözcük oyunlarını, sen ileri doğru

yürü. Yürüyorum. Devam et. Ediyorum. Devam et devam et. Ediyorum ediyorum. Daha daha devam et. Ediyorum. Biraz daha. Ettim. Az daha. Ettim, şimdi? Ne şimdisi, nereye geldin, toprağın kenarında değil misin? Hayır, burası toprağın üzeri. Yahu tamam üzeri de kenarında değil misin? Kenar? Toprağın diyorum, kenarında değil misin? Hayır, ben bu oyunu sevmedim, toprağın kenarındasın oyununu sevmedim. Sev sevme şimdi bir oyun yapacağız ve bunu ikimiz gerçekleştireceğiz. Geri dön öyleyse. Ben geri dönmem. Neden? Geri dönünce biterim. Zaten çok fazlasın, geri dön diyorum. Geri dönemem. Öyleyse geldiğin yere dön. Geldiğim yere dönmek mi? Evet, neden olmasın, tekrar başa döneceksin. Baş? Başa dedim, geri başa döneceksin. Geri baş? Geri başa dedim, tekrar baştan başlayacaksın? Ama bu imkânsız, insan geri dönmez, geldiği yerden hep ilerilere itilir. Sen de itil öyleyse, geldiğin yere doğru bükül. Bükülmek? Yahu sen bu sözcükleri daha önce hiç duymadın mı? Sözcük? Ya harfleri? Harf? Anlaşıldı, seninle çok işimiz var. Bekliyorum. Neyi bekliyorsun sersem, ne halin varsa gör, toprağa mı girersin, kenarına mı çıkarsın, canın neyi istiyorsa onu yap. Toprağın kenarlarına doğru yürümeksizin gelebilirim. Ne bekliyorsun o halde? Dönüyorum. Dönünce kalmayanlardan değilim. Dönüyorum ve geldiğim yerin eski yer olmadığını görüyorum. Görüyorum ve az önce gördüğüm şeyin o olmadığını fark ediyorum. Bu ayrımsama, bana toprağa doğru eğilmem gerektiğini hatırlatıyor. Eğiliyorum eğiliyorum, eğildikçe sanki kalbime doğru bükülüyorum. Toprak yaklaştıkça büyüyor. Büyüyor, içindeki maddeleri gösteriyor. Bakıyorum tümünde can var. Bu kurumuş ağaç dalı sözgelimi. Bunda bir can var. Can ruh mudur, yoksa nefis midir, yoksa benlik midir, yoksa bunların hiçbiri midir, ayrı bir şey midir, yoksa toprakta da bulunan sayısız canlıların canı da benimkisi gibi bir

ışık mıdır? Işık... Belki. Bu denebilir sanırım. Yani nur gibi bir ışık. Gözümünnurundaki nur. Göz onunla görüyor. Yani bu toprağın yaklaşınca büyüyen ve ayrıntılarını açan sırrındaki can. Bu canda nur var. Peki, toprağın bu kesafeti nereden geliyor? Bu bir çalı. Dikenli, yeşil, gri, mavi çiçekli. Taç yaprakları mor, içinde kızıl bir öz var. Özün içinde çiçeğin gözü gibi bir ışık var. Çiçek buradan bakıyor olmalı. Buradan toprağa bakınca, kendisini toprağın neresinde hissedebilir? Bu da bir çalı. Dikenli, kırmızı, yapraklarının uçları dikenli, kenarları dikenli. Yapraklarının damarları var. Damarlarında bir şey akıyor. Akan şey toprağa benziyor ama kırmızı değil. Buradan akan şeye bakınca kim kendisini toprağın kenarlarında hissedebilir? Dönmeliyim o halde. Dönüyorum. Dönüyorum dönüyorum, döndükçe o zerrelerin sağdan sola hareketlendiklerini görüyorum. Onlar beni görünce sağdan sola hareketleniyorlar, dönüyorlar benimle birlikte. Birlikte dönüyoruz. Bir birlik içindeyim onlarla. Onlarla birlikte dönerek altında ve üstünde hava olmayan bir yere, yersiz bir yere geliyorum. Geldiğim yer, küçük, büyük, saf, renksiz tecellilerle, kandil içindeki fitilden çıkan ateşin rengi gibi, bakınca, baktığım yerin rengiyle renklenen bir yer. Burası neresi? Burası gölge. Gölge? Evet gölge. Ama ışıklı? Işığın gölgesi burası. Burası o halde ben dediğimde ben olmayan, bu dediğimde burası kalmayan, hiçbir işarete, zamire sığmayan bir yer. Gölgenin göründüğü yer burası. Belirdiği zaman görünen şey gölge. Siyaha eğilimli. Ona doğru yürüyor. Siyah toprağın içi. İçe doğru yöneliyor. Gölge sahibi beyaz ama düşen gölgesi koyu. Burada beyazdan siyaha geçiliyor. Toprağa sızılıyor, oradan dağlara çıkılıyor. Dağlar gözden uzaklaştıkça koyulaşıyor. Dağların rengini böyle görüyorum, onların rengi böyle midir? Uzaklık mıdır onları bana koyu gösteren? Göğe bak. Mavi. Gök mavi değildir. Göğe bir daha

bak. Mavi. Daha yakından bak. Mavi gibi. İyice yaklaş, yaklaştır göğe kendini. Beyaz. Bu ışıklı olanların ışıksızlarda yarattığı bir şey midir? O şeyi arıyorum toprakta. Toprağın kenarındayım. Şimdi toprağın ucundayım. Hangi ucu, ne kenarı belli değil. Toprak uçsuz bucaksız, toprağın hali belli değil. Toprakla birlikte yürüyorum şimdi. Toprağın kenarında yürüyorum. Yağmur başlıyor. Yağmur ansızın başlayan bir şey. Bilinmezlik örtüsüne yağıyor. Yağmurun altında ıslanıyorum. Ellerimi göğe uzatıyorum, başımı göğe kaldırıyorum, ıslanıyorum. Yağmurun kokusu taze, sıcaklığı yeni. Yağmur bir haber getiriyor gibi düşüyor tenime. Kokusunu ciğerlerime dolduruyorum. Toprağa düşünce anlıyorum; yağmur, ıslattıklarının tümü ama yağdıklarına kanmıyor. Onlarla yetinmiyor. Toprağı kenarına doğru itiyor ıslattıkça. Bu balçıktan korkuyorum. Bu balçık kokuyor. Çıkıyorum oradan. Çıkınca burası bir ev, üç katlı, çatılı, teraslı. Her katında iki balkonu var. Oradan bakıyor toprağa. Oturduğu yer kayalık. Arasına toprak sızmış kayaların üzerine konmuş. İstinat duvarının berisi kırmızı toprak, ötesi beyaz. Arada bir uzam, uzamda bir renk mesafesi var. Onunla beyazdan kırmızı toprağa geçiliyor. Orada, yani tam arada, sınırda bir yer var ki işte orası toprağın kenarından bir şey. O şeyin üzerinde yükseliyor ev. Ev yükseliyor ama bu bir mekân yüksekliği mi, yoksa mekânet yüceliği mi dışarıdan kestirmek güç. Dışarıdan yapılan her kestirme, evin önündeki üç piramit çamın bir dalını yere indirebiliyor. Bu üç piramit çamın az önünde, toprağın tam kenarında kırmızı güller var. Bu emekli ataşe kadın onları her gün suluyor. Sularken güneş altında yapraklarına değen damlaların mercek gibi onları yaktığını fark etmiyor. Onları görmüyor gibi bakıyor. Suluyor sadece. Her yer diri midir? Her şeyin aslı su mudur? Su ile toprak arasında bir sınır daha var ki oradan kokuları, renkleri çıka-

rıyor toprak. Toprağın kenarsız yeri burası. Sudan geliyor, suyun üzerinde yükseliyor ev. Bugün ev sahibesinin migren ağrıları başladı. Gülleri suladıktan sonra, birinci katın balkonuna gitti, beyaz plastik sandalyeye oturdu, sol eliyle sol gözünü ovarken gün boyu kesilmeyen hafriyat gürültüsünün dinmiş olduğunu gördü. Dev bir kepçe, az ilerdeki kayalık arazide hafriyat yapıyordu. Kayaları parçalıyor, toprağı yarıyordu. Büyük, güçlü bir tırnak vardı ucunda, onunla dalıyordu toprağa. Bir kırıcı geldi, kayaları kırmaya başladı. Bugün okullar tatildi. Torunları gelecekti ev sahibesinin. Bugün yirmi üç nisandı. Oğlu ve gelini, çocukları alıp geldiler. Oğlu arabasını yenilemişti. Çoktandır söz ediyordu annesine. Audi hastasıydı. Beşyirmi audi, otomatik şanzıman. Eşi indi, şişkin poşetleri, çantaları indirdi. Annesi geldi. Çocuklar bahçeye daldılar. Anne, 'Aman da aman, kimler gelmiş, benim kuzucuklarım gelmiş' diye arkalarından seyirtti. 'Dur anne' dedi gelin 'ben alırım onları, ayağın takılacak, düşeceksin.' Sonra yukarı çıktılar. Anne 'Kızım' dedi 'neyi var bunun?' 'Bilmiyorum anne' dedi kadın 'bana da bir şey söylemedi ama klinikten geldiğinde çok kötüydü.' Oğul psikiyatrist idi. Yeni Hayat polikliniğinde çalışıyordu. Anne zeytinyağlı sarma ve dolmaları taşıdı, masaya koydu. 'Hımmm' diye birkaçını midesine indirdi oğul. Anne 'Afiyet şeker olsun benim güzel oğluma' dedi. 'Çocuklaaar, çocuklar yeter artık' diye bağırdı gelin. 'Aman kızım, bırak oynasınlar, orada taka gibi yerde bunalıyorlar.' 'Evim hakkında böyle konuşma anne' dedi gelin. 'Gelin yavrularım' diye bağırdı babaanne. Oğulun yüzü asıktı. Gergindi. Sorulanlara ağız ucuyla cevap veriyordu. Vermek istemiyordu. Gelin çorbaları servis etti. Çocuğun biri 'Dondurma istiyorum ben' dedi. Annesi bir tane indirdi başına, 'İç çorbanı' diye bağırdı. Çocuk ağlamaya başladı. Oğul sinirlendi, bıraktı kaşığını. Babaanne üzüldü. 'Lütfen

oğlum, devam et' dedi 'kızım sen de, ben kuzularıma pasta almıştım, getireyim onu yesinler.' Böylece toprağın üzerindeki evin birinci katında, salonda babaanne, oğlu, eşi ve çocukları yemeklerini yiyip üzerine kahve içerlerken, çocuklar, ilkin Çocuklar Duymasın'ı seyrettiler, ardından uyudular. Gelin çay demlemek için mutfağa gitti. Babaanneyle oğlu yalnız kaldı. 'Oğlum' dedi kadın 'neden anlatmıyorsun?' 'Hangisini anlatayım anne?' diye sızlandı. 'Birinden başla' dedi anne. Adam 'Bugün' dedi 'epeydir devam eden Tekirdağlı hastamla uzun bir seans yaptık. Askerliğini Yüksekova'da yapmış. Biliyorsun, klinik Yeşilköy'de. Uçak sesi duyduğunda kendini yere atıyor, elleriyle başını korumaya çalışıyordu. Niçin korkuyorsun, diye sordum. Cevap vermek istemedi. Önceki doktoru milliyetçiymiş, ona güvenmiyormuş. Niçin, diye sordum. Irkla övünmek tehlikelidir, dedi. Sustuk. Epeyi sürdü. Sonra dayanamadı, kimseye söylemeyeceksin, dedi, sana güveniyorum, anlatacağım. Bir gün köyün birini boşaltma emri almışlar. İki bölük köye gidip durumu bildirmiş. Köylü hayır demiş, bizim gidecek bir yerimiz yok. Hayvanlarımız burada, otlağımız burası, nerede ne yaparız, ne yer içeriz? İki gün sonra tekrar gitmişler, artık terk edin diye. Yine diretmiş köylüler. Sonunda kızgın bir halde komutanları gelmiş ve olan olmuş... Yaşadığım şeyin bir düş mü, yoksa bir korku filmi mi olduğunu anlayamadım. İşkenceleri anlattı, ağladı. Terhis olunca bir zaman evden çıkamamış. Eski işine dönememiş. Çok rüya görmeye başlamış. Cesetler, parçalanmış bedenler, yanmış, kömüre dönmüş vücutlar, kan, et kokusu, alevler, göçler... görüyormuş. Bir gün çıkıp İstanbul'a gelmiş. Üniversitede gösteri yapan solcu çocukların arasına karışmış. Protesto yürüyüşlerinin çoğunda yer almış. Hatta bir kezinde gözaltına alınmış. İşkence görmüş. Ama bize ulaşamazlardı, diyor. Hiç unutamadığı, ayaklardan

bağlanıp başların klozete sallandırılmasıymış.' Adam ağladı anlatırken. Anne de ağladı oğlunun içindeki acıyı görünce. Gelin gelmişti. 'Gel gelin' dedi anne. 'Sen rahatsız olma anne' dedi gelin, çayı bardaklara doldurdu, dağıttı. Meyveli pastadan ince bir dilim kesip yanına ekledi. Oğul dalgındı. Eşi 'Karadeniz'de gemilerin mi battı, n'oldu, yine nen var?' dedi. Anne işaret etti, sus kızım kendi haline bırak der gibi.

Eyyub kelimesindeki gaybi hikmetin aslı'nı okuyordum bunlar olurken. Okuyordum ama gaybi hikmetle doktor raporu arasında bir ilgi olmadığını görüyordum. Şöyle diyordu: 'Duygu durumu kaygılı ve çökkün, duygulanımı sıklıkla üzüntülü, dönem dönem kaygılı ve bazen de korkulu. Düşünce içeriğinde nadiren hezeyanlar gözleniyor. Anlattığı travmatik yaşantıyla ilgili zihni sıkça meşgul eden, hatta saplantıya dönüşen düşünceler mevcut olduğu anlaşılıyor. Travmaya sebep olan konularda konuşmaktan uzun süre kaçındı. Konuşma esnasında korku ve kaygı dolu olduğu görülüyordu. Olayları tekrar yaşıyor gibi olduğunu, çaresizlik ve korku duygusu yaşadığını belirtti. Travmadan önce insanlarla ilişkilerinde sevecen ve yardımsever olduğunu, şimdiyse kendine bile yardım edecek gücü olmadığını söylüyor. İnsanlarla görüşmek istemiyor. Evden çıkmaktan korkuyor. Hasta, fizik bütünlüğünü tehdit eden fiziksel, psikolojik ve şiddet olayları yaşadığını bildirmiştir. Travmatik olay sürekli hatırlanmakta, bu durum hastada korku yaratmaktadır. Sık sık olayla ilgili kaygı verici kabuslar görmektedir. Uykuya dalma ve sürdürmekte güçlük tarif etmektedir. Düşüncelerini belli bir konu üzerinde yoğunlaştırma zorluğu mevcuttur. Yaşamdan eskisi gibi zevk almadığını, yaşamın anlamlı gelmediğini, intihar etmenin onu sıkıntılardan kurtaracağını, intihar girişimi planları yaptığını belirtmiştir.'

Rapor böyle uzayıp gidiyordu. Doktor 'Bu adamın hayatı söndü' dedi. 'Evlenemiyor, yuva kuramıyor, çocuk sahibi olamıyor, annesiyle babasıyla, kardeşleriyle bile iletişim kuramıyor. Hiçbir şeyden zevk almıyor. Her şeyi anlamsız görüyor. Bakar mısın duruma? Bu o paşanın ateş emrini verdiği an başlayan bir süreç.' Eşi suskun, dalgın, düşünceli, yere bakıyor. Boşalan bardağa çay doldurmak için hemen davranıyor. Anne, 'Evladım' diyor 'sen böyle her hastanın derdiyle dertlenirsen nasıl yaşarsın? Sen yaşamdan nasıl zevk alırsın, çevrenle iletişimi nasıl sürdürebilirsin?' 'Zevk mi?' diyor adam, 'anne bunları dinledikten sonra nasıl rahat olabilirim? Bir şey olmamış gibi nasıl davranabilirim? Bunu benden nasıl beklersin?' 'Ama evladım' diyor kadın, 'sen doktorsun, sırdaş değilsin.' 'Sırdaşım anne' diyor adam. 'Sırdaş doğru' diyor eşi, 'ama sadece hastalarının.' Adam susuyor. Kalkıp balkona gidiyor. Kapı rüzgârla kapanıyor. Sigara yakıyor adam. Şezlonga çöküyor. Yel, saçlarını savuruyor. Hafif bir serinlik çarpıyor yüzüne. Çehresine bir boşluk konuyor. Yüzü boşluğa düşüyor sanki. Gözleri boşluğa bakıyor. Boşlukta hiçbir yüz görmüyor. Ses duymuyor. Toprağa bakar gibi bakıyor. Toprağa bakınca ne görür insan, bunun gibi bir yoğunluğa bakıyor. Kenarda oluşuna bakıyor adam. 'Toprağın kenarındayım' diyor kendi kendine. Yüzlerce çehre gözlerinden geçiyor. İşkenceler, travmalar, şoklar, gözaltında tutukevinde eziyetler, çarpışmalar dağlarda, yüzlerce öykü hatırlıyor. Bir şeylerin anısıyla yaşıyor şimdi, bir şeylerin acısıyla. Burada gibi ama değil. Başka bir yerde, her anımsadığındaki yerde. Yemekteki az pişmiş kırmızı eti ağzında dolaştırdığı anı hatırlıyor, kusacak oluyor, kalkıp belli etmeksizin lavaboya gidiyor. Sakin dönüyor. Dönerken özenle ve toprağın kenarından geçerek geliyor. 'Bırakacağım' diyor 'bu işi, artık yeter, başka benlikleri dinlediğim yeter. Kendimle kalmak istiyorum.' 'Kendisi

bilir' diye çıkışıyor eşi annesine. 'Artık bunaldım anne, bizi çok ihmal ediyor.' 'Kızım' diyor anne, 'n'apsın, o da çaresiz, her gün her gün çekilir şey değil.' 'Haklısın ama ben de her gün bankada bunalıyorum, akşam evime geldiğimde her şeyi unutmak zorundayım.' Adam bahçeye iniyor. İnince yan yana iki kayısı ağacını görüyor. Yaprakları bitlenmiş, yağlanmış ve kurumuş. Dalı tutup eğiyor, 'Kanser olmuş bu' diyor. Yaprağı koparıyor, eline reçine gibi yapışkan bir şey bulaşıyor. Dalı bırakıyor. Bırakınca sağ gözünü çiziyor dalın ucu. Yakıyor. Acıyla yere yığılıyor. Seyrek, nemli çimin üzerine oturuyor. Oturunca, kayısının dibindeki toprağı görüyor. Kırmızı. Bir eliyle gözünü oğuştururken, diğeriyle bakıyor ama bulanık görüyor. Baktıkça toprak bulanıklaşıyor.

Bir Göz Mesafesi

Buradan bakınca şu dağlar ağır ağır yaklaşıyor. Bir vaktin dönmesi gibi. Yavaş yavaş büyüyor bakınca bu pencereden. Bu batıya bakan penceresi evin. Evin ikinci katında, batıya bakan iki odadan biri. Burada geçiyor ömrümün yarısı. Buradan, batıya bakan bu küçük, ahşap pencerenin pervazını açıp o gıcırtıyı duyduktan sonra karşıya bakınca, tek tük evler görünüyor. İlkin onlar görünüyor. Sonra göz, bu evlerde yaşayanları arıyor. Arıyor ama onlar da kendilerini çok aratıyorlar. Gizleniyorlar. Ev, bir gizlenme yeri olarak onları saklıyor. Onlar evlerinde kendilerini güvende mi hissediyorlar? Bu evlerin kimisi taş kaplama, kimisi plastik boya, kimisi ahşap. Göz en çok ahşap olanlarına bakmak istiyor. Taş olanları da seyre değer. Ama göz en çok ahşapla kaplanmış ve rengi, boyalı vernikle abartılmış olanlarında

kalmak istiyor. Sonra göz onlardan da usanıyor. Beriye, bakılan yerin hemen altına, evin bahçesini çevreleyen demirli duvarın dibindeki boncukmavisi çiçeklere bakıyor. Bakınca onları daha önce hiç görmemiş olduğunu anlıyor. Bakıldıkça çoğalıyor bu boncukmavisi çiçekler. Beş taç yaprağı var. Sağa sola uzayan, böyle kesik ve geometrik mantığı hemen anlaşılamayacak biçimde budaklanmış, tuhaf bir şey bu. Dala dal ekleniyor, ona da ona da derken bir ağ gibi ve yere paralel, yukarı doğru, sağa sola, tüm yönlere bir yürüyüş ve bir dala en az beş çiçek konmuş gibi. Bu çiçeklerin bir yanı duvar. Bir yanında büyük, insan büyüklüğünde, ondan da büyük, kamyon büyüklüğünde kayalar var. Bazen büyük araçlar gelerek onları kırmaya çalışıyor. Yanlarında kırsaçlı bir adam, böyle saçı briyantinliymiş gibi, parlak veya ıslak, geriye taralı, fötrlü, genellikle güneşgözlüklü, çoğunlukla göbekli, uzun boylu birkaç kişi, yanlarında hayli uzun boylu, kızılsaçlı, plastik çerçeveli kalın gözlüklü bir adam da oluyor. Böyle olunca, yeni bir inşaatın başlayacağı anlaşılıyor. Başlayınca ilkin devasa kırıcılar geliyor. O büyük yekpare kayaları parçalıyorlar. Kırıcının çivisi basınçla vurdukça sanki bağırıyorlar. Bağırtı en çok o uzun boylu, kızıl saçlı, kalın gözlüklü adamın hoşuna gidiyor. Bu seslere alışkın olmalı. Taşeron diyorlar ona. Neyi taşır, yoksa taşa bitişen neronu mu düşmüş bilinmiyor. O sadece kırıcıları getiriyor ve üzeri yosun bağlamış, yanından yöresinden kekiklerin, türlü dikenlerin, o mavi gözalıcı çiçeklerin bittiği kayaları kırıyor. Onlar kırıldıkça, yanında yöresinde yuvalanmış karıncalar bir kıyamet yaşıyor. Belki akrepler, örümcekler, belki derinlere sinmiş zehirsiz boz yılanlar kaçıyor. Belki kırıcının ucu taşı kırıp toprağın yüreğine daldıkça onların yuvaları yıkılıyor, kimisi eziliyor, kimisi henüz yumurtalarını bırakmış bir halde ne yapacağını şaşırıyor. Kırıcının kayaya vurduğunda çıkardığı sesin içinde,

yırtılan, dağılan, boğulan, ezilen, parçalanan bir şeylerin çığlığı var gibi. 'Senin kuruntun' diyor, az şekerli kahvemi getiren eşim, 'getirdin bizi bu dağ başına, bir insan yüzüne hasret bıraktın, şimdi de taşın çığlığıymış, yok toprağın sesiymiş, iyice yedin kafayı burada.' Ben yeniden batıya bakan pencereye gidiyorum. Oradan bakınca, bugün bu mavi çiçeklerin yanı sıra kadifemsi ama biraz sert ve ısırıcı yeni bir çiçeğin daha açtığını görüyorum. Mor. Maviye yakın. Ama yakından bakılınca mor olduğu anlaşılıyor. Az önce çalışmak üzere geçen o dev makineler susmuş, bir yemek molası verilmiş olmalı. Ama ne araçların gölgesinde kimse var, ne çevresinde. Araçların gölgesi bir ot bitirmeyen, zehirli bir tepe, bir volkan gibi orada. Şu karşıda birkaç ay önce yükselen bina, güneşin batışını bu pencereden görmeyi imkânsızlaştırdı. Çatı yükselince ve içine bir kat gizlenince güneş artık yarın saat erken batıyor. Çatının üzerinden. Çatıya bir de digitürkün anteni kondu. Güneş batarken bu antenin üzerinden batıyor. Anten güneşin sol ucunu kapatıyor. Antenin üzerindeyken güneş henüz çıplak gözle bakılamayacak kadar sert. Bu sözcüğü kullanınca eşim tekrar geliyor. Porselen bir servis tabağı içinde yaş pasta getiriyor. 'Nedir bu?' diyorum. 'Zıkkımın kökü' der gibi, 'Görmüyor musun, pasta' diyor. Eşim ikinci çocuğu da doğuramadan düşürünce bu hale geldi. Şimdi onu Gazi Üniversitesi'ndeki bir psikiyatriste götürüyorum. Birlikte gidiyoruz. Doktor nerede, nasıl yaşadığımızı öğrenmek için sorular soruyor. Eşim, 'Dağın başında' diyor, 'ölsek, ölümüz orada kalacak. Ne bir komşu var, ne akşamları gidip oturacak bir çay bahçesi, bir cafe, ne alışveriş, ne...' Doktor not alıyor. Uzun uzun, dikkatle dinliyor. Yirmi gün hastanede yatırıyorlar eşimi. Her ziyarete gidişimde uyuklarken görüyorum onu ilaçlar yüzünden. Uyukluyor, gözkapaklarını aralıyor, 'Geldin mi?' diyor. 'Geldim' diyorum. Elini tutuyorum. Teni

kurumaya başlamış. 'Gazete getirdin mi?' diyor. 'Getirdim' diyorum. Üç gazeteyi ve eklerini bırakıyorum başucundaki komodine. 'Kolonya' diyor, 'bitmişti, onu da al da Ulus'tan, Eyüp Sabri'den doldur.' 'Peki' diyorum. 'Dayınlar geldi dün akşam' diyorum. Gözkapakları birden aralanıyor, doğruluyor yatakta, 'Öyle mi? Ne dedi? Yengem de var mıydı?' Peş peşe sorular sıralıyor. Hangisini cevaplayacağımı şaşırıyorum. Dayısı yarbay eşimin. Gata'da çalışıyor. Hekim ve yarbay. 'Kızdı' diyorum. 'Niye?' diye soruyor. 'Neden Gata'ya getirmediniz dedi.' 'Sen ne dedin?' 'Kendisine soralım dedim' diyorum. Susuyor. 'Sen bilirsin ama' diyorum, 'dilersen bir de orayı deneyelim.' 'Peki' diyor.

Hafta sonu taburcu ediliyor. Cumartesi pazarı evde geçiriyor. Pazartesi Gata'ya gidiyoruz. Yarbayın servisine sevk yaptırıyoruz. Sevk yapılırken eşim oturma servisindeki bankta beklerken kızını getirmiş ortayaşın üzerindeki bir kadınla konuşuyor. Kadının yüzünden yorgunluk okunuyor. Sevk için evrakı bırakıp beklemek üzere yanlarına gidiyorum. 'Nasılsınız evladım?' diye soruyor kadın. 'Çok şükür' diyorum. 'Ben de' diyor, 'kızımı getirmiştim.' 'Geçmiş olsun' diyorum. 'Evladım, ne iş yapıyorsunuz, sorması ayıp' diyor kadın. 'Efendim diyorum, Devlet Mezarlığı'nda şube müdürüyüm.' Kadın anlamış gibi başını sallıyor. 'Demek devlette müdürsünüz' diyor. 'Evet' diyorum, 'Devlet Mezarlığı'nda müdürüm.' 'Mezarlık mı?' diyor. 'Evet' diyorum. 'Nasıl yani?' diyor. 'Basbayağı mezarlık işte' diyorum. 'Yani' diyor, 'orada ölüler mi yatıyor?' 'Evet' diyorum, 'diriler yatacak değil, mezarlıkta kimler yatar?' 'Ne bileyim evladım' diyor, 'devletin yattığı bir mezarlık gibi anladım da.' 'Doğru anlamışsınız' diyorum, 'devlet orada yatıyor.' 'Nerede bu mezarlık?' diyor. 'Orada' diyorum sanki gösterecekmiş gibi. O da görecekmiş gibi bakıyor işaret parmağımın doğrultusunca. Bakınca güneydoğu yönüne doğru, orada dev

bir kapı görüyor mezarlığın girişinde. Andazit taşıyla kaplanmış bir taç kapı. Sarı kurşundan kocaman bir 'TC Devlet Mezarlığı' yazısı okunuyor. Kadın bakıyor ve heceleyerek okuyor: Te-ce dev-let me-zar-lı-ğı, aman evladım, gerçekten devlet mezarlığı burası, peki neresi burası tam olarak?' 'Burası, Emek Çiftlik kavşağından yukarı kıvrılan yolu izleyin, zaten orada kavşakta bir 'devlet mezarlığı' oku göreceksiniz, o yolu izleyin, yaklaşık bir kilometre sonra sağda, genişçe bir alanda, at kestanelerinin yükseldiği bir yerde.' 'Peki burada kimler yatıyor?' diye soruyor. 'Devlet büyükleri dedim ya' diyorum. 'Yani' diyor, 'hangileri?' 'Mesela Türkeş' diyorum. 'Öyle mi?' diyor 'O burada mı?' 'Evet' diyorum. 'Ne yapıyor?' 'Yatıyor.' 'Nerede?' 'Toprakta' diyorum. 'Peki Menderes burada mı?' 'Hayır' diyorum, 'o sanırım İstanbul'da.' 'Peki başka kimler var?' 'Kimler yok ki' diyorum, 'bir zamanlar devlette çalışan pek çok devlet büyüğü var.' 'Peki büyük mü mezarları onların?' diyor. 'Boyuna göre' diyorum, 'herkesin boyuna göre mezarı var.' 'Bu kapıdakiler kim evladım?' diyor. 'Nöbetçi onlar' diyorum. İki asker, biri girişteki taç kapının bir sütununun yanında, diğeri ötekisinin altında. Tüfekleri elde. Bazen çapraz tutuyorlar. Bazen yerlerini değiştiriyorlar. 'Neyi bekliyor bunlar?' diyor. 'Büyüklerimizin ölüsünü' diyorum. 'Aman evladım' diyor, 'ölü de beklenir miymiş?' 'Bekleniyor işte' diyorum. 'Bunlar' diyor, 'askerlikleri boyunca burada ölü mü bekliyorlar?' 'Sanmam' diyorum, 'nöbet sırasına göre bazen bekliyorlardır.' 'Peki bunların ailesi biliyor mu bunların ölü beklediğini?' 'Belki' diyorum, 'sormak lazım.' Gidip soruyoruz. Biri, biraz sarışın olanı, Van köylülerininkine benzer bir Kürtçe aksanla, 'Benim ailem yok' diyor, 'bir ağabeyim kaldı. Köyümüzü yaktılar. Babam annem, kardeşlerim öldüler. Onlar benim ölü beklediğimi bilmiyor.' Diğer nöbetçiye gidip soruyoruz. 'Elbette' diyor, 'bilmez olurlar mı? Buraya

ilk nöbetim çıktığında telefon edip söyledim.' 'Sen nerelisin evladım?' diye soruyor kadın. 'Kastamonuluyum teyze' diyor. 'Burada kimler yatıyor biliyor musun?' diye soruyor. Asker, 'Biliyorum' diyor, 'devlet büyüklerimiz.' 'Kimler mesela?' diye soruyor kadın. Asker, 'Başbakanlar, bakanlar' diyor. 'Peki onları niçin bekliyorsunuz evladım?' diye soruyor. Asker soruyu yanlış buluyor. 'Teyzecim' diyor, 'senin aklın ermez, hadi bizi meşgul etme, hadi işine, şimdi komutan gelirse kötü olur.' 'Niçin kötü olsun evladım?' diyor kadın, 'şurada konuşuyoruz.' 'Tamam da teyze' diyor asker 'konuşmak yasak.' 'Yasak mı?' 'Yasak.' 'Ama siz konuştunuz' diyor kadın. 'İnsanlık ettik, yanlış mı yaptık?' 'Estağfirullah evladım' diyor kadın, 'insanlık yapmak niçin yanlış olsun?' 'İnsanlık nasıl yapılır?' diye soruyorum. Kadın, 'Sen sus' diyor, 'önce buranın sırrını öğrenelim.' 'Gördün mü?' diyor asker şimdi bir heykel gibi dimdik ve hareketsiz durarak, 'sır diyorsun, bu da devlet sırrı, başımızı belaya sokacaksın teyze.' 'Peki evladım' diyor kadın, 'buraya girmek için nereden izin almak gerekiyor?' 'Yeni bir ölü getirilene kadar burası gezilemez' diyor asker. 'Peki buradaki ölülerin yakınları da mı içeri alınmıyor?' 'Alınmıyor' diyor asker. 'Ama bir yolu olmalı' diye ısrar ediyor kadın. Asker, ısrardan kurtulmak için, 'Genelkurmay'dan izin alacaksınız' diyor. 'Ne izni?' diye soruyor kadın. 'Ölü görme izni' diyor asker. 'Hangi ölüyü?' diye soruyor kadın. 'Görmek istediğinizi' diyor asker. 'Nasıl bileceğim kimlerin yattığını?' diye soruyor kadın. 'Söylüyoruz ya teyze' diyor asker. 'Neyi?' diyor kadın. 'Ölüyü' diyor asker. Bir cenaze konvoyunun sesleri duyuluyor sonra. Askerler irkiliyor, 'Hadi teyze, işine yallah' diyorlar, 'bak bizi de yakacaksın sonra.' 'Tamam evladım' diyor kadın, 'yanmayın siz.' Geri çekiliyor. Yanıma, kaldırımın ucuna gelip oflayıp puflayarak oturuyor. Cenaze konvoyunun ilk üyeleri beliriyor köşeden. Bacaklarını

kırmaksızın sert, yavaş ve düzenli adımlarla yürüyen iki sıra belki on asker. Ardında küçük bir top arabasına konmuş ve üzeri bayrakla örtülmüş tabut. Hemen arkasında ölü yakınları. Ellerinde ölen kişinin çerçevelenmiş fotoğrafı. Siyah giyimli siviller. Üzgün, kederli subaylar. Tören kıtası ardında. Bir ezgi çalıyorlar ama ne kadın ne ben anlıyoruz ne olduğunu. Yürüdükçe ölen kişinin annesi olduğu anlaşılan orta yaşlı bir kadın ağlıyor, hıçkırıklara boğuluyor. Arada bağırtılar oluyor. Derken Devlet Mezarlığı'nın kapısından aşağı inerken sağa sapan tali yoldan bir grup çıkıyor, bağırarak konvoya eşlik ediyor. Bize yaklaştıklarında kalkıyoruz, doğruluyor ve öylece, donuk bakışlarla onlara bakıyoruz. Ben tabuta bakıyorum. Bu cesetler nereden geliyor? Bu demir arabalarla ne çok ceset taşınıyor? Kim kahrolsun, kim kimi kahrediyor? Bu delikanlıyı niçin öldürmüşler? Neden bayrağa sarılı cesedi? Bu bayrak daha ne kadar cesede sarılacak? Konvoy ağır ağır geçip gidiyor. Geride bağırtıların izleri kalıyor. Kadın ayrılıyor oradan, yolun karşısında kaldırıma çöküyor benim gibi. Kapıya bakıyor, kapıdaki yazıya. Devlet Mezarlığı.

Gata'ya dönüyoruz. Eşimi yatırıp yarbay dayısına emanet ettikten sonra eve gidiyorum. Evi bıraktığım yerde, tam olarak bıraktığım yerde bulamıyorum. Batıya bakan penceresi tümüyle kapanmış gibi. Orada dün yükselen binaların yanına, önüne, arkasına yeni binalar konmuş. Bunlar ne zaman yapıldı, nasıl oldu anlayamıyorum. Batı penceresini tümüyle kapatmışlar evin. Bereket, öteki yönlere bakan pencereleri var. Birinci kattaki o geniş pencereye koşuyorum. Burası güneye bakıyor. Eşimin Ulus'tan bir perdeciye yaptırdığı sütlükahve kadife perdeyi aralıyorum. Kornişin ucunu tutan vida sökülüp düşüyor yere. Eğilip alıyorum. Yağmurluğuna bırakıyorum pencerenin. Tül perdeyi aralıyorum. Cam hayli kirlenmiş. Camı siliyorum. Elim kirleniyor. Gidip ıslak bez

getiriyorum. Siliyorum. Bez kirleniyor. Bez beyaz. Şimdi bir kısmı siyaha çalıyor. Gidip bezi yıkıyorum. Gelip tekrar siliyorum. Camda lekeler kalıyor. Gidip bir kaba su dolduruyorum. İçine biraz sıvı bulaşık deterjanı atıyorum. Bezi yıkıyorum içinde. İyice sıkıyorum. Tekrar siliyorum camı. Cam silindikçe kalmıyor gibi. Kuru bezle iyice temizledikten sonra bakıyorum. Bakılınca buradan sadece bir kayısı ağacı görünüyor. Kayısının dalları, artık sertleşmiş, sararıp kurumaya eğilimli olan yaprakları. Bakınca kayısının dalları ve yaprakları dışında bir şey görünmüyor. Gidip kuzeye bakan mutfak penceresinden bakıyorum. Buradan bakınca, karşıda gölgesi evimizin üzerine düşmüş, üç katlı bir binanın ikinci katı görünüyor. Pencerenin birinin demir parmaklığına bir kırlangıç ailesi yerleşmiş. Çöpten bir ev. Yuvada kimse yok. Çocuksuz bir aile. Yeni belki de. Daha önce buradan ne zaman baktım ve bakınca neler gördüm bilmiyorum. Bu evde yaşlı bir kadınla orta yaşlı kızı oturuyor olmalı. Bazen onları bahçede çay içip gazete okurken görüyordum. En üst kata çıkıyorum bu kez. Çıkınca birden terasa geçiyorum odadan. Terastan bakınca evin önünde üç tane batı ladini görüyorum. Dallarının ucunda yeşil, yeni filizler yükseliyor. Yukarıdan bakınca yükseliyor gibi görünmüyorlar. Önlerinde güller, önlerinde bir tali yol. Önünde yeniden toprak başlıyor. Toprağı asfalt bölüyor. Asfalttan sonra tekrar kayalıklar ve toprak başlıyor. Oradan az gidince, yani bakınca binalar görülüyor. Binalardan başka bir şey görünmüyor. Çatılar. Çatılardaki antenler, elektrik direkleri. İlerde yine bir site. Ona bitişik yeni uydukentin dört dev bloku. Onlar on sekiz kat. Her katında dört daire var. Her dairede bir aile oturuyor. Bu dört dev blokta on sekiz çarpı dört çarpı dört aile oturuyor. Onları çarpınca birkaç yüz aile çıkıyor. Bu blokların yanında üç katlı ama bu kez her katında dört değil, sekiz dairenin

olduğu askerî lojmanlar yükseliyor. Etrafı yüksek duvarla çevrili. Üzerine yani duvarın en üstüne beton, onun üzerine cam kırıkları yerleştirilmiş. Buradan duvarı aşmaya çalışanları kessin diye. Olur a, lojmanlara duvardan atlayarak girmek isteyen biri çıkabilir, onu engellesin diye. Lojmanların girişinde bir nöbetçi kulübesi, iki de nöbetçi var. Mezarlıktaki gibi yine karşılıklı duruyor ve tüfeklerini bazen çapraz tutuyorlar. Yorulunca ve bir komutan görülmeyince, dinlenmek üzere yere indiriyorlar. Arada bir cigara içmek için kulübenin arkasında yere tünüyor biri. Öteki onu kolluyor. Bu nöbetçiler de iki üç saatte bir değişiyorlar mezarlığı bekleyenler gibi. Lojmanlardan, sitelerden, kooperatif evlerinden ayrılınca, daha ileride bir tepe yükseliyor. Ardında uzunca sıradağlar gibi bir dağ yüceliyor. Oradan sabahları şafak sökümünden az önce bir koyun sürüsünün sesleri duyuluyor. Bir çoban sürüyü oradan indiriyor, tepeyi aşırarak, yapıların bittiği yerin öncesinde bir alana getiriyor. Orada koyunlar yemleniyorlar. Sonra, yani kuşluktan sonra güneş kavurucu bir sıcak indiriyor. Koyunlar o ağaçsız, çıplak arazide birbirlerine bitişerek gölge yapmaya çalışıyorlar. Çoban pilli radyosundan 'yarim senden ayrılalı/hayli zaman oldu gel gel' türküsünü dinliyor. Tütün sarıp içiyor. Koyunlar öğle sıcağında kayaların dibine, az gölgelik bir yere sokuluyor. Gözkapakları iniyor. Orada birkaç saat uyuyorlar. Çoban onları ikindileyin artık topluyor ve akşama doğru geldiği yere götürüyor. Çoban da geldiği yere dönüyor. Orada bir köy mü var, yoksa bu koyunlar çadır kurup oraya yerleşmiş bir aşiretin mi bilmiyorum. Buradan, üstten bakılınca koyunlar toprakta karıncalar gibi görünüyor. Ağaçlar üstten bakınca yere yayılmış gibi.

Ertesi gün Gata'ya eşimi görmeye gidiyorum. Giderken ona bahçedeki güllerden, evlerin olmadığı yerlerdeki sarı, mavi, kırmızı çiçeklerden toplayıp götürüyorum. Giderken oto-

büste, Devlet Mezarlığı levhasının olduğu kavşaktan geçerken elimdeki çiçek demetinde bir uğurböceği görüyorum. Çiçeklerin taç yapraklarında geziniyor. Bir sağa bir sola gidiyor, biraz korkmuş, şaşkın biraz. Parmağımı uzatınca geliyor. Alıp pencereden dışarı atıyorum. Kanatlı olduğuna göre bir yerlere uçabilir. Eşim çiçeklere bakıp yüzünü ekşitiyor. 'Gazete getirdin mi?' diyor. 'Unuttum' diyorum. 'Diet cola istemiştim' diyor. 'Aldım' diyorum. Üç kutu diet colayı poşetten çıkarıp komodinin üzerine bırakıyorum. Soğuktan terlemiş üçü de. Birini alıp açıyor, hafifçe doğruluyor yatakta, içiyor. 'Ohhh' diyor, 'dünya varmış.' Dayısı geliyor az sonra. Kapıdan girince ayağa kalkıyorum. 'Oooo enişte bey, hoş geldin' diyor. 'Merhaba merhaba. Otur otur rahatsız olma' diyor. Oturuyorum. Kendisi de yatağın bir köşesine oturuyor. 'Sen ne yaptın böyle kızımıza?' diyor. 'Bilmem' diyorum, 'siz daha iyi bilirsiniz.' 'Tabii ki' diyor 'biz daha iyi biliriz.' Bir suskunluk zamanı oluyor. Sonra yarbay, 'Kızımızın durumu iç açıcı değil ama burada iyileşecek inşallah' diyor. 'İnşallah' diyorum. Diyorum ya, bununla ne istediğimi bilmiyorum. İyileşecektir. Bir işteşlik eylemi. İyi ile yakın. Bunda bana enişte bey diyen yarbayın payı var. İyileşme buyruğu verilmiş bir kez. Tanı konusunda çelişkili ifadeler var. Kimi manik kimi panik diyor. Ben patik diyorum. Sonu nik değil. P ile başlıyor. Atik eski demektir. Peski diye de okunabilir. Eşimin hastalığı (bir hastalıksa bu) eski pe. Peltek pe gibi bir şey bu hastalık. Olur olmaz yerde olur olmaz şeylere sinirleniyor. Beni sevmiyor. Sever gibi yaparak bunca yıl birlikte olduğunu söylüyor. Çocuksuz anne gibi bir şey peski. Yarbay, 'Unutma enişte' diye gürlüyor, 'bir hastalığı alt etmenin tek yolu vardır: İyileşeceğine inanmak.' Boş boş bakıyorum yarbayın yüzüne. Bakarken yüzü flulaşıyor. Yüze bakınca aslında tek bir yüz görmediğimi ayrımsıyorum. Tek bir yüz değil gör-

düğüm. Ya ne? Nane gibi bir şey yüz diye baktığım. 'Nane arsızdır' diyor yarbay. 'Haklısınız paşam' diyorum. Gülüyor gevrek gevrek, 'Seni Allah söyletti' diyor, 'eh bir gün paşa da olacağız.' 'Tabii albayım' diyorum. Yine gülüyor. 'İlahi enişte' diyor 'ömürsün valla.' Yüzüne bakınca yarbayın bir ağız, bir burun, iki göz, alt ve üst dudaklar, ağız ve içinde dişler görüyorum ama tüm bunların toplamı olan bir çehresi yok yarbayın. Yarbay, çehresiz bir yüz gibi. Simasız bir şey. Yüzden ziyade şey. 'Peki yarbayım' diyorum, 'ona söz ettiniz mi hastalığından?' 'Hayır' diyor, 'henüz tanı kesinleşmediğinden bekliyoruz.' 'Tanı kesinleşince ne diyeceksiniz?' 'Sanırım panikatak' diyor. 'O halde eşimin sol gözü görmüyor diyorum.' 'Olabilir' diyor yarbay. 'Sol kulağı da duymuyor.' 'Olabilir' diyor yarbay. 'Beyninin sol yarısı kalk gidelim diyor, öteki yarısı yerinde otur' diyorum. 'Yoo' diye tekrar gürlüyor yarbay, 'o kadar uzunboylu değil.' 'Değildi' diyorum, 'benden uzun değildi, eşimi hastaneye getirirken yanından geçtiğimiz Devlet Mezarlığı'nda on beş on sekiz nöbeti tutan delikanlı.' Muhtemelen Patnosluydu. Türkçe bilmiyordu. Çobandı sivilken. Dağlardan alıp getirdiler şubeye. Oradan sevk pusulasını aldı, birliğine teslim oldu. Bu teslimiyet yabancısı değildi. Daha önce de ya eşkıya veya jandarma gelip sık sık teslim alıyordu onu. Kelle başına yüz milyon lira ödül verildiğinde, canını zor kurtarmıştı. Terörist diye dağlarda çoban bırakmamışlardı. Yarbayın yüzüne bakınca kesik bir çobanbaşı görüyorum. Bakışımı kaçırmaksızın, uzunca bir süre ve dikkatle bakınca birden fazla kesik baş görüyordum. Öyle ki yüzlerce kanlı kesik baş yüzünde oynaşıyor yarbayın. 'Komutanım' diyorum, 'yüzünüzde yüzlerce kesikbaş var.' 'Anlamadım' diyor yarbay. 'Yüzünüzde diyorum, yüzlerce kanlı, kesik baş görüyorum.' 'O senin hüsnükuruntun. Sen daha aynı yatakta uyuduğun karının hastalığının farkında değilsin, nasıl

yüzümde kesik başlar görebilirsin?' 'Bilmiyorum' diyorum, 'ben de anlayamadım acaba gördüğüm kesikbaş mıdır, yoksa karabaş mı anlamış değilim.' 'Bu başlar ezilmiştir' diyor yarbay. 'Niçin yarbayım?' 'Kimse kendisini devletten güçlü görmesin' diyor yarbay. 'Evet' diyorum 'haklısınız, kimse kendisini devlet kadar güçlü de görmesin.' 'Doğru, kendisini devletinin gücüne teslim etmeyen toplumların geleceği karanlıktır.' 'Ne demek' diyorum, 'aynen böyledir.' 'Kitabın' diyor yarbay 'ortasından konuşuyorum, işte aç kulağını da dinle beni, kimse devletine asi olmasın, sonu hüsranla biter.' 'Biter' diyorum. 'Bitti bile' diyor hemşire başını kapıdan uzatarak, 'görüş saati doldu, hadi hastamızı yalnız bırakalım, biraz dinlensin.' 'Ben' diye atılıyor eşim 'dinleniyorum yeterince, sen kendine bak.' 'Bakacağım' diyorum. Dediğim gibi de yapıyorum.

Eve gelir gelmez banyodaki aynadan kendime baktım. Baktığım bu idi, kendim, yani ben. Ama bakınca ötekileşiyor gibiydi. Ötekileşince ben değilim bu, başkası o halde dedim. Derken aynada bu kendi kendime konuşuyormuş gibi değil de bir başkası konuşuyormuş gibi olmuştu. Doğrusu, hemşire uyardıktan sonra odadan ayrılmıştım ama hemen eve dönmemiştim. Hastanede bir zaman dolaştım. Ortalık tenhaydı. Hemşire, saati gelenlere ilaçlarını dağıtıyordu. Doktorlar gitmişti. Hastabakıcılar yemekhaneden dönmemişlerdi. Güneydoğu mağduru birkaç genci seyrettim. Birinin sağ ayağı kesilmişti. Biri mayına basmış, iki ayağı kopmuştu, bir gözü kör olmuş, bir elinin parmakları parçalanmıştı. Birisinin bacağı kalçaya yakın bir yerinden kesilmişti. Böyle kesik bedenler gördüm. Bir göz mesafesinde olup bitti bunlar. Bir bacağı kalçasına yakın yerden kesilen Nihat adındaki delikanlı özel timdenmiş. Teröristlerin eline düşmüş. Dağa götürmüşler. Bir zaman orada, aralarında kalmış. Onlara inanmış, haklı olduklarını düşünmeye başlamış. Sonra dağdan

zaman zaman kıra inerek, az nüfuslu köylerde çeşitli olaylara katılmış. Bir örgüt elebaşısı olup çıkmış. Bir gün çatışmada yaralanmış. Üç ay hastanede yatmış. İyileşip çıktıktan sonra pişmanlık yasasından yararlanmak üzere teslim olmuş. Teslim almışlar. Pişman olduğunu söylemiş. Yaptıklarını bir bir anlatmış. Örgüt hakkında bildiklerini iletmiş. Böylece suçu bağışlanmış. Bağışlanmış ama artık time dönememiş. Orada kalamamış. Örgüt ölüm emri çıkarınca devletten yardım istemiş. Ne halin varsa gör demişler, bir şey yapamayız senin için. Gata'nın plastik cerrahi bölümüne başvurmuş. 'Yüzümü tanınmayacak biçimde ameliyat etmenizi istiyorum' demiş. İsteği gerçekleşmiş. Artık nişanlısı dahil kimse onu tanıyamıyormuş.

O Gün

O gün kentten çıkıyor, şehirlerarası karayoluna giriyorum. Kent geride kalıyor yavaş yavaş, evler seyreliyor, sokaklar tenhalaşıyor, ağaçlar, tepeler, dağlar artıyor. Ovalardan geçiyorum, yollardan, bellerden aşıyorum. Dağlar bitiyor, yeni dağlar geliyor, onları da geçiyorum. Köyler görünüyor, kasabalar, yeni kentler, daha küçük şehirler geçiyor. Zaman geçiyor. Yol akıyor. Ağaçlar ırmaklar gibi akıyor. Ovalar yürüyor. Yer yürüyor. Geçen, akan, kayan bir şey var, bu zamanın içinde midir, yoksa dışında mı, yoksa zamanın kendisi midir bu nesnelerin akışı, bu köylerin geçişi, kasabaların bitişi, bu yeni kentler, binalar, ormanlar, çiçekler, çocuklar, bu yağmurlar, zamanın üzerinden mi, yoksa içinden mi geçiyor, zamanı içinden mi geçiriyor, yoksa yer zamanı yutarak her an yeni bir yer olarak mı bitiyor yerden, yerle göğün arasında, burayı bir yol olarak

gören bu zamanın dönüşü, bu deveran, bu gidiş de nereye böyle? Bir daire mi bu, bir çevrim mi, dönüp dönüp başa mı geliniyor? Bu geçen nesnelerin her an yeniden filizlendiğini görüyorum. Yol uzuyor gittikçe, zaman akıyor gibi görünüyor, nesneler belirip belirip yittikçe bir yerden bir yere mi, yoksa bir halden başka bir hale mi geçiliyor anlayamıyorum. Derken bir köy görünüyor uzaktan. Yaklaştıkça köyün bir virane, bir harabe olduğunu görüyorum. Evler yıkılmış, ocaklar sönmüş, yaşam belirtisi yok. Yaklaştıkça keskin bir yanık kokusu genzimi yakıyor. Hayvanlar, devasa meşeler, ceviz ağaçları yanmış, ağıllar yerle bir olmuş, evler yıkılmış, duvarlar, kerpiçler dağılmış, pencere pervazları kömüre dönmüş, her şey kül olmuş. Burası izbe bir mezra da değil. Neyin nesi böyle? Burası bir köy mü, yoksa kaza mı, niçin yakılmış, kıpırtı yok. Duruyorum. Durunca yer duruyor. Şimdi akan bir dere var az aşağıda, bir de rüzgâr. İniyorum arabadan. Üzeyir gibi bakarak viranelere, 'Bunlar tekrar nasıl şenlenecek?' diye soruyorum. Soru ağzımdan çıkar çıkmaz ölüyorum. Yüzyıl ölü bir halde kalıyorum, zaman işliyor benim dışımda, her şey değişiyor, eskiyor, yenileniyor. Diriliyorum sonra, bir ses, 'Şimdi bak kendine' diyor. Kendime bakıyorum, kemiklerim etle örtülüyor, damarlarım yeniden yapılıyor, sinirlerim yeniden filizleniyor, bakıyorum benim gibi dağılmış olan nesneler yeniden fışkırıyor, nesnelerin yoklukta sabit oluşu halinde bu bir esinle anlaşılabilen kader sırrından mıdır diye sorduğum için bu sır bana açıklanmıyor. Bu giz sadece sana aittir. Bu sendedir. Yokluk da bu yüzden imkânsızdır. Kaderi senden başka kim bilebilir? Nesnelerin özleri nerededir?

Yokluğa mı düştüm? Şimdi açılıyor ve beliriyor muyum?

Çiselti

Her gün gelince bakıyorum saçların biraz daha uzamış. Siyah saçların senin. Simsiyah. Böyle kömürkarası. Sen kara büyü gibi giriyorsun odaya. Seni yeni bekliyor gibi seviyorum. Seni tanıdıkça da özlüyorum. Seni özlediğimi sana söyleyeyim mi, yoksa bundan hiç söz etmeyeyim mi bilmiyorum. Yüzün kesik, ortasından bir usturayla biçilmiş gibi. Burnunun yarısı yok. Alnında bir ışıltı oluyor bazen. En çok alnını seviyorum senin. Seni yeni tanıyorum görüyorsun. Seni tanımıyorum. Seni gördükçe daha çok bakmak istiyorum. Alnındaki ışıltıya bakıyorum, orada böyle hüzünlü bir şey var gibi. Dokunaklı bir geçmişi var alnının. Saçlarının da öyle. Onlar kara ve uzun ama bir kıpırtı oluyor dokununca. Onlara dokunmanın günah olduğunu biliyorum. Sen odaya geldiğinde benim varlığımda bir azalma oluyor. Eksiliyorum sanıyorum ama

sonra senin de azaldığını görüyorum. Demek ki bir şeyler çok fazla. Ne zaman arttı bu bilmiyorum. Seni ilk gördüğüm yerde daha tuhaf bir şey olmuştu, sen hatırlamazsın. Eski bir cami avlusuydu, abdest alınan yerde bir taşa oturmuştum. Ansızın yağmur bastırdı. Orada tartıcılık yapan ve tesbih satan yaşlı adam gibi ben de sütun saçaklarına sığındım. Beklemeye başladım. Adam esans da satıyordu, şimdi hatırlıyorum. Esansları alüminyum küçük şişelerdeydi. Bir enjektörle çekiyordu içinden. Küçük cam şişelere doldurup veriyordu. Bana lavantayı önermişti. Senin için almıştım. Sonra adam bana bakmaksızın, bakışlarını yağmurun içine yönelterek, 'Evlat' demişti, 'bak bu yağmur gibisin şimdi sen.' Bunun gibi bir şey söylemişti. Sonra bir itfaiye sireni duyduk. Bir minübüs geçti, geçerken üzerimize çamur sıçrattı. Hafta sonuydu. Askerler çarşı iznine çıkmışlardı. Yağmur çok şiddetlendi. Sonra birden durdu. Dinince bulutlar dağıldı. Güneş çıktı. Güneş çıktıktan birkaç dakika sonra sen geldin. Beni görünce ben olduğumu hissettin sanırım. Bana doğru geldin. Ben de sana geldim. Tam elimi uzatıp adımı söyleyerek sana gülümsediğim yerde yüreğinin bana aktığını fark ettim. Benim de kalbim sana bağlanmıştı. Bu bağ bir kader gibi içindeki gizin taşıyanlarca da bilinemeyeceği şeydi. Yağmura benziyordu. Sonra sana içerideki hatları göstermek istedim. Boyumuzdan büyük elifler, vavlar, güzel he'ler vardı, o minberdeki taşa işlenmiş çarkıfelekleri anlattım. Çok sessizdin, utanıyordun. Sendeki sessizlik hiç ses olmaması gibi bir şey değildi. Ruhundan bir koku duyuyordum. Ruh nasıl sessizlikle kokar bilmiyorum. O an, çarkıfeleklerin karşısında bunu hissettim. İçerde bir zaman kaldıktan sonra çıkıp şehrin karmaşasına daldık. Caminin karşısındaki çayevinde bir cigara içimi oturduk. Sonra kalkıp o güzelim suyu balçığa dönüşmüş olan ırmağın üzerindeki köprüye gittik. Orada epeyi bir

zaman kaldık. Nehre baktık. Suya. Mu, su demektir demiştim, hatırlıyor musun? Sa ise ağaç. Musa ahşap bir sandukayla suya bırakılan demektir. Nehir kirlenmişti. Pis kokuyordu. Orada fazla durmadık. Ormana kavuşan yola girdik. Parke taşlıydı burası. Kaldırımlar geniş ve ferahtı. Ortalık sessizdi. İnsanların ve taşıtların gürültüsü azalıyordu gittikçe. Nihayet ormanın sesleri belirginleşti, diğer sesleri bastırdı. Parke taşlı yol bitmişti. Son satıcı baloncuydu. Onu da geçtik. Çok sigara içiyordun. Sesin titriyordu. Ormana girdik. Patikadan yürüdük bir zaman. Artık ormanın kokusu ve sesleri iyice belirgindi. İçimde bir ürperti oldu. Sende de. Bir korku. Sana bakıyordum. Sen utanıyordun. Bakıyordum, yüzünün yarısı kesik gibi. Böyle usturayla biçilmiş ortasından. Onu görmemek için bakmıyordum. Isırgan otları büyümüştü. Pirpirim otları görüyordum. Ayrıksı otlar. Uyumlular. Yeşil, sarı, koyu yeşil, açık yeşil otlar. Toprakta geçen yıldan önceki yıldan kalma çürümüş ağaç yaprakları. En çok meşeler. Palamutlar. Bir de ceviz ağaçları. Eğik ağaçlar. Ormanda ne kadar ses vardı. Bu sesleri tanımıyorduk. Kuş sesine benzeyen ama başka hayvanlara ait sesler. Ormanda insanın içindeki bağlar çözülüyordu. Sonra yüreğimden çözdüğüm bir bağı sana attığımı ve onunla birbirimize bağlandığımızı hatırlıyorum. Hava yağmur topluyordu. Orman sıcaktı. Terliyordum. Sonra patika da bitti. Artık tamamen ormandaydık, kendimizleydik. Kendimizi ormandan bir ağaç gibi hissedebiliyorduk. Yağmur başladı böyle çiseleyerek. Biraz serinler gibi olduk. Sonra o derenin suyundan şişmiş salkımsöğüdün dibine oturduk. Oturunca ormanda olduğumuzu düşünmeyerek, kendimizi boşlukta, hava boşluğunda, yerçekimsiz gibi hissetmeye başladık. Bunu ilkin sen söyledin. Ben de aynını yaşadığımı ekledim. Orada sen kök ben ek bazen de ben kök sen ek gibi görerek kendimizi ne kadar kaldık hatırlayamıyorum. Sen

ilk kez zamanı bu denli genişleşmiş hissettiğini söylemiştin hatırlıyor musun? Ben de söğüdün gövdesindeki o kalın kabuğun pürtüklerine bakarak, burada kanserli bir kitle oluşmuş demiştim. Sen bana bakarken yağmur yağıyor gibiydin. Ben gözlerine dikkatle bakınca orada, gözbebeğinin içinde kendimi görmüştüm. 'Kendimi sende seyrediyorum' demiştim. Sen 'Ben de' demiştin. Ben ne zaman bir şey söylesem sen 'Ben de' diyordun. Sen ne zaman bir şey söylesen ben 'Ben de' diyordum. Birbirimize bakarken sanki yalnızlığımıza bakıyor gibiydik. 'Sendeki acıyı hissedemiyorum' dedin. Ben 'Bırak öyle' dedim, 'her şey yerli yerindedir, ilişme ona.' Saçın kısaydı o zamanlar. Kesik. Kömürkarasıydı yine. Ellerin bir dağın eteğinde yaşıyormuş gibiydi. Parmakların oradan akan karsuyuna benziyordu. Beyazdı, karsuyu olduğu belliydi. Billurdu. Onlara bakınca sanki suya dokunuyordum. Su tenime değince neler hissediyorsam, parmaklarına baktığımda onu hissediyordum. Senin yüzün böyle ortadan usturayla biçilmiş gibi. Ona bakınca kendimi yaralanmış hissediyorum. Gözlerin kestane renginde ama saçların siyah. Saçların kıvrılınca, yanağına doğru bir zülüf sarkınca onu yılana benzeten şairler aklıma geliyor. Onunla yaralanmış olmalılar. Yaralı bir gözle bakınca çehrende masum, kırılgan bir acı oluyor. Onunla bir ırmağa giriliyor. Oradan bir çocuğa geçiliyor. Bir evlilik yapılıyor. Bir ayrılık yaşanıyor. İkimiz ayrılınca kendi yarınızı bir yere bırakmış, ortadan bölünmüş gibi oluyoruz. Senin yüzün bu yüzden mi kesik? Sen kendini benimleyken de ayrı mı duyuyorsun? Sendeki bu ayrılık hangi bütünden kopmuş parçanın acısı? Söğüdün yaşlı gövdesine yaslanıp oturduktan sonra yeniden ormanın derinliklerine daldık. Ormanda hiçbir kural yoktu. Her şey sadece kendi haliyle varolmuştu. Bu ağaçlar kendilerini böyle mutlu hissediyorlardı. Bu toprak kabarmış, otları, çiçekleri, fidanları yeryüzüne

salmıştı. Bu toprak hep temizdi. Bu su arı idi. Sana uzaktan, ağaca bakar gibi baktım. Onun gibi, ormanda, ondan bir parça gibiydin. Bu toprağın gizlediği anıları sen de içinde saklıyordun. Bu ağacın meyvelenmesi gibiydin. Bizi insan olarak yarattığı için arşı görebiliyorduk. Ona karşı büyüklendiğimizde yüzümüzün yarısı kesik oluyordu.

Sonra Meriç nehrinin ormana kavuştuğu yere gittik. Orada ahududu ağaçları vardı. Onlardan yedik. Kırmızıya boyandı elimiz, parmaklarımız. Benim beyaz gömleğimde, gri yeleğimde kırmızı lekeler oldu. Senin dudakların kiraz mıydı? Ahududu mu? Sen kimdin? Sana sormamıştım. Hiç sormadım. Sen daha iyi biliyorsun, ben seni orada bir ağaç, bir çiçek gibi görmüştüm. Onlardan daha büyük, daha derin bir görünümün vardı. Ona bakınca anlıyordum ki sen aslında benden bir parçasın. Benim aslımdan geliyorsun. Seni benden çıkardılar. Sen biraz bensin. Ben senim ama tümüyle senin değilim. Ben ne bana ne sana ne de başkasına aidim. Ben toprak gibiyim. Yağmur gibi. Yere bir hah gibi serilmişim. Senin üzerine örtülmüşüm. Sen benimle örtünüyorsun. Sonra senin bana vurgunluğunu düşününce, insanın kendi yurduna olan düşkünlüğü geldi aklıma. Aklım diyorum ya, bunun akılla bir bağı yok. Bu ağacın büyümesi gibi bir şey. O mavi çiçeklerin açılması gibi. Sonra nehrin genişleyen yatağının kenarındaki tepede yere oturduk. Sana *Fūsusu'l-Hikem*'den Muhammed ismindeki Ferdi Hikmetin Özü'nü okudum. Dinlerken ağaçlara, suya, suyun dalgalanışına, akışına bakıyordun. Sudaki gizli sandukalara, çıkınlara, kuytulara bakıyordun. Ona bakınca beni görüyordun ya, kendini benden bir parça gibi hissetmiyordun. 'Ben senden kopmuş bir parça da olsam kendim olarak varım bunu sana gelirken görebiliyorum' diyordun. Kitabı bitirdim. Sustum. Sen de sustun. Nehre bakıyorduk.

Nehre uzun bir süre sabit bakışlarla bakılınca onun kuzeyden güneye doğru daralıp genişleyen, derinleşip sığlaşan bir yataktan değil, tarihin koridorlarından bugüne, bugünden belirsizliğe aktığı düşünülüyordu. Epeyi bir zaman sessiz kaldık. 'Ben' dedim, 'ırmağın...' 'Evet' dedin sözümü keserek, 'ben de onun geçmişten geleceğe doğru aktığını düşündüm bir an.' 'Kapladığı alandan çok işlediği zaman önemli o halde.' 'Evet' dedin. Sen bakışlarını bir nesneye yönelttiğinde tuhaf bir şey oluyordu: Uzun bir süre ve sürekli aynı yere baktığında, baktığın şey senin ruhuna giriyormuş gibi oluyordu. Bunu ilk kez ormandaki bu gezimizde fark etmiştim. Sana söyledim sonra. 'Haklısın' dedin gülümseyerek ve gözlerini nesneler üzerinde usulca dolaştırarak, 'bu yüzden bu yaşta kendimi çok dolmuş ve yorulmuş hissediyorum. Baktığım her şey bir zaman sonra ruhuma giriyor.' 'Ama' dedim 'bana baktığında bir çocuk koşuyor gibi.' 'Evet' dedin, 'bu meşenin yaprağına bakar gibi bakıyorum sana.' 'Bu' dedim, 'senin nesneler arasında bir ayrım gözetmemenden kaynaklanıyor olabilir.' Yine gülümsedin, ama biraz kurnazca bu kez, 'Ben onları nesne olarak görmüyorum.' 'Haklısın' dedim, 'onları kendinden bir parçaymış gibi görüyorsun.' Yine suskunluk oldu. Böyle topraktaki bir çıtırtı, bir karınca yürüyüşü bile işitilecek denli koyu bir sessizlik. Ne kadar sürdü hatırlamıyorum. Sanki bir boşluk oldu. O boşlukta seni hiçbir yere tutunamaz bir halde gördüm. Sen, bakışlarını hep aynı yerde, suyun küçük dalgalarla kıyıyı dövdüğü yerde tutarak, 'Peki o anda' dedin, 'insan Tanrı'dan mutlak bir kopuş mu yaşıyor?' Sustun. Ben o anı düşünüyordum. Hatırlıyordum ama o anı hatırlamak değil, yaşamak gerekiyordu bunu düşünebilmek için. 'Bir kopuş olduğu kesin' dedim çekine çekine. Muzip muzip güldün. Alnına düşen saçını bir baş hareketiyle düzelterek, 'Bu mutlak mıdır yoksa?' diye mırıldandın. 'Kopuş mutlak

olmaz' dedim, 'kopuş mutlak olursa yokluğun varlığında bulunmak gerekir. Yokluğun da varlığın da Rabbi değil midir O?' diye sordum. 'Ama Rahman adının dışında bir şey kalmadığına göre, yokluk da imkânsızdır' dedin. 'Neden bir kopuş olduğunu düşünüyorsun?' diye sordum. 'Çünkü yeniden O'na dönmek için bütün bedenimizin arınması gerekiyor. Bu ya kopuştandır veya şehvetin tüm bedene, bedenin bütün zerrelerine yayılmasındandır.' 'İkisi de' diye atıldım. Yine kurnazca güldün. Sustuk ve çakıl taşlarına uzandık. Sıcak iyice yere inmişti. Bayıltıcı bir hava vardı. Nehir akmıyor gibi akıyordu. Sessizdi. Küçük kabartılar dışında dümdüz, tüy gibi, pürüzsüzdü. Ara sıra dallarda, yapraklarda küçük esintiler de olmasa sanki her şey donmuş, bir an için hayatın dışına çıkmış gibi olacaktı. İyice ağırlık çökmüştü üzerimize. Gök masmaviydi. Tek tük bulutlar görünüyordu. Belki bir dakika, belki daha az bir süre sonra gözkapaklarımız kapandı. Orada bu halde bir zaman kalmıştık. Bir bağırtıya uyandım ben, sen hâlâ uyuyordun. Uzakta piknik yapanlardan geliyordu, Deli Hasan'ın çiftetellisi çalıyordu. Rakıyı fazla kaçırmış birileriydi. 'Ne gördün?' diye sordun bana. 'Çok güzel bir rüyaydı' dedim. 'Ya sen?' 'Benimki de çok hoştu.' 'Hoş olan güzel değildir diyor Wittgenstein' dedim. 'Öööğğğhh' dedin. 'Yapma' dedim, 'haksızlık ediyorsun.' 'Kendisi hoş biriydi, bu yüzden öyle düşünüyor sanırım' dedin. 'Düşünden söz etmek ister misin?' diye sordum. Kendinden geçmiş gibiydin. Kendi âleminde kendi kanatlarınla uçuyordun, benden kopmuştun, çevreden, ırmaktan, söğüt ağaçlarından, iğdelerden, kestanelerden, meşelerden, çamlardan, ormandaki yüzlerce, binlerce sesten kopmuştun. Rüyanın sarhoşluğuyla ben de bir zaman sessiz, kendimle kaldım. N'oldu, ne kadar geçti hatırlayamıyorum. Sonra kalktık, bir patikaya çıkasıya yürüdük. Patikayı bulmak istiyor muyduk emin değilim. Yolun izin

olmadığı, hiçbir kuralın olmadığı bir yer bitmesin istiyorduk. Ama dönmek zorundaydık. Ben akşam dönecektim. Senin sınavların vardı. Sınavlarını önemsemiyordun. Okulunu, arkadaşlarını, evini, kaldığın bu iki odalı, bir odası boş, içinde birkaç eşya bulunan, bir piknik tüpü, uzaktan kumandası bozuk otuz yedi ekran bir televizyon, bir ayağı kırık sedir, üzerindeki şilte, serilmiş yorgan, yatak örtüsü, eski bir sac soba, zift akmış borular, yerde bir kilim, kitaplar, sigaralar, küçük bir çaydanlık ve kahve makinesi bulunan evini, giydiğin elbiseleri, ayakkabıları, yürüdüğün yolları, alışveriş yaptığın, yolunun üzerindeki süpermarketi hiçbir şeyi önemsemiyordun. Neyi önemsiyordun, bunu hiç söylemiyordun. Birlikte olmak için çok istekliyken birden, ansızın benden yüz çevirir gibi oluyordun. Sonra beni özlediğini söylüyordun. Dilinden düşürmediğin sözcüktü özlem. Öz-le-m diye bölüyordun sözcüğü. 'Kökü öz' diyordun. 'Sen asli yurdumsun, bu yüzden özlüyorum diyorum ama bu bendeki her şeyi açıklamıyor.' 'Hayatından razı değilsin o halde.' 'Yoo bu da değil. Bazen razıyım bazen değil.' 'Ailenden ayrısın, kendini gurbette hissediyorsun.' 'Saçmalama.' 'O'nu özlüyorsun, bu yüzden ölmek istiyorsun. Sende ölüm tutkusu sevgiden de güçlü.' 'O'ndan ayrı mıyım ki özleyeyim?' 'Bunu Kurtubalı Müsenna söyleyebilir ama senin dilinde bir cümle, o kadar. Birkaç sözcükten oluşan bir şey, bir söz, bir varlık.' 'Varlık değil, söz en doğrusu.' 'Çocuk da istemiyorsun.' 'Evet, çocuk istemiyorum.' 'Ne istiyorsun peki?' 'Bilmiyorum.' Susuyordun. Ben de. Birbirimizi özlüyorduk ama bir araya geldiğimizde bir boşluk oluyordu. Aramızda böyle duman gibi, esrar dumanı gibi bir şey oluyordu. O şeyi göremiyorduk ama vardı işte. Bir hal..evet evet bir hal. O oluyordu. Sen mutsuz gibi görünüyordun mutluyken. Bense mutluluğa inanmıyordum. Ben senin gerçekliğine inanıyordum. O da benim yüreğimdeydi.

Yüreğimdeki resmine inanıyordum. O benim mutluluğumun adıydı. Sonra ayrılıyorduk. Ben tren penceresinden dağları, ovaları, tepeleri, düzlükleri, gölleri, ırmakları, betonarme, biçimsiz evleri, köyleri, kerpiçten, toprak damlı evleri, senin saçlarını ve yüzünün yarısını seyrediyordum. Seni o halde bırakıyordum.

Böyle böyle aylar geçti. Bir gün o tuhaf telefonun geldi. O günden bir önceki gece seni düşümde gölette boğulurken görmüştüm. Sen seni boğan şeylerden kaçmaya çalışırken sular içine çekiyordu. Ben de seni çekmek için uğraşıyordum ama nafile. Balçığa gömülüyordun ağır ağır. Uyanınca bunun bir işaret olabileceğini düşündüm. Sen 'Ben ölüyorum' dediğinde ben Güvenpark'taki simitçiden simit alıyordum. Çiğniyordum, lokmalar ağzımda büyüyordu. Sonrası malum. Hastaneye yatırıldıktan bir ay sonra senden haber alabildim. Geldiğimde yatakta bir avuç kemik buldum. Şimdi her gün bakıyorum, saçların biraz daha uzamış. Seni bu denli sevmeseydim yüzün kesik olmayacaktı. Yüzün bu kadar kesik olmasaydı saçların böyle uzayıp durmayacaktı.

Ay

Henüz gökmavisi koyulaşmamıştı. Konuk olduğum evin bahçesine çıkmıştım. Karadutun yanındaki tahta iskemleye oturmuştum. Sigara yakmıştım. Dumanını savururken birden seni gördüm. Ne zamandır seni göremiyordum. Şimdi yarımsın. Ne zaman tam olacaksın? Yoksa daha da incelecek, yitecek misin? Bir elçiydin sen, Güneş'ten haberler taşıyordun. Kutadgu Bilig'deki dört kişiden birine ad oldun: Aytoldı dediler ona. Sonra Manas destanındakilerin kimisine isim oldun: Altun-Ay, Ay-Çürek, Ay-Han, Ay-Koca dediler onlara. Sonra ad verdiklerin çoğaldı: Aybeg, Aydoğan, Ayça, Aydemir, Ayla, Aynur, Hale, Hilal, Mehpare, sonra Mehlika oldun, sonra yedi genç sana âşık oldu, yolunda yitip gitti. Doğup aşmak isterdin. Şimdi doğar batardın. Aydede diyorduk çocukken sana. Ay-Ata diyen atalarımız gibi. Bir de duamız vardı, seni

gördüğümüzde okurduk: Ay gördüm Allah, amentübillah, günahım çoktur, affet ya Allah. Sonra şöyle derdik seni görünce: Gökte açık bir pencere, kalaylı bir tencere, on beşinde gencelir, otuzunda kocalır. Sonra kentlere ad oldun. Nahşeb'e verildi ismin. Maveraünnehr'de, Siyam dağı eteğindeki Keş adlı nahiyede bulunan bir kuyudan iki ay boyunca her gece doğarak dört saatlik mesafeyi aydınlatırdın. Şeyh Galib senin için bir kaside yazdı ve Sultan III. Selim'e sundu. Bir yıldızla bir araya geldin, Gelibolulu Mustafa Ali aşk öykünüzü kaleme aldı. Doğumdan ölüme değin, insanlara, hayvanlara, bitkilere, taşlara, topraklara, madenlere, ırmaklara, depremlere, sellere, gününe, saatine az veya çok, uğurlu veya uğursuz dahlinden söz edildi. Evrenin merkezinde güneş vardı. Onun merkezinde dünya. Sen aydınlık düzeyine göre ilk kadirden sayılıyordun orta kutlu yıldızların göğünde, birinci gökteydin. Göğün yeşil zebercet rengindeydi. Pazartesi günü yaratılmıştın. Dostun Güneş yengeç burcundandı. Soğuktu ve nemliydi. Pazartesi günü ve Cuma gecesi sana bağlanıyordu. Beyaz size nisbet ediliyordu. Başında taç, sağ elinde harbeyle nakşedildin minyatürlere. Bazen de dört öküzün boynuzuyla kaldırılıyordun. Güneş evrenin kalbiydi, sen ondan sonra, onun ışıklarını yansıtıyordun. Frengistan iklimine egemendin. Simyaya göre gümüş seninle oluşuyordu. Başındayken deliriyordu insanlar. Kadın hilalinin ilk günü gebe kalırsa çocuğunun çehresi sana benzerdi. Ana rahmindeki çocuğa yedinci ayda iyice yaklaşıyordun. Hilalken ağzın yukarıda olursa, o yıl kış şiddetli geçiyordu, sırtüstü olursa depremi haber veriyordu. Ekimde haleli olursan dünya baştan sona şer ve fitneyle dolardı. Akrep burcundayken sen, insanlar sefere çıkmıyorlardı. Bu yüzden Divan şairleri yanağa sarkan saçı akrebe, sevgilinin çehresini de sana benzettiler. Kâkül böyleyken sevgilisinden ayrılıp yola çıkmadılar. Cebrail kanatlarını

üzerinden geçirince tutuluyordun. Bazen bir yılan yutuyordu seni. Çocuk soruyordu, 'Ay neden böyle?', annesi cevap veriyordu, 'Yılan yutmuş.' Çocuk tekrar soruyordu, 'Ama hâlâ görünüyor?', annesi cevaplıyordu, 'Yılanlar gökte cam gibi içlerini gösterirler.' Seni ejderha yutunca onu kovmak için teneke çalardık, tasları tabakları birbirine vururduk. Bir zamanlar, âşıklar, sevgililerine tez kavuşmak için ateşe nal atarak büyü yaparlardı. Hilalken sen, şafak kızıllığındayken ateşe atılan nal gibiydin. Bu yüzden seni o halde görmek için âşıklar şafağa dek oturur, seni gözlerlerdi. Işığın ketene düştüğünde onu çürütür, lime lime ederdi. Bu yüzden mehtapta genç kızlar keten elbise giyerek dolaşmazlardı. Sen görününce can çıkardı. Ne zaman düşlerine girsen insanların bahtı açılır, herkes mutluluğa boğulurdu. Yusuf'un rüyasına girdin sonra, annesi olarak göründün ona. Ramazan senin incelmenle başlardı. Hilali gözlemeye çıkanlar, bazen kirpiğinden bir teli görür, sen sanırlardı. Ramazan senin tüm halindi. Ona ayların dolunayı derlerdi büyüklerimiz. Sonra bölündün, ortadan ikiye ayrıldın bir parmağınla, iki ayrı tanıktın artık. Recep ayının ilk harfine benziyordun, üçaylar seninle başlıyordu. Güneş'e bakılamıyordu, senin çehrene bakılabiliyordu, onun aynasıydın sen, ışık senden geliyor sanılıyordu ama ondandı. Güneş gündüzün işaretiydi, sen gecenin belirtisiydin. Gün açılıyor ve renkler beliriyordu, nitelikler dünyası aralanıyordu. Karanlığı gideriyordun bu halinle. Mirac'a geceleyin çıkmıştın. Celal âlemine aittin. Feleklerin yüzüsuyu hürmetine yaratılmıştın, kâinatın tek dolunayıydın. Sana Taha dediler. Harflerinin sayı değeri on dörttü. Bin yıldı senin devrin. Senin göğünde yıldızlar vardı. Sevgililer siyah gözleriyle kıyametten haber veriyorlardı. Sen Adem göğündendin, göklerin ilk kapısı sana açılıyordu. İsa'nın üzerinde kalan iğneydin. Sonra Hızır'a benzettiler seni. Bir pınara benzettiler. Nesi varsa yok

eden, diyar diyar gezen dervişe. Geceleyin kandil gibi yanan, gün açılınca kendini yok eden yokluk ehline.

Sular seninle çekilir ve kabarırdı, dalgalar seninle yükselirdi. Dalga denizin bir haliydi, ondan bir parçaydı. Istırap sözcüğünün çalkalanma anlamına geldiği seninle bilindi. Birinden on dördüne değin girdiğin menziller, kemal yolculuğuydu. İlk menzilde sen duruyordun. Güneş gönüldü, sen akıldın. Ondan alıyordun ışığını. Saçların geceydi, yüzün sendin. Celal ismine benziyordun incelince, çatık kaş oluyordun. Gökyüzü sayfaydı, sen ondaki ışıklı bir satırdın, yıldızlar noktaydı. Bazen de sen nokta oluyordun. Bazen hattat oluyor, sen yazıyordun yıldızları. Berraklığınla kâğıda benziyordun. Güneş'le mühreleniyordun, bu yüzden parlıyordun. Yüzyıllardır ra harfini yazmaya uğraşsan da ra gibi hilal kaşlarının benzerini yazamazdın. Kayan yıldız elif'ti, sen he harfiydin, onunla birleşince gökte ah nidası yazılıyordu, bu yüzden sevgililer ah çekiyordu.

Sen İsa'ydın, Hızır'dın, Hasan'dın, Hüseyin'din, sen Ahmed ü Mahmud u Muhammed'din, sevgiliydin, onun karanlığını yok eden bir ışıltıydın, Rumi'ydin sen, güzellikte onu bile kıskandırıyordun, seninle bahse tutuşurlardı, gün ile doğarlardı. Sana sen doğma, ben doğayım derlerdi. Leyla'ydın sen. Yıldızların arasında güzeller güzeliydin, siyah ve mavi giysinle asumanın dönme dolabına biner, can göğünde seyreder, ışırdın, yıldızlar başına dökülürdü, tac olurdu, güzellikte kusursuzdun ama kimi zaman utanır, bulutların ardına gizlenirdin, el değmemişliği, ulaşılamazlığı anlatırdın, sana vuslat imkânsızdı, sadece uzaktan seyredilirdin.

Sonra gece ülkesinin sultanı dediler sana, Hüsrev dediler, Güneş'e sultan diyenler onun sağduyulu veziri dediler sana. Gece atına binmiş bir süvariydin, feleğin kulesinde gözcü,

gecenin bekçisi, sultanın aşını yiyen bir hizmetkâr, bir kul, bir köleydin, cariyeydin sen. Gökyüzü kürsüsüne çıkıp yıldızlara öğüt veren bir nidacıydın. Güneş babaydı, sen geceleri uyumayan ve yıldızlara annelik edendin. Dokuz göğün dadısıydın. Hilal olurdun bazen, dilenci veya eğilerek selam veren âşığa dönerdin. Dolunay olurdun, yıldız akçeleriyle gök pazarında dolanan bir müşteri, bir gece yolcusu, görünmemek için siyah giysiler giyen bir gece hırsızı, gittikçe şişmanlayan bir obur, hilal iğnenle gök atlasını diken bir terzi olurdun. Güneş'le birlikte göğün iki gözüydünüz. Güzelin sinesiydin sen. Âşığın bağrındaki yaranın göğe yansımış biçimiydin. Yüzündeki lekeler, âşığın göğsündeki yara berelerdi. Çilekeş âşığın ah ateşinin göğe çıkmış kıvılcımlarıydın. Gümüş veya altın bir eyerdin, üzengiydin rüzgâr kanatlı bir atın sırtında. Balıktın sen, gök denizinde gümüşbalığıydın. Gece kuşu kanatlarının altına alınca seni, şafakta altın kanatlı tavuskuşu doğururdu senden. Gök bahçesinin ak gülü, lalesi, fidanı, kuru dalı ve harmanıydın sen.

Dolunayken gök meydanının kösü olurdun, sen çalındıkça ömür saltanatı da geçerdi.

Kader ve kaza okları hilalken seninle atılırdı, okçuların yayı çekerken incinmemesi için parmaklarına taktığı zihgir, çoğu kez kesici aletlerden arşa asılmış bir hançer olurdun. Gök çarkı, bileycisi binlerce yıldır seni bileyleyip keskinleştirdi, parlattı. Yıldızlar bilenmenin kıvılcımlarıydı. Hilalken gök tarlasının orağı, gök atlasının makası olurdun kimi zaman. Dolunayken ok atılan nişan yeri, onlardan korunmak için kalkan, parlayan çelik, gürz ve miğferdin. İbriktin, kulptun, çengeldin, mum nalçasıydın, kandil fitiliydin, sabundun, kum saatiydin, usturlaptın, meşaleydin, mumdun, buhurdandın. Güzelin yuvarlak yüzünü saran saçları ve büklüm büklüm kâkülleri, seni kucaklayan haleydi. Yüzündeki ayva tüyleri,

onu saran ay ağılıydı. Kadehtin sen, seni çevreleyen hale seni tutan eldi, o elin parmağına takılan yüzüktü.

Sen görününce yağmur yağardı. Âşıklar ağlardı. Seni artık göremiyoruz. Çocuklar tanımıyorlar seni. Yüksek binalar ve onların ışıkları örttü. Apartmanların berbat çatıları, antenler, çanaklar, direkler, teller, güneş enerjili su ısıtıcılarının kazanları, telefon kabloları kapadı yüzünü. Artık seni göremiyor, sana aydede diyemiyoruz. Bu yüzden belki âşıklar ağlamıyor, bu yüzden yağmurlar yağmıyor.

Güneşin Işınlı Kalkanı

Siyah kardeşini uğurladı. O da atına binerek geri döndü. Akşam evinde dinlendi. Güneş yere doğru eğildi, yüzünü gizledi. Göğün benzi samur gibi belirdi. Dünya yüzüne kömür gibi boya sürdü. Görür gözler yumuldu, uyanıklar da uyudu. Böyle olunca Beyaz uyudu, şafakta başını kaldırdı. Doğudan dal budak saldı ateş gibi dev, aydınlandı gelin yüzünü yeni açmış gibi. Kopageldi yükselerek güneşin ışınlı kalkanı. Dünyanın benzi oldu ak cevher gibi. Güneş böyle doğduktan sonra Beyaz kalktı, giyindi, saraya gidip Gri'nin huzuruna çıktı ve cevabi mektubu ona sundu. Gri mektubu okuduktan ve Beyaz dinledikten sonra üzüntüsünü duyurarak, 'Ben' dedi, 'ona ipek göndermiştim, o ise diken işlemiş.' Beyaz suskun, başı öne eğik, öylece duruyordu. Gri sürdürdü konuşmasını, 'Ama doğru söylemiş, doğru söz sert

ve kırıcı olur, zararı yok.' Az sonra Gri, Siyah'ı görmek istedi ve dağa, onun yanına gitmeyi düşündü. Fakat Beyaz bunu uygun bulmayarak, kendi gidebileceğini bildirdi. Bunun üzerine Gri, Siyah'a ikinci bir mektup yazdı: 'Ey olgun kişi, Gri seni çokça överek, sağlık dileyerek, sana selam gönderiyor. Mektubunu okudum, kardeşinin anlattıklarını da dinledim. Fakat benim sözümü de dinle. Kalk buraya gel, insanlara karış, helal dünya malı kazan, açları doyur, çıplakları giydir, Tanrı'nın kullarına yararlı ol. Ben seni insanların yararı için buraya çağırıyorum, hem de üsteleme ve direnme ile, çünkü faydasız kimse diriler arasında bir ölüdür. Bu sözü şimdilik yeter say, akla ve bilgiye karşı direnme. Başka söyleyeceklerimi kardeşin Beyaz'a verdim, ondan dinleyebilirsin.' Mektubu mühürleyip katladı, bağladı ve Beyaz'a vererek, 'Al' dedi, 'bunu kardeşin Siyah'a götür ve geri kalanını da kendi dilinle anlat, onu mutlaka kente getirmeye çalış.' Beyaz mektubu aldı, evine gitti. Akşam oldu. Ertesi gün erkenden dağa, Siyah'ın yanma gitti. Mektubu verdi.

Siyah mektubu dikkatle okuduktan sonra geri vererek, 'Bu dünyada' dedi, 'sonsuz kalmayacağımıza göre, bu kadar zahmete girmek, mal toplamak, insanların işlerine karışmak neye yarar? İnsan dünyanın ardından koşarsa kulluğu bırakır. Kente inersem sürekli insanlarla uğraşacağım, erdemli bir yaşam için gerekli olana zaman ayıramayacağım. Oysa dünyaya yüz çevirip olanla yetinmeli. Artık yaşlanmışım, ihtiyarlıkta yapılamayan işleri gençken yapmaya çalışmalı. Git Gri'ye söyle, sonunda payımıza düşen iki bez parçasıdır. Sıcakta bu denli terleyecek, soğukta bu kadar titreyecek ve sonunda iki dilek elde edeceksin. Biri mal, öteki, insanlar arasında sözü geçen biri olmak. Dünyayı yenen İskender, denizi yarıp aşan Musa, ölüleri dirilten İsa nerede? Ben gönlümü insanlardan kurtararak Tanrı'ya ulaştırdım. Yalnız onu

istiyorum. Beni bırakın. Giyinmek için bir parça koyun yünü, doymak içinse bir avuç arpa aşı yeter bana. Bu dünyanın işlerini bırakmadıkça, ötedünyanınkiler yapılamaz.' Beyaz, onu dikkatle dinledikten sonra, 'Ben' dedi, 'gerçeğin yolunu buldum, sana diyecek sözüm kalmadı. Gerçeğe boyun eğiyorum ve oyunu bırakıyorum. Ben gidiyorum. Benim için Tanrı'ya yakar.' Vedalaştı, atına binerek kente doğru sürdü. Evine geldi. Karnını doyurdu, düşünceye daldı. Güneş yüzüne kara yüz bağını bağladı, tüm dünya kara yer tozuyla doldu. Batı güneşi perçemlerini yüzüne yaydı, dünya baştan başa kara saç boyasıyla doldu. Gök, zenci yüzüyle örtündü, uçanlar dindi, yürüyenlerin devinimi durdu. Beyaz uyudu, kalktı, baktı Mars tepeden yana yatmıştı. Yine baktı, Ülker yıldızının başı alçalmıştı. Akrep yükselmişti. Tekrar baktı. Sonunda gökkabuğunun yüzü kâfur rengini aldı. Güzel kokular serpiliyor gibi alacalandı. Güneş ışınları yükseldi yerden, yayıldı dalları, Güneş yükseldi, yerden bir toz koptu, dokuz al tuğ yaklaşmaya başladı.

Güneş, kalkan mızraklarıyla ufukta görünürken Beyaz kalktı, Gri'nin sarayına gitti. Siyah'ın söylediklerini iletti. Gri'nin gözleri nemlendi. Düşündü, onu haklı buldu, 'Biz' dedi, 'ona kıyıcılık ediyoruz. Onu buraya getiremeyiz. Sözleri tümüyle gerçektir. Dünyanın huyu böyledir işte, peşine düşersen senden kaçar, vazgeçersen sana yaklaşır. Biraz bekleyelim.' Ve beklemeye başladılar.

Senfonik İlahi

Bırak beni, bırak ki esirgeyen ismine gideyim. Seni beni bilir, içimi dışımı görürsün, azalt beni. Bırakma, tut beni, sen benim akıp giden zamanımsın. Bir anını bırak bana. O anla göreyim, korkum olmaktan çıksın. Görmediğim şeye inanmayayım. Göster beni. Bana hüzün ver, onunla tutunayım, bir adına yapışayım, seni onunla anlatayım. Yok et onu, gayrını bilmeyeyim. Et ve kemiktenim, kan ver, can bağışla bana, canlandıran isminle sana görüneyim. Yersiz yurtsuz bırak beni, göçebe olayım, sana göçeyim. At beni, at fırlat boşluğa, yinelenip sana döneyim. Çaresizim, bana ödünç sözcükler ver, onlarla anlatayım. Çöz dilimdeki düğümü, göğsümü ferahlat. Çöz göğsümdeki dili, onunla seni anayım. Onlara seni anlatayım, hüznümü artır. Bırak tufanına düşeyim, yangınım büyüsün, gözlerimi kapat, kır aynamı, al

elimdeki dermanı. Çok görüyorsan bunları sadeleştir beni. Yalınlaştır varlığımı, sadece sen varsın, sadece sen varsın. Sen görürsün, sadece sen görünürsün. Yere göğe sığmazsın, çıkar beni. Varlık sana sığar, sen varlığa sığmazsın. Ben seni arıyorum, sen beni görüyorsun. Beni yalınlaştır, onunla sana geleyim. Seninle yürüyeyim, bana ayaklarımı ver. Kanatlarımı ver bana, sana uçayım. Sadece sen varsın, sadece sen varsın. Sade sensin, senden başkası mı var? Ben gölgedeyim, ben gölgeyim, güneşim sensin, bana bir nur ver, onunla insanların ruhlarında yaşayayım. Bana ışık ver, onunla yerimi ışıtayım. Onunla göğümü aydınlatayım, bana ışık ver. Sen nursun, nurla örter, nurla gizlersin kendini. Yalnız seni göreceğim, bana gözlerimi ver. O uçurumlara fırlat beni, orada seninle olayım. O dağlara bırak beni, orada seninle kalayım. O şehirlerden arıt beni, oraya senden geleyim. Sadece seninle olayım, arıt beni. Senin adınla temizleniyor varlık. Bak şu toprak, bu kent, o kadınlar seninle arınıyor. Senin ilminle tanınıyor. Senden bileyim, bağışla beni. Yönleri yitireyim, bana bir göz ver. Beni bakışa dönüştür, o denizi göster, orada ayaklarım ıslanmadan yürüyeyim. Beni o dağın eteğine bırak. Sadece sen varsın o dorukta, yalnızca sen varsın. Oraya eriştir beni, ayaksız başsız kıl beni. Şimdi seni görüyorum bakınca şeylere. Şeyler kendileri değiller, saydam ve uçucular, fani ve geçiciler. Onlarda görünmeyi bırak, seni çıplak göreyim. Seni o ağacın dalından, o kayanın sırtından göreyim. O yola bırak beni, o yolun başına. Oradan sana geleyim, hep sana geleyim. Sana gelmekten başka bir şey istemeyeyim, bana birleşme arzusu ver. Arzularımı gider benden, seni isteyeyim, sadece sen varsın, sadece seni isteyeyim.

Hüzzam Peşrev

Ben bu tutukevindeyim şimdi. Buraya ne zaman getirildim bilmiyorum. Burada ne kadar kalacağımı da bilmiyorum. Beni niçin buraya kapattılar haberim yok. Beni bir asi sayıyorlar, saysınlar. Seni gördükten sonra bir an için onlara geri dönmeyi aklımdan geçirmedim. Onlara hiç bakmıyorum sen gözlerime girdikten sonra. Burada bana seni unutturan ezgiler dinletiyor, sözler öğretiyorlar. Onları dinlemiyor, onları öğrenmiyorum. Burada bedenimle tutuluyorum, canım senin sarayında. Gözlerim senin kapında, ayakların eşiğinde hâlâ. Ben asiyim, onları nisyana gömdüm. Onlardan vazgeçtim, beni burada dövüyorlar. Canımı yakıyor, kanımı akıtıyorlar. Ben senin bulutunda serinliyorum. Canım yanmıyor gibi oluyor yağmurun canıma yağınca. Ben sözcüğünü bırakıyorum burada. Artık sadece sen diyeceğim. Seninleyken ben

olur mu? Ben sen değil miyim? Öyleyse bu hüzün nereden canıma giriyor? Onu senden aldım, armağan bildim.

Onu sana bağışlıyorum, armağanım sendedir. Ben yokum artık, ben sendeyim; sen dediğimde beni değil, seni anlatıyorum.

Yörük Semal

Hadi kalk gidiyoruz, bizi burada tutmazlar. Boşuna bekleme, umutlanma, burada sonsuz kalamazsın. Burayı da bir gün yıkacak, yerle bir edecekler. Onlar tektir, bizim gibi değiller. Onlar tekildir, bu çoğul ekler onları çoğaltmaz. Hadi hazırlan, ansızın kalkacağız, hazırlan yerimizden birden uğrayacağız. Yürü gidelim, hazırız diyelim, biz hazırız çıkmaya. Bak herkes gidiyor, bak her şey geçiyor, kimse durmuyor yerinde. Bu yere yerleşilmiyor, bak şeyler değişiyor. Bak nesneler eski halinde değil, her an yeni bir haldeler. Onlardaki eskiyişi görüyor musun? Bak kendine, saçlarına bak, gözlerine bak, onları görebiliyor musun? Bak geçip gidiyor herkes, bu bir kervan mıdır, yoksa gölge midir? Gölge de olsa ışık da olsa gidiyor bak, sönüyor her şey, kalk biz de gidelim. Asıl yerimize gidelim, o çetin yurdumuza.

Nikriz

Bir bahçeye girdim. Orada ağaca asılı kaldım. Yer topraktı, ben toprağın özüydüm. Bahçede güller açıyordu. Topraktan renkler çıkıyordu. Ağaçlar, o ağaçlar bir ezgi tutturmuştu. Yine de hüzün veriyordu, keyifliydi. Bir durma ve asılıkalma makamıydı. Orada duruyordum sadece.

Dururken dururken, birden varlığın içinden bir el çıktı, gelerek kalbimi tuttu. Tutunca kendimden geçtim. Geçince beni bir mülke bıraktılar. Orada melekûtu gördüm. Mülkle melekût arasındaki perdeyi yırttım. Zaten güçsüz, saydam bir şeydi. Yırtılınca melekûttan mülke sözcükler akın etti. Edince kendimi bir kelime denizinde buldum. Yüzüyordum, sözcükler yanımdan yöremden akıyordu. Sonra kuşlar geldi. Kanatlarında kanlı kesik kelimeler. Onlara dikkatle baktım. Kırmızı değil, beyaz idiler. Onlar mülkten usanmıştı. Ben artık ne mülk ne melekûttaydım. Orada asılı duruyordum sadece, durgun, sabit bir noktaydım.

Hicaz Faslı

Gözüm uyuyordu benim, yüreğim uyumuyordu. Gözüm ne şaştı ne de başka bir şeye baktı. Onunla gözümü açtım, kalbimi ondan aldım, ona verdim. Şimdi kalbim onda duruyor. Kalbim durup dururken hüzünle kabarıyor. Büyüyor kalbim. Durup dururken büyüyor. Kalbim ondan hiçbir şey istemedi. O hiçti, ondan ne istenirdi. O hiçlikti, ondan her şey dilenirdi. O gizlerde kayıptı, onu bulamazdım. O kendini bana sevdirmese sevemezdim. Ondan başkasını sevdiğimde sevgilim beni tanımıyor veya bırakıp gidiyor. Kalbim ikiye ayrılamıyor, parçalanıyor ama bölünmüyor. Kalbim kanıyor kıyılınca. Kıyısız bucaksız bir şey kalbim. Kalbimim ben. Oyum. O ise sevgim için beni suçluyor, aşağılıyor, beni tanımıyor ve eşlik etmiyor. Önce kendimi sevdim. Sonra seni. Sen bana seni sevmeden kendimi sevmeyi öğrettin. Kendimi sevince seni seviyormuşum, bilemezdim. Sen bildirmeyince nasıl bilebilirim?

Segâh Kapanış

Sen büyük bir dağ da olsan hayatsız bir cisimsen garipsin, yalnızsın. Yalnızlık ona mahsus derler, doğrudur. Yalnızlık ona mahsus olur da tenhalık olmaz mı? Tenhalık ona mahsus olur da toprağı ışıtan bu şuur ondan gelmez mi? Sen, onu beni bırak. Ne sen sensin ne ben benim. Her şey segâh makamında esen o rüzgârla başladı. Ben bir taşın yanındaydım. Taşta can yoktu. Ben canlıydım. Taşa can veren bir ses duydum. O sesi duyunca başladı her şey. Taş canlandı, yarıldı. İçinden o melek çıktı. Gelip kanadıyla omuzuma vurarak ruhumu aldı. Alıp onu rüzgârın içine bıraktı. O zaman anladım bu taşın da can gibi bir şeyi var. O yalnızlık olmasaydı, o rüzgâr esmeseydi, o taş bir ses duymasaydı, o melek gelerek canımı almasaydı o emaneti yüklenemezdim.

Çoğul ve Karmaşık

İç

Kendimi içsiz bir kabuk gibi hissediyorum. İçi olmayan bir badem kabuğu gibi. İçi çürümüş bir nar gibi. Sade kabuk gibi. İçim yok gibi. İçim hiç olmamış, hiç olmayacakmış gibi. Olma ihtimali olmayan bir şey. Kendimi içsiz hissetmeye başladığım anı hatırlayamıyorum. Ne zaman bu boşluk kondu başıma, bilmiyorum. Bu bir gecekondu gibi gelip içime yerleşen bir şey. Bunun ne zaman nasıl içime yerleştiğini bilmiyorum. Oysa kendimi bir zamanlar iç gibi hissederdim. Kabuksuz bir meyve gibi. Kendimi sadece iç olarak görürdüm. Böyle hissederdim. Şimdi gezerken, dolaşırken, oturup kalkarken, otobüs beklerken, izin dilekçesi yazarken, pazardan domates alırken, okurken, seyrederken kendimi kabuk gibi hissediyorum. Kabukla için nasıl bir ilişkiye sahip olduğunu, kendimi içsiz hissettiğimde düşünmeye başladım.

Dış

Kendimi kabuğu olmayan iç gibi hissediyorum. İç. Sadece içim. H'yi attım, iç kaldım. Eskiden de hiçtim, hatırlıyordum. Hiçliktim eskiden. Ne zaman h'yi atarak iç olarak kaldığımı iyi hatırlıyorum. Kabuğun içten ayrı olduğunu düşünmeye başlamıştım. Bir gün kabuğum çatladı ve fakat içime bir şey olmadı. O zamandan beri kendimi sadece iç olarak duymaya başladım.

Artık kabuğa gereksinimim yoktu. İç kabuktu aynı zamanda, yani kabuksuzdu. İçin hem dış hem iç olduğunu anlamıştım artık. O gün, yani artık içten ibaret olduğumu anladığım gün sokağa çıktım ve dışarıda devinen, arzunun müphem nesnesi olarak dolaşan içsiz kabuklar gördüm.

İçimi göremiyorlardı. İçi kabukla görmeye alışmıştı gözleri. Gözlerime baktım, kabuğu yoktu. Ellerim içti, ayaklarım, adımlarım içti. Ağzım içti. Biçimi yoktu. Bu yüzden beğenmiyorlardı. Biçimsiz diyorlardı. Sadece içim olunca biçimim olmuyordu.

Sıvı

Yola çıkınca daha önce buradan yürümemiş olduğumu düşündüm. Düşünce yolun daha önce yürünmesi imkânsız oluşu bundan mıdır? Hiçbir iz geçmemiş, kimse burayı görmemiştir. Öyleyse yol, yola çıkanla genişleyip daralıyor. Yolun tenhalığı ona girenin yalnızlığından mıdır? O belirsizliğe girince yalnızlığı görebiliyorum. Sessizlik olmayan bir şey olarak gelip içine mi yerleşiyor insanın? Olmayan bir şeyi örtmek imkânsız mıdır? Örtüsü olmaksızın yalnızlık bölünebilir mi? Bu yol, toprağı üzmüyor. Onu incitmiyor, sadece toprağın yanından geçiyor. Onda bakıyorum o mavi, sarı ve yeşil dikenler özgürce yükseliyor. Yandaki kestane kaç yaşında? Onun kıyısından geçerken bir ses duyuyorum. Bir konuşma. Sadece hayret uyandıran bir şey. Sonra duruyor, dinliyorum. Bu konuşmayı anlamanın bir yolu var mıdır? Yine bir yola ihtiyacım var. Bu asfalt yola dökülünce dikenleri öldürüyor, kestanenin ağzını kesiyor mu? Kesince kestane renginde bir sıvı akıyor. Bu benim kanım diyor ağaç. Ağacın anlayabildiğim tek sözü bu.

Çoğul ve Karmaşık

Şeyler çoğul ve karmaşık olunca onları sürekli saymam gerekiyor. Saydıkça onları biriktirir gibi oluyorum. Oysa onlar birikmek istemiyorlar. Sadece çoklar ve karışıklar. 'Biz' diyorlar 'karışığız, çünkü saf ırk yoktur.' 'Madem yoktur, hiçbir zaman olmamıştır öyleyse' diyorum. 'Hayır' diyorlar 'bir âdem vardı ilkin, bu kesin.' 'Peki hangi âdem?' diyorum. 'Onu kim bilebilir ki' diyorlar. 'Onu o bilir ve bize bildirebilir' diyorum. 'Bildirsin o halde' diyorlar. Şeyleri yok ediyorum, yani içimde onları siliyor, hiçliyorum. Tekil ve düzenli kılıyorum onları. Şimdi saymam gerekmiyor. Saf değiller ama karmaşık da değiller. Onları ne tekil ne çoğul gördüğüm an gizemlerini açıyorlar. Giriyorum içlerine, dışarıdan çoğul görünen tekil, tekil görünen çoğul oluyor. Karmaşık olan sade, sade olan karmaşık görünüyor. Göründüğü gibi değil şeyler, onları görüyor olmam çoğul ve karmaşık oldukları anlamına gelmiyor.

Gölgesi

Ormanda o onu, o ise başkasını ararken yollarını yitirdiler. 'Tek çarem var, ormanı yakmak' diye düşündü birinci o. İkinci o bundan habersiz, yani ormanın yakılacağından uzak bir düşünceyle başkasını aramayı sürdürüyordu. Derken birinci o bir meşale aldı eline, kurumuş, yaşlı çamın dallarına doğru fırlattı. İkinci o hâlâ farkında değildi. Orman yanmaya başladı. Çamlar meşeleri, kayınlar cevizleri tutuşturdu. Birinin ateşi ötekini yaktı. Birinci o, kendini alevlerin içine bıraktı. Alevler onu yakıyordu. İkinci o hâlâ habersizdi, o hâlâ onu arıyordu. Ona bir haber getirdi başkası. 'Orman yanıyor, sen de yanacaksın, kaç' diye bağırdı.

Bakışı

'Ben' diyor kadın, 'sadece bakıyordum.' 'Ama gözlerinizle onları almış oluyorsunuz' diyor adam. 'Hayır' diyor kadın, 'ben sadece onlara bakıyorum.' 'Bakın bakın ama' diyor adam, 'onlar bakışınızdan rahatsız olabilir.' 'Sanmıyorum' diyor kadın, 'ben onlara baktıkça daha çok güzelleşiyorlar.' 'Onların' diyor adam, 'güzelliği sizin bakışınızdan mı geliyor yani?' 'Bilmem' diyor kadın, 'ama onlara bakmam gerektiğini hissediyorum.' 'Bundan emin olmadıkça onlara bakmanız doğru değil' diyor adam. 'Ama' diyor kadın, 'onlara baktıkça anlayabilirim bunu.' 'Neyi?' diyor adam. 'Bunu' diyor kadın. 'Hangi bunu?' diyor adam. 'Şu bunu' diyor kadın. 'Onlar için şu diyemezsiniz' diyor adam. 'O diyeyim o halde' diyor kadın. 'Diyemezsiniz' diyor adam, 'çünkü onlar tekil değil.' 'İşte' diyor kadın, 'sizi yanıltan budur, onların tekil olduğunu

görmüyorsunuz.' 'Öyle mi?' diyor adam. 'Öyle' diyor kadın. 'Ama onlar çok' diyor adam. 'Onlar' diyor kadın, 'çoklar ama tekil olarak bir araya gelince çoğalıyorlar.' 'Tekil olarak nasıl bir araya gelinir ki' diyor adam. Kadın yere bir elif çiziyor, 'Nedir bu?' diye soruyor. Adam 'Bir' diyor. Kadın az ilerisine bir elif daha çiziyor, 'Peki bu?' diye soruyor. Adam 'O da bir' diyor. Kadın biraz ilerisine yine bir elif çiziyor, 'Ya bu?' diye soruyor. Adam 'Bir' diyor. 'Peki tümünü oku' diyor kadın. Adam, 'Bir bir bir' diyor. 'Hayır' diyor kadın, 'tekrar dene.' Adam 'Üç tane bir' diyor. 'Hayır' diyor kadın, 'daha dikkatli bak, onları bitiştir.' 'Yüzonbir' diyor adam. 'Doğru' diyor kadın, 'peki bir mi, elif mi bunlar?' Adam duraksıyor, 'Bir' diyor. 'Ama tek değil' diyor kadın. Adam düşünüyor, 'Doğru' diyor, 'tek değil bir.' 'Tek olsaydı' diyor kadın 'o zaman birleşemezdi. Kendine bitişeni yok ederdi. İşte onlarda da tek'in gölgesi var. Bu yüzden tekiller.'

Yakışı

'Ben onu yakıyorum ama o beni tutuşturamıyor' diyor çocuk. Anne çocuğu paylıyor, 'Senin' diyor, 'aklın ermez.' 'Akıl' diyor çocuk, 'zaten ermeyen bir şey değil midir?' 'Akılsız şey' diyor kadın, 'niçin ermesin?' 'Niçin ersin' diye soruyor çocuk. 'Çünkü,' diyor kadın 'akıl ermeyince ona deli derler.' 'İşte,' diyor çocuk 'deli dediklerinizakıl erdiremediklerinizdir.' 'Sen' diyor kadın, 'deliliği yüceltiyorsun.' 'Evet' diyor çocuk, 'delide yücelen bir yan var.' 'Nasıl yani' diyor kadın. 'Bak' diyor çocuk, 'deli, söylemine izin verilmeyendir değil mi?' 'Hayır' diyor kadın, 'biz delilerimizi çok severiz.' 'Ama' diyor çocuk, 'onlara deli deriz ve söylemlerini meşru görmeyiz.' 'Onlara deli demeyip de ne diyeceğiz' diyor kadın. 'Onlara veli diyebiliriz sözgelimi' diyor çocuk. Kadın gülüyor, 'Daha neler' diyor, 'delinin nesi veliye benziyor ki?' 'Bak' diyor çocuk

'e'si benziyor l'si ve i'si.' 'Onlar aynı diyor' kadın. 'Hayır' diyor çocuk 'deli ile velinin üç harfi birbirine benziyor, aynısı değil.' 'Bunu nereden çıkarıyorsun' diyor kadın. 'Aynı olsaydı' diyor çocuk, 'onları deli ve veli diye ayırmazdık.' 'Ama sen onların birbirine benzediğini söylüyordun.' 'Evet' diyor çocuk 'benziyorlar, çünkü ikisinin de söylemine izin vermiyoruz.'

Sarmaşı

Adam bir ateş yaktı orada. Bahçedeydiler. Bir kendisi vardı, bir de çocuk. Çocuk 'Yanmaz ama' dedi. Adam 'Yanacak' dedi, kibriti yaktı, kâğıdı tutuşturdu, odun parçacıklarının arasına bıraktı. Yanmaya başladı. Çocuk 'Ateş savaşıyor' dedi. 'Ne ateşi?' dedi adam. Çocuk 'Alevler' dedi 'birbiriyle kavga ediyor.' 'Ne savaşı?' dedi adam. Çocuk 'Ateş mi, savaş mı?' dedi. 'Ne diyorsun anlamıyorum' dedi adam. Çocuk 'Sen' dedi 'üfürünce kıvılcımlar çıkıyor.' 'Ben üfürmüyorum' dedi adam. 'Ama' dedi çocuk 'kıvılcımlar birbiriyle savaşıyor.' 'Yavrum' dedi adam 'ne savaşı, neden söz ediyorsun sen?' Çocuk 'Ateş' dedi 'savaşa benziyor.' 'Yani' dedi adam 'savaş ateştir demek mi istiyorsun?' 'Bak' dedi çocuk 'alevler birbiriyle savaşmak istiyor.' 'Bu yüzden mi kıvılcım çıkarıyorlar?' dedi adam. 'Sen' dedi çocuk 'hava yapınca kıvılcım çıkıyor.' 'Ne havası?' dedi

adam. 'Dağ havası' dedi çocuk. 'Ne dağı?' dedi adam. 'Ağrı dağı' dedi çocuk. 'Bu sarmaşığı' dedi adam 'kim budadı?' Çocuk 'Sarmaşı' dedi.

Adam 'Sarmaşığı diyorum kim budadı?' dedi. Çocuk 'Ben de sarmaşı diyorum ya' dedi.

Zamanın Dalgalanışı

Bu sabah uyandıktan sonra pencereyi açtım ve dışarıda benim dışımda başka bir dünya yokmuş gibi, varlıklara kendime bakıyormuş gibi baktım. Çok fazlaydılar. Her şey çok fazlaydı. Renkleri çoktu. Kokuları çok. Elleri, ayakları, yüzleri çoktu. Gözleri vardı, onlar da çok fazlaydı. Sonra şeylerin birbirine bakarken kendisine bakıyormuş gibi davrandığını gördüm. Bir rüzgar durmaksızın esiyordu, onların çeperlerini dalgalandırıyor, içlerine içiçe oluşan ve büyüyen halkalar salıyor, onları eskitiyor ve yeniliyordu. Şeylerle zamanın bu hüzünlü ilişkisi onlara kendime bakıyormuş gibi bakmamın nedeniydi. Bu nedenle bakıyordum onlara. Böyle bakınca sanki şeylerin içinden, dışından, arasından, kenarından ve ortasından o rüzgarın yalımı geçiyor. Geçerken geçmekte olanı gizliyor. O esişi görmüyorum. Sadece zamanın dalgalanışını görüyorum

onlarda. O, onları yineliyor sürekli. Bir sürek avı var sanki. O, onları sürekli yok ederek yeniden yapıyor. O şey yok olmuyor. İade ediliyor sanki. Yenisi geliyor hemen. Bu eskiye benziyor ama tümüyle farklı. Zaman bir yel gibi esiyor şeylerde.

Kıl

Yaşlı adam ramazan hilalini görmek için göğe baktı. Gözüne beyaz bir kıl inmişti. Onu ay sandı. 'Onu gördüm' diye bağırdı. O beyaz kılın ay olma ihtimali var mıdır?

Öyleyse kabul etmemek inkâr değildir.

Ara

Benimle kalbimin arasına kim girebilir?

Geceyi gündüze geçiren gönülde gizli olanı bilir mi?

O halde incire ve zeytine and olsun.

Ay ve güneş dönüp durdukça bu sırları bize anlat.

Göklerin ve yerlerin ışığısın sen. Bir lamba yuvası gibisin, onda bir kandil vardır. Kandil cam fanus içindedir. Fanus ise inci gibi parlayan bir yıldıza benzer. O doğuya ve batıya ait olmayan bir ağacın yakıtından tutuşturulur. Onun yakıtı, kendine ateş dokunmasa bile ışık verecek niteliktedir. O ışık içinde ışıktır.

O halde dilediğini ışığa kavuştur.

Kişi ile kalbi arasına ancak sen girebilirsin.

O halde kalbimi bana yakınlaştır. Beni kalbime bitiştir. Benimle kalbimin arasını yok et.

Suret

Beni kendi suretine çağır. Suret her şey değilse ben onu senden isteyebilirim. Beni kendi suretinle karşılaştır. Sen sureti karşılanamayansın. Beni kendi suretimle buluştur. Suretimi arıyorum yıllardır. Beni o günlere geri götür. Oraya döneyim, suretine bürüneyim. Benim dilim ve rengim onlardan farklı. Kendi renginle renklendir beni, bana dilini öğret.

Ben denizim, sen güneşsin. Sen benden doğuyorsun her sabah, ben gün boyu sana bakıyorum. Akşam ikimiz kapıyoruz gözlerimizi tek bir yüzdeki gibi.

Bu maceranın ne zaman nasıl başladığını anlat bana.

Kır bu aynaları, söndür bu ışıkları, beni suretin olmadığı dağa çağır. Oraya çağır beni, suretimden kurtulayım. Kendi suretimden kurtulayım.

Son

Sen yarattığın şeylerin tümüsün.
Varlığı sonsuz olanı sen varlığında yaratırsın.
Kulluğunla genişler, Rablığınla daralırsın.

Paskal

Ben Ayşe Yanık ile oğlum Kenan Yanık, Sahilyolu üzerindeki surlarda, bir oyukta yaşıyoruz. Sokağın tehlikelerinden korunmak için buradayız. Oğlumla birlikte sokaklarda kalıyorduk. Sonra ikinci kez evlendim. Eşim de evsiz olduğu için burada yaşamaya başladık. Bir yıl öncesine değin mutluyduk. Eşimin cezaevine girmesiyle birlikte huzurum kalmadı. Gelen dövdü giden dövdü. Tecavüze uğradım. Ama çocuğum için burada kalmaya mecbur olmuştum. Nasıl mı geçiniyorduk? Kumkapı sahilinde soğuk su ve kola satıyordum. Para bulduğumuzda yemek de bulduk, bulamadığımız zaman aç yattık. Eşimin arkadaşları, o içeri girdikten bu yana bize yapmadıklarını bırakmadılar. Beni ve oğlumu dövdüler, küfrettiler. Oğlumun okula gitmesi için en kötü şartlara dahi katlandım. Okuma yazma bilmeyen oğlum iki tane bir mil-

yonu bir araya getirince iki milyon diyebiliyor. Bu da beni çok mutlu ediyor. Oğlum on üç yaşında. Okul müdürüyle konuşup okula gitmesini sağladım. İkinci sınıfa gidiyordu. Ama burada çıkan bir yangında oğlumun önlüğü, çantası, kitapları yandı. Bu sebeple bir aydır okula gidemiyor. Bir ana olarak en büyük hayalim oğlumun okuması, doktor, avukat veya mühendis olması. Bir evimin olmasını da çok istiyorum. Sıcak suyu olmasa da musluklarından su akması benim için yeterli. Elektrik olsun ve oğlum geceleri ders çalışabilsin. Mağarada elektrik ve su yok, zor şartlarda yaşıyoruz burada. Korunmak için de Paskal adında bir köpek besliyoruz. Kışın çöplüklerden kutu toplayarak geçimimizi sağladık, elime ne geçtiyse oğluma harcadım. Bir gün acaba çatısı olan bir evde oturabilecek miyiz? Oğlum, böyle bir evde ayaklarını uzatarak televizyonda çizgi film seyretmeyi hayalliyor. Paskal'ı da oğlumu da bu sefaletten bir gün kurtaracağım.

Aravaul'ye Çıkarken Sağdaki Ceviz Ağacı

Birol Topaloğlu için

Bindokuzyüzaltmışbeşin şiddetli kışında Pazar'ın Horti köyünde doğmuşum ben. Benden önce iki kız, iki erkek; benden sonra da bir kız, iki erkek çocuk doğurmuş annem.

Dokuz kardeşin beşincisiyim.

Adım Bilal. Babam müezzin Bilal'i çok sevdiğinden koymuş bu adı.

Babam, çay fabrikasından emekli.

Şimdi seksen üç yaşında. Annem ondan on yaş küçük ama ondan daha yaşlı görünüyor.

Annemin saçları ağarmış, onları hâlâ örtüyor puşiyle.

Çay zamanı çay topluyor, bahçemize fasulye, kabak, domates, kabak, mısır ekiyor.

Fasulyeleri çatıya kadar iple uzatıyor. Yaprakları çok büyüyor onların. Yaz boyunca fasulye yiyoruz, kabak yiyoruz. Mısırın çoğunu kurutuyor. Köyde iki su değirmeni var, öğütüp getiriyor, kömbe ve mısır ekmeği yapıyor.

Annem şair. Destan söylüyor, ağıt yakıyor, çocukken dinlediği laz türkülerini çok güzel söylüyor.

Annemin yaktığı ağıtları topladım bir kitapta, kendi sesinden kaydettim, bir arşiv albümü hazırlıyorum. En çok sevdiği Tulumcu Mustafa dayının öyküsü. Türkünün başına, 'Tulum çalmayı keşke bırakmasaydın Mustafa dayı' yazdım. Bizim buralarda tulum ve kemençe çalmak günah sayılır. Hoş görülmez. Anneme göre, Siyirtmele'deki hocanın işi bu. Bir gün köyde düğün olmuş, kavga etmişler, hoca da 'Bu iş bize iyi gelmedi, bundan sonra tulum çalınmayacak' demiş.

Mustafa dayı dindar idi üstelik, kolunda tulumla camiye giderdi. Gerçi anneme göre önce tulum çalıp günaha giriyor, ardından tövbe etmek için camiye gidiyordu.

Mustafa dayı yaman tulum çalardı. Hemşinliler tulumu çok titreterek çalarlar. Mustafa dayı gayda gibi, böyle suyun akışına benzer şekilde çalardı. Çalınca kendimizden geçer, hülyalara dalardık. O dağları, dağlardaki insanları, Aravani'ye doğru, yaylaya yönelmiş, ağır ağır göçen insanları, onların hüzünlerini anlatırdı. Onu dinlerken sanki bir bulut geçerdi üzerimizden, efil efil rüzgâr eserdi, yağmur inerdi Aravani'de pınarlar çağlar dururdu. Tulumu böyle çalardı Mustafa dayı.

Bir gün Pazar'dan Çayeli'ne giderken kaza geçirmiş, minübüs yoldan çıkıp devrilmiş, Mustafa dayı da içinde. Ölen yok, kazadan herkes yaralı çıkıyor. Derken bu Pazar'ın köylerine öldü diye yayılıyor. Tabii bunları alıp hastaneye götürmüşler,

ama ciddi bir yara yok, ayakta tedavisi yapılmış, muayene edip göndermişler. Aradan birkaç ay geçmiş, bir köye düğünde çalmaya geliyor. Görenler şaşırıyor, 'Yav Mustafa, sen ölmedin mi?' diyorlar. Mustafa dayı bunun üzerine kençesini alıyor eline, şu türküyü söylüyor: E yarabbi çok şükür da/gene geldum pazara/tulumciyi koydiler da/canli canli mezara/ ey Mustafa Mustafa da/hem söyler hem bağirur/yedim guri pilavi da/boğazlarum ağirur/evun alti arpaluk oy/evun ne kalabaluk/yarum sende var midur da/benum gibi sevdaluk.

Bu türküyü annemden dinlemiştim ilk. Sonra onun sesiyle kayıt yaptım, yeni albümümde de okudum. Mustafa dayı sonra sonra tulum çalmayı bıraktı.

Köyde ilkokulu okuduktan sonra Pazar'a geldik ortaokul için. Köydeydik yine ama her gün Pazar'a iniyorduk. Bizim köy, ilçeye bir saatti yürümekle. Yokuş aşağı kolaydı da dönüşü çok zor oluyordu. Ablalarımın ikisini de kocaya verdiler erkenden. Bizim buralarda on sekizine geldi mi evde kalmış sayılır kızlar. Ağabeyim de amcamınoğlunun aklına uyarak Hollanda'ya çalışmaya gitti. Ben kardeşim Cemil'le -aramızda iki yaş vardı- gidiyordum ilçeye. Babam 'Mühendis olacaksın' diye tutturdu. Benim gönlümde müzik yatıyordu. Bizim laz müziğini çalışmak istiyordum. Çocukken bu yüzden kabak saplarından, mısır kamışlarından, karayemişin filizlerinden çalgı aletleri yapar çalardım. Kemençem, tulumum, pililim ağaçtandı, kendim yapardım. Atma türküler söylerdim, iş ve yol türküleri söylerdim. Bizim ev dededen kalmaydı. Altta ahır, üstte aşana, yani mutfak ve yatak odaları bulunuyordu. Alt katın duvarları taş idi, üst kat ise taş ve ahşaptan yapılmış, bağdadi çamurla sıvanmıştı. Annem kışlık erzakı, evin avlusundaki serarda saklardı. Babam yapmıştı onu, cevizdendi. Avlumuzda iki büyük ceviz yükseliyordu. İki ineğimiz vardı. Otlarını merekte saklardık. Damlarını hartamayla örterdi

babam. Dedemden kalan mereği yeniden yapmak için yıkarken babamın söylediği türküleri hayal meyal hatırlıyorum: Vurun uşaklar vurun/kıralım tahtalari/sağolsun Baki usta/ gene yapar olari.

Bu maniler bende ev bark türkülerini derleme heyecanı uyandırmıştı.

Gel çıkalım dağlara/dağlar olsun evimiz/komar yapracuklari/ olsun keremitumuz demiş bir delikanlı yaylaya çıkarken. Komar ağacı, yükseklerde, Kaçgar'ın yamaçlarında, Ayder'de, Hemşin'in üstlerinde yetişen meşin yapraklı, mor çiçekli bir ağaç.

Vakfıkebirli Hasan Kum'dan bir türkü almış idim bir zaman, evin arkasinda/buzi kırarım buzi/kurban olayım ona/bir ananın bir kızi diyordu. Bizim yaylamız Kaçgar'daydı. Ardeşenliler Ayder'e, Çamlıhemşin'e giderlerdi. Bizim yaylaya, Fındıklı'dan, Çayeli'nden, Derepazarı'ndan, İkizdere'den, İyidere'den ve Pazar'dan köylüler gelirdi. Yayla çıkışında bir şenliktir gider, yol boyunca yol türküleri, dağın yamacından aşağı, eteklere, engin ve puslu yeşilliğe doğru çınlar dururdu: Hayde gidelum hayde/hayde gelmeyi misun/a bu kadar yalvardum/bir şey demeyi misun/nani nani oy oy hayde nani oy oy oy. Sonra ngzasi kaide yani yol havası, atmacas ora, xoloti keleagi, bu bir serzeniş şarkısıydı, derdim çoktur hangisine yanayım gibi bir şey, va ha hay sonra sica mekoru, rize xoroni do birapa, tulumite destani, e çona bere skimi, verane aravani, illa da aravani, Kaçgar'a çıkarken o bölgede bundan daha güzel suyu yoktur hiçbir pınarın, buraya ilk kez gidene soğan ekmek yedirirlerdi uyum sağlasın diye. Felç olduğu için yaylaya gidemeyen Kara Mehmet'in oğlu İlyas'ın hüznünü anlatan bir destan söylemişler. En çok bu okunurdu. Daha yüzlerce yol havası havalandırırlardı büyüklerimiz. Bilhassa kemençe

heveslileri yayla yolunda bayram ederdi. Köyümüzde her haneden biri mutlaka kemençe bilirdi. Bizim evde bu iş bana düştü. Önceleri Cemil hayli uğraştı kemençeyle, tulumla ama sonradan hevesi kesildi, bıraktı. Cemil aslında köye ait değilmiş gibiydi. Daima sessiz, kendi halinde, böyle hülyalı bir havası vardı onun. Sık sık çaya balığa inerdi yalnız. Değirmene giderdi yalnız. Ava çıkardı yalnız. Bizim buralar sarp ve dik, yamaç olduğundan bir metre düzlük bulunmaz. Değirmene gidince annem, orada namaz kılacak yer bulmakta zorlanır, büyük, genişçe bir kaya bulursa orada kılardı.

Yaylaya Mayıs'ın son haftası çıkardık. Mısır öğütülür, atların, katırların semerleri, eyerleri gözden geçirilir, erzak hazırlanır, çadırlar, ipler, kazıklar tedariklenir, sığırların alnına, boyunlarına, nazar boncukları, muskalar takılır, bineği olmayanlar olanlarla paylaşır veya hamal kiralardı. İki gün sürerdi Kaçgar'a çıkışımız. Birinci günün sonunda handa konaklardık. Zemini kahvehane, üstü yatılan odaların bulunduğu iki katlı hanlarda. Hayvanlar ahırlara sığmaz, avluda kazıklara bağlanırdı.

Köççüler olurdu önümüzde, kılavuzlar, bizi eriştirince bırakıp yeni bir kafileyi almak üzere dönerlerdi. Onlardan Nazmi dayıyı hiç unutamıyorum. Yaşı hayli geçkindi ama bizden daha çevik ve dinçti. Hiç yerinde durmazdı. Karayemiş yerken kendinden geçerdi. Cebinde sürekli akide şekeri ve kırık leblebi bulundurur, sık sık avcumuza bırakırdı.

Eylüle değin yaylada kalırdık. Havalar soğumaya başlar, akşamları artık dışarıda oturmak güçleşir, özellikle yaşlılar dayanamaz, hastalanır, geceleri sessizliğin ortasında kesik ve boğuk bir biçimde öksürürlerdi. Artık köye dönme zamanı gelmiş olurdu.

Annem köyde olsun, yaylada olsun sabah daima şafakta uyanır, namazını kılar, ardından hayvanları sağar, sütün kaymağını ayırır, kaymak kabına döker, kalanı ise peynir kabında biriktirir mayalardı. Annemin peynirinin tadını köyden ayrıldıktan sonra bir daha bulamadım. Bu sıra babam uyanmış olurdu, ortalık şenlenir, hava ısınırdı. Babam bizimle kahvaltı yapmazdı, o yemeklerini yalnız yer ve ava giderdi. Annem hayvanları otlanmaları için bırakır, süpürgelikle ahırın gübresini toplar, tezek yapıp güneşin alnına bırakırdı. Kaymak kabı dolmuşsa yayık yapar, yağı çıkarıp tuzlar, küpe alırdı.

Babaannemse her zamanki yerinde, sedirin köşesinde, elinde tesbihi, gündelik virdini çekerdi. Oyun arkadaşlarımız gelmişse, onlara sorardı, 'Uşağım, sevdan var midur?' Çocuk utanır, 'Yoktur' der, bunun üzerine babaannem, 'Ula sevdasiz adam olur mi?' diye çıkışırdı.

Öğleyin pilavı, sabah çıkardığı taze tuzsuz yağla pişirirdi annem. İşte yanma soğan kırarak yediğim bu pilavın da tadını bir daha bulamadım.

Yayık işi yorucu, sabır isteyen bir şeydi. Bu yüzden imece yapılır, komşu kadınlar gelir, Zeynep hala, kızı Fatma'yı da getirmişse, annem susmaksızın türkü atar, mani söylerdi. Fatma on beş on altısındaydı o sıralar. Ben on dokuza girmiştim, Cemil on yediydi. Cemil Fatma'ya yanıktı, köyde herkes bilirdi. Utangaç ve içine kapanık olduğundan Fatma gelince ya avluya bakan bir ağacın ardına gizlenir veya odadan hiç çıkmazdı. Fatma da Cemil'e vurgundu. Onlarınki gibi bir sevda köyde görülmemişti ne dün ne bugün, sanki biri Kerem idi, biri Aslı.

Babam çalışmayan adamdan hazzetmezdi. Kendisi zamanında çok çalışmış, yorulmuştu ama bizi boşken görünce kızardı.

Ot derilir toplanır, gelberi ağacından yapılma dişli bir şeyle kümelenir, güvellere, sarmalara ayrılır, denk yapılırdı. Artık güz göçü için hareketlenirdi babalar. Annelerin gözleri babalarda olurdu.

Yola çıkılır, hayvanlar yokuş aşağı ağır ağır, geri çekilerek ve sakinleştirilerek giderken, Maçkalı bir türkü bayır aşağı inerdi: Bizim yayla yolları/yaz gelende otlanır/biri birini seven/ her şeyine katlanır. Bu sıra gözüm Cemil'le Fatma'yı arardı. Kendilerinden başkası yokmuş gibiydi onlar. Sadece birbirlerini görürlerdi. Bakışırken yakaladığımda Cemil'in yüzü nar gibi kızarır, ne yapacağını bilmez, ağaçların arasında yitip giderdi. Türkü atan bağırırdı: Mataraci köyünde/yaylaciler toplandi/peştemalli kızlari/yaylaya mı yollandi. Hayvanların sesleri arasında erirdi bağırtı: Kuzilar bağırıyi/çimaklari sesleyi/mandagöz yaylasinda/ yarim beni bekleyi.

Her seferinde eve döndüğümüzde annem, şu sözü söylerdi: Yaylaların başina/kar yağar ince ince/insan bir garip olur/ yayladan ayrilince.

Bu bir yeri yurt edinemeyen ama yerleştiği yeri de aşırı biçimde benimseyen annemin halini yansıtıyordu. Her yıl mutad yaylaya gittiğimizden mi, yoksa üniversiteyi köyüme oldukça uzak bir kentte okuduğum için sık sık oradan oraya savrulduğumdan mı kendimi hep bir göçmen kuş gibi hissetmişimdir. Bugün hâlâ, kendime yurt olarak hiçbir yeri benimsemediğimi görüyorum.

Dönerdik ve annemin çileli günleri başlardı. Kar düşene değin, yaz temizliğini, boyayı badanayı, ağaçların ve hayvanların bakımını, değirmeni bitirmiş olması gerekiyordu. Kar düşünce de kalkmak bilmezdi bizim oralarda.

Yedi ay boyunca kar düşer, poyraz çıkar, beyaz bir kefene bürünürdü köyümüz.

Geceleri dışarıda vızıldayan ve dokunduğu her şeyi buz kesen poyrazın aksine, içerisi meşe ve karayemiş kütüklerinin yandığı ocaktan yayılan sıcakla alabildiğine şenlikli olurdu. Ya biz giderdik misafirliğe veya bir komşumuz gelirdi.

En çok marangozluk eden Mahmut amcanın anlattığı nebi kıssalarıyla Hazret-i Ali cenklerine bayılırdım. Ağır bir aksanla konuşurdu Mahmut amca, her seferinde Adem babamızdan başlardı. Ondan defalarca dinledim bu öyküyü: 'Adem baba yaratıldığı zeman Hevva anamuzlan ne vakit ki görüşti, o vakita Cenabul rebbülalemin çifit çifit, bi kiz bi erkek meydana geturiyidi. Hani seneden seniye, her sene bir çifit, her sene bir çifit. Kimlan doğani ebirine verudi, hani birilan doğani birine verudi, ebirine verudi. Böle böle bi tanesilan doğan güzel idi, Habil'lan doğan güzel idi, Kabil'lan doğan çirkin idi. Bu sefer Habil dedi ki, 'Ben benlan doğani alacoğum.' E Alla yasak etmiş oni, sanlan doğan oğa verileceğidi, onlan doğani sen alacağidun, boyle etmiş idi. Bu sefer iddiya etti, inanmadi. Tutti anladun mi, tanimadi bu işi. Kakti, Kabil'i vurdi. Habil Kabil'i vurdi. Vurduği vakit a bu sefer, şindi nedeyim oni dedi. Eldurdi oni, aldi oni arkasina, başladi oni taşimağa. Şini buni bir yere, gezduriyi, oyle gezduriyi. Bu sefer bi kağra geldi gökten, ağzina bi leş. Tutti anadun mi o leşi, endurdi toprağa. Eşti eşti, leşi gömdi, kapatti oni. Ula kağra kada da olamadun mi dedi, ya ya ben da boyle edeyim da gomeyim oni oyle. O da kazdi, gomdi oni oriya. Ben biraktum, celdum.'

Mahmut amca bırakıp gelirdi her öykünün sonunda. Babam üstelerdi, 'Şu Nu aleyhisselami da annat da.'

Mahmut amca tabakasını çıkarıp sarardı bir tane, gazlı çakmağıyla yakar, derin derin emerek üflerdi. Biz sessizce onu izlerdik. İkinci nefesi bırakırken tekrar başlardı: 'Nu aleyhisse-

lama kevmi itaat etmedi, dinlemedi, inanmadi, inanmadiklari, inanmadiklari e Cenabi rebbülalemin istedi olara azap dedi rebbülalemin, 'Ya Nuh, sen bi gemi yap, sana itaat edenler, sana dinleyenleri gemiye alacasen ve hayvanattan da çifit, yani erkek dişi alacasen barabar gemiylan. Ben sana vakiti diyecoğum. Gemiyi hazirla, o vakit sen çik onlan barabar, gerisini boğacoğum. Bi kadun da, kadın süt geturidi Nu aleyhisselama. Kadina, kocakariya bi ineğu var idi, derdi ona ki, 'Ya Nu aleyhisselam, o tufan olduğu zamani', tufan derdile mesela su basacak şeye, 'o olduğu zaman bana haber ver da ben de gemine geleyum yani.' 'Verurum' dedi Nu. Unutuldi bu, kocakari unutuldi. Su, bu aldi gemileri, şeyi, her şeyi aldi gemiya şindi. Ha gemi yapıldi. Gemi yapıldığı zaman, şindi bu gavurlar, bu iman etmiyan kafirlar, bu gemiyi yapti deyine tuttule bu gemisini olduğu kibi, haşa bin huzur, bitun necasetlan doldurdiler hepsi, gitti hep doldurdiler. Doldurduklari vakit a bulara bi tane bi uyuz verdi. O bi tanesi nasil oldise o gemiye gitti, o da haşa pisletecek miydi ki o uyuzli, hayin uyuzli, uyuze bi çare bulamadiler, dusti o pisun içine ki, nasi pisten çiktise, uyuzi gitti, uyuzi kultardi. Dedi ki bu geminun pisi ilac imiş, e bitun uyuzlile uzuyi gideyi. Haman gavurlar geldi, girdiler içine. O gemi doli ya linca linç necaset, oni şindi bitun paçavraylan yikadiler, sopalalan yikadiler, ustine sureyile gideyi. Oyleyin çiçek kibi etti oni gene kendileri. Cenabi Alla bulara, gene kendilerune oyle etturdi oni ki, çiçek kibi gene. Siçtuklerini paklatturdi olara. Bu sefer gemi bindi, gemi geldi, herkes gitti. Şeytan da merkep girerken asildi, şeytan şeyin kuyruğuna, yapişti merkebun kuyruğuna, o da girdi gemiye. Boyle gemi havalandi. Kirk gun mi ne kada durdi, ondan sora tufan çekildi. Endi, endi bakti ki ertesi gun, kocakari gene süt geturdi oğa, yoğurt geturdi.'

Bu kez Cemil yapışırdı yakasına, 'Mahmut amca, n'olur Nemrud'un hikâyesini de anlat hadi'

Nazlanırdı önce. Sonra Cemil'e takılır, 'Bu uşağu da anlamayirum, Nemrut'tan ne anlayi, Nemrut işte adi üstüne da' der, sonra başlardı: 'Eskiden Nemrut bi gavur var idi, dünyaya hakim idi. Hezret-i Musa geldiği zaman, Musa'ylan çok yöni boyle gerginleştiler. Dedi Musa'ya ki, ben yerun Allahiyim, sen o ki göklerun Allahuna iman ettun, ben da yerun Allahiyim. Madem ki e göklerun Allahı var, bi muarebe ederuk onlan barabar, bakalum hangimuz yengeruk...'

Böyle uzar giderdi. Bir gün olmasa bir gün mutlaka dinlerdik Mahmut amcayı.

Ertesi gün Cemil'le anneme anlatırdık.

Günler böyle böyle geçip giderken ve biz ne olup bittiğini anlamazken o tatsız şey oldu birden, bir göktaşı gibi düştü evimize, babası Fatma'yı Apso köyünden fotoğrafçı Necati'ye nişanlamıştı.

Olan Cemil'e olmuştu ama bize de vurmuştu. Cemil her gün evden çıkıyor, dağlarda mı, artık ormanda mı Allah bilir dolaşıyor, akşam geç vakit geliyor, ağzından bir tek söz dökülmüyor, yiyip içmiyordu.

Kaç kez konuşmayı denedim, olmadı. Ağzını bıçak açmıyordu. Saatlerce bir yere, hareketsiz, ölü gibi bakıyordu. Kederin bir insanı ne hale getirdiğini ben onda gördüm. Karasevda dedikleri böyle bir şeydi demek.

Tabii adam vermiş kızı, kim ne der. Ama yine de annem olsun, babam olsun, 'Kızın da fikri alınmalı, bakalım gönlündeki kim, yanındaki başka, yüreğindeki başka olunca iflah olmaz' gibisinden laflar ediyorlardı.

Cemil İstanbul'a halamın yanma gitti, iki hafta orada kaldı. Döndü geldi, daha beter olmuş.

Kapı komşu, her gün yüz yüze bakılıyor, Cemil yüzünü o yana çevirmiyordu. Ama bir yolunu bulup Fatma'yla konuşan ortanca ablam, Cemil'i tümden yıkan haberi yetiştiriverdi: 'Kızın gönlü hâlâ sende. Babasına karşı çıkamadığından kabul etmiş. 'Mecburum. Ama kalbim onda, ondan başka bir hayalim yok' dedi.'

Bir sabah aldım Cemal'i, Arvani'ye doğru düştük yola.

'Bak oğlum' dedim, 'ya gönlünden söküp atacaksın ya da kaçıracaksın.'

'Birincisi imkânsız' dedi, 'ikincisi ise araya cinayet sokar. Bırak beni, ya bu dert beni yer bitirir veya ben onu. Keyfine bak sen.'

Söylerken ağlıyordu. Ben de ağlamaya başladım. Aravani'ye varmadan son köyün, Samra'nın kahvesine zor attık kendimizi. Bir tufandı sormayın gitsin, sanki gök yarılmıştı. Birkaç saat kaldık orada. Telefon çalışmıyor, eve haber veremedik, annem deliye dönmüş tabi. Geceyarısı dönebildik. Babam uyumamıştı, sigara içiyordu, ters ters baktı, gidip yattı sonra.

İşte bu kederden sonra annem kendisini hep Nokta anaya benzetti, hani şu Kerumi halaya. Çamlıhemşin'in Kale köyünden, kısa boylu, ufak tefek ama yüreği büyük bir kadın. Kocasını savaşta yitirmiş, oğlu Ahmet'i de kendi uğurlamış Kırım'a, dönmemiş. Ölüm haberi gelince Ahmet'in, düşmüş yollara, ta Kırım eline giderek mezarını bulmuş, dönüp gelmiş, gelirken de bir ağıt getirmiş: Çıkamadım çolvaroşun duzina/Duğun olur gelinina kizina/gelin edip bakamadum yuzina/senden sonra gelin görmem Ahmedum.

Nokta ana söylentiye göre, oğlunun mezarını Kale'ye taşımış, bulbul oter ilga eder dalini/ordek yuzer dalga eder gölüni/

bizim köyün kız gelini puşili/senden sonra puşi takmam Ahmedum.

Annem de bunun gibi ağıtlar yakıyordu Cemil'e. 'Ölmeden mezara girdin uşağum' diye başlayan on dört bentlik bir ağıdını ben kaydettim.

Aynı yıl üniversite sonuçları geldi ve ben Dicle Üniversitesi'ne, babamın düşünü gerçekleştirmek üzere, mühendislik eğitimi almaya gittim.

Giderken kemençemle tulumumu da götürmüştüm.

Yarıyıl tatili için döndüğümde, annemi yıkılmış buldum.

Bir sabah Cemil evden çıkmış ve yedi gün olmuş gelmemişti. Ne bir haber vardı, ne bir iz. Sırra kadem basmıştı. Annem çılgına dönmüştü, mecnun gibi kendini bırakmış, saçları ak pak olmuş, yüz çizgileri derinleşmiş, yemeden içmeden kesilmişti. Babam sabah kahveye gidiyor, gece dönüyordu. Kardeşlerim de evdeki bu samyelinden paylarını almıştı. Kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Server ağabeyi buldum hemen. Baba dostuydu, ailemizin efradından sayılırdı. 'Yok' dedi, 'sormadığımız yer kalmadı, hiç haber yok. Sanki yer yarıldı içine girdi.' 'Peki' dedim, 'insan bir haber vermez mi, benim bildiğim Cemil, anneyi böyle ateşte bırakmaz, bu işte bir iş var ama...'

Evde yas vardı sanki, içim daralıyordu, teybimi alıp Aravani'ye, Cemil'le kimbilir kaç kez düştüğümüz yola girdim. Samra köyüne girerken, sağdaki çeşmede soluklandım biraz. Bakarken, az ilerde yeni dikilmiş bir ceviz fidanı gördüm. Ona baktım uzun uzun. Helimişi Xasani'yi hatırladım. Hopalı şair, babaocağından Leningrad'a kaçıyor, sağ bacağı kopana değin burada kalıyor, neden gösterilmeksizin hapse atılıyor, çileyle dolu bir yaşam... Köyündeki bir ceviz ağacına ilişkin şiiri geçti gözlerimden. Kalktım, epeyi yolum vardı daha,

Ortanca köyüne gidecektim. Xasani'nin Yamo türküsünü mırıldanıyordum, 'ar yazi tu qonas na bogni/mebançi noderis do tamo tamo/bozopek moderis ibirtes yamo/eko mskva mot tu hem ndğas heyamo.'

Bir hafta dolaştım köyleri, hayli derleme yaptım. Hamseri tuta varen'i annem için yaşlı bir kadından kaydettim. 'Bu akşam ay yok diyordu, aydınlat ey yıldız aydınlat, çok tutarsam balık, yarın düğün bayram olacak.' Ama biliyordum ki Cemili'ne kavuşmadan annemin bayramı hiç olmayacak.

Bu yüzden ne nçaişi birapa'yı söyleyecek artık ne heyaymoli'yi. Annem hep ağıtlar söyledi o günden sonra. Cemil'in ayrılışı günbegün eskirken onun yarası hep taze kaldı.

Artık evde duramıyordum. Okul zamanı Diyarbakır'a gidiyor, tatillerde ya İstanbul'a geçiyor, albüm çalışmalarım için görüşmeler veya Kaçgar'ın eteklerindeki köylerde derlemeler yapıyordum. Babamgil yaylaya çıkarken ben de zaman zaman eşlik ediyordum ama ne yaylanın eski tadı vardı ne imecenin coşkusu. Yaşamımızdan her şeyi tutan bir şey çekilmiş gibiydi. Herkeste derin bir keder sarhoşluğu, gözlerimiz birbirimizden sürekli kaçıyordu. Annemin gözü yaştan kurtulmadı. Aravani türküsünü ğuni ile ilk çalıp söylediğimde gözpınarları çağladı durdu. Karakovandan esinlenerek, Pazar'dan bir ahşap ustasıyla kafa kafaya verdik ve karakovanlara vururduk anlamına gelen ğuni adında vurmalı bir çalgı ürettik. Ablamın çocuğu, ilk yeğenim Sermet çok sevdi. Onunla hayli ritim vurduk.

Bir ezgicik vardı dilimde, kaidena diye. Onu da aldım heybeye. Ah ey gidi ezgi/sen nereden çıktın geldin?

Cemil sanki bir şaka yapmıştı bize, bir gün bitirip dönecekti, gittiği gibi, sessizce. Onun evden çıkışı öyleydi. Gölge gibi süzülürdü, öyle bulut gibi akıp gitti avlumuzdan. Ama inanıyordum, bir gün dönecek. O bir gün geciktikçe canım

sıkılmaya başladı. Gürcistan'a gittim o yaz. Megrelerle tanıştım. Gürcüstan'daki lazların çonguri diye bir çalgısı var, ona bayıldım. Konserler yaptık, heybem dolu döndüm, yüzlerce şarkı getirdim.

Ne yapıp etsem de Hasani gibi türküler söylesem diye esefleniyordum. Server ağabeyle düştük yola tekrar. Kaçgar'a doğru yürüdük. Doruğa yakın bir yerde oturduk. Burada çobanların kaldığı taş duvarlar vardır, üzerini sacla örttü laz delikanlılar. Nereden bilsinler az sonra fırtına çıkacak. 'Biz genciz, aldırış etmiyoruz' dedim. Bir arkadaş çıktı, 'Merak etmeyin' dedi, 'kendinize bakın, ben hallederim çatıyı.' Sac uçmasın diye iri taşlar koydu üzerine. Abarttı anlaşılan, sac taşıyamadı taşları, üzerimize çöktü. Bu sırada tulum çalıyordum ben, sac üstümde, tulumun havası iniyor ama devam ediyordum, zor susturduk kendimizi, şarkıyı bitirmiştik. Gördüğümüz her şeye şarkılar söyledik. Köylünün merkebi yuvarlandı, kalktı, hayvan yerde yatıyor. Öldü sandık, başladık türküye, 'biraz çirkin ve yaşlıydın, yokuşları çıkamazdın ama etrafı gezerdin.' Hayvan doğruldu yavaş yavaş, adam kalktı, horona başladı. Ben tulumu aldım Server güniyi, Hemşin horonundan Rize'ye üç saat dolaştık. Bunu yıllar sonra, Fransa'ya etnik müzik festivaline gittiğimde, Eyfel kulesinin dibinde de yapmıştık. Oradaki laz dostlarla tulum çalıp horon oynadık. Fransızlar da bizimle oynamaya çalıştı. Tulumların tümünü çıkardık, üfledik, şişirdik, çaldık, horon teptik, bir meydan bulunca, bizi iskoçlara benzettiler, İrlandalılara, 'Hayır' dedik, 'biz lazız.'

Köye dönüp bir gece kaldıktan sonra doğruca İstanbul'a gittim. Bu arada sağda solda kim varsa, eş dost, tanıdık, akraba tümüne ulaşıp Cemil'den bir haber beklediğimizi bildirdim. Annemi görmeye dayanamıyordum artık. Bir an olsun gözünün yaşı dinmiyordu. Kederi gittikçe daha da derinleşmişti.

Bahçeye çıksa evi gözlüyordu, eve girse avluyu, ne sebzedeydi gözü ne ağaçta, başka bir yerdeydi, sanki başka biriydi.

Elini öpüp ayrıldım. Sürmene'ye gittim önce, Hasan ustaya. Belediyenin karşısındaydı dükkânı. Odunun içindeki kemençeyi oyup çıkarıyordu yine. Yanımda eski bir kemençe vardı, Hasan Turna'nın yadigârı. Onarması için verdim. Aldı, nasırlı, çatlamış parmaklarını gezdirdi üzerinde, 'Tamam' dedi, 'birkaç saate adam olur bu, ama kemençenin hasıymış.'

Çıktım dükkândan. Karşıda bir çorbacı gördüm, oraya doğru hareketlenmiştim ki az ilerden geçen delikanlı çekti dikkatimi. Cemil'e ne kadar benziyordu. Yoksa o muydu? Hadi canım sen de, hayal görüyordum. Lokantaya girip dışarıya hâkim bir yere oturdum. 'Mercimek' dedim garsona. Dilli kavalı düşündüm, şulavriyi. Cemil'e en çok yakışan ses onunkiydi. Bir kezinde, yayladayken annemin ısrarına dayanamayıp çalmıştı. Yemekten sonra birkaç saat dolaştım Sürmene'de. Hasan usta kemençeyi onarmıştı. Alıp doğruca terminale gittim. Ver elini İstanbul. Artık iki kutuplu bir şeydim, Horti'yle İstanbul arasında gidip geliyordum. Zaman yanıbaşımızda, bizi bazen içine alıp bazen de tamamen dışında bırakarak akan bir ırmaktı. Sürekli yenilenerek aynı yöne aynı hızla akıp gidiyordu. Yıllar geçti. Annem Cemil'i hep bekledi, biz Cemil'in bu şakaya bir gün son vereceği umudunu söndürmedik. Ta ki annem yeminini bozup o ağıdı benim albümüme okuyana değin. Üçüncü albümdü, arşiv ve derlemelerden oluşuyordu. Binbir ricayla, Cemil'e yaktığı ağıdı almıştım annemden. Şimdiye kadar kaydettiklerim arasında en yakıcısıydı. Cemil'in Ağıdı dedim adına. Albüm çıktıktan iki hafta sonra, Apso köyünden Derviş amca aradı, 'Bilal yavrum, acele gel' diyordu, 'ölmeden sana bir sırrı açıklayacağım.'

Uçakla Trabzon'a gelip Pazar'a geçtim, doğruca Apso köyüne gittim. Derviş amca, sekseni aşkındı, Fatma'nın dayısıydı. Kapısını çaldım. Hemen açıldı. Derviş amca içerideydi, karısı Dürdane hala, 'Geç' dedi, 'seni bekliyor.' İçeri girdim. Derviş amca kalkıp kucakladı beni, ağlamaya başladı. 'Teybi getir' diye bağırdı. Dürdane hala getirdi. Kaseti yerleştirdi, açtı, Cemil'in Ağıdı. Dinlerken yanaklarından yaşlar süzülüyordu. Ağıt bitti, hâlâ ağlıyordu. Teybi kapadı.

Gözlerini gözlerime hiç değdirmeksizin, 'Bak uşağım' dedi, 'benim bugünüm var, yarınım yok. Bu türküyü dinledikten sonra artık içimdeki sırrı taşıyamam.'

Her tarafım titriyordu. Sanki az sonra kapı açılacak ve Cemil odaya girecekti. Aman Allahım neler oluyor! Derviş amca, bir süre yutkunduktan sonra, sesi titreyerek, 'Kardeşin' dedi, 'Fatma nişanlandıktan sonra da onunla konuşmayı, onu gözlemeyi sürdürmüş. Onun da yüreğine söz geçirecek çağ değil. Bunlar bazen bahçede, biri çitin bi tarafında diğeri öbür tarafında söyleşirlermiş. Öyle masumane. Bir gün, sizin hani şu hazineden aldığınız arazinin bitişiğinde inşaat yapıp da şikâyetiniz üzerine yarıda kesen Dursun var ya, işte o gaybana, güya bunları gözlemiş, doğruca Pazar'a gidip Necati'nin dükkânda bire bin katarak anlatmış, işte nişanlın Cemil'le kaçacak, ona sevdalı, her gün buluşuyorlar diye sayıp dökünce, Necati havalanmış tabi. Kardeşini de alarak bana geldiler. Dayı, biz bu lekeyi temizleyeceğiz dediler. Oğlum yapmayın etmeyin, işin aslı astarı ne bir anlayalım dedimse de gözleri dönmüştü. Beni zorladılar, Cemil'i Aravani yoluna çağır diye. Ben de gelip aldım onu, şöyle seninle biraz yürüyelim dedim. Epeyi geldik, bu Samra'nın ormanına. Orada bekliyorlardı Necatigil. Biz görününce bunlar hemen davrandılar, Cemil'in bıçaklanmadık yeri kalmadı, Necati'nin ufağı hızını alamadı, satırla girişti, yavrucak çok geçmeden canını verdi orada. Ne

yapacaz ne edecez derken bunlar çay torbası getirmişler iki tane. Cesedi torbaya koydular. Samra'nın girişindeki çeşmeye doğru seyirttiler. Ben arkalarından gidiyorum, gün batmak üzere. El ayak çekilmiş. Çeşmenin ardını kazdılar, kazma kürek, bir de ceviz fidanı getirmişler, planı meğer önceden yapmışlar, cesedi gömüp üzerine de fidanı diktiler. Orayı biliyorsun kaymakamlık Zübeyde Hanım Ormanı yapacak idi. Ne zaman oracığa gitsem, o cevizin büyüyen her bir dalında, her bir yaprağında Cemil'in bir parçasını görüyordum sanki.'

Derviş amcanın sesi erimişti, kulaklarımda bir uğultu vardı, artık onu dinlemiyordum, yıllardır içimde biriktirdiğim gözyaşı bir anda boşanıverdi. Çıkıp doğruca eve geldim.

Sonrası malum. Savcı emir çıkardı, cevizi kestiler, kepçe geldi, kökü çıkardılar, torba çürümüş tabi, kemikler çıkarıldı, denea testi yapıldı ki işte annemin sol yanına o zaman felç indi. Çok geçmedi, babam kalp kriziyle yatağa düştü.

Annemden aldığım ağıtla İstanbul'a döndüm, o tarihten bu yana köye gidemedim.

Kumkale

Onu kurarken hem kum hem kale olduğunu görüyordum. Kumsaldaydık. Denizin kıyısındaydık. Deniz geniş, uzun bir uzamdı. Henüz ellerimiz suya batmamıştı. Sahildeydik. Henüz denize bakıyorduk. Deniz sakindi. Sonra kabarmaya başladı. Yüzeyinde dalgalar oluştu. Dalgalara bakarken yaptığım kalenin kum olduğunu görüyordum. Sonra kaleye bakıyordum, kale olduğunu görüyordum.

Kumkaleyi yaparken onun hiç yıkılmayacağını sanmıştım. Bana neden kumdan kale yaptığımı kimse sormadı. Ben de onun kum mu, yoksa kale mi olacağını merak ediyordum.

Kale yükseldikçe kumdan uzaklaşıyordu. Kum kaleleştikçe daha çok kum oluyordu.

Ne o ne bu. İkisi? Evet.

Kumkale öyleyse? Sanırım.

Bir sanı işte?

Kale değil desem kumu inkâr etmiş olacağım. Kum değil desem kalem yıkılacak.

Hem kum hem kale olamadığına göre ne kum ne kale olsun.

N'olacak peki?

Düş mü olacak?

Düş, kale değil midir? Yoksa kum mudur sadece? Kumkale düşün içinde bir düş müdür? Bunu sordurabiliyorsa kumkale değil, kalekumdur. Kale ile kum. Kale ayrı, kum ayrı olunca bu ayrılık onları düşten uyandırır mı? Bırak uyanmasınlar. Sonra kendi düşlerini tabir edemezler. Bırak düş olsunlar. Düş olunca inandırıcı oluyorlar. Kalekuma o halde düşinanç da diyebiliyorum.

Kumdan kaleyi önce düşledim, sonra yaptım, sonra adını değiştirdim. Düşinanç yaptım.

Şehirleri Süsleyen Yolcu

Tabakdım

Gözlerimi deniz yeşilinden aldım. Babam bunu yıllar önce sezdi, 'Rengin' dedi bana. Karadeniz'e yeşil bir şerit halinde kavuşan çay bahçelerinin kokusunu duya duya Çayeli Lisesi'ne gidiyorum. Bakanlık 'kararname' diye bir kâğıt tutuşturdu elime ve 'felsefe öğretmenisin' dedi. Minibüste, yanımda Karadenizli olduğunu sandığım, yeşil gözleriyle arada bir beni süzen bir adam vardı. Sadece, 'öğretmen' olduğumu söyledim ona. Bir daha konuşmadım. Kalbim denizle orman yeşilinin kaynaştığı bir heyecanla küt küt çarpıyordu. Gördüğüm her çiçeğe çarpılacaktım. Yumuşacık, ipek kökler, kayalara keskin bir cazibeyle sarılmışlardı. Düşte gibiydim. Öğrencileri merak etmiyordum. Müdürün, öğretmenlerin bana karşı tutumları heyecanlandırmayacaktı beni. Kolejden sonra fakültede geçirdiğim dört yıl, zehirli bir zar çekti haya-

tıma. Babamın, güneyde inşa ettiği yazlık evlere bir kez olsun gitmemiştim. Annem, bütün gün fakültedeydi. Deniz ve orman bitmiyordu. Yeşilliğin arasına serpilmiş küçük, bakımsız evler, kimsenin senelerdir buralara uğramadığı veya terk edilmiş olduğu izlenimi veriyordu. Anılarım bırakmıyordu beni. Tiyatro kürsüsündeki Zerrin'in ağız dolusu bir hakaret gibi yüzüme fırlattığı, 'Annen, anlaşılan Fransa'dan getirdiği yeni psikoloji kuramlarını denemiş senin üzerinde' sözü, geceleri balkonda dinlediğim Kocatepe müezzininin okuduğu ezan, Osman'ın birahaneler üzerine attığı nutuklar, Hacettepe Rehberlik Araştırma Servisi'nde çalışan Nilüfer'in evinde gece geç vakte kadar dinlediğimiz klasik müzik, Murat'ın Nietzsche artığı şiirleri, İsmail'in edebiyat dergisi çılgınlığı, sonra; büyük kentin damarıma şırınga edilen sevgi gösterileri, bitmeyen, tükenmeyen, seslenmeyen, aranmayan kış gecelerinde budala bir gebe gibi kıvranıp durduğum varoluşçuluk saatleri, küçük bir çocuk gibi aradığım, sağılmış küçük şehir hülyaları, beynimin hayretine bağlanmış puslu gelecek rüyaları içinde çay işleyen fabrikalar, deniz; görkemli orman ağaçları, tekrar deniz, arada bir martı sesleri, asık suratlı felsefe satıcısı, beyaz zehir kusmuğu, ecnebi rüya terbiyecisi, bilimsel asalet düşkünü, teknokrat yığını görüntüsü ve tekrar deniz, hep deniz arasında gidiyorum. 'Gidiyorduk' diyemiyorum. Minibüs sarsıldıkça ağırlaşan, başkalaşan; acılı, simsiyah keder büyümelerine gömülüyordum. Yanımdakiler rahat ve güvenliydiler. Biraz dedikoducu, biraz obur, biraz sevimliydiler. Onları sevecek miydim? Kederle ördüğüm karanlık dünya içinde gelişip serpilen düş sarsıntısı mı olacaktı? Bilemiyordum. Lise binasını göstermek için küçük oğlunu yanımda gönderen manifaturacıya teşekkür ettim. Çocukla neler konuştuğumu hatırlamıyorum. 'İşte' dedi, 'burası, şuradan gideceksiniz.' Gülümsedim. Saçlarını okşadım. Elimi

öptü, koşarak uzaklaştı yanımdan, dönüp dönüp bakıyordu. Okula kış için odun getirdiğini sonradan öğrendiğim kamyon sürücüsüne müdür odasını sormuştum. Tek odalı bir ev buldular bana. Bir iki eşya aldım, yerleştim. Dersler başladığında, antik Yunan filozoflarının kuramlarını sakız gibi çiğneyip duruyordum sınıflarda. Öğrenciler her söylediğimi not ediyorlardı. Soruyordum, şaşkın bakıyorlardı; ezik, suçlu, başları eğik susuyorlardı. Müdür, yine Karadenizli, İbrahim adında, İlahiyat mezunu, kasabalıyla güçlü yakınlık bağı olan biriydi. Evli olduğunu küçük kızı okula gelene kadar bilmiyordum. Dersler devam ediyordu, müdürle evinde geç vakte kadar oturup konuşmamıştık henüz. Yalnızlık, kış akşamları denize sürüklüyordu beni. Evlilikten nefret ediyordum. Çayı sevmiyordum artık. Deniz, bir canavar gibi yutacaktı sanki bizi. Kasabalıların zamanla beni alelade bir şeymiş gibi gördüklerini sanıyordum. Neyi seviyordum? Bunu, yalnızlığın keskin bir zehir gibi beni yok edeceğini sanmağa başladığımda sormuştum. Eve hapsedilmiş gibiydim. Kasabalı gençlerin bakışları üzerimde değildi. Hiçbirini ilgilendirmiyordum. Almanca hocası ve yeni mezun biyoloji öğretmeni önce yaklaştılar, sonra kaçtılar. Biyoloğu çok ürkütmüş olmalıydım. Beni hiç mi hiç anlamıyordu. Kasabalılar bana ev bulmak, alışverişe çıktığımda ürkek, çekingen ilgilenmekten başka bir şey yapmıyorlardı.

Bir gün, müdürün çağırdığını söylediler. Akşam, evine yemeğe gittim. Vücudum dağılmış, kalbim erimiş gibiydi. Fakat ev, deniz çeker gibi çekti kendine beni. Çocukları ilk kez seviyordum o akşam. Hanımıyla çok az konuştuk. Ağız ucuyla bir iki söyleşme. Sonra, felsefeden söz açmamı istedi müdür. Eve döndüğümde kalbimin varlığını iyice anladım. Çıldırmamıştım. Aç değildim. Sevmiyordum. Yaşadığımı anlıyordum. Oturdum, yorgunluktan bitip tükene dek ağladım.

Rüya başlıyordu. Deniz acz iptilası oluyordu ruhum için. Orman fakr. Kendimi heybetli kayalara sarılmış köklerle bir hissediyordum. Kasabalıların dışında seçilmiş, yüksek bir yerde müdür oturuyordu. Bir gece korkuyla uyandım. Büyük bir çöldeyim. Kızgın ve geniş. Çölün yüzünü karanlıklı, boğucu, kahredici bir bulut kaplamıştı. Işık, rüzgâr, hayat yoktu. Hayatsız bir çöldeydim. Geçmiş, boğucu, karanlıklı anılarla arkamda. Gelecek yoktu. Hayatsızdı gelecek.

Sevmiyordum. Hiçbirisi bulunmuyor, hiçbirisi bulunmuyordu. Anılar kapamıştı her yeri. Ardını göremiyordum. Mavera yoktu. Ruhumun maverası. Açılım yoktu. Rüyada ağlıyorum sürekli. Her şey karanlıklıydı. Etrafımı korkunçluklar donatmıştı. Canavarlar çevrelemişti.

Uyanamıyordum. Bu kasabayı terk edemiyordum. Allı telli bir gelin, yaşmaklı bir güzel gibi kendine bağlıyordu beni. Otobüs nereye sürüklerse oraya gidecektim. Bir gün fındık torbalarını kamyonete taşıyan kadınlara rast geldim. Selam verdim. İlgiyle gülümsediler. Sevincime diyecek yoktu. Yanlarına gittim. Tanıştık. Söyleştik. Birisi, beni anlamadığını söyledi. Sonra, diğerleri katıldı buna. 'Seni anlamıyoruz' dediler. Kendimi anlattım. 'Hayır!' dedi birisi. 'Gözlerini denizden almamışsın!' 'Kent çocukları ölüdür demek istiyorum' dedim. 'Kent nedir?' dediler hep bir ağızdan. 'Size onu anlatmağa çalışıyorum' dedim. 'Ecnebisin' dediler. Duymadım. Bana duyurmadılar. Kahroldum. Paramparça, kendimi zeminin içine bıraktım. Ruhlarındaki inceliğe tutulmuştum. Yine bir gün, Rize'ye gidiyorum. Otobüste, yanımda duran gence karanlıktan söz ettim. 'Işığı bilmiyorsun' dedi. Donakaldım. 'Karanlığı hiç bilmiyorsun!'. Karanlığı ışığın bildirdiğini anlatıyordu. Döndüm, yanımda değildi. Kasabanın cazibesinin farkına varıyordum. Kalbime, çölün arka tarafında ışıklı ve hayatlı bir dünyanın varlığı doldu. Oraya geçmeliydim.

Paramparça varlığımla tünelvari bir mağaraya sürükleniyordum. Kasaba bomboştu. Komşu köyler boşalmıştı. Gençler yola işaretler bırakmıştı. Çöl derinleştikçe, benden önce geçenlerin boğulmuş cenazelerine rastlıyordum. Karanlık artıyor, vahşet derinleşiyordu. Yalnızlığım ve korkum şiddetleniyordu. Ayak izlerini izliyordum. Ayak izlerinin bittiği yerde bir zaman sesler işittim. Sonra sesler de kesiliyordu. Rüyanın ikinci yüzü açılmadan uyandım ve okula koştum. Müdür, ruhumdaki şiddet nöbetlerinin farkındaymış ve bunlar olağan şeylermiş gibi rahat davrandı. Konuşamıyordum. Görevlilere, öğretmen arkadaşlarıma, koridorda, bahçede gezinen çocuklara selam verip vermediğimi, soruların cevaplandırıp cevaplandırmadığımı ayırt edemeden derse girmiştim. Çocukların hayretli bakışları yüzüme çivileniyordu. Dayanamadım daha fazla. Sabah, horoz sesleriyle uyandım. Gece ile gündüzün sınırına doğan horoz sesleri, eski anılarıma pencere oldular. Kasabanın yarısı uyanmıştı. Camiye, bağa bahçeye, işe koşuyorlardı. Biliyordum. Başım zonkluyordu. Haftalardır tek satır okumamıştım. O gün nasıl geçti, başucumda kimler vardı, kasabalı ne düşündü? Bilemedim. Kurşun bir yük gibi yüklendiğim gece, rüyanın ikinci yüzü açıldı. Karanlıklı, boğucu, kahredici bulut her yeri kaplamıştı yine, deniz kayalarla çevriliydi. Tanrı maskları olduğunu sandığım şekiller ellerimde canlanıyorlardı. Canlanan her mask, karşıdaki mağarayı işaretliyordu. Girdim. Duvarlarda raflar, raflarda kavanozlar, kavanozlarda ceninler. 'Nedir bunlar?' diyorum, takatim kesiliyor, yere yığılıyorum.

'Yeni bir gelecek' diyorlar ceninler için. Tekrar yığılıyorum yere. Kendime sahip değilim. Tecrübe ediyorlar beni. Sonra bir pencere açılıyor. Dayanılmaz bir ışık demeti karanlığı yok ediyor. Şiddetle sarsılıyorum. Ruhum isyan ediyor. Gözlerim, gözlerimi bulamıyorum. Işık her tarafı boğuyor.

Keskin ve parlak bir dünya doluyor içime. Deniz hiddet ediyor bana. Fırtına beni tehdit ediyor. Her şey düşmanmış gibi. Görkemli bir ışık demetinin ortasında ne yapacağını bilmez bir halde, gözlerim kararmış, yarı karanlık bir araç görüyorum. Uzanıyorum, şeffaf, saydam ve canlı bir binek oluyor. Alıyor, paramparça ruhumu yükleniyor. Kasabanın yeşilliğine, denize çekiyor beni. Bana hiddet eden denize. 'Işığı anlıyorsun.' 'Karanlığı anladın çünkü.'

'Kenti anlatma, kasabayı anla!' Bir aşka doğuyorum. Deniz yeşili bir aşka. Kentin zavallılığına rastlıyorum. Aşkımın doğduğu noktanın arkasına gizlenmiş, uğru bir şey. Çocuklar, çocukları anlıyorum. Her tarafta cenazeler bulunuyor. Saray. Çekip alıyorlar ruhumu. Kendimi, mütevekkil ve asil bırakıyorum. Saray. Aşkımın doğduğu saraydan kalbime uzanan ince ve keskin bir yolda, seyyahlar görüyorum. 'Sonra bizi barındıran kasabanın şehre taşıdığı felsefe ölülerini defnedeceğiz!' 'Beni anlıyorsunuz.' Yaşlı bir kadın, mahalli şivesiyle, 'Seni zaten anlıyorduk kızım' diyor. Aşkımın bir ucu ihtiyara uzanmış. Müdür yüksek bir yerden gülümsüyor. Çocuklar koşuyorlar. İncelikleri kahrediyor. Utanç taşıyorum. Onlarsa, 'Siz, hocamızsınız bizim!' diyorlar. Saray. Seyyahların cenazeleri ürpertiyor beni. Çocukların ve yaşlı kadının kasabalılar adına verdiği müjde, ruhumdan ürpermeyi kaldırıyor. Sarayın kapısından giriyoruz. Kalbim büyüyor büyüyor fakülte anılarıma, zehir artığı kürsü derslerinin felsefe telkinlerine, zavallı kentin coşkulu ölüm ağırlığına, şehri terk eden maria düşkünü, verem sağanağı şair dostlarımın kurduğu yabancı kaldırımlara, annemle babam arasında güdük bir ömrü hazırlayan pazarlama nikâh masasına, Nietzsche'ye adadığım münzevi gecelerime, kalbimi çiğ bir et gibi satılığa çıkaran kentsoylu gazetelere, amansızca umum harplere çeken ecnebi gaddarların kalbime bağışlanan müjdeli dünyaya kurduğu tuzak-

lara, saltanat kötürümcülerine, Balkan, İtalyan harplerine, şerlerini; videolarla herkesin kafasına zehir üfleyen saltanat düşkünlerine, yüce insan kaderinin ukdelerine, telkin edilen gizli planlara, sonra; gizlenen,

ağlayan

hep ağlayan

bin yıldır biriken çığlığını vahşiyane mahvların şerli vücutlarına fırlatan uygarlığıma sarılıyor. Kalbimin sarılmalarından sonra içim dışıma çevrilerek kasabaya bakıyorum. Kalbimin uzandığı umarsızlıklar arasında ecnebi muahedelerin icbarlarını görüyorum. 'Kasaba değişimlerinin arkasına gizlenmiş felsefe tahakkümleri mi?' diyor vicdanım. 'Evet' diyorum. 'Sonra?' 'Dehşetli hasetler ve rekabetlerin çarpışmasıyla yeni umum harpler.' Hepsi birlikte vicdanlarını gökle birleştiriyor. 'Işığı anladın!' diyorlar. Kasabaya ekmek sevinciyle koşan oyunsuzluk düşkünü çocuklar gibiyim. Kayboluyorum. Sarayın iç içe katlanmış alımlı bir yerinde ceninlerin ruhlarını görüyorum. Coşkuyla selamlıyorum onları. Rüya kapanmıyor. Başlangıcı belli olmayan bir gerilişle, kasabanın içini görüyorum. Şehrin puslu akşam vakitlerini gösteriyor iç. Saray, binlerce hayat içinden deniz yeşili birini seçiyor ve bana sunuyor. Duvağımla kayboluyorum. Sarayın sunduğu hayatı ömrüm oldukça saklıyorum. Büyüdükçe inceliyor, inceldikçe hayattar bir şehir bağışlıyor bana. Tahakkümden uzak bir site. Kasabanın şehirleştiğini gösteren akıl almaz değişimler, hayatın sunduğu en büyük armağan oluyor. Rüyanın ölümüyle şehrin hayatı başlıyor.

Beni karşılıyorlar. Şehrin meydanında, ellerinde birer kasaba hayatı ceninler. 'Hayatınızı hayatlandırdınız!' 'Şehrimize hoş geldiniz. Büyüyen gözleriniz ve ellerinizle.'

Riyad

Kamil Baba'nın ilk hatırlayabildiğim gözleri. Sözlerine şahitlik eden gözleri. Köylere çıkışını Abdurrahman'dan dinlemiştim. Kış senenin yarısını alırdı o zamanlar. Sert, çetin, dağdağalı bir kış. Malatya'ya yakın dağ köyünde, fırtınalı bir günde, kurtların nasıl yol verdiklerini anlatmıştı. Kamil Baba'nın kurtlarla olan sessiz anlaşmasından söz etmişti. Riyad'ın kardeşlerine masal gibi görünecekti bu. Kamil Baba'nın gözleri geleceğe uzanan bir müjde taşırdı. Çoğu geceler gaz lambasının yanmasını istemezdi. 'Benim misafirlerim var, siz yatın' derdi. Konukları geldiğinde kendiliğimizden sessizce uyanırdık. Uzun saçlı, heybetli, sessiz görünümlerinin altında dünyanın en aranılan zenginliğini taşırlardı. Yoksul ve aranılan. Ve şafak sökümüne kadar zikrederlerdi. Ne zaman gittiklerini bilmezdik. Çoğunun binekleri

vardı. Uzun saçlı, sakallıydılar, kartal heybeti taşırlardı. Bahçe yeşillenip ahşap eskiliğini kaybettiğinde, aydınlık ve soylu bir bahar her sabah arardı bizi. Her mevsim. Bereketten söz ederdi. Sonraları, iktisat dedi buna. Çocuklarının sitemlerine uğradığında berekete sığınırdı. Kendinden söz edildiğinde kayboluyordu. Göremezdik. Sonra insanın yönelimlerinden söz ederdi. Kalbin yönelimlerinden. Oğlu, yüreğine ısrarlı ve yakıcı bir karanlığı yerleştirmeye başladığında kalbin yönelimini anlattı durdu. Gelinlik yapıyordum. Ölümüne kadar sürdürdüm. Konuşmuyor, sorularına sadece işaretle cevap veriyordum. Çocuklarım bunu yadırgayacaklardı. Oğulları içinde sevgisinin büyük bir bölümü kocama aitti. Fakat bir kan bağından ileri değildi bu. Anlıyordum. Kızının düğününde elbiselerini değiştirdiğini göremedi. Gözlerini yitirdiğinde ölümüne iki ay vardı. Bahçedeki çiçeklere götürürdüm. Her sabah çiçekleri eliyle yoklar, sevinirdi. Oğulları iktisattan söz ettiğinde 'bahçeye götür beni' derdi. Bir gün, 'artık gelinliğe paydos, konuşmalısın' dedi, 'duama en çok seni dâhil ediyorum.' Savaş anılarından söz etmemesi beni çok şaşırtıyordu. Gençliğinin önemli bir bölümü doğu cephesinde, amansız savaşlarda geçmişti. Savaş sonrası, evlenmeden önce bir süre dağlarda münzevi yaşamış. Evlendiğinde, ülkeyi kasıp kavuran kıtlık karşısında sessiz bir değişim geçirmişti. Suudi bir dostu gelmiş, bir emanet bırakmıştı. Kocama, 'bunu sizlere bırakıyorum, öldüğümde açılacak' demişti. Abdurrahman 'kim?' diye sorduğunda, 'onun sahibi gelir' diye cevaplamıştı. Yeni vali, Eski Malatya'ya, Ulu Cami'ye giderken kıyafetine saldırdı. Dışarıya küstü. Vali, ağır bir felç geçirdiğinde onu ziyaret etti. Evimizin güneye bakan tarafı ulu bir dut ağacıyla kapalı idi. Onu devamlı andığım bir ikindi vakti, 'Necla! Necla!' diye bağırdığını duydum. Hemen dışarı fırladım. Topladığı yemişleri koyacak

bir kap istiyordu. Döndüğümde yerde tortop halde buldum. Kıvranıyordu. Sonra, her şeyin sebep olduğunu anlattı. Ve bir gün Kamil Baba'nın da bir sebebe takılacağından söz etti durdu. 'Çocuklarım, korkarım, sebeplerin en acısı, en onulmazı olacaklar. Kızım, çocuğuna -hamileydim o sıra- erkek olursa dedemin ismini verin, Riyad' dedi ve bir saat sonra gülümseyerek gözlerini kapadı. Kalbin gözlerini kapadı. Kimseyi başında istemiyordu. Abdurrahman, Ahmet Hoca'yı çağırdı. Dedesi müderrismiş. Üç kardeşlermiş, birinin küçük bir sürüsü varmış. Diğeri meczupmuş. Kamil Baba'nın ölümünden iki sene sonra, kayınvalidemi küçük oğluyla bırakarak evden ayrıldık. Küçük oğlu çay ocağı işletirdi. Mahallemizin tepeye kavuşan sapa bir yerinde Hüseyinlerin konağı vardı. Önündeki büyük bahçeye esrar ekilirdi gizlice. Sonradan bir gözünü kaybeden oğlu ölümüne kadar kayınvalidemin yanında oturdu ve sürekli esrar içti. Kamil Baba oğlunun durumuna yanardı. 'Kesilmez bu, akıp gitmesi lazım' derdi. Diğer oğlu kasaplık yapardı. Düğünlerde, şenliklerde, def, davul çalar; şaraba düşkün; Yukarıbanazı'dan geçimsiz ve çelimsiz bir kadınla evlenmiş, zevzek biriydi. Babasını arada bir ziyaret ettiğinde türlü gevezeliklerle üzerdi. 'Kesilmemeli, devam etmeli bu.' Çiçeklere sadakatimizi kaybettiğimiz an kesilecek. Çiçekte işleyen insanda işlemekte. Küçük kızını, Adanalı yaşlı bir saraçla evlendirmişti. Büyük kızı genç yaşta kocasını kaybetti ve dul yaşadı. Riyad'ın doğduğu yıl, Malatya'ya üç fabrika kurulmuştu. Babası bebeği sevmedi. Yıllar sonra Riyad bunu bir önseziyle yorumlamıştı. Varto depreminden artakalan insanların bir bölüğü Malatya'ya geldi ve büyük bir kısmı fabrikalara işçi olarak girdi. Küçük esnafın bir bölümü büyümüş, kimisi şirkete dönmüş, güçlü ortaklıklar haline gelmişti. Hekimhan ve Pötürgelilerin İstanbul'da beyaz ve kaçakçılık işine girdiği

söyleniyordu. Kamil Baba'nın kalbin yönelimlerinden söz etmesi anlam kazanıyordu gözümde. Millet kalbinin de yönelimleri vardı. Çocukları ekonomiden söz etmeye başladığında bahçedeki çiçeklere giderdi. Yerlilerin çoğu, topraklarını işledi. Bazıları büyük krediler aldı. Çocukları büyük şehirlere, yüksek okullara taştı. Abdurrahman sinema çalıştırıyor, yazın birkaç araba dondurma çıkarıyor, toptan mısır alıp satıcılara veriyordu. İki kardeşim, Abdurrahman'la birlikte sinemadaydılar. İkisi de ilkokuldan sonra okumadı. Büyüğü Necdet'in, şehrin kabadayısı- ana caddenin ortasında kurşunladılar sonra- Çakal Hanifi'nin sağ kolu olduğu söyleniyordu. Her ay vukuatı olurdu. Küçüğü Mete sürekli şarap içer, türlü gariplikler yapardı. Kamil Baba bir gün onların geleceğini haber verdi. Kocam, benim baskım yüzünden onları kolluyordu. Bir gün Necdet'in cinayet haberi geldi. Kayseri'ye gönderdiler. Sekiz sene hüküm giymişti. Mete, bir yıl sonra İstanbul'a kaçtı. Riyad'dan sonra üç çocuğumuz dünyaya geldi. İkisi kız. Dayımın oğlu Yaşar'ın Almanya'dan getirdiği videonun başından ayrılmadılar. Riyad'ın okuldan getirdiği sorulara ne ben ne de babası cevap verebiliyorduk. Beklemediğimiz bir anda üniversite sonuçlarını getirdi ve birkaç hafta sonra gitti. İlk yazdığı mektupta babasına 'tembel peder' diye sesleniyordu. Abdurrahman'a, Kamil Baba 'yaramaz çocuk' derdi ve eklerdi, 'mirasyedi.' Bu ikili protesto, Abdurrahman'ın rüyasını Riyad'ın görmesiydi. Şimdi Riyad'ı bilemiyorum. Serzenişlerini duydum bir süre. Kardeşi Beylerbeyi'nde boşluğa bıraktı kendini. Evimizin önündeki dut ağacını hatırlıyorum. Riyad, babasını dedesi gibi protesto ederken, ağabeysi boşluğa bıraktı kendini. Her gün doktorlar geliyor evimize. Ne olup bittiğini anlayamıyorum. Çocuklar videonun başından kalkmıyor. Yeni mahallemizin çocukları şekerleme istemiyor. Birbirlerine video şakaları

yapıyorlar. Kamil Baba'nın çiçeklerinden kopardığım yaprakları toprağa bıraktım. Büyümediler. Çürümediler. Yitik çiçekler diyarına götüreceğim onları. Ve bir gün küçük kızım, Riyad'a inandığını söyledi. Babasının vücudu sızılarla dolu. Bugün Cuma. Riyad, son mektubunda dehşetli ve korkulu bir yangını haber veriyor. Ne olup bittiğini anlayamıyorum. Çekirge sürüsünden söz ediliyor mahallede. Postacı metal bir mektup bırakıyor ellerime. Açıyorum. Riyad'ın aşkından eser yok. Yalnızca, 'sizler' diyor, 'çiçeklere sadakatinizi kaybetmeyiniz.' Çekirge sürüsünden sonra zakkumları haber veriyorlar. Postacı, antik bir kıyafetle geliyor, çelik bir mektup bırakıyor avucuma. Açıyorum mektubu. Planlama teşkilatlarından söz ediyor. Savaş sonrası yıkıma giden memleketi kalkındırmak için kurulan. Kalkınıyoruz, kalkınıyoruz, arpa üretiyoruz. Çelik mektuplarla bildiriler hazırlıyoruz. Riyad, 'Herkese bir görevli bağlandı' diyor. Görevliler asitle besleniyor. Zakkumları koynunda saklıyorlar. Hayatın hayatını emiyorlar. 'Hayatsız kaldık' diyorlar. 'Hayatsız kaldık! Hayatsız kaldık. Öyleyse akrebe dönüşelim. Yılana dönüşelim.' Dönüşüm başlıyor. Dönüşümün bir ucu eroin kaçakçılarına, bir ucu silah tüccarlarına, bir ucu siyasi cinayetleri tezgâhlayan çok uluslu şirketlere, bir ucu sosyologların felsefi inançlarına, bir ucu savaş sonrası aydınların batılı yangınlarına uzanıyor. Birikiyor, birikiyor, azgın bir sel oluyor. Sel kıvrılıyor, kıvrılıyor, riyakâr bir sese gelen yılan oluyor. Yılan boğuluyor, boğuluyor, zehrini ucunda toplayan bir akrep kuyruğu oluyor. Riyad üç hayatlı. Sergüzeştine geçiyor sonra. İlkin bir inşaat firmasında başladı. Firmanın işi kaçakçılıktı. Görevli? Görevliler sigara paketlerine gizlenmişlerdi. Çiçekleri yediler. Planlama teşkilatlarında sigara paketlerine gizlenen akrepleri besleyecek planlar yaptılar. Tren? Konağın bahçesine gizlice ekilen esrar tohumlarını çiçek diye sigara

paketlerine yüklediler. Demiryolları inşa ettiler. Treni allayıp pulladılar, tünele saldılar. Zaman öncesi garip yaratıklara benziyordu tren, hiç bitmeyen bir tünelde, siyasi cinayetleri planlayan şirketlerinin mallarını taşıyordu. Mazlumlar tünelin ne zaman biteceğini sordular. Yetkililer tecessüslerine hayran kaldılar ve birer birer öldürdüler onları. Cesetleri, çiçekleri yedikleri gibi tükettiler. Küçük çocukları hastanelere gönderdiler. Tüneli aydınlatmağa uğraşanlar her yerde saygındılar. Şık ve zarif giyinmişler, çevreye sürekli küfür savuruyorlardı. Küfürlerine trenden onay belirtileri geliyordu. Trenin bakımıyla görevli kişileri, özel eğitim görmüş süs yılanları koruyordu. Yılanlar yedi başlı ve ağuluydu. Görevliler dışında herkesi öldürüyorlardı. Kadınlar hızlı çoğalıyordu. Ve çoğalan kadınları belli süreler içinde öldürüyorlardı. Ölüm vakti gelen kadın, akşam yemeğini yapıp görevliye getiriyor ve öldürülüyordu. Müzik. Mazlumlar bulut sesleri duyuyor. Şıpıltı. Bulut sesi duyduğunu açığa vuranlar tünelin en alımlı yerinde pencereye getiriliyor. Duvarlarda cazibeli, tatlı meyveler var. Zehirli meyveler. Dikenlerini gizlemişler. Zehirlerini gizlemişler. Her mazluma bir kişi nezaret ediyor. Meyvenin cazibesine kapılanlar ölüyor. Tünel derinleştikçe derinleşiyor. Uçsuz bucaksız bir karanlığa gömülüyor. Müzik. Teleks bağlantıları. Çok uluslu şirketler, sinema endüstrisinin güçlü liderleri, aydınlar sürekli arıyorlar. Mazlumların yok edilmelerini, yoksa harekete geçeceklerini söylüyorlar. Görevliler siyaset adamlarını kabul ediyor. Böylece tünel trendeki mazlumları seçip ayıklayacak bir çekirge sürüsünün olduğu bölgeye geliyor. Çekirgeler sevinçlerini bir yerine iki mazlumu yok ederek belirtiyor. Miting. Riyad, geniş, engin bir meydanda. Bozkır olmayan, kan olmayan büyük bir meydanda. Önce dedelerini çağırıyor. Müzik. Kan yok. Meydan garip bir açılmayla büyüyor. Genişliyor. Suret değişimi.

Herkes yerinde. Gürültü, ses duvarını aşıyor. Müzik. Riyad, babasını çağırıyor. Dedeleriyle kendisinin arasında babası yerini alıyor. Önce dedeler konuşuyor. Riyad'ın babasına söyleyeceklerinin simetriğini haykırıyorlar. Mirasyedi yaramaz çocuk. Mirasyedi yaramaz çocuk. Meydanda açılım. Meydan genişledikçe gürültü azalıyor. Müzik. Kan yok. Tembel pederler. Tembel pederler. Abdurrahman sesleri duyuyor. Treni arıyor. Tüneli işaretliyor. Belli belirsiz konuşuyor. Meydanın daralan bir yerinden kan fışkırıyor. Müzik. Baba ümidini Riyad'a bağlıyor. Riyad engin bir şefkatle kucaklıyor onu. Baba bir avuç kemik. Kanatlanıyor. Kan ve yeşil arasında ışıklı bir yaz sütüne doğru havalanıyor. Tren izleniyor. Riyad'ın saçları çoğalıyor. İhtiyarlık şafağı kulaklarına doğduğunda, karanlığın ve hızın sonunda. Yemişler büyüyor. Meyveler kabuklarını büzüyor, küçülüyor. Mazlumların cesetlerinden çıkan koku ve ses her tarafa yayılıyor. Görevliler teleks bağlantılarının kesildiğini söylüyor. Sabahsız. Bir görevlinin akrep olduğu haberi geliyor. Akrep zehirli meyvelerden yiyip kendini öldürüyor. Ağıtlar başlıyor. 'Bağlanmayın bağlanmayın/acıya ve sevince/kan ve yeşil arası/şehvete açılan meyvelerin/dikenleri/bağlanmayın.' Böylece geleceklerini güven altına alıyorlar. Görevliler ateş yakıp dansa başlıyor. Mazlumlar ateşe karşı nefes alıyor. Hâlâ zehirli meyvelerden yiyenler görülüyor. Görevliler çılgınca dans ediyor ateşin etrafında. Politikacılar dansı şiddete dönüştürmek için izliyor. Alkış. Görevliler için dans vazgeçilmez bir ayin oluyor. Günlerce dans ediyorlar. Çılgınlıklarına dönük en küçük bir alkış şiddet görüyor. Politikacılar şiddetin çiçekten meyveye dönüşümünü sağlamak için görevlilerden bahçıvanlık istiyor. Görevliler onları bir kenara itip danslarına devam ediyor. Ateş gittikçe büyüyor, farkında değiller. Ateş bir zevk aracı oluyor. Meydan unutuldu. Kan sızımı başladı. Kan çiçekleri

ateşe uzandı. Görevliler alevlerin büyüdüğünü anlayamadılar. Tünel ateşle doldu. Mazlumlar ürktüler. Riyad, mazlumlara ürpermelerini söyledi. Bürokratlar, Riyad'ı ve mazlumları çağ dışı ilan etti. Kan, ateşe yürüdü. Alevler, tüneli kızgın bir kan gölü haline getirdi. Görevlilerden biri küçüldüğünü hissetti. Yanındakine söyledi. O da baktı, küçülüyordu. 'Ateş büyüyor' Riyad'ın mektubu. Yangının alevleri yükselecek gök bulamıyor. Tünel büyüyor. Görevliler küçülürken biçim değiştiriyordu. İçlerinden biri bağırdı. Kimse duymadı. Akrep olan görevlinin sonunu belirtiyordu bu bağırtı. Ateş büyüdükçe tünel de büyüdü. Eridi, eridi, görevlileri birer birer akrebe dönüştürdü. Ve birbirlerini zehirlediler. Ateş, politikacıları boyutsuz bir yere itti. Bürokratlar yandı; fakat ölmedi. Tünelin sonu görünüyordu. Engin bir kan gölü üstünde şeffaf, saydam, hayatlı bir damla gibi sonu göründü. Riyad'ın aşkı başlamıştı. Riyad'ın tutkusu. Kamil Baba şehrimizi şimdi tanıyamaz.

Fabrikalardan eser yok artık. Güneş ısıtıyor bizi. Çiçekler renklerini, kokularını ve türlerini artırdı. Çiçek aşısı iptidaileşti. Kaçakçılar, sinemalara doluştular. İçecek esrar bulamadığı için ölenler, sinemaların sonunu haber veriyor. Torunlarım, uzay aygıtlarıyla nüfus planlaması dersi almıyor. Botanikçiler çiçeklerin gelişimi için birer serüvenci gibi şaşkın. Kardeşlerimden haber alamıyorum. Riyad'ın mektubu. Aşkını açıklıyor. Çiçeklere dönük meyveyi müjdeliyor. Babası ne zaman öldü bilmiyorum. Yangın haberinin izleri silinmeye başladığında anlamıştım. Müzik.

Bugün Cuma. Bahçeye çıkacağım. Eve döndüğümde Riyad gelmiş olacak.

Kamil Baba'yla diz dize çay içecekler. Şaşkınlıktan ve sevinçten öleceğim.

Kafesten Kuş Uçmuş Gibi

Şeffaf elleriyle dünya gurbetine batmış sırılsıklam bir gözbebeğiydim. Her şey dünyaya açılan bir menfezdi ve morga getirildiğimden beş yüzyıl sonra adli otopsi için gelen doktora saçlarımın müziğini duyurdum. Kadavralar teknik dilleniyordu. Matematiğe uzanan pürüzsüz bir kalp nefesi gibi gözümü; gezinen ve küçülen, alçalan ve büyüyen, yağmurdan küle, külden yağmura nedensiz ve yemyeşil akımlar sürdüren bir mercan sevdasına dirilttim. Oysa konuşan cenazelerdi. Cenaze yıkayıcıları. Hastane imamı. Ambulans. Kefenlenmiş tabut. Kadın çalıştırıcıları. Hemşireler. Oksijen. Ve alımlı ucuyla serap söyleyen yol. Bitmiyor ve bulunmuyordu. Bir bulut kaynıyordu, dağın eteğinden doruğuna gurbeti, ağlayan saçları seriyordu. 'Sen dünya ol' dediler ve ağladım. Kundak bir mezardı. Siyah fraklı ceset, elinde ateş besleyen

metal eriyiklerini bir göz damlası gibi kalbime, dünyanın zamansız ve mekânsız arzularına damlatıyordu. Yol, içime gerilen bir şiddet yayı gibi kalp atışlarındaki kara sevdayı dillendiriyordu. 'Sen yıldız ol' dediler ve öldüm. Çocuktum. Dünyanın orta yerinde şuuru doğuran gök alevleriyle her şeyin gözüne simsiyah kabuk bağlatan doğum çiçeği isteklerine, volkanlı taş, toprak ve maden sularını karıştırarak fışkıran bir dağın başında yeni açılmış ateşli gözünde göğün gözü olan güneşin gizlendiğini gördüm. Yol, O'nun gözleriydi. Kalbi ve hüviyeti saçlarının sesiydi. Beş yüzyıl önceki cenazemle beş yüzyıl sonraki kabrim karşılıklı dillenip kısa ve dar olan hazır zaman çılgınlığının kanatlarını açtılar. 'Sen yangın ol' dediler ve yandım. Yangın akıl ve aşk arasında yeni açılan çocuk düşüne uzanmış elleriyle bir mecnun serüveniydi. Yol uzadıkça gençliğe akıyordu. Şehri bir avuç cenaze külüne doyuran yangından dünyanın yüklendiği teknolojiyi umutsuz bir nar çiçeği gibi ezdim. Gözbebeğimde sakladığım kader sesi, dünyanın bağlandığı kara sevda olacaktı. Kalp de bir arştı. Bir insan hüznüydü. 'Çocuk serüveni gözlerini içer miydi?' Kadavralar bekler miydi? Gece şehrin bir sokak vaktinde kadınlar ışık neonlarına gerili sessiz bir yangın mıydı? Dağdan süzülen kır çiçeğine şeffaf kanatlarını adayan böcek, şehre gerildikçe çoğalan yapayalnız bir ıstırap mıydı? Yani zaman mahlûk muydu? Kapı aralandığında toprak gözünün yoğurduğu kabir rengi kimin içindi? Sorusuz bir kadın gözü için annelik, tahakkümü besleyen kapkaranlık bir yağmur muydu? Bu küçücük şeytan sesi insanın hangi haliydi? Ve dünya dalgaları sağılmış bir deniz gibi gözlerine mi susuyordu? Ve akıl kalpten damıtılmış incecik bir sabır gibi hep ıstırabı mı büyüleyecekti? Cenazelerin sürüklediği paramparça caddeler, caddelerin kalbinden süzülen kahırlı bir insan mıydı?

Sonra şehri yazan kimlerdi? Bozan kimlerdi?

Zamanın toprak teline takılmış sımsıcak bir cesetle gençlikten ihtiyarlığa aktığım yeni çağda simsiyah fraklı ceset, dağın şehre kaybolduğu bir çizgi tekniği yaşattı. Fabrikaların önünden ve üstünden ellerinde karanlığı mühürleyen randevular uçuştu. Skandallar yeniden yaşanıyordu.

Cenazemi gözüyle kazdığı kabrime fırlatan simsiyah fraklı ceset, çocukların düşlerine karanlık geriyordu. Gerildikçe seçemiyordum. Büyüdükçe üşüyor, dayanıyordum. Dağın bittiği sesten bir başka dağ doğuyordu. Doruğa savruldukça cenazeyi taşıyan ambulans çoğalıyor, ormandan yayılan toprak kokusu insanı büyülüyordu. Cenazeleri fırlatıyor, hızı boğuyorlardı. Bir mecnun masalına ağlayan savaş için sanayi toplumuyla şefkat toplumu fasılasızlaştırılabilir miydi?

Baharın doğurduğu çocuk ışığı düşü, bilgisayar gözüyle yoğrulur muydu? Matematiğin çevrelediği tabiat özü cenaze yangıları için toprak iksiri miydi? Şiddet yağmurları zulüm parmaklarıyla niçin insan sevsindi? Ve sanki korkmak istiyordu, sevmek ve ihtiyarlamak diliyordu. Yol uzadıkça eridi. Cenaze güneşi gören bir leylak sevinciyle ülkesine koştu. İnsanlar ıstırap doğurganı, ülkeler sessiz bir ateş vurgunuydu sanki. Herkes her şey gibi suskun bir ihtirasın saçlarında cenazeyi bekliyordu. Cenaze büyüdükçe öldüğüm hissine kapılıyor, sarhoşluğumu yüceltiyordum. Cenazenin çocuğu, beş yüzyıl önce deniz kıyısındaki sedefe saklanmıştı. Ve sırça inci sarayı için aşk ne idiyse dünya için de matematik oydu. İnsanın alındığı mevsim rengi, şehrin çizildiği, sonra bozulduğu yangın külüydü. İnci, külün kaybolduğu kudretli bir ıstıraptan doğacak, sarsılarak büyütecekti. Cenazeyi bekleyenlerin bekledikleri buydu. Dünya ağlamaklı bir kadın dudağı gibi şehre eğildi, saçlarını avuçladı, teknoloji yoktu,

sosyoloji boştu. 'Mecnun serüveninin sorgulu bakışlarındaki müjdeyi içeceğiz!' Çocuklar, sesleriyle doğuyordu. İncinin, çocuklar için sedef sürgünü başlamıştı. İnciye sığacak dünya inciyi sığdıramadı içine. Haber için dış gözdü. Dış, dünya için inci gibi beyaz bir sözdü. Cenaze geldi

yıkandı

kefenlendi

tabutlandı

kabirlendi

ateşlendi

sere serpe bir kuş kanadı gibi dağılmağa, inci büyümeğe, büyüdükçe kader çığlığı için dünyaya ve insana eğilmeğe başladı. Sessiz bir kıyamet gibi ışık damlıyordu mahşer çocuklarının kalbine. Aşk, sessiz bir şiddet gibi titriyordu. Zamanı bölmüyor, eşyayı bütünlüyor, şehirleri süslüyordu.

Yani çiçekler baharda mı gelsindi? İrade tasvirleri zaman altına nasıl girsindi? Fabrikaların doğduğu eşikten bir şehir kapısı açılsın ve kül renkli bir güvercin kalbi gece ile gündüzün sınırında, kapının eşiğinde çocuklara ağlasın mıydı? Ses, dağ bozgunu bir çelik muahede olup kat kat katlansa, fötr şapkalı, siyah fraklı ceset binler ceset olup katlanan katran yüzlü kapılar

ardına gizlense

aşkı yiyip bitirse

çiçekleri çeliğe

şehri içip tüketse

çocukları çeliğe

kalbi alıp götürse

bir fabrika bir çelik daha bir fabrika bir çelik daha

şehri kasabaya, kasabayı şehre ağlatan üniformalı bir gölgenin karanlığındaki kadın sesleri ve gözleri için çelik anıtlar yükselse, sonra çocuklar gülse miydi? Güller ağlasa mıydı? Şehirler süslendikçe içimdeki sesi artıyor, gözleri artıyor, saçları artıyordu. Kapandıkça açılan bir tabiat diliydim artık ve cenazemi kanlı bir şafakta şehrin bütün parklarına sindirmiştim. Banklarda sarmaş dolaş gazete leşleri. Çocuk şenlikleri arasında evime gidemiyordum. Taşıtlar. Otogarda sabahlayan felçli çocuk. İhtiyar mescitte yaşlı babası. Kız yurduna yürürken sokağın gece geç bir vaktinde 'ama sevgilim!' dilinden kan boşanan. Sokak lambasının ışığına giderken yakalıyorum onu. Üniversite kampüsünden üçüncü çocuğunu düşürüyor. Banka önlerine yapay kurulmuş yeşilliklere seriyor, saçlarını eziyorum, gözleri dökülüyor, azgın bir nehir yapıyor, kendini boğuyor, boğuyor, gözlerini yıkıyor, hüviyeti düşerken elime, yabancı tır şoförlerinin sakladıkları kadın kullanımları oluyor, fabrikaya getirilmiş yeni baskı makinesini monte eden yabancı teknisyenin metal avuçlarındaki beyaz başörtülü işçi kadınlar bakıyorlar gelene, yetmiş derece sıcaklıkta eriyorken istemeğe geliyorlar beni, 'şiir yazamıyorsunuz siz' diyorum. Kovuyorum onları, topluyor bütün müsteşarları şiir yazan bilgisayar öğrencileri için reform inşasında su kesildikçe doldurulan viski şişelerine kalkınma planları, gazete kupürleri boğuyorum. 'Alınız ve gidiniz' diyor yaşlı kadınlar 'O acayip adamları da beraber götürünüz.' Sonra sakız satan çocuk oluyorum, ellerimle çiçek satan kız, kendini satan kadın oluyorum, ellerimdeki çılgın saçlarımla müzik oluyorum, sinemada şiirleşiyor, sosyolog olup şiir serüvenine doğuyorum. Şehrin ve baharın yüzüne çiçek doğuyorum. Kendine ve insana bakan sessiz bir geceye ay doğuyorum.

Kelebek

Çocuk, 'Lafza-i Celâl'i gördüm' demiş, 'yıldızlarla yazılıydı. Bulutsuz, ayın on beşinde olduğu gece, Lafza-i Celâl'i gördüm, pırıl pırıldı, göz kamaştırıcı.' Dinleyenler önce ağlamışlar, sonra deliliğine hükmetmişler. Dinleyenlerden dinledim. Üçü ihtiyar, biri genç, diğeri orta yaşlı. Yoğurtçu dükkânında ihtiyarın biri, 'Garip bu çocuk ha! Anlayamadım' diyordu. Bir diğeri, 'Delirmiş zavallı!' dedi. Şaşırdım, donakaldım, çocuğu görmeliydim, bunlara inanamazdım. 'Nasıl olur? Kaçık bu yahu!' diye söyleniyorlar. Dinleyenlerden yardım istedim. Hep aynı alaycı bakış, aynı hayret ve deliliğe hükmetmeler... Bir çocuk geçti dükkânın önünden. Koştum kapıya, ardından bakakaldım. Çocuk gittikçe büyüyor, uzaklaştıkça billurlaşıyordu. Yol uzadı, çocuk büyüdü, büyüdü, göğe uzandı, mekâna sığmıyordu. Saçlarının göğe kavuştuğu yerde Taha

ve Yasin okunuyordu. Bağırdım, göğü işaretledim. Kimsenin umurunda değildi, kulak veren yoktu. Gökteki mavi çocuk saçlarını ve yasin yazısını heceledim. Orada duramazdım. Beni de kaçıklıkla suçlayabilirlerdi. Suçlamaya başlamışlardı bile. Birbirlerine işaret ediyor, 'zavallı, yazık!' der gibi bakıyorlardı. 'Bu da mı?' diye göğü işaretleyip mavi saçlı çocuğu duyuracaktım ki ihtiyarlardan biri, buruşuk yüz derisinin çirkin gerilişiyle beni gösterdi. 'Bu da tıpkı onun gibi Lafza-i Celâl'i gördüm diyecek' dedi. Yoğurt, süt alacaktım, unutmuş, lal kesilmiştim. Dükkândan apar topar çıktım. Eve giden uzun yolu nasıl yürüdüm hatırlamıyorum. Düşündüğüm; çocuk, Lafza-i Celâl, Yasin ve Taha'ydı. "Çocuktan al haberi" diye, keyifle, güle oynaya birileri geçti yanımdan. Ertesi gün soluğu yoğurtçu dükkânında aldım. İşçi, 'namazda' dedi. Heyecandan titriyordum. Yerimde duramıyor, kabıma sığmıyordum. Hayalimde aydınlık çocuk çizgileri ve renkleri parıldıyordu. Ud mu ney mi olduğunu anlayamadığım bir çalgıdan yükselen ezgilerle doluyordu kulağım. Kendimden geçmiştim. Gözümde uçuşan resimlerin arasından keskin bir ışık görüyordum. Uzak bir yerden yansıyor gibiydi. İşte, ud'un inleyişi. Çölü, mağarayı, güvercini ve sadakati arıyorum. Yoğurtçu hâlâ gelmemişti. 'Şimdi gelir ağabey' diyor yanında çalışan işçi, duymuyorum onu. 'İşte!' diye sevinçle ayaklandım. Cadde kalabalıktı. Fabrikadan dönen işçiler, camiden dağılan cemaat, ikili-üçlü gezinenler, koşuşturanlar, boya sandığı altında ezilen çocuk, simitçi... Müthiş bir fren sesi. Bağırtılar, ağlayıp sızlamalar. Rahmet dilemeler, 'ah! vah!'lar... Camiden dağılanlar birikiyor. Yoğurtçu geliyor. 'Onu görmek istiyorum.' 'Öyle mi?' 'Nerede?' 'Üç ay çalıştı burada, garip çocuktu...' '...' 'Geçenlerde Lafza-i Celâl'i gördüm demiş, işçi arkadaşı anlamamış, sanki felaketleri önceden sezmiş gibi

içindeki sese uyup gitmiş, kaybolmuş, nereye gitti, ne oldu bilmiyorum' dedi.' 'Şimdi nerededir?'

'Galiba tanıyan birini biliyorum. Aaa... Evet Hal binasının girişindeki çayhanede bulabileceğin Hamal Salih hemşerisidir...' Niçin arıyordum? Ruhuma sessizce yayılan neydi? Bu gizem niçindi, neredendi, nasıldı? Hani, tozları savrulmuş çırpınan kanatlarıyla ağaçlar, çiçekler ve güneşler arasındaki ilkbaharda tatlı kesik uçuşlarıyla gelir, elinize yüzünüze dokunarak uçar, sırrının cazibesine bağlayarak peşine takar sizi, yakalama isteğiyle dolar, çekiciliğine kapılırsınız. Başlangıçta isteksiz ardına düşersiniz. O kaçar siz kovalarsınız, o uçar siz koşarsınız. Şimdi kanatlanan ruhlarınız aynı gizin peşinde iki çılgın gibi sürüklenmektedir. Çiçeğe eğilir, konar, sallanır; kesik bir deniz dansıyla uzanırsınız, siner; korkutur kaçırırsınız, aynı tada o da kapılmıştır; bir başka usareye doğar, tekrar sinersiniz; daha dikkatli yumuşacık ağır bir hamle! Tekrar uçmuştur sırrı. Cazibe büyümüş, arzuyu fethin büyüsü ilan etmiş ve hayatın varoluş sırrını, o arzuda bulmuşsunuzdur. O sahip olunmak, sizse sahip olmak arzusuyla bir fethin peşinde koşmaktasınız. Artık ikinci hamlenizde kaçış-takip zevki doruğa yaklaşmıştır, çileden çıkmış, çileye çıkarmışsınız. Can'la oynanır. Kelebek bunu da savuşturur. Güneşe taşınmak isteğiyle renklenir, hırsı kamçılar. Daha sert, daha kavgacı, daha ataksınızdır artık. Kelebekse çırpınan kanatlarından savrulan toz gibi sessiz, arzusuz ve kayıptır. Hamal Salih'in anlattığına göre Lafza-i Celâl'i gören çocuk, kasabaya yakın Ocaklı köyünde oturuyormuş. Babası ince hastalıklıymış. Yaşlı annesi ve üç kardeşi ile sürü güder, nafakasını çıkarırmış. Bir gece uykuya yeni varmışken çığlık ve feryatlar, vaveyla ve bağırtılarla uyanmışlar ki alevlerin ortasındalar. Baba bunu bir müjde görüp yanmayı denemiş. Ana zaten bitmiş, hasta sadece et

cızırtılarını duyuyormuş. Lafza-i Celâl'i gören çocuğun yüreği, kardeşleri gözleri önünde yanarken ışımış. Onlara baka baka okumuş. Dönmüş, köye bir daha gitmemiş. Sonra kente taşınarak, gece soluklansan kıyamet çığlığı gibi yankıyacak sessizlikte cami içlerinin sırrım duymuş, Lafza-i Celâl'i görmüş. Hamal Salih'ten ayrılıp ayaklarım beni nereye sürüklerse oraya gidecektim. Kardeşliğimi ona müjdelemek istiyordum. Tabiat sevk ediliyordu. İlkbaharın doğuşuyla acılar nasıl tatlanır öğretiyordu. Aradan geçen birkaç hafta yeni bir şey getirmedi. Onu, ulu bir ceviz ağacının haberiyle kutladım. Bahçeye fidan dikiyordum. Ağacın yapılışını, kıştaki ölümünü, bahardaki dirilimini, zamanın doğuş ve batışını izliyordum. Yine bir gün incir fidanı elimdeydi. O mu inciri gördü, yoksa incir mi onu müjdeledi? Müjdeler sevinci ikizleştirdi. 'Merhaba' dedi, sesini aradım. Ardına düştüm, ruhuma süzülen sesin beni çektiği irtifaa çıktım. 'Seni çok aradım.'

Fidanı diktik. Tabiat, cennet, bahçe, yangın izleri, çocuğun gerçek vaazı başlıyordu. 'Lafza-i Celâl'i...' dedi. 'Sus...' dedim. Başlıyordu. 'Vessema...' der gibi. Onu hem yanımda hem uzağımda duyuyordum. Bakışlarının duyurduğu servet, altın saçan tabiatı ve sevdiğim dünya fakirliğiyle eğildi, 'Sahi yanımda mısın?' 'Sana en az senin kadar yakınım' diye fısıldadım.

Çocuk Şehrinde

Cenazemin başındayım. Başımda örtü. Zebaniler kolluyor. Kemiklerim şehrin dört bir yanına yayılmış. Güneş yükseliyor. Kalbim avuçlarımda bir güvercin kanadı. Güneş kırılıyor. Vicdanımla bahara giriyorum. Güneş batıyor. Batınca kayboluyor. Kemiklerimi şehrin çöplüklerine savuruyorlar. Cenazemi arıyorum. Tabut. Keskin bir kedere gömülüyor kalbim. 'Emellerde beka arıyorsun.' Hayır. Zaman içinde başka zamanlara açılıyor kalbim. Çocuk şehrinde. Şehrin yıkıntısında mı? Harabelerden geçtim. Kadınları gördüm, kadınları; saçlarının çılgınlığına yarışıyorlardı. 'Hülyalar geldi dün akşam, geç vakte kadar oturdular. Eşi, şehir plancısı. Çılgınlıklarını anlattı.' 'Çocuk?' 'İstemiyorum.' Eski çılgınlıklarını anıyor. Hülya'nın yüzü niye çarpık? Harabelerden geçtim. Annem gece boyunca konuşup durdu. 'Perhizdeyim

hayatım. Belim iğne iplik olsun istiyorum.' Sonra kuş tüyü hafifliği. Biliyor musun, çocuk?

Çocuklar akşam Tunalı'da Gaco'nun evindeler. Karanlığın gözyaşı içime doluyor. Bana cehennemi bağışlayanları görüyorum. Kalbimde hayat var mıydı? Kalbimi bir avuç zehre çevirenlerin zincire vurulu gülümseyişlerine aldandım. Sonra kadınları gördüm, kadınları, şehrin çılgınlığına yarışıyorlardı. Tıpkı bana hayretli ve dehşetli çocukları öğretenlerin gözlerindeki siyaha aldandığımı gibi. Yazları denize kaçardık. Annem fakültedeki zamanını, babam şirketteki mesaisini, bana cehennemi bağışlamak için zorladılar. Çocuk şehrinde. Hayır. Evvel bahar içinde, çiçek egzoz dumanları arasında. Ben erken gelmiş bir baharın bir şehri ve içindeki lanetlileri yeşile boğduğunu, çocuğun martı çığlığından daha anlamlı çığlığında gördüm. Tabut. Anne, sen üçüncü sınıftaki taşralı gençle. Anne, ben tabutumu istemekteyim. Tunalı Hilmi'de kapalı bir kutu içinde ömrümün meyvesini aramaktayım. Uzaktan uzağa ömrümün bütün yönleri görünmekte. Ömrümün meyvesi cenazem olmakta. Çocuk şehrinde. Ruhum eskimiş yuvasından yıldızlara uzanıyor. Ruhumun cehennemini hazırlayanların yüzü, ayak altındaki kemiklerimin toprağı ve çocukluk toprağım karıştığında perdesiz bir anlam kazanacak. Çocuk şehrinde. Yokluğa boşanan bir yönüm de var. Kuğulu'daki cehennem terbiyecileri. Çocuk şehrinde. Dünyadakilerin ömrümle yakınlığı, cenazemle yüzleştiriyor beni. Annem dün gece nerede olduğumu sordu. 'Çocuk şehrinde' dedim. Annem psikolog. 'Çocuk şehrinde' dedim. Gece nerede kaldığımı ısrarla soruyor. 'Çocuk şehrinde' diyorum. 'Babana bir kahve pişiriver' diyor. Babam, senelik izninden ötesini düşünmüyor. 'Esralar geldi' diyor annem. İrkiliyorum. 'Seni görmediklerine nasıl üzüldüler.' Daha şiddetli titriyorum. 'Yaşlanmış gördüm.' Sükûnet buluyorum. 'Ayrılmışlar

mı?' kahve taşacak. Dün gece neredeydim? 'Kahve taşacak, dikkat et!' Kahvenin taşmasını önlüyorum. Gözüm eski bir mecmua yaprağında. 'Ayın Dosyası' diyor, 'Kürtaj.' 'Kadınlar aptaldırlar, çünkü aptallıktan kurtulmak istemiyorlar.' Sonra, bahar geliyor. Yıllardır bizde, baharın gelişi senelik izinlerin yaklaşmasından başka heyecan getirmez. Annem 'Alanya'dan daire alalım' diye gidiyor. Annemin fakültedeki dersleri, taşralı gençler... Beni bırakıp gidiyorlar. Annem acıyla gözlerime bakıyor. 'Ne var kızım?' Babam piposu için kibrit istiyor. Geceyi soruyor. 'Çocuk şehrinde' diyorum usulca. Annem, 'Bahçeye çıkalım' diyor. Babam, 'Hangi bahçeye?' diyor. Kalbim bir avuç dolusu zehir. Çocuğun mecmuadaki silueti. Kürtaj maddesine bakıyor. Sözlük. Çocuk şehrinde. 'Yeni şiirin var mı kızım?' 'Efendim?' 'Çiçeğe bak!' Farabi Sokak'taki ihracat firmasında çalışan Bayan Andre'nin masasının üzerindeki çiçek. Andre ihracat bağlantıları kuruyor. İlk görüştüğümüzde İtalyanca lirik bir şiir okumuştu. 'Bir meta olmuşuz' demişti. Hayatımız cinayetlerle dolu. Hayatımın yönlerini anlatmıştım. Dün gece Tunalı'da değildim. Annem 'Şimdi de ağlıyor, Çetin, ben bu kızı hiç iyi görmüyorum' diyor. Babam benimle ağlamaz. Annem gece nerede olduğumu soruyor. Çocuk şehrinde. Anneme mahvolup olmadıklarını soruyorum. 'Bu kızı hiç iyi görmüyorum Çetin' diyor. Babam, seçimlere hazırlanıyor. Annem makyajını yeniliyor. Dışarıda klakson sesleri. 'Söyle!' Bir'i çağırıyorum imdada. Bedenimi kenetleyen iğrenç kollar, yavaş yavaş çözülüyor. Kendimi bir başka bahara salıyorum... 'Sen' diyor annem, 'gelmiyor musun?' 'Hayır anne!' Çocuk şehrinde. Gece yarısı. Çıt yok. Çankaya'dan yürüyerek Kızılay'a iniyorum. Karanlık. Oradan Sıhhıye'ye. Karanlık. Çay bahçesi kapalı. Aniden her şeyi aydınlık kaplıyor. Pırıl pırıl. Göz kamaştırıcı. Olduğum yere yığılıyorum. Meydan. Bir insan yığını. Göz kamaştırıcı. Şehrayin. Kadınlar,

yetmiş kat hulle içinde iliklerini gösteriyor. Ses. Çocuklar kadınların saçlarında çılgınlık şarkıları söylüyor. Kalbim avuçlarımda. Yığın büyük ve güçlü bir avize gibi parıldıyor. Ellerim büyüyor. Büyüdükçe yığına uzanıyor. İçim alev alev. Ses. Dünyaya sığmıyorum. Kalbimin şiddetle sarsıldığını, içten içe yandığını hissediyorum. Karanlık bir nokta merkez oluyor. Sevda. Karanlık bir çizgi uzanıyor ruhumdan. Karanlık, şehrayinin simetriği oluyor. Ses. Şehvet ve iffet. Vitrin kadınlarının bulvar sisi talanı başlıyor. Gözlerini kezzap çarmıhına geriyorlar. Zerdüşt suratlarına gökyüzünde yer arıyorlar. Pusu. Vitrin kadınları koro oluyor. Karanlığa doğru tecrit istiyor ruhum. Tiyatroya uğruyorum. 'Evet' deyip sonra niye provalara gelmediğimi soruyorlar. Adeta hesaplaşıyorlar. Yüzlerine bakıyorum, utanıyorlar. 'Ben bahara giriyorum.' diyorum, gülüyorlar. Utanmazlar... Bahara ikinci girişim başlıyor. Baharın çiçek sahifesi açılıyor. 'Yeryüzü bir çiçektir' diyorum. Yeniden doğar mıydım? Tunalı Hilmi'nin gözleri cehennemdi. Açma onu. Hayır. Şehrin içini gördüm. Damarıma şırınga ediliyor. Bahar da bir çiçektir. Güneş de. Kalbim titriyor. Et. Annem beş çaylarını terk etmiş. 'Bu kızı hiç iyi görmüyorum.' Yağmur. Vicdanım ıslanasıya yürüyorum. 'Yeni bir şiirdir' diyor annem. Babam maceranın sonunu merak ediyor. Yağmur. Kalbim sırılsıklam. Et. Annem bir keşif heyecanıyla, 'Yoksa bu kız?' Gece. Bir ben miyim? Her şey yokluk karanlığında. Baharı alıp götürmeye kudreti var mı şehrin? Yokluğu getirdi, yeter. Anneme nasıl anlatacağım hiç düşünmüyorum. Yeni bir kaygısızlık yeni bir bahar getiriyor. Cennet bir çiçektir. 'Âşık bu kız!' İrkilme. Et. Yağmur koşuyor imdadıma. Annem, sessizliğiyle geceyi soruyor. Çocuk şehrinde. Lezzet, sonsuz bir ölümle mahkûm oluyor. Ruhumu, gece içinde başka bir geceye salıyorlar. Karanlığa doğru tecrit istiyor ruhum. Kötü videolardan geçtim. Her

şeyin çiçek olduğu, çocuğu köpeklerle birlikte gördüğüm bir zamanda karanlığa çekiliyorum. Süslü köpek. Girdiğim dünya, büyük ve güzel bir insan oluveriyor. Sessizce ağlıyorum. Her şey düzenli. Ağaçlara bakıyorum. Meyveler güneşin ışıkları gibi. Çocuk şehri. Oku. Ses. Örümcek sessizliği, akrep çığlığına dönüşüyor. Kalbimi yokluyorum. Vicdanımı yokluyorum. Her şeyi yokluyorum. Yokladıkça var oluyorlar. Çığ gibi büyüyorlar. Çığlığım gibi yükseliyorlar. Sonra. Oyuncak çiçekler, vazolar, biblolar... Kalbim elimden önce yaklaşıyor. İhtimamla kucaklıyor. Sonsuza dek onlarla olmak istiyor kalbim. Vücudumun eridiğini görüyorum. Sonsuz bir devamla onlarla kalmak istiyor kalbim. Bir şimşek aydınlığı. Kalbimin kucakladığı yapma çiçekler küçülüyor. Tabut. Babam horluyor. Annem kalkmış çalışma odasında. Çığlığımı duymuyorlar. Bir ara annemi başucumda görüyorum, gülümsüyor. 'Kahve alır mısın?' Çocuk şehrinde. Et ve kemikten ibaret sakıt maddesiyle ölçülecek. Onun güzel isimlerinden yansıyan nakışları söndürdüm. Acı. Tiyatroya son uğrayışım. Çocuklar, gözlerime bakmıyor. 'Sende bir gariplik var' diyor birisi. İğreti. Et. Repliğini tekrarlıyor. Rol arkadaşı Semra geliyor yanına. Kekremsi. Et. Yönetmen yanıma geliyor. Çenesindeki bir tutam sakala asılı mezuniyet kokteylindeki zavallı hali. Fakültenin değişik kürsülerinden topladığı kızlar gülüşüyor. Sigara uzatıyor. İkincisini yakıyorum. Tunalı Hilmi'de buluyorum kendimi. Balkondan sarkan denizanaları. 'Partilere gelmiyorsun, öyle çılgınlıklar yapıyor ki çocuklar.' 'Kuzum, nen var senin?' Çay bahçesine son gidişim. Hangi masaya otursam? Annemin öğrencileri. Sigara. Kuğulu'yu son gezişim. Yabancı elçiliklerin gecelerinden kalma şaşı kadınlar. Annem çalışma odasında. Babam balkonda şezlonga uzanmış, evrakları inceliyor. Odamda, karanlıktan kalma bir avuç zehir. Zifiri karanlık. Kemiklerim dağılmış. Cenazemin başındayım.

Başımda örtü. Zebaniler kolluyorlar. Mezarımdan bir damla kan gibi süzülen kemiklerim şehrin dört bir yanma yayılmış. Güneş yükseliyor. Kalbim avuçlarımda bir güvercin kanadı. Güneş dönüyor. Vicdanımla bahara giriyorum. Güneş batıyor. Tabutumu kucaklıyorum. Bahara son girişim. Dilimde solmuş çiçeğin son usaresi. Acı. Çocuk şehrinde.

Bir Mecnun Masalı

Yaşlı padişahın tahtıyla birlikte ihtiyarlayan saçları, geçmiş ve gelecek rüzgârları için hüzün şarkıları söylüyordu. Dünya güzeli kızları, her sabahın yeni bir yapılışa gebe olduğu sanısıyla gülüşüyorlardı; Büyük kız: Kar çiçeği. Ortancası: Kız çiçeği. Küçüğü: Gül çiçeğiydi.

GÜLNAR/

'İkinci kadın'ın saraya meyvesiydi. Baba sessiz bir gecede kurşuni bulutlarla sehere yıldırımlar yağdıran Gülnar'ın doğuşunu açılıp kapanan kaderine, ukdelenmiş kederine sevindirmişti. 'Babam, sevgili babam derinleştikçe büyüyen alnındaki çizgilere, ağardıkça çoğalan saçındaki ıstıraba

kurban olduğum eşsiz babam! İhtiyarlığınca hüzün nedir?' Tahta yığılıp kalıyordu.

Padişah saltanatın ölümüne ağlıyor, dünyanın gözü önünde, zamanın ihtiyarlattığı tahtına gömülüyordu. 'Alın götürün beni. Sevdamızı değiştiren, kalbime karşı kalp getiren, bu ay yenisi, perilere tuzak bebeğimi.' Taht çatırdadıkça, insanların bahtına matem haberleri doğuyordu.

PERİ PADİŞAHINA GÜLNAR SEZGİSİ

Dünya simsiyah bir kabre dönüştü. Siyah kefeni giydi. Kalp kulağı açıldı, saltanat ömrünün gündüzü geceye, dünya gündüzü berzah gecesine, hayatın yazı ölümün kış gecesine dönüyordu. Peri padişahının üç oğlu vardı ve üçünün de gönlü çiçeğe düşmüştü. Bal özüne düşen arı ilhamı gibi. 'Biz ne yapalım da Sultan babamıza duyuralım?' dediler. Akıldaneyi çağırdılar. 'Bahçıvana haber salın.' Bahçıvan geldi. 'Üç tane karpuz kes bize' dediler. 'Biri tam ergin olsun'. Bahçıvan karpuzları kesti getirdi. Korkuyla elleri ve gözleri küçülüyor ve yalvarıyordu. 'Götür bunları, Sultan babamıza ver' dediler. Bahçıvan dehşetle irkildi, korkuyla büzülen, küçülen, kuruyan bir yaprak damlası oldu. Sonra boyun eğdi, çaresiz götürdü. 'Şevketliye kızları saldı' dedi. Akıldaneyi çağırdılar. Peri padişahından istekliler geldi. Bekledikleri buydu. Bütün dünyanın gözü, yıkılan ve eriyen tahtın servetindeydi. Leş kargaları gibi üşüşmüşlerdi. Gülnar geldiğinde yeni ay mı doğardı, Gülnar mı gelirdi bilinmezdi. Sarayda zamanı süsleyen bir gül çiçeği gibi saklanmıştı. Peri padişahının küçük oğlu deliler gibi âşıktı ona. Korkuyor, ihtiyarlıyor ve çılgınlar gibi seviyordu. Gülnar mustaripti. Saçları, kendini ele verecek, dünyayı baştan çıkaracakmış gibi uzun ve güzeldi. Gözleri, yeni ayı kıskandıracak; yüzü, güneşi utandıracak

denli pervasız ve berraktı. Peri padişahının küçük oğlu intikam sevdasıyla yanıyordu. Gece olup gündüze, gündüz olup geceye sevdalandı, sahraya düştü.

GÜLNAR İÇİN GAGASI ŞAFAĞA UYANMIŞ GÜVERCİN MASALI

Peri olup at kılığına girdi, bağı bahçeyi dağıttı, yıktı, tüketti küçük oğul. Sihir çoktu.

Gökte havai fişekler, barut ve bilgisayar tüketen sesler, ülkenin tümünü reklam savaşlarıyla kuşatan bir karabasandı. Herkes meyvesini, sebzesini pazara çıkarmışken saray bahçıvanı yoktu. Padişah sordu. Bahçıvan; 'Nasıl getiririm şevketlim, sihirli bir at gelir, bağı bahçeyi komaz haşat eder.' Bir hendek kazdılar derince. At geldi. Tuzağa düştü. Ahıra bağladılar. Aylarca bir şey yemedi, huysuzlandı. Ona yem vermedik bir Gülnar kalmıştı. Gülnar gittiğinde huysuzluğu uysallığa dönüştü, eliyle verdiği yemi yedi. Padişah 'Bu atı çok sevdim, buna sen bakacaksın.' dedi Gülnar'a. Gece Gülnar uyuyunca at silkinerek kalktı. Ayın on dördü gibi bir yiğit doğuverdi.

Ellerini dua eder gibi göğe kaldırarak haç çıkardı genç adam. İbadet, ateş tapar bir geceydi.

Gümüş mercan gözleri, hilal kaşları, kalbindeki sihir ateşi, yumuşacık ayva tüyü sesiyle Gülnar'ın kalbini bağladı. Gülnar ürpertiyle kalbinin ellerini uzattı ona: 'Uzat ellerini, sana biat edeyim.' 'İnanma ona.' Gülnar, şeffaf bir mahbeste gördü ruhunu. Yalvarıyordu. Gözlerinden ve zamandan korkuyordu. Sihirli bir gülüşle erimeğe başladı. 'Madem' dedi Gülnar, 'sihre kapılarak babam sana adadı beni, kalbim senindir.' Yiğit, 'Şafakta kuş olup uçacağız, tılsımdan kimseye söz etmeyeceksin' dedi. Üç kardeş şafakla birlikte uyandılar. Beyazlar giyinip

uçtular. Büyük kız, 'Sütte leke var, yarimde yok' diye inliyordu. Diğeri, 'Kar gibi beyaz' diyordu. Gülnar duyulmuyor ve seçilmiyordu: 'Babam adadı beni.' Nereye olduğunu bilmeden uçtular, döndüler. Şafakta uyandılar. Al giyip uçtular. Nereye uçtuklarını bilmeden gittiler, dönüp uyudular. Sonraki şafakta karalar giyinip uçtular. 'Tılsım' diye büyüden söz etti Gülnar. Büyü bozuldu. Gün döndü. Düşte gibiydiler. Kuş bağlandı, yiğit kayboldu. Bütün kuşlar yuvalarından çekildi. Gülnar, engin bir çölde yapayalnızdı. Vazgeçemiyor, onunla olamıyordu. Neredeydi? Kimdi? Dünya dönüp duran, büyüdükçe kararan bir taş parçası gibi kaskatıydı.

'Demir asan eğilmedikçe
Demir çarığın delinmedikçe
Hacı leylek başına yuva yapmadıkça
İnce kemer belini kesmedikçe
Beni arayıp da sevda köyünde bulasın.'

Yaralı bir kuş gibiydi. Kanatlandı. Padişah tahtıyla birlikte öldü. Kızına ellerini uzatmış bir kılavuz bırakmıştı.

BİR ZÜLEYHA TACIDIR ÖRDÜĞÜ HÜZÜNLERDE/

Gülnar fecrikâzipte kalktı. Demir asa, demir çarık, ince kemer aldı, yola düştü. Babasının mezar taşında yüzyıllık utancı ve gözyaşı çizilmişti. Aylar, yılları kovaladı. Gülnar kurtlar ülkesine geldi. Ülkenin girişinde korkuyla geriledi. Alıp ülkenin hâkimine götürdüler. Hükümdar'a sordular. Tanıyan yoktu. Bir sonraki ülkenin hâkimine gönderdiler.

DÜŞLERE VEDA ETMEDE ZAMANSIZ GECELERE/

Gülnar elindeki kılavuza uyarak düştü yola. Dağ yaklaştıkça güneş doğuyor, güneş doğdukça ay bölünüyor, ay bölündükçe

yıldızlar parlıyor, yıldızlar parladıkça dağın gözündeki gümüş bakışlı kuşlar selamlıyorlardı Gülnar'ı. Pusu? Yoktu. Dağ? Gümüşle yakut arasında tabiat diliydi.

Dağın gözünde sihri haber veren uyarılar gördü Gülnar. Düne uzandı. Gelecek aydınlandı. Bir yaban çiçeği dile gelip babasının mezar taşındaki hüznün müziğiyle kalbine ağan sihir çilelerini dillendirdiğini duydu. Git gide gezindi. Dün, ansızın çıkıveren sam yeliyle saçlarından uçan bir haşir çiçeği oluverdi. Çiçeğin ellerine bıraktı kendini. Büyü cadıları üşüştü başına. Biri, zambakların en ıssız yerlerde açmışlarından küçük bir şehir; diğeri, gülleri ve leylakları, kalbi mercan, dili mercan, gözü mercan bir sonsuzluk tacı yapıp tacı sihirleyip gebe bir kadın gibi rüya sancılarıyla doğan kötürüm bir çocuk, vehim tuzağıyla örülü kızıl dağ saçları yaptığını anlattı. Günlerce Gülnar'ın çevresinde döndüler. Korkuyla yığılıp kalmıştı oraya.

Dağın gümüş bakışlarından süzülen bir kalp ve akıl arasında gidip gelmekten bıkmış, yeni açılan berzahi bir yolda, şeklini ve dünyasını tarihe ve insanların zihnine armağan etmişti. Kısacık ömrüne yerleşen dünyasını leylaklarla süslemek, sonra onu güller arasındaki kadınlığından süzülen bir zaman süsü olarak beslemek geldi içinden. Sustu, sihir doğmakta, suretiyle görünmekteydi. Kendisini çaresiz suretin diline bıraktı Gülnar. Dağ geçit verdi. Aslan ülkesinin girişinde saldırdılar. Kılavuzu çıkardı. Alıp ülkenin hâkimine götürdüler. Tanıyan bilen yoktu. Geçit'e kadar uğurladılar Gülnar'ı.

İMBATTIR AŞK VE IŞIK GÖRMEMİŞ TOMURCUKLARIN/

Geçidin sonunda yaklaştıkça küçülen şeffaf bir saray görünüyordu. Gurup güneşi gibi kaynayan ateş gerisinden saraya sağılan kuşlar, saraydan atılan kemikler uçuşuyordu. Gülnar,

saraya yaklaştıkça içinde sürekli tahrip ve tamirle çalkalanan şehirler ve o şehirlerde her zaman harp ve hicret içinde kaynayan ülkeler ve o ülkelerde her vakit hayat ve ölüm içinde yuvarlanan âlemler gördü. Bir kasırgaya kapılır gibi derin bir karanlığın yüreğine düştü. Işıkla ateş karışmış, sanki dünya durup Gülnar dönmeye başlamıştı. Yer, gök neredeydi? Yükseklik neydi? Bu hercümerç içinde karanlığın yüreğinde ışıltı bulduğunda hemen üstüne bir kelime bırakıyordu. Sonra, bunların işaret için birer alamet olduğunu anladı. Karanlık derinleşti. İşaret keskinleşti. Hüznünden yükselen ahlar karanlığın erişemediği bir yerde şefkatli bir bulut oluşturdu. Güneş göründükçe Gülnar parlıyordu. Kuşlar ülkesine geldiğinde sessiz bir korku karşıladı onu. Çığlık çığlığa Gülnar'ı çevrelediler. Kılavuzu buldu. Sordular. Bilinmiyor, tanınmıyordu. 'Daha sorulmayan kaldı mı?' 'Haberkuşu kaldı' dediler. Haberkuşu, naz kuşuydu. Buldular. 'Gelmem' dedi. Hükümdar, 'Ne istiyorsa verin, gösterin' diye buyurdu. Haberkuşu'nun rehberliğinde iki kuş, kanatlarına aldı Gülnar'ı, uçtular. Hükümdar içinde inci büyüten sihirli bir mahfaza vermişti. Abanoz ağacından yapılmış, üzerine mavi ışıklı bir dille şafak kalbi işlenmişti. Uçtular, uçtular, denize kavuştular. Denizden öteye hükmedemeyen Haberkuşu, 'Biz döneceğiz, öte geçemeyiz' diyerek havalandı. Gülnar umutsuzca denizin karaya kavuştuğu, dalgalarla kayaların öpüştüğü çizgiye uzandı. Yere bırakır bırakmaz, yeşille mavi arasında uzak bir deniz hülyası oluverdi. Hülyanın tüyler üzerinden doğan sesine kayboldu. Girdiği dünya hep geceydi. Dünya küçüldü. Deniz yüzündeki canlılar ve insanlar görünmeyecek derecede küçüldüler. Görünen, dünyanın içinden ve üstünden menzili sermedi, avuçlarında karanfil sesi gibi okşayan kudretli bir ışık. Gülnar kalbine gizlenmiş üç büyük cenaze başında gördü kendisini. Saçlarındaki leylak

rüzgârı, ölmüş ve defnedilmiş kabri üstünde bir mezar taşıydı. Yeryüzündekilerin ölüp mazi kabrine defnedilmiş büyük cenazesinin başında, mezar taşı olan kendi çağının yüzünde gezen karınca gibi bir canlıydı. Her yıl dünya yüzünde gezen bir âlemin ölümüyle büyük dünyanın da ölümüydü. Üç büyük cenazeden Gülnar'ın ruhuna pek çok menfez açıldı. Biri akıl nuruydu. Biri melek ruhu. Biri vicdan ışığıydı. Biri gül ruhu. Gülnar, yalnız bir nar çiçeğiydi şimdi. Deniz aralandı. Gülnar, denizin nerede bittiğini anlayamıyordu. Yorgun, kaya üstüne yığılmış soluklanırken sanki biri götürüyormuş gibi eli başına gitti. Hacı leylek yuva yapmıştı. Ayaklarına uzandı bakışları, demir çarıkları delinmişti. Elindeki asa iki büklümdü. Denizin bittiğini, ağaçların başladığı tabiattan bildi. Yürüdükçe sokaklar inceldi, dünya küçüldü, menzil büyüdü, çocuklar göründü. Birine sevda konağını sordu. Çocuk korkuyla ağladı. 'Niçin?' dedi Gülnar. 'Yedi kat yerin dibinde sihirli elleriyle konağın hanımı duyarsa geldiğini.' Gülnar dinlemiyordu. 'Sen' dedi Gülnar, 'koşa koşa git, konağın kapısında dur, ben anlarım.' Çocuk koştu, kapıya ulaşınca düştü, kalkıp tekrar koştu. Gülnar vardı konağa. Hanım'a yalvardı hizmetçiler, Gülnar'ı konağa aldılar. Konak, meydana açılan geniş kapılarıyla yetmiş menzilliydi. Gülnar'ın odası, yiğidin kapandığı, aynı yönlerden bakıldığında ışıklı, loş ve karanlık görünen gizli menzilin kaybolduğu yerden başlıyor, bir ucu kaybolan şimşek çocuğuna, bir ucu babasının mezar taşma, diğer ucu saçlarına uzanıyordu. Gülnar, hizmetçilere katıldı, konağı gezdirdi, tanıttılar. Bir odadan yıllardır müzik damlıyordu/*sevda odası* dediler, ama yetim. Bir başka odadan kapısı açılmayan, açıldığında çağlar boyu birikmiş yalnızlık nehri boşanacak mercan gizliydi/*hüzün odası* dediler, ama muzlim. Bir diğer odaya dünya kurulduğundan bu yana güneşten damıtılmış sabah çocukları hapsedilmişti/*gül odası*

dediler, ama gizli. Makine kokulu, teknik dilli resim odasına tozları silinmiş kelebek kanatları doldurulmuştu/*coşku odası* dediler, ama korkulu. Orman müjdeli yunusların serildiği odaya/*aşk odası* dediler, ama solgun. Gülnar'ın aradığı oda, karnında taşıdığı sihre gebe çocuğun gözbebeğine yerleştirilmişti. Hüzünle titriyordu. Hizmetçi kadınlar, doğumun göze yaklaşan kirpik gibi yakınlaştığını, can bedenle birleştirilinceye kadar sürenin uzayacağını öğrenince hayretevi kurdular ve hiç bitmeyecek bir ağlamaya durdular. Konağın terzinin kapatıldığı odasında şiddet aygıtları biçilip dikilmekte, tekrar bozulup tekrar dikilmekteydi. Konak Efendisinin bayramlığını terzi dikecekti. Bayram gelmiyordu. Gülnar'ı sabahın ilk ışıklarıyla birlikte karşı odada ağlayan kumrular uyandırdı. Gülnar kalktı ve işaret parmağında elmas bir yüzüğün parıldadığını gördü. Konağın hanımına koşup haber verdi hizmetçiler, 'Aman sultanım, yeni gelen hizmetçinin parmağında bir elmas parıldar ki ancak size layık...' Yedi kat yerin dibinde sihirli elleriyle Hanım uzandı ve Gülnar'ın yüreğindeki isteği seçti. Konak Efendisinin odasında bir gece kalmak diliyordu. Efendi'ye büyülü içecek içirip Gülnar'ın yüzüğünü aldı, gece odasına gönderdi.

Gülnar şafağa dek Yiğit'in yanında inledi:

'demir asam eğildi
demir çarığım delindi
hacı leylek başıma yuva yaptı
ince kemer belimi kesti
uyan sevdalım uyan'

Şafakta odadan çıkardılar Gülnar'ı. Terzi, odasında biçip dikiyor, bozup tekrar dikiyordu. Gülnar'ın serzenişlerini dinlemişti gece boyu.

AŞK VEYA BALRENGİ BİR FECİR/

Bir sonraki şafakta kumrular uyandırdı Gülnar'ı. Boynunda zümrüt bir gerdanlık parlıyordu.

Koşup Hanım'a haber verdiler. Yedi kat yerin dibinde büyülü elleriyle Hanım uzandı, Gülnar'ın yüreğindeki isteği seçti. Bir gece bir gündüz Yiğit'le beraber kalmak istiyordu. Gülnar'ı Efendi'nin odasına gönderdi. Terzi biçip dikiyor, bozup tekrar dikiyordu. Gülnar bir gün bir gece Yiğit'in başucunda ağladı. Bir sonraki sabah, terzi, Efendi'ye Gülnar'ın yakarışlarını anlattı. Gülnar odasında;

'demir çarığım delindi
demir asam eğildi...'

diye inleyince Yiğit gözlerini açtı. Gülnar'ın belindeki gümüş kemere baktı.

Gözlerini göremedikleri, seslerini duyamadıkları şeffaf bir hürriyet çocuğu doğdu. Çocuğun doğduğu dünyadan ışık ve sesle birlikte, yedi kat yerin dibinde sihirli elleriyle konağın Hanım'ı eridi.

BİR MECNUN MASALI DOLAŞTIRIR ŞAHDAMARLARDA/

Babası kiliseye götürdüğünde çocuk çığlık çığlığa yok oluyor, hasta annesinin başucunda elleri göğe yükseliyordu. Suyun havaya, aşkın nefrete dönüştüğü bir avuç kül savrulurken şafak oldu. Çağlar çağları kovaladı. Çocuk her çağa bir gül ve bakış diliyle girdi.

Bir mecnun masalı olup şah damarlarında dolaştı.

Elif Gibi Yapayalnızım

Her şey karanlığı gören yarasa nefretiyle başladı. Biz O'na kurbandık. Bunu tekbirlerimizle açıkladık. Tekbirimizle nefislerimizi kurban ettik. Babam kurbanda koçu keserken tekbir getirirdi. Ben korkardım. Annemin yanma giderdim. Koçun sesinden ürperirdim. Tekbir ne demek anne? Nefislerimizi kurban ettik. Elif gibi yapayalnızım. Zamanın seninle süslenmesini isterdim, derdi ninem. Deniz köpüğü üzerinde at sürmek, şimşek ışığında mektup okumakla.

'Eğer annen senin ölümünü isterse amacı...' derdi ninem. Leyla geliyor. Leyla'nın gelişini gören manav, berber, terzi, şoför, işçi, memur emeklileri sokağa taşıyor. Elif gibi yapayalnızım.

Deve dikeni, ateş, servi, söz küheylanı, nergis, yarasa, reyhan, fesleğen, ret cevabı, karga yüzü, tatlı bal, yılan zehri. Can çekişmek nedir anne? Ateşten yaratılanlar, topraktan yara-

tılanlara kin gütmekte. Elif gibi yapayalnızım. Leyla otele yaklaştıkça gözler artıyor, bakışları azıyor.

Leyla azalıyor. Zaman küçülüyor. Akılla melek birdir. Elif gibi yapayalnızım.

Kargaların artığı ölü bir kuştu, kemiği dağılmış kurumuştu. Bütün hareketlerin o parmaklardan geliyor. Başın, dört yolun/lütuf, kahır, hidayet, dalalet/birleştiği yerde. Ay nerede? Güneş nerede?

Akıllar, nefisler, melekler nerede? Leyla azaldıkça azaldı, küçük ve saydam bir çiğ oldu, toprağa döküldü. Başına üşüştü insanlar. Toprağın gözleri onları korkuttu. Taşa, nice yıllar 'Yakut ol' derdim dedi ninem. Elif gibi yapayalnızım. Dolunay sabahın temelini atarken, salkım söğüt saçlarını dağıtınca, ovalara düşmek kaydı Leyla'ya düşer. Dönüp duran gökyüzü saatine akrep lazımdı, zamanında dilediğini arz etti. Bir seher çağı, ruhlar bağışlayan sabah bahçeyi diriltti.

Elif gibi yapayalnızım. Su ateş içindeydi, ateş senin içinde. Harabeler süprüntülere yönelir.

Harabe hitaba vesile, tufan şükre. Elif gibi yapayalnızım. Gece ansızın çıkıp geldi. Öyle soluyordu ki burun delikleri hızlı ve geniş açılıp kapanıyordu. 'Ne istiyorsun?' dedim.

'Ruhumu' dedi. 'Ruhunu alıp götürdüler' dedim. Çok var ki, uyku nedir bilmiyorum. Dedim ya, elif gibi yapayalnızım. Şimdi oradayım. Lalezar Pavyon'da. Buraya dost pamuğunun ateşlendiği yerden kalkıp geldim. İnsan için semender tabiatlı diyordun. İnsanlar burada diğer insanların ruhlarını alıp götürüyor. Kimi Mardinli bunların, kimi Diyarbakırlı, Urfalı, Malatyalı, Elazığlı, Kırşehirli. Bazıları birbirine küfrediyor, bazısı sarılıp ağlaşıyor. Masaya biri geliyor. Leyla'yı işaret ediyorlar, bir daha gelsin diyorlar. 'Hamal mısın?' 'Bir sen yoktun!' 'Boş ver arkadaş.'

'Kimdi senin yanındaki?' 'Deli misin?' 'Tersoyuz bugün ağabey.' Dedim ya elif gibi yapayalnızım.

Leyla geliyor; taşkınlıklar, coşkunluklar, alkışlar! Leyla ruhunun alınıp götürülmesinden sonra Barınak Hotel'de bir kediyi arkadaş edinmiştir. Akşamları gelir, oryantal sonrası kediye çorbalar, pideler, ciğerler, şişler alır, yedirir. Leyla'yı nineme anlattım. Ninem bir ağladı, bir ağladı ki beni de ağlatacaktı. İçim bir tuhaf oldu, kendimi zor tuttum. 'Yapma nine' dedim. Ninem, 'orada insanlar birbirlerinin canlarını alıp götürüyorlar demek' dedi. Ninem, Leyla'ya dualar etti. Dedim ya elif gibi yapayalnızım. Bakmayın siz, şimdi Lalezar'dayım, biraz sonra Harem'de olacağım. Eski devlet büyüklerinin hareminde değil! Sonra Şanzelize'deyim. Bir bakarsınız Maltepe Camii'ndeyimdir bir bakarsınız Hacıbayram'da. Bir de bakarsınız

Soğuk

Yılan

Ejder

Mat. Halk, kadın erkek esirdir!

Şimdi yine dost pamuğunun ateşlendiği bir yerdeyim. Leyla'nın bu kadar esirleştiğini bir ninem görmemişti, ona da ben söyledim. Dedim ya elif gibi yapayalnızım. Birazdan babam da gelir.

Babama hiçbir şeyden söz etmemeliydim. Zaten o benim çalışmamı hiç mi hiç istemez.

Bir gün bardaktan boşanırcasına yağan yağmur altında son model Mercedes'in arka koltuğuna kurulmuşumdur. Zihnimde, caddede koşuşan yoksul çocuklara, dilencilere, memurlara acılı destanlar kurmuşumdur. Bir de dönüp bakmışımdır ki Mercedes'in arka koltuğuna bir güzel kurul-

muşumdur. İçerisi sıcaktır, sileceklerin hareketlerini izliyorumdur. Bir kadın geçiyordur kaldırımdan, üzerine sıçrayan sular, yüzündeki boyaları netleştiriyordur. Ben dilencilere, yoksul çocukların arsız yüzlerine bakıyorumdur. Tekrar dönüp bakıyorumdur ki elif gibi yapayalnızımdır. Bir gün garson, 'Ağabey, seni çağırıyor' dedi. Çıktım. Yüz dört numaralı odada kalıyordu. Kapıyı usulca tıkırdattım. 'Gel Enis, gel' dedi. Girdim. Genzime ter ve parfüm kokusu doldu. Kapıyı açık bıraktım. Güldü. 'Sen' dedi, 'adına benziyorsun.' 'Sağol' dedim usulca. 'Benim için dua eder misin?' dedi. 'Bir duam var zaten' dedim. Hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. 'Biliyor musun, bizim gibilere ne diyorlar?' dedi. Sustum. Başımı önüme eğdim. Bakışlarımı kaçırıyordum. 'Yeniden başla' dedim, 'her şeye', salak bir laf olduğunu bile bile. 'Yeniden?' 'Tabii, niye olmasın?' Tatsız bir şeyden söz etmişim gibi sıkıldım. 'Adımı biliyor musun sahi?' 'Leyla' dedim. 'Hayır' dedi. Bir müddet sustuk. Usulca, 'Hafize' dedi. 'Yedi yaşımdayken hafız olmuşum. Babam istemişti de Hafize olmuştu.' Sesinin güzel olduğunu biliyordum. Birden, Kur'an okur gibi düşündüm. Tekrar hıçkırmaya başladı. Ağlamaları istemdışı bir hâl almıştı. Son zamanlarda sürekli ağlıyordu. Bir iki defa topal, ihtiyar bir kadınla küçük bir çocuk gelmişti. O zaman eski garsonlardan birine sormaya akıl etmedim. Şimdi anlıyorum. Çocuk 'Anne!' demiş olmalıydı nazlı sesiyle; kadın 'Kızım!' Onlar geldiğinde tedirgindi, sinirliydi. Garsonları azarlamış, sigara üstüne sigara içmişti. 'Mübarek gecelerde tanıdıklara Yasin okurdum. O Yasin paralarından biriktirdiklerimle aldığım elbiseyi hâlâ saklarım. Mevlid de okurdum. Kadınlar, benim okuduğum mevlidlere, ilahilere bayılırlardı.' 'Sonra?' 'Sonrası soğuk!' Karanlığı gören yarasa nefretiyle başlamalıydı. Karanlığı gören gül kokusuyla.

'Bir defasında çoğu kadınların kendilerinden geçtiğini hatırlıyorum. Geçi adında kara kuru yaşlı bir kadın vardı. Bayılmıştı da kolonya, gül suyu zor ayıltmışlardı.' Resepsiyon memuruna telefonlara cevap vermek istemediğini söylemişti. Yoksa şimdiye dek arayanların sayısı onu geçmişti. 'Leyla Hanım'la görüşebilir miyim?' 'Leyla Hanımlar yoklar efendim.' 'Leyla yok mu?'

'Leyla!' 'Leylacığım!' Kedinin sesi duyuldu. Elif gibi yapayalnızım diyorum. İnanmıyor musunuz? Uyku derseniz zerresi yok. Şimdi gecenin yarısıdır, belki de çeyreği, ne fark eder? İnsanlar uyuyorlardır. Hasan Efendi hâlâ uyumamıştır. Kazanın tamiri gece de sürüyordur. Küçük çocuğu, Türkçe ödevinin yapılması için ansiklopedi gerektiğini söylemiştir.

Hasan Efendi, 'Nereden bulayım şimdi sana, var git yarın bir arkadaşından bakar yazarsın' demiştir. Orhan Bey'in İstanbul Erkek Lisesi'nde okuyan çocuğunun Almancası zayıftır. Orhan Bey, Müdür Bey'den telefonla öğrenmiştir bunu ve uykuları kaçmıştır. Müdür Bey'e nasıl bir Almanca hocası tutmak gerektiği konusunda akıl danışmaktadır. Mercedes; caddelerden, sokaklardan engelsiz bir su gibi akıp gitmektedir. Orhan Bey ellerinde ağır çantalarıyla koşuşan yoksul çocukları Müsteşar Bey'e işaret etmektedir. O gece sabahı zor ettim. İki gündür işe gitmiyordum. Bir patronun yüzünü merak ediyorum, bir de müdüriyet işlerinin karmakarışıklığını. İsteksiz isteksiz yataktan kalktım. Giyindim. Çay demledim, içtim, dışarı çıktım. Yürürsem en az yirmi dakika sonra oteldeyim. Otobüs geldi. Otelin yakınında durak vardır.

Otobüsten inenler müdüriyet odasından rahatça görülebilir. Kapıdan adım atar atmaz bir telaş olduğunu fark ettim. Garsonlar oraya buraya koşuşuyor, kimi müşteriler telaşla dolaşıp duruyorlardı. Resepsiyona yaklaştım. Memur,

'Nerelerdesin iki gündür yahu?' 'Ne var?' dedim, 'bu telaş ne?' Telefon çaldı. Garsonun biri restorana gidiyordu. 'Ne var? Ne oldu?' dedim.

Büyük bir soğukkanlılıkla, 'Leyla Hanım' dedi, 'intihar etti.' Elif gibi yapayalnızım diyorum. Eşyaları arabaya taşınıyordu, topal, yaşlı bir kadınla eteğine yapışmış küçük bir çocuktu görünen.

Şehirleri Süsleyen Yolcu

Eski bir döşek üzerinde, güzel bir ölüm boyunca yatıyordu babam. Annem, anneannem, dayılarım, ablam, ağabeyim hıçkırıklarla, bağrışarak, saçlarını başlarını yolarak ağlıyorlardı. Hoca, ağlaşmalar arasında okumayı bitirmişti. Dünya boşanır, dağlar birbirine vurulur gibi annemin evi başına yıkılmış, yüzükoyun dünyanın gözüne kaçtığı şiddetli bir sarsıntıda kaynar sularla, tekbir ve çığlıklarla, yüzüne gözüne toprak ve deniz doldurarak çağıldıyordu her şey. Tabut, avlu kapısından çıktı. Olduğum yere yığılmışım. Ve ben yokmuşum. Dünya bomboş sanki. Uzun araba konvoyları. Ölüm düşlerine yatan babam bir deri bir kemik. Belediye için uzun bir ömür.

Adımı buldu: Selma

Soyadı Kanunu'na bağlanırken: Saygılı.

Bürodan büroya akın. İrade büyümelerine bağlanan kalbime yakıcı birer ölüm ağıdı, ölüm düşü. Güzel ölümlere yatan işçi kızları. Tabiat pencereyi açıp süzüldü içeri. Dünya için ay ve güneş ne ise benim için de çeyizlik çabalarım oydu. Nasıl bulabilirdim? Görünmüyordu. Kalbime acıyordum. Gözlerim büyüdükçe çevrem kararıyordu. Karardıkça büyü bozuluyor, zaman inceliyor, mevsimler belirginleşiyor. Ağaçlar yaralı bir hayvan gibi soluyor. Çiçek ve şehir. Zehir. Ateş. Mor ötesi bir kaygı. Allı pullu bir gelin. Azgın bir seyelana gömülü kent kaçkınları. Uyuşturucu. Oruç bozucu. Kulüp. Sevda. Park. Sinema. Yüksek tiraj. Lobiler. Düşmandılar. Çocuktum. Üşüdüğümün farkına vardığımda mevsimler elle tutuluyor, gözle görülüyordu. Kalplerini kışa açılan bir dağ penceresine bölümleyen amansız sevdalar. Gözlerim kalbine tutundu. Nabız. Bahar işaretlerini salmağa başladığında kalbime ve kafama kurulan tuzaklar, apansız çıkıveren bir kavganın ardına takıldı ve çevreme toplandı. Görmedim. Çekildim. Kalbime söz dinletemezdim. Aklım ayrı bir yerdeydi. Kalbim ayrı bir yerdeydi. Sevdim. Gözlerimi görüp çılgına döndüler, 'Mecnundur' dediler. Dünya boşanmaya, gökler delinmeye, dağlar dağılmaya, nehirler yürümeye başladı. 'Arkadaşınız mecnun değildir.' Mecnun bir dalgaydı. Kalbe atılan kara mührün izdüşümüydü. Bilmediler. Mecnun bir seyyaldi, gözlerime çekilen karanlık perdeler için. Mecnun bir döşek olacaktı, bembeyaz ölümlere salınan dünya için. Secde. Açılıp saçıldıkça, zamana gömüldükçe, aşktan çıldırasıya korktukça, gözlerimi ellerime alıp işçiler için sanayi endişesine daldıkça görünür olacaktım. Büyüdükçe korktular. Yazla kışın sınırına doğan bir ara mevsimde korktular benden. Gece sessizliği, sabah teneffüsü; gece görünüp gündüz kaybolan, şafakla gizlenen bir albastı korkusu oldum onlar için. Sevemiyorlardı. Korkmuyorlardı. Zaman bir mecnun

oluverdi. Ellerimi gümüş ve yakut arasında bir yere oturtmaya çalıştılar. Bir kabaran bir alçalan, çok sesli tabiat diliydim oysa. Bilinmezdim. Silinmezdim. Yükseldikçe çok sesli oluyor, kabardıkça korkuyorlardı benden.

Adı: Mecnun

Tabiiyeti: Tabiat

Cenaze No: Hakikat

Özgeçmiş: Tabiata uyum.

Gelişip serpilen bir kuşkudur. Gelişip serpilen bir coşkudur. Çiçek. Bal özü. Yuvalara atılan gök taşları arasında yoğunluk. Bir gram madde için tükenen dünyalar dolusu enerji için yoğunluk. Çocuk değildim artık. Biliyorlardı. Mecnun masalı tükendi. Çaresiz döndüler yuvalarına. Çocukları gizlediler. Korku ve kuşkularını gizleyemiyorlardı.

Ruhuma kadın salacaklardı. Kadın tükenmişti. İnsanı süzülen bir bal rengiyle alıp ikiye böldüler. Kaçırdılar benden. Çocukların gözlerini kapattılar. Mühürlediler. İnsan, karşımda elleri bağlı bir kara sevda gibi duruyordu. Karanlık gittikçe koyulaştı, derinleşti. Aç kurtlar gibi saldırıyorlardı. Gökten birileri iniyor gibiydi. Kalplerini yerden yere vuruyorlardı. Çiçek alev almıştı. Dur durak bilmiyordu.

Sınıfı: Ulema

Felsefi özü: İdealizm

Cebir.

İmdatlarına yetişmesini istedikleri cebir, onlar için zamanında ölü bir kuştu. Çocuğu bilmeyen için cebir suskundu. Çocuk, üç dünyadan geçip dünyanın bir ucundan diğer ucuna cebirle ulaşan bir insan özüydü. Üç karanlık içinde. Suretler ayrı ayrı, ölçülü ve belirgin. Fethisuver. Fetihlerin ortak paydası.

Işık: Gözüm için.

Renk: Denklemi bildiren.

Gençliğe ikinci adımımda, uyuşturucu, teknokrasi, provokasyon arasındaydılar.

Lobiler, kent soylu gazetelere, insan düşmanı sanayi üretimlerine, ulus dışı protokollere salman birer akreptiler. Cinsel devrim. Kadınlığıma asılı şefkat toplumları için sanayi öncesiyle sanayi sonrası akreplere yürüyen azılı işçi ve köylü ihtiyaçları doğuyor. Ölü doğuyor. Kara sevdalı ağaç salınmaları için işçiler zehre katılıyorlar. Babamın cenazesine emekli belediye işçisi diye yazılan asırlık acı tortusu. Ablam, ağabeyim, kardeşlerim ve annem. Göremiyorum. Gençliğimi kapalı bir kutu içinde güze salıyorlar. Yazının göğsünde inci, kahredici bir sıcak ortasında ağaçlar, vahşi hayvanlar arasında orman kalbinin dingin bir yerinde kalp atışlarımı tabiata sürerek gazap ve rahmet seslerini dinliyorum. Zaman ve tabiat donuyor. Suskun bir cami avlusuna bırakılan bilmem kaç bin çocuğun, kreş ve kumarhanelerin, kulüp toplantılarına iliştirilmiş lobi bildirilerinin, gazetelere tünemiş antisemitik korkuların, kahve-barut dengesini petrolle dengeleyen kahır salınmaları arasında bağıran canavar sesli, bakır nefesli böğürtlen devinimlerine uçan azot sesinin ve doğmamış kelebeklerin çocuk gözlerine hevesli çıkarları için kurulmuş salyalı ağızları apaçık levhalar halinde görünüyor. Kapanıyorum. Kapandıkça açılıyorlar bana.

Adı soyadı: Selma Saygılı.

Kovuşturmağa medar suçu: Sokağa çıkma yasağında gece kulübünden şeffaf bir elbiseyle çıkıp otele yürümesi. Karakolda, nöbetçi görevlilerin sarhoş nefesleri ve copları arasında kadınlığını ararken bulunmuş. Bira şişesini kırıp bileğini parçalamış. Gece. Güze salındığımdan bu yana sessizce bir gelecek kuruyorum. Bir korku nöbetinden sonra vahşi hayvanlar, güzel emirberler arasında güvendeyim. Dağın en

yüksek tepesine çıkıyoruz. Şehir. Radyo. Televizyon. Video. Bilgisayar. Robot. Mekanik bir kavanoz içinde azınlıkların petrol kavgaları. Karanlık. Soğuk. Çekişmelerine bağlı karanlık ömürleri için bir kaygı nedeni değilim. Unutuyorlar beni. Çok sesli yayın yapan televizyon müdürlüğünün arkasındaki gece kulübünün bahçesinde in cin uykudayken kanlı bacaklarını otomobile dolduran kadın. Ölümü solumaktan geliyor. Rahat ve güvenli bürolarda uyuşturucu pazarlıkları. Petrol endişeleri. Şehrin orta yerinde şehrin içinde ve şehirden tamamen ayrı bir hayatta keskin; fakat gizlenmiş bir ışık demeti. Hayatları için kaygı taşımayan lobilerde savaş öncesi suskunluğu. Muhasebe. Kurduğum gelecek için müjde. Ellerim büyüyor. Gözlerim renklerin denklemini kurmağa yönelik renk büyümeleri içinde. Şehrin kenarında kuytu bir köşede, oyunbozan bir sur üfleyicisi gibi sabırlı irade. Şehrin iradesini yüklenmiş. Işığı görür görmez dağı işaretliyor. Görünmüyorum. Ormanda şehir için kendimi kaybetmişim.

Sınıfı: İrtica

Rengi: Işık kabarmaları

Karar: Orman yangını.

Orman yangını, hayatçıkları için en büyük özlem oldu. Kendimle konuşmağa başlamıştım. Ağaç ve çiçekle. Kuşla. Fuhuşla. Ünsiyet. İç içe perdeler açılıyordu. Şehrin içimdeki ses artığı süzüldü, damıtılmış bir yankı halinde ormanın anlamına büründü. Aç kurtlar ve yaban ayıları, akrep bölümleri, kelebek zikirleri, su sesleri gurbet hüznü biriktiriyordu içime. Kendi vatanımda garip yaşıyordum. İçimdeki ses iyice büyüdü, karanlığın yaşına bürünmüş şehre bir gelecek armağanı olmağa başladı. Ünsiyet. Sevdiklerim ve ahbaplarım yanındaydı, duyuyordum. Tabiatın dili içimde kabarıyordu. Denklem cebiri buluyordu. Çocuk suretleri ve imtiyaz. Çağlayanlar, orman

ötesi volkan püskürmeleri rağmına içimdeydi, seviyordum. Aşk, korku ve zaman bütünleşti; içimdeki sesi, gurbetin geçici hüznünü şehre kurulan tuzaklara, çocuk ölümlerine, toprak tüketen sınır ortaklığına, irade büyümelerine suret giydirdiler, ağlıyordum. Dünya gurbeti açıldı. Toprağın kaçıncı doğuşuydu bilmiyorum; tohum, sabahı arıyordu.

Çengi: Soyadı değişti

Ölüm: Babası

Kader: Sanatın üzerinde hayatıyla kurulan

İrade: Suretiyle doğan şehir içinde bir başka şehir

Telgraf telleriyle çekilen, ormandan şehre taşınan gök taşlarına bir sevda akımı. Şehir ısrarla sabahı bekliyordu irade için. Selma'nın gazetedeki mesaisi sabah başlıyordu. Bir dahaki sabaha kadar gazeteye şans taşıyordu. Şehir, deprem için gazeteye sığınmıştı. Sürekli kapalı duran odalar. Kalın gözlüklü, pipo. Puro. Viski. Su ve çay taşıyan robotlar. Yangın haberi verdiği için parçalanan, akrep ölümlü bilgisayarlar. Selma hayatı yokuşa sürüldüğünde durup düşündü.

Peşinden şirketleri sürükleyen irade tüccarı gazeteler için ormandan süzülen haber neydi?

Hayatının kopuk bir yerinde durdu ve düşündü, zehri evlere taşıyan tirajlar için ormanın işareti kimeydi? Yüzyıllık utancını silip süpüren isminin şeffaf anlamını düşündü. Kimlerdi? Niçindi?

Kimeydi? Nereye kadardı, nereye kadardı? Selma artık düşünemiyordu. Evde aylık borç yığıntısı. Kanlı gecelik. Kedere batmış alnının keskin çizgilerini gördü. Düşünemiyordu. Yığıldı kaldı yere. Yataktan yeryüzüne bir düşüşü vardı ki Selma'nın, dünya böylesi bir dehşet daha yaşamamıştı.

Tezgâhtar, sekreter ve evlere temizliğe giden kadınları görmüştü düşünde.

Yaş: Gazete için uygundu

Göz: Mercandı

Ses: Beklesindi

Şehir: Karanlığın orta yerinde, şehrin içinde bir başka şehirde, irade sesi için tetikte durmağa başladılar. Gece ve gündüz, dünyadan çıkıp giden belediye otobüsleri, dilenciler, gazete satıcıları, büyük oteller için yer ayrılan yanıp yakılan sekreter yemeklerine bağlı siyasi kuruluş temsilcileriyle görüşmeyip irade talebi için petrole yönelik gizli dengeleri aralamağa çalışan yetkililer, ayaküstü küçük karşılaşmalarda bir türlü site evlerde kedi mırıltılarına sokulan çocuk nefeslerinde kalbi çizilen sağlam ışık arayıcılarında, tedavisi mümkünsüz ve teşhisi gecikmeli sayrılar, pencere önleri akşamüstü ayakta dedikodu için açılıp açılıp kapanan orman yorumları, ter ve emek kokuları, masa altı elleri, masa üstü dilleri, kalbe bakmayan küçük memur aylıkları. Şehrin içindeki bir başka ışıklı şehir, ormana ve elleri büyük iradeye uzanıyordu. Orman ruhum için tecrit değildi. Bunu gördüler, dehşete düştüler. Hesaptı işleri. Hesaba koydular. Tecrit, tecritten başka görünmüyordu. Açık bir yolda sere serpe harcamak için iradeleri başka görünmüyordu. Tecrit. Ruhum için her yer tecritti. Her şey mücerret. Bilemezlerdi. Kadın?

Hesap çıkmazdı. Tecrit? Boştu. Anladıklarında bir başka şehir büyümedeydi. Şehri kuşatan yangını göründü.

Selma: Aşk için yitik çiçek düşü

Et: Baba ölümlerine uzanan

Çevre: Gazeteden bir başka şirket bürosuna

Aşk: Ücret isteyen

Selma'nın çalıştığı büro, şehir ölümleri için paha biçilmez bir geçitti. Beyaz zehir getiriliyor, inşaat şirketi kuruluyor, silah ve ucuz kadınlar arasında gazeteler geziniyordu. Güneyde bir tatil sitesi kurulmuştu. Yüksek rütbeli subaylara denize nazır birer havalı daire verilmişti. İmar İskân'daki pazarlıklar için yine denize nazır birkaç daire boş bırakılmıştı. Özel otolar, kadın, viski geceleri. Ucuz geceler için cin ve rakı. Selma eski politikacı, yeni inşaatçı adam ve arkadaşlarına içki ve meze taşırken, akşam geç saatte büronun salonunda koşuşturururken çeyiz borçlarını düşünmüyordu. Yere yığıldıktan ve dünyaya emsalsiz bir düşüşten sonra kördüğüm olmuş kaderini yükleniyor, şehir içinde ışıklı bir başka şehir işaretini salan tecrit ruhun titrettiği kalbi için ağlıyordu. Aşk? Boştu. Et? Gece ve zehir. Büro ve şehir. Selma düşünmeğe başladığında yığılıveriyordu yere. Sayrılı annesi, çaresiz ağabeysi ve sabah-akşam, ev-iş koşuşturan ablası yoktu, bulunmuyordu.

Sanık: Şehrin temel nizamlarının temelsizliğini söylemek

Savunucu: Elleri büyük irade

Olay: Şehri kuşatan yangının işaretleri.

Yangın lobilerde başladı. Gazeteler, alevden büyüdüler. İçinden bilinmez. Yüksek bir noktadan şehre salınan işaretlerle elleri büyük irade birleşiyordu. Yangın, yangın halini almadan, insana salınmadan önce sanık sandalyesine oturtulan ışıklı şehir müjdesi, anlamını iyice siteye yaklaştırmaktaydı. Vahşiler arasında gurbet sancısında dağ ve orman sessizliğinde gözlerim ve ellerim büyümedeyken kadın ve tecrit hesapları için yargılamalarda yangının ruhlara saldığı korku ve haşyeti, azap ve hüznü silip atamadı. Elleri büyük irade, ışığın ve yangının büyük işaretlerine bağlanmıştı. Hesap içinde kurdular. Ormanın başımıza açtığı beladır, dediler. Bürolarda meclis ve mahzenlerde çok uluslu yer altı şenliklerinde, gazete gezi-

lerinde gece gündüz, mevsim ayırt etmeden hesap kurdular. Yangın büyüdükçe ve yayıldıkça, genişleyip açıldıkça, salınıp gezindikçe orman yorumu parlıyordu. Elleri büyük iradeyle bütünleşmesini ışıldatıyordu. İnsan için lobilerde gerilen yaylar gerginleştikçe orman düşü yangına koşuyordu. Kudurgan bir menfez açmışlardı. Bürolarından zehirli soluyorlardı. Acı. Tutukluydu. Yüreklerindekinin tutkunuydular. Aylığa bağlamışlardı. İnsan hayatı için kurdukları ölüm düşleri bozuldu.

Matem: Bozulan ölüm düşleri için

Çılgın: Matem bozuluyor

Elleri büyük irade: Selma'nın çocuk kalbine mercan bir sevda çiçeği.

Büyük: Orman yangını parlaklığı

Selma çalıştığı büronun simetrik sırlarını üç yıl belledi. Zaman, orman yorumunu iyice yerleştirdi kalbine. Kalbi bir zafer takıydı Selma'nın. Orman yorumu için bir zafer takı. Gülün kendi çağma uzanan işareti sırlar, hayatı için şiddet bölüğü olacaklardı, bunu anladı. Korktular ondan. Bir gün ardında kızıl bir yangından artakalan.

Mavi

Tortu

Kül bezeği

Kelebek kanadı zevki bırakarak kayboldu Selma.

Annesinin gözyaşları, ablasının çirkinliği arasından babasının bulunduğu kabristana doğru yürüdü. Gökte yağmur taşıyan orman yangını habercisi bulutlar, yerde yeşil kuşlar taşıyan insan hayatları ortasında zamanın yanı başında, geçmiş,

hazır ve gelecek

birleşiği

bir enerji hafifliği boyunca

yürüdü.

Zamanı anlamak mümkün müydü? Eğildi usulcacık zulme batmış parmaklarıyla ezdiği narçiçeğine. Sorgu özünü avuçladı. Göğe mavi kanatlarıyla kıvrıla kıvrıla çağın utancını belgeleyen uçuşları kollayan yeşil kuşlar zulmü temizlediler. Selma'nın utancını gizleyecek düğün. Gelinliğine iliştirilmiş elleri büyük irade tecellisi. Bürodan sırlara bağlı korkuları için oyun şiddetleri hazırlayan dört bilinmeyenli şirket kurucuları. Selma zifafta, kaybolan adamın hüznüne gömüldü. Alnında düğünle mühürledi. Oturdu, şafağa uzanan gözleriyle kocasını bekledi. Bulunmuyordu. Kaybolmuştu. Şirket içlerine yabancı soluklarıyla gözbebeklerini akıtmış, iri kıyım, saydam silahlarıyla, körkütük adımlarıyla geldiler, kapıyı kırdılar, Selma'yı götürdüler. Uyandığında güneşi aradı. Dar ve karanlık bir korku ortasındaydı. Nöbetçilerin ayak sesleri, rutubet, karanlık, açlık. Günde bir öğün yemek veriyorlardı, simsiyah delikten keskin bir ışık salıyorlardı, olduğu yere yığılıveriyordu. Susuyordu. Yemeği kestiler. Açlık karanlığa eklendi, şeffaf böcekler yedi Selma. Sırlar ortaya dökülecekti. İnsan ilk yaratılışına bakacaktı. Sırlar serilecekti ortaya. Selma'nın çevresine gerdikleri korkuların rağmına sırlar dökülecekti ortaya. İnsan ilk yaratılışına bakacaktı.

Yangın: Orman yorumunun haber verdiği

Şehir: Çevresindeki yangın büyüdükçe genişliyor, azdıkça yükseliyor, kızdıkça artıyordu.

Panik: Kurdukları yangın, ölüm düşleri, korku odaları, yangını büyüttü. Yangın büyüdükçe korkuları arttı. Sırlar gizlendikçe saçılmasından ürktüler. Yangını haber veren çoğaldıkça şiddetleri arttı. Dağılan bir karınca yuvası gibi şehrin içinde, ormanın yorumuna hayatlarını bağlayanlar ayaklandı. Yangın gizlenemezdi. Selma susuyordu. Karanlık, açlık, rutubet ve

böcekler arasında, şuuru uyanık, gözleri şafağa doygun, dingin kalbiyle yatıyordu. Ayaklanma ışık hızını, ses duvarını aştı. Selma'nın kapatıldığı korku odasını kucaklayıp mezarlığa fırlattı. Yeşil kuşlar mezarlığa oturan odayı tutup özenle yaydılar yere. Selma'nın kalbini ve aklını alıp yaşlı bir ağacın gölgesine serdiler. Orman yorumu, elleri büyük iradeye bağlı bir şekilde ormandan yangının bıraktığı göz, el ve saç küllerine yürüyor, şehri tanınmaz bir deprem yerine döndüren ateşin izlerinin yayıldığı yerde yeşil kuşların altın ve yakut karışımı dünya renkleri görünüyordu.

Selma'nın kalbini ve aklını serdikleri yaşlı ağaç gölgesinin gerisine tünemiş. Zorbaların dilinde zavallı bir şarkı. Suskun tabiat dili kabarıyordu. Yangın dışındakiler elleri bağlı iradeyle orman yorumunun arkasındaydılar. İhtiyar ağacın gölgesindeydiler. Selma'nın serili kalbi ve aklı, gölgeyle birlikte kalktı, yükseldi, geridekiler kayboldu. Seyyal bir andan sonra seyyal ve şeffaf bir binek üzerinde gelinliğine bağlı elleri, büyük irade göründü. Binek, ağır bir ritimle havalanırken orman yorumu insanların üzerinden yangın izlerini siliyordu. Kederli alınlarını, kocaman ellerini, tutkulu yüreklerini, suskun dillerini göğe yükselterek bağırıyordu insanlar:

Şehirleri süsleyen yolcu!

Şehirleri süsleyen yolcu!

Kasabada Yeni Bir Martı Çizgisi

Yolcu, 'Benim için çiçekler ne ise deniz için yunuslar odur' diyordu. 'Bir ses bekliyorsun' dediler.

'Bütün bunlar size sunulacak bir demet için' dedi. 'Bir ana sancısız doğuruyorsa çocuğunu, bu sizin içindir.' Onlar denizleri kirlettikleri, kalplerini mühürlettikleri ve kendilerinde yansıyan kemali, cemali göremedikleri için denizin hışmına uğradılar. İnsan için görecekleri yunus dualarını kapattılar. Bir liman ve bir plaj çılgınlığı yunusları ürküttü, denizin en yeşil ve en sizin olan boyutlarını hiçe indirdi. Bir karanlığa giriliyordu. Göz gözü görmez, ses sesi duymaz oluyordu.

Önce parlak, ince ve üstün bir gül çiçeği olan yunus çocukları karanlığı besleyen kış çiçeğine dönüşüveriyordu. Tıpkı gece ile gündüz arasındaki ince perde gibi nasıl olup bittiği

anlaşılmayan bir şeydi bu. Kasabalıların anlayamadıkları secdedeki mecnun değişikliydi.

Ses bekleyen siz misiniz? Göz göre göre karalığı doğuran! Otobüs durağa geldi. İnsanlar otobüsün gelişini görmezden geldiler. Yolcu kasabaya girdiğinde onu görmezden geldikleri gibi. 'Belki bir aşktır onunki' dediler. O, aşkı tanıyor muydu? Yoksa yunusların hikâyesini İhtiyar Balıkçı'dan her dinlediğinde şehirden yine başka bir şehre mi kaçıyordu, anlayamadı. Sonra kasabaya bağışlanan felsefe artığı ölü çocukların çığlıkları onu ürpertti. Ördükleri karanlık zindancı olup çıkıverdi. Seher çocukları uzaktan Yolcu'ya el ettiler. Gözlerindeki müjdeyi gördü. Güneş ağır ağır denize, deniz ağır ağır kasabaya iniyordu. 'Galiba seher çocuklarının taşıdığı müjdeyi kasabamıza getirmek istiyor' diye telaşlandılar. Yolcu, sabahları gözlüyordu. Bir ses bekler gibi güneşin ilk ışıklarını bekliyordu. Onu aç susuz bir kenara ittiler. Yolcu sınırı işaretledi, kasabaya baştan başa bir çizgi çekti. Daireleri gösterdi. Kasabalılar çizginin etrafına kümelendiler. 'Bu daire rububiyet dairesidir' dedi Yolcu. 'Bu daire ubudiyet.' Kasabalılar, bir lanetli arıyorlardı. Yolcu, dağı ve denizi işaretleyip dairenin sınırını çizmeye giriştiğinde onu umduğundan daha şiddetli yargıladılar. Önce mal müdürünü müftüye çekiştirdiler. Sonra kaymakamı, reise. Yolcu, tüberküloz düşkünlerinin kaçırdığı vergileri sordu onlara. Çocukları saralı, çamur düşkünü kılacak kaldırımların inşa sebebini sordu. Kasabalılar özenle eğildi. Yolcu'nun ellerine baktılar. Keskin bir sızı dolaşıyordu ellerinde. 'Bize bağışlayacağı budur.' Yolcu kalbini işaretledi. 'Soluk soluğa.' Kasabalılar gözlerini kapadılar. 'Lanetli budur!' dediler. Yolcu umursamadı. Ellerinde bildikleri sızının en katmerlisini kalbinde duyuyordu şimdi. 'Biz siyaha özendik.' 'Bütün kapılar kapalıdır.' 'Size kesif olan çocuklara şeffaf ve latifdir.' Kasabalılardan biri bağırdı. 'Ulvi Doğan'ın oğlu ölmüş

ağalar.' 'Ulvi yitivermiş.' 'Sarraf babası.' 'Duruşmalar başlıyormuş ağalar.' 'Yolcu eğleştiriyor bizi.' 'Doğru.' 'Duruşmalardan alıkoyacak bizi.' 'Refik'in kızı kaçmış.' 'Deme, yabanda gözü vardı zaten.' 'Ucuz pirinç satılıyormuş.'

'Gübre, gübreden ne haber?' 'Bu yıl ayaz da gelecek gibi.' Kızı getiriyorlar. Yolcu tekrarladı: 'Bu daire rububiyet dairesidir; bu daire ubudiyet.' Kasabalılar ürktü ve çizgiden hızla uzaklaştılar. Çizgi adliye binasına, avukat bürolarının bulunduğu alana, sokak içlerine, toptancıların biriktiği caddeye, oradan bütün anonim şirketlerin bulunduğu alana uzadı. Seher çocukları çizgiye nuraniyet kazandırdılar. Çizgi gittikçe büyüyordu. Kasabalılar avukatların arkasına gizlenmişti. İçlerinden biri kendini denize attı ve yunusları çağırdı.

Denizde bir çalkantı oldu. Dalgalar büyüdü büyüdü, mavi ve yeşil karışımı bir renk cümbüşü içinde yunuslar fırladı. Kasabalılar dehşetle bakıyorlardı. 'Bizi görmüyorlar, bizi görmüyorlar' diyorlardı. Yolcu yunusları selamladı. Yunuslar dağı işaretlediler. Kasabayı eteğinde misafir eden dağ, yeşilliğini denize kavuşturdu. Denizin dağa kavuşması kasabalılar için karabasan demekti. Onlar avukatların arkasına siperlenmeyi yeğlemişlerdi. Bu sıra kasabanın balcısı gelmişti yanlarına, onu fazla ışıklı bulmuşlardı. Ve kasabalıların şekvası başlıyordu. Bu derin bir şekaveti haber veriyordu. Balcı onlara zehri göstermek istediğini, yolcuyu selamlamaları gerektiğini, onun aziz bir misafir olduğunu, yunusların mavi ve yeşil birleşimini yolcu için gerçekleştirdiklerini, dağın denize kavuşmasının yolcudan yana olduğunu anlatmak istedi. Sonra, 'Boşuna, hep boşuna, bunlar duymuyorlar' dedi ve dükkânının bulunduğu sokağa doğru yollandı. Yolcunun kasabaya gelişinin onuncu günü idi. Adliyeye uğradı. Ve avukatların birbirinin ardı sıra duruşmalara girdiklerini gördü. Avukatlar onu görmediler. Biri duruşmalarının bittiğini, büroya gideceğini

söyledi. Ardına birkaç kasabalı takıldı. Büroya geldiğinde dışarı fırlamış göbeğini sıvazladı. İç geçirdi, masaya geçti. Yolcunun içeride olması onu şaşırtmamıştı. Çünkü görmüyordu. Telefona uzanırken kapıda bir adam ve genç bir kadın göründü. Ürkek ürkek içeri girdiler. 'Evet, söyleyin çabuk.' 'Bizi duruşmaya çağırmadılar.' 'Unutmuşlardır' dedi avukat. Adam 'Anlayamadım' dedi.

Kadını gösterdi, kucağında bebekle bekleyen genç kadını. 'Karşı tarafın avukatı itiraz etmiş' dedi adam. 'Yaş sorunu var' dedi avukat. 'Bu işin altından kalkabilecek misiniz?' diye sordu adam.

Avukat sinirli, 'Bütün iş olmuş bitmiş, hak iddia ediyorsunuz' dedi. Adam itiraz etti. 'Kızına sahip çıksaydın sen de' diye bağırdı avukat. Adam yutkundu. Denizden martı çığlıkları geliyordu. Ve onlara müjde diyordu. Onlara inci bir sabrı müjdele. Kan sızım sızımken sinirlerinde, kötürüm sabahları intizar ederken onlara müjdele. Adam ağır aksak dışarı çıktı, gözlerini fal taşı gibi açmış olan genç kadın sürüklenir gibi adamı izledi. Denize doğru yürüdüler. Avukatı şaşırtan bir hızla küçüldüler. Deniz mi büyüyordu, onlar mı küçülüyordu anlayamadı. Telefona uzandı. 'Serpil, selam hayatım.' 'Evet canım.' 'Öğleye gelmiyorum.' 'Sırası mı şimdi?' 'Hayatım misafirim var.' 'Olur mu ama.' 'Hadi hadi ben getiririm. Okey canım. Öptüm, hoşça kal.' Bir ıslık tutturdu, büroyu kapayıp çıktı. Kasabalılar için Yolcu bir anlam ifade etmeye başlıyordu. Yolcu'nun kasabalı çocukların oyunlarında görünmesi sıklaşmıştı. Çocuklar oyuncaklarını gösterdiler Yolcu'ya. 'Tıpkı öğretmenimiz gibisin' dediler. 'Sende bir aşk ve bilmediğimiz bir şefkat var, bize denizin anlamını anlat' dediler. Dağ gibi dalgaların dehşeti içinde, balığın karnındaki mercan seyahatinin şiiri gibi. İç içe dairelerde. Ve iki saray mukayesesinin şehre aşıladığı gençlik aşısı tutma ile tutmama arasındayken.

Kasaba şehrin dalgalarını gözlüyordu. Üç genç kadın geçti ana caddeden. Pastanedeki genç adam kapıya çıktı, manifaturacı elindeki makası düşürdü. Üçüncü sınıf lokantanın yaşlı sahibi kediyi kovalamak bahanesiyle kaldırıma sürükledi kendini, gözden kaybolana kadar onları izledi. Martı çığlıkları geliyordu. Deniz sadece hafta sonları anılıyordu.

'Geçen balığa gidiyordun galiba.' 'Havanın ettiğini gördün.' 'Nerdee kardeşim.' 'Be birader bu da yapılır mı yani?' Sonra fırtına öncesi sessizliği... Bu vakitte sahilde yalnız İhtiyar Balıkçı görünüyordu. Çocuklar tekrar denizin anlamını sordular. Yolcu, 'Deniz yunus demektir' dedi. 'Yunus?' 'Yunusu en iyi İhtiyar Balıkçı bilir.' Seher çocukları da katılıyordu bu kafileye. Ve otobüs kasabaya her uğradığında Yolcu'dan haber taşıyordu. 'Önce bir ses beklemeyi öğreneceksiniz' dedi Yolcu. Çocuklar, 'Bir ses, bir ses' diye tekrarladılar. 'Sonra sizde yansıyanların dairelerdeki yerini özleyeceksiniz.' Çocuklar, 'Anlayamadık' dediler. Yolcu, 'Oyuncaklarınızı kırmadınız ki' dedi. Çocuklar, oyuncaklarını kırarlarsa babalarının hışmına uğrayacaklarını söylediler. Yolcu 'Sizinle sonra konuşacağım' dedi. Tekrar martı çığlıkları duyulmaya başladı. İhtiyar Balıkçı sahilde dolaşıp duruyordu. Yolcunun aniden yanında belirdiğini görünce onu selamladı. 'Niçin?' dedi Yolcu. 'Ben bilmem be evladım' dedi adam. Kasabaya çöreklenen karanlığın sebebini sordu. 'Karanlık değil ki' dedi ihtiyar adam. 'Karanlığa alıştınız!' 'Bizi rahat bırak!' 'Kendinizi rahat sanıyorsunuz!' 'Deniz gibi.' 'Ellerin, ellerin nerede?' Adam baktı, elleri yoktu. 'Beni şaşırtma!' 'Gözlerin, gözlerin nerede?' Adam baktı, gözleri yoktu. 'Deniz çekiyor, çağırıyor, bırak beni, bırak diyorum! Ben denizi özledim.' 'Gözlerin, gözlerin yok senin!' 'Denize bıraktım!' 'Şaşırıyorsun!' 'Deniz çağırıyor, son defa çağırıyor beni, sürekli aldattım onu, sürekli şaşırttım, ama şimdi bütün riyanı at bir tarafa diyor, çağırıyor beni!' 'Bak, dalgalar nasıl

büyüyor, üzerimize geliyor hışımla.' Bir avukat göründü, 'Tevfik dayı! Tevfik dayı!' 'İşte, işte deniz çağırıyor duyuyor musun? Beni çağırıyor.' İhtiyar son sözünü söylemedi. Yolcu kayboldu. Avukat ellerini kan içinde buldu, misafirine, 'Bütün davaları birkaç güne sıkıştırıyorlar' diye hışımla söyleniyor. Adliye koridorunda bir telaştır gidiyor. Misafir sigara uzatıyor, avukat telaşla yakmağa davranıyor. 'Birikmiş vergileri ne yapacağız?' 'Memurla konuştum' diyor avukat, 'halledecek.' 'Hay Allah, amma gecikti yahu!' Avukat vergi dairesine gidiyor. Emlak memuru ilkin nazlanıyor, sonra kabulleniyor. Avukat sesini iyice yumuşatıyor. 'Sen ilişiği yoktur mührünü vurduruverirsin' diyor. Köşede ihtiyar bir adamla, çelimsiz biri tedirgin bir şeyler konuşuyorlar. Çelimsiz olanı, 'Üşüyorum ağa' diyor.

Ertesi gün Reis aceleyle Belediye Meclisi'ni topladı. Önce, Yolcu'nun tabiata olan sadakatini söz konusu yaptılar. Karanlığa alıştıklarına karar kıldılar. Üyelerden biri çocukların durumunu gündeme getirdi. Söze eşraf kaynaklı biri karıştı, İhtiyar Balıkçı'nın kaybolduğunu söyledi. Sonra, avukatı getirdiler, elinden sürekli kan sızıyordu. Yemin başladı. Reis öğleden sonra devam edileceğini söyleyip ara verdi. Bu sıra, Yolcu dağla denizin kavuşmasının meyvelerini düşünüyordu. Dikkatini dağ eteğindeki çamlara yöneltti. Kasabaya doğru uzanmış, yeşilliğini saklamışlardı. Kasabadan devamlı toz yağıyordu çamlara. Deniz uzanıyor, dağa kavuşuyordu. Denizin dağa kavuştuğu noktada Yolcu'nun çektiği çizgi ayırt ediliyordu. Çizginin çevresinde çocuklar toplanmış, avukat bürolarının bulunduğu yere doğru bakıyorlardı. Neden sonra kasabada bir caminin varlığı sezildi. Ve beklenen sesin uğultuları gelmeye başladı. Tüccarlar kepenklerini indirdi, avukatlar cübbelerini çıkardı, bürolarını kapattı; kasaba, denize doğru ağır ağır kayıyordu. Birkaç kasabalı dışarı atlamak istedi,

çamlara takılıp yere düştüler. Kadınlar çığlık çığlığa ihtiyar kadın aradılar, çocuklar kendilerini güvende hissediyorlardı. Ve kasabanın doktoru, çocuklara dikkat çekiyordu. Çocuklar şifa dileklerini bildiriyorlardı. Yolcu'yu selamlıyorlardı. Yolcu, İhtiyar Balıkçı'nm kaybolduğunu söylüyordu. Oyuncaklarını kırmıştı çocuklar. Kasaba denize doğru kayıyordu. Dağ kendini kasabadan ayırdı. Kasaba büyük gürültüler, çığlıklarla denize kayıyordu. Önce avukatlar denize kavuştu. Çocuklar 'Bu rububiyet dairesidir' dediler. Sonra eşraf ve esnaf, çocuklar 'Bu da rububiyet dairesidir' dediler. Yolcu, bir çam ağacının altında çocukları selamlıyordu. Sonra kadınlar ve genç kızlar kavuştu. Çocuklar 'Bu da rububiyet dairesidir' dediler. Ve kasaba dağı ürperten acı bir çığlıkla denize kavuştu. Çocuklar, 'İşte bu açılan ubudiyet dairesidir' dediler. Yolcu'ya baktılar. Denizi işaretliyordu. Yunuslar sevinç çığlıkları atıyor, İhtiyar Balıkçı için besteledikleri şarkıyı söylüyorlardı. Yolcu'nun yutkunması ve çocukların oyuncaklarının enkazı içinde işleyen bir kader kaleminden söz ediyordu şarkı. Rububiyet ve ubudiyet dairesinin birleştiği noktada Yolcu parlıyordu.

Gerçeği İnciten Papağan

Kuğu Büyüsü

Evime döndüm. Gece, korkak yalvarışıyla karşıladı. Koridordan geçerek odamın sınırını aştım. Şezlongum kanla lekelenmişti. Koltuğum devrilmişti. Kitaplarım küf kokuyordu. Duvar diplerim yosun tutmuştu. Etajerdeki dağınık eşya zihnimi bulandırıyordu. Aynam yerli yerindeydi.

Bu dayanılmaz kargaşada koltuğuma yığıldım. Ruhuma karabasan gibi çöken geceyi kararttım. Gökyüzünde her parlayana yıldız derdim. Yeminimi bozmuştum. Binlerce kez döndürülmüştüm. Eşyayı kaybediyordum. Zamanın yapraklarında telaşlı bir karanlıktan başkası değildim. Soyundukça soyunmuştum. Kadife gibi yumuşacık eşiğinden kaçmıştım. Kıskanç bir yağmur şaşırtmıştı beni. Utanmaz bir teşhirci olup çıkmıştım. Her şeyimi yitirmiştim. Yağmalanmıştım. Ruhumu taş kalpli düşlerde kristalleştirmiştim. Katı dün-

yalaşmıştım. Tesadüf oyuncağıydım. Gelecek bela günlerini mahzene çevirmiştim. Kuğu büyüsüne yattım. Derin bir sessizlik çöktü. Gecenin sizin için şaşırtıcı bir vaktinde bir sese uyandım. Aynamdı çağıran. Beklerdim. Gün doğmak üzereydi. Güneşin ilk ışıklarını kolladım. Aynamı güneşe karşı tuttum. Yedi rengini aldım. Küçük odamla güneş arasında bir bağ kurdum. Kükürtlü haritasında gezdirdim ışık oyunlarımı. Çok sevmiştim. Aradan yüzyıllar geçti. Bu oyun ilk bakışta çekici görünüyordu. Başımı ellerimin arasına aldım. Bu nesnel gerçeklik zarını nasıl yırtacağım diye düşündüm. Kuğu büyüsüne yattım. Aynamı kırdım. Güneşe karşı pencereler açtım odamın tavanından, geniş yollar yaptım. Kalbimin gözbebeğine yerleştirdim.

Gerçeği İnciten Papağan

'Hayalini eline al, benimle gel' dedi Yeşil Gözlü Adam. Papağan, 'Önce yolu betimleyin' dedi. Adam, 'Kuşatmadan mı?' diye sordu. Papağan, 'Önce kuşatın, sonra betimleyin o halde' dedi. 'İşte' dedi Yeşil Gözlü Adam, onu dinlemiyormuş gibi; 'bir daire çiziyorum çevresine, artık hiçbir yere kaçamaz.' Papağan cilvelenmeğe başladı. Yeşil Gözlü Adam sergiden bir yaprak koparır gibi kızdı. Kurtulmak güçtü. Biri çıkıp perde üstünde kendisini hor görürken bile ne denli mağrur olduğunu söylese yine kızardı. Süt maskelerinden, yogadan, yeni araba modellerinden, semt pazarlarından, ucuz giyim fuarlarından söz ettiği Papağan. Nereden gelirdi aklına böylesi ayrıntılar. Yeşil Gözlü Adam bu kez acıdı o nazeninlere.

Topkapı'dan bahsederken bir meydan açmak ister gibiydi. Yüzyıllarca ulu bir sultanın girdiği sulardan şehre şimdi bula-

nık bir iç sıkıntısı akıyordu. 'Zamandan soruyorum' dedi Papağan. 'Soru insanın meşruiyetinin simgesidir' dedi Yeşil Gözlü Adam. 'Bunu da anlatıcıya bırakalım.' Halbuki tahkiye fikrinden çoktan vazgeçmişti. Eğer kaçınılmaz idiyse zaman, Jüpiter füzeleri henüz sökülmemiş, Küba krizi henüz yeryüzüne çıkmamıştı; ya da usta anlatıcı Borges'in *Kuşların Dili*'ni keşfinden önceydi. 'Ne dersin, onları tapınmaya çağırmamıştı değil mi?' diye sordu Adam. Papağan bunu duymadı. Sözcükleri anlamlı bir bütün oluşturmadıkları zaman sevmezdi. Yeşil Gözlü Adam, 'Kendi kendini gıdıklayarak gülmeğe çalışıyorsun' dedi. Papağan, 'Evet' dedi aptalca. Zekâsıyla daima korkunç biri olan Yeşil Gözlü Adam'a baktı alık alık. Evden çıktılar. Cici Anne Çocuk Yuvası'nın solundan Bulvar'a sapan sokağa girdiler. Yeşil Gözlü Adam bengisuyu aramaya gidiyor gibiydi. Papağan, oyundan bir sahneyi kendi replikleri bakımından eksiltmek niyetindeydi. Adam bunu sezmek için çaba harcamaktansa mutluluk anlamına gelen adını düşledi. Bu kocakarı hilelerinden, hokkabazlıklardan usanmıştı.

Papağan, 'O kitaplar niçin?' diye sordu. Adam, 'Saat yönünde üç kez dön' dedi. Papağan döndükçe az ileride bir ağacın Simurg'u aramakta olduğunu gördü. Yeraltına yayılmış, gizlilik örtüsüne saklanmıştı. Yeşil Gözlü Adam'ın gözleri sevinçle parladı. Kendisiyle bir gömüye yol bulabilirdi. Yüksek bir perde üstüne çıkıp ağacın insan parçaları gibi olan dallarını, meyvelerini, çiçeklerini aradı. Bir resim çizdi, sınır çekti, birbirinden sonsuz uzaklıktaki başlangıcının ve sonunun arasında kuşkuya yer bırakmaz bir tasvir yaptı. Meyveden yaprağa çizdiği bu şekillerden kente giden yolu bulabiliyordu. Papağan'a döndü. Papağan, aceleci davranmış; bu kez saat yönüne ters olarak üç kere dönmüş, Bulvar'a çıkmıştı. Kaldırımdaydı, yaya geçidine doğru sekiyordu. Yeşil Gözlü Adam mevhum bir zarara dağ gibi yük yüklemektense Bulvar'a dönmeyi tercih etti. Bulvar'ın kalabalığa boğulan derinliğin-

de başkanlık seçimlerini ya da Noel kutlamalarını çağrıştıran bir şenlik kaynıyordu. Papağan sevinçle kanatlarını çırptı, 'Bu eğlenceyi kaçırmamalı.' Yeşil Gözlü Adam aptallara yüz vermekle ne denli yanlış yaptığını düşündü ama iş işten geçmişti. 'Acıktım' dedi Papağan ve satıcılardan, Bulvar'a bakan vitrinlerden aşırdığı yiyecekleri baştan savma kaygılarla yemeye başladı. Suyu donduran, geyik yavrularını kaçıran ve bir mağaraya giren fırtınalı, sürekli değişen, yazar-bozar tahtası kalabalığa karışıverdi. Yeşil Gözlü Adam, ne yoksulluğuyla artacak ne zenginliğiyle eksilecek bu beraberliği sürdürmek istiyordu. Sıkıntılı, kimsesiz, oracıkta kalakaldı. Cilvelerinden bıkmıştı, o zahmetleri hiçe indirir bir tokada razıydı. Seslere uyandı. Her şey birbirine yabancı, düşmandı. Kalabalıkta Papağan'ı seçti. Kimse, ateşlemeyince yanmazdı. Alıp dehlizden geçirdi. Şehri simgeleyen anıtlar, yapılar, köprüler, süpermarketler, oyun merkezleri, yürüyen merdivenler, kavşaklar, sokaklar geçtiler. Gele gele İstanbul gibi görkemli bir kente geldiler. Şehrin orta yerinde uzak bir köşede oldukça pis bir ev gördüler. Miskin insanların yaşadığı evin yanı başında bir fabrika yükselmişti. Meydana açılan kapılarından, şeffaf pencerelerinden, oldukça tuhaf bir fabrika olduğu anlaşılıyordu. Çevresi ruhlarla, hayatlarla doluydu. İnsanların kimisi otobur, kimisi yalnızca balıkoburdu. Yiyecekleri de fabrikanın alacakaranlığı gibi acayipti. İlk bakışta insanda dehşet, Papağan'da korku uyandıran bu evle fabrikanın balıktan başka bir şey yemeyen sakinleri haylaz bir pusudaydılar. Yeşil Gözlü Adam kendi ağacına danıştı. Gizlenmek için derin bir uykuya dalarak dağlarına vurulanları düşündü. Papağan yüzünü söndürmekle gökleri örteceğini sanmıştı. Bunu, evi ve fabrikayı ilk gördüğündeki tepkisinden çıkarmak mümkündü. 'Saat yönünde üç kez dön' dedi Yeşil Gözlü Adam. Papağan belli belirsiz bir ötüşle 'Peki' dedi. Dönünce bir başka dünyanın ışıkları belirdi. Uzakta,

barok süslemeli görünen, gerçekte arabesk işlemelerle çatılmış bir sakf gördüler. Divriği Ulu Camii'nin kapısındaki taş işlemeler, bunun yanında sönük kalırdı. Saydam duvarlarıyla küçük, büyük saraylar yükseliyordu. Walt Disney'in şatosundan çok, eski zaman elbiselerinden soyunmuş binbir gecenin gizemli kasırlarını andırıyordu. Göğün gözbebeğine yerleşmiş, göğe bir göz çizmiş, dönüp kendi hayatını yazan bir kalem olmuş gibiydi. Kapılar, geniş meydanlara açılıyordu. Göz kamaştırıcı bir görkem, akıl almaz bir ihtişam. Işıl ışıldı her taraf. Çiçeği olan her bir bahar anlardı ki o yüce tezgâhlardan kıskançlık fışkırmıyor. Nesnel gerçekliği hırpalayan bir satranç da oynanmıyor. Yeşil Gözlü Adam önseziyle hissetti ki tek ü tenha görünen ışık evlerinde boy atan çiçekler var. '*Işık libaslarıyla yalın ayak*' dedi coşku dolu bir sesle. Papağan kendisini olgunlayan bir tavırla 'Nefrete sığınan engereklerin ülkesiymiş burası' dedi. 'Venedikli tüccarların önemli bir uğrak yeri. Kral, ikinci karısı, soluğu ışık saçan seyisiyle kendisini aldatınca ilkin kaledeki zindana kapatmış onu, sonra arslanlara parçalatmak üzere...' Yeşil Gözlü Adam canını dişine takarak Papağan'ın sayıklamalarını dinledi. 'Zihni bu gereksiz bilgi yığınından sıyırmalı' diye düşündü. Kaldı ki bir sedef birçok inciyi saklayabilirdi. Küçük, latif bir çark vardı onun dimağında, sürekli işliyordu. Papağan, bunun ayrımında değildi. Mecazla teşbih en uzun ömrünü, Yeşil Gözlü Adam'ın zihninde sürmüştü. Her çiçekten düş hazinelerine giden bir menfez açardı. Aklını, o evrensel uykudan uyandırırcasına 'Çığlığımı iyi dinle' dedi. Papağan, 'Artık bu oyuna bir son vermeli' dedi. Yeşil Gözlü Adam, 'Öyleyse toprağa benzeyen vehimlerinden soyun' dedi. Papağan kuru bir sesle 'Bu bomboş saraylardan da senden de bıktım' dedi. Yeşil Gözlü Adam uzakta, yere inmiş bir düş ülkesi gibi yükselen saraylara baktı uzun uzun. İnatçı bir müddeiumumi gibi fehime karşı nazlanan Papağan'a, 'Bu

yazgısal beraberliğimize ağlıyorum' dedi. 'Basiretin kör olmasaydı saraylardaki ceylanları görürdün.' 'Ceylan mı?' diye kikirdedi Papağan, 'Daha neler! Sayıklıyorsun sen, düşle gerçeği karıştırıyorsun.' 'İşte, bu penceremin önüne dek sokulan sevimli, küçük çekingenleri de mi görmüyorsun?' diye sordu Yeşil Gözlü Adam. 'Onlar annelerinden daha ürkek, küçük çılgınlardır.' Papağan saf saf baktı Yeşil Gözlü Adam'ın yüzüne. Yeşil Gözlü Adam, 'Ceylanı görmedin mi hâlâ?' diye sordu acı dolu bir sesle. 'Şu sapsarı ot kurusundan mı söz ediyorsun?' dedi Papağan. Adam, 'Gözlerini ve kalbinden çözdüğün bir bağı ona tak' dedi. 'İşte tedbirsiz ve lirik bir dansla yine karşımıza çıktı.' Papağan, 'Buna halüsinasyon diyorlar dostum' dedi alay ederek. Yeşil Gözlü Adam yavru ceylanın peşine takıldı, ormana girdiler. Bu sürek avı saraylarda kayboldu. Papağan'ın yanma döndüğünde soluk soluğaydı. Kibirli aklıyla adım adım küçük düşürmeye çalışacaktı onu. 'O rumuzlar düşte korku ışığı yakanlar içindir' dedi Yeşil Gözlü Adam. Papağan sözünü kesti. Hayatı boyunca duymadığı acı sözler söyledi ona. Adam gülümseyen yeşil gözleriyle baktı, 'Belki de ışıkla besleniyorlardır' dedi. 'Işık, darı tanesinden farklı mı yani?' Yeşil Gözlü Adam kendi ışığının vurduğu patikadan evine dönüyordu. Sürgündü. Dimağında bereket hissettiği anlardı. Bilinci dünyaya uyanırken kaçtığı köyü gibi bu sarayların ardı sıra uzanan dağlar da rengini boyuyordu. Mutluluk adını aldığı Isparta'daki günlerini anımsadı. Baskıdan bunalarak kaçmış, yatılı sınavlarını da kazanamamıştı. Okul müdürünün odasına heyecanla dalmış, 'Ya beni okula kaydedersiniz ya da intihar ederim' demişti. 'Okumak için evimden kaçtım, geri dönemem.' Babasının ölümü, ağabeyinin kasaplığı, annesinin şafağa dek süren gece okumaları, aşkı tanıyan her çocuk gibi onu da yaralayacaktı. Zemheri günleriydi. Seherden önce okula gidiyorlardı. Üç arkadaşıyla küçük, ahşap bir ev kiraladılar. Yatılı

olmayan bölüme başladılar. Bir gece ısınmak için gittikleri bir arkadaş evinde, bahar sabahı sokakların tenha olduğu bir saatte, bej renkli elli altı model bir chevrolet arabada onları selamlayan Yolcu'nun kitaplarını gördüler. Yolcu toparlanmağa çalışmış, selamlarına nasıl karşılık vereceğini şaşırmıştı. Merdivenleri çıkışını, kapının açılışını, kendisini tüy gibi hafif hissedişini, kapının hemen arkasındaki sedirde yorgana sarılmış olan yüzünü, ansızın kalkışlarını, 'mutluluk' adını, hep ince bir sis tabakasının arkasından hatırlayacaktı. Isparta Tugay Camii'nin inşaatı da bir törendi. Papağan bunu nereden bilsindi. Yeşil Gözlü Adam sadece antik bir masalla başlayan yalnızlığını düşünüyordu. Çocuktu, yedi sekiz yaşlarındaydı. Şafağı bekler, kitabını ışığa çevirirdi. Babası rüştiye mezunuydu, arkadaşlarıyla birlikte akşamları kasabanın meyhanesinde saz çalıp şarap içerlerdi. İleride gazeteci olacağını, kırk dört yaşında Paris'e gideceğini hissediyordu. Terzi çıraklığı yapıyordu tatilde. Bir gün dükkânda yalnızken insanlar arasında nasıl temiz bir kimlikle yaşanabileceğini anlatan bir masal yazdı. Yıllar sonra Paris'e paramparça giderken, 'Antik bir masalın akışında ölüyorum' diyecekti. Masal saf duyguydu. Kasabadan yaşlı bir adama okuttu. 'Bu yazarların işi' dedi adam. Yıllar sonra yitirdi masalı. Paris, Orleans'ta hafta sonu resim müzesini gezerken, 'Afrika'nın uzak bir köşesinde olduğunu söyleseler ve yürüyerek gitme zorunluluğu olsa bile gidip alırdım o masalı' diye düşünecekti. Kasabada bir âdet vardı o sıralar. Köyün delikanlıları tıraş olur, yeni pabuçlarını giyer, gösterişli giysilerini üzerlerine geçirir ve kasabanın ana caddesinde üç beş kişilik gruplar halinde gezerlerdi. En güzel giysilerini giyinmiş, süslerini takınmış genç kızlar da karşı yönden yürür, aynı çizgide buluştuklarında kızlar ikiye bölünüp delikanlıların yanından geçer ve tekrar birleşirlerdi. Bir gün Cennet adında güzel bir kız kendisine gülümsemiş ve küçük bir çocukla pembe bir mendil gönder-

mek istemişti. Çocuk mendili ona götüreyim derken başka bir delikanlıya götürünce babası kızcağızı bir güzel dövmüştü. Yüzündeki morluklar geçene dek görünmemişti sokakta Cennet. Ortaokuldaki Nafize öğretmen de Cennet'i, ona gülümsediği için sevmezdi. Türkçe öğretmeni olan bu sinirli, aksi kadın bir gün 'Herkes Yahya Kemal'in bir şiirini ezbere okuyacak' diyerek ödev vermişti. Yeşil Gözlü Adam, 'Ufuklar'ı okudu. Sırayla herkes okuduktan sonra Nafize öğretmen, 'Sen bir daha oku bakayım' deyince 'Okumam' dedi. Çılgına dönmüştü kadın, sınıfta çıt çıkmıyordu. Nafize öğretmen, 'Niçin okuyamıyormuşsun bakalım?' diyerek çıkıştı, kızgınlıktan sesi ve elleri titriyor, gözleri öfkeyle parlıyordu. 'İlkin ödevim olduğu için okumuştum, şimdi keyfiniz için okumamı istiyorsunuz' demişti. Bu olaydan sonra Nafize öğretmen onu azarlamak için fırsat kolladı. Bir yandan da diğer sınıflardaki arkadaşlarından kendisi için, 'Bu okulda bir tek edebiyatçı var' dediğini işitecekti. Duvar gazetesi çıkarıyordu Nafize öğretmen, öğrencilere, 'Ne türlü sorununuz olursa olsun bana gelin, benimle çekinmeden her şeyi konuşabilirsiniz' yollu telkinlerde bulunuyor, çoğu zaman kafalarını karıştıran şeyler söylüyordu. Yeşil Gözlü Adam bir gün birinci sınıftaki kimi öğrencilere, 'Nafize öğretmeni mi çok seviyorsunuz, yoksa Allah'ı mı?' diye sordu. Öğretmenin kulağına gitti bu. Teneffüste herkes bahçedeyken onu çağırdı, kapının eşiğinde, merdivenin başında hışımlı hışımlı söyleniyordu, gitti, yanağında şiddetli bir tokat şakladı. İstifini bozmadan öylece durdu. Öğretmenine baktı. Kadın ağlayarak içeri kaçtı. Disiplin kurulu toplanmıştı, Nafize öğretmen hâlâ ağlıyordu müdür yardımcısının odasında. Başını masaya dayamış, sarsıla sarsıla ağlıyordu. Disiplin kararını öğrenmesi için kapıda tek ayaküstünde beklettiler. Az sonra kapı açıldı, öğretmeni çıktı, uzun topuklu bir iskarpin giymişti, koridora serilmiş örgülü yolluğa takılınca ayağı,

yuvarlandı. 'Ya o gider bu okuldan ya da ben' diye bağırdı, sesi koridorda yankılandı. Tekrar kurul odasına girdi. Sonraları Nafize öğretmenin tutumu değişecekti. Bir gün kente giderken otobüste yan yana oturmuşlardı. Kulağına eğilip 'Biliyor musun bize hangi nazarla bakıyorlar?' demişti tuhaf tuhaf ve bakışlarını yeşil gözlerinden ayırmadan eklemişti; 'Beni bir fahişe olarak görüyorlar, seni de birlikte olmak için evime götürdüğüm biri.' Bunu, 'Kaba bir demir yığınından farkı yok' dediği Eyfel'e gittiğinde de anımsayacaktı. Louvre'da resimlere bakarken de. Birkaç delikanlı gelecek yanına, 'Neye bakıyorsunuz?' diyeceklerdi. 'Ne kadar güzel değil mi?' diye soracaktı. Onlar, 'Biz resimden anlamayız' diye cevap vereceklerdi. 'Peki, şiirden anlar mısınız?' diye soracaktı. 'Hayır' diyeceklerdi. 'Öyküden, masaldan...' 'Hayır.' 'Bence siz laftan da anlamazsınız.'

Tekrar şehre döndüler. Yeşil Gözlü Adam ceylanlara kimi zaman görünen, kimi zaman ayağının ucunu dahi göremeyen şimşek gibi mektuplar yazmağa başladı. Papağan gizlice ele geçirdiği mektup kopyalarını jurnalistlere verdi. İçinde Yeşil Gözlü Adam'ı tutukevine kapatacak denli suçlar olduğunu sanıyordu. Versailles, banliyöler, sergiler, ulusal kitaplıklar, dans eder gibi yürüyen siyah adamlar, arz-ı mev'uda kapılan o pis insan kokusu, dilenciler, sokak konserleri, Sefiller'in uzayan bir gölge gibi kaybolduğu ara sokaklar, görkemli malikâneler, eşi tıpkı bir arşiv gibi çalışan özgürlük düşkünü Sovyet yazar, barok yapılar arasına sıkışmış bir pansiyonun küçük odasında sadece kendisiyle haşir kapısına bir anahtar olmayı başarmış teoloji bilgini gibi Nil'i geçen daha pek çoklarını gördüler. Prof. Dumant *Gün Gibi*'yi okuduğunda Verlaine'i önermişti. Yeni yeni alışıyordu Paris'e Yeşil Gözlü Adam. Henüz kendisini alan bir ses yoktu. Montfermeil betimlemeleri yaptı, Sorbonne IV'te dil kursuna kaydoldu, bir pansiyona yerleşti. Okulda, sokakta, radyoda, televiz-

yonda konuşulanları anlamaya çalıştı. Paraya ihtiyacı vardı. Ne zaman yoktu ki. Yeşil Gözlü Adam'ın, bu büyük mecaz avcısının bir işi yoktu zaten.

'Bereketle yaşıyorum' derdi. Üsküdar'daki balıkçıyı hatırladı, 'Taze mi?' diye sormuştu. Satıcı yüzüne dahi bakmadan 'Burada bayat olmaz ağabey' demişti. 'Yani taze diyorsunuz.' Balıkçı bu kez yüzüne bakmıştı, ortağının tarttığı balığı uzatırken biraz da sinirlenmişti, 'Güzel ağabeyciğim götür, bayatsa geri getir, paranı geri al.' 'Peki' demişti. Akşam, elini yakıp dudaklarının arasında şaplatarak emerken parmağını, kızaran balıkları fırından çıkarmış ve bayat olduklarını anlamıştı. Ertesi gün balıkçıya giderek, 'Paramı geri istiyorum' demişti. Balıkçı sert bir sesle karşısına dikilen bu adamı belki tanımamıştı ama balığın tutarını iade etmişti tek söz dahi etmeden.

Oturma izni sorunu vardı şimdi Paris'te. Konsoloslukla uzun süren cedelleşmeler sonunda olay, bir Fransız mahkemesinde noktalanmıştı. Yoksa turist pasaportuyla gidip orada bir dil akseptansı alması mı neden olmuştu buna. Kuşkusuz bütün bu olup bitenlerde Papağan'ın gizli bir el gibi çalıştığını göz ardı etmemesi gerekecekti. Derken dağ merakı ortaya çıktı. Hoş, bu merak yeni değildi. Çamlıca'dayken de sık sık koruluğa gider, geceyi dolunayın yıkadığı patikalarda, heybetli ağaçların yükseldiği tepelerde geçirirdi. Birkaç arkadaşıyla birlikte dağa çıktılar. Gri orman tavşanlarını; okulu, kiliseyi, fabrikayı, kasabayı kucaklayan bir tepeden seyrettiler. Ve tabiatın insana nasıl yeni şeyler söylettiğini gördüler. Buradan Lübnan'ı daha rahat seyretme imkânı buluyordu. Kurban Bayramı olmalıydı. Bayramları kaç zamandır memleketinden uzak geçiriyordu. Babadağ'ı hatırladı. Yine Kurban Bayramı'ydı, yine Yayla Camii'ndeydi. Çocukluğunda kaçıp kaçıp atla kaybolduğu yaylada. Vadi yemyeşildi, karşı tepeye bağıra bağıra *Sözler*'i okurdu, sesi yankılanır, akşam olur havanın kararmasına aldırış etmezdi. Hz. Ali'nin atının ayak

izinin olduğu kayaya çıkar, bağırırdı, at sevgisi böylesi küçük çılgınlıklar yapmasına yardımcı oluyordu. Bu kez yıllık izninin birkaç gününü geçirmek üzere gelmişti Babadağ'a. Yayla evine kapanmıştı. Kurbanı yayla evinde, rüzgârın dallarda, yapraklarda, kuşburnu, meşe, karadut, katran, karakavaklarda ıslık öttürdüğü dağda keseceklerdi. Oysa Paris'teydi. Ramazan'dı. Birazdan Çorumlu Seydi Efendi gelecek, sahura kaldıracaktı. Her iftar topluca, değişik bir evde açılıyordu. Afyonlu, Erzurumlu, Hataylı, Arap kırması, Türkmen, Kürt, Laz, Arnavut, bu karyenin sakinleri ona çok aktüel konuları düşünme imkânını verecekti. Papağan'ı düşündü, yitip gitmişti sanki. Günlerdir sesi sedası çıkmıyordu. Akşam oluyor, Yeşil Gözlü Adam aynı patikadan yurduna dönüyordu. Muhammed İsa adında biriyle tanıştı. Adam İtalyan karısından ayrılmış, İranlı bir botanikçiyle evlenmişti. Üç dil biliyordu. Kendisinden Osmanlıca öğretmesini istemişti. Güvenmişti ona. Vilayet konağında çalıştığını öğrendi sonra, babası da emekli askerdi, subaylarla sık görüşüyordu, casus olduğunu neden sonra fark etti, bir gün ona *Simetri* şiirini okudu, çarpıldı gitti, bir daha da gelmedi. Yeşil Gözlü Adam sol göğsünün derinliklerinde dayanılmaz bir acı hissetti. Bir dörtlük uyandı içinde. *Gelin odası kutlu karakol/Sartre'nin sol gözü akıyor/Eter kokularından baygın/M.M. Sartre'ı Etopya ayıltıyor.* Montfermeil'den memleketi Babadağ'a baktı. Şimdi Sarıkamış'ta, Papağan'ın süreceği izlek avında, bıçak gibi kesen soğukta içtimaa çıkmış bir nefer de olabilirdi. Yüksek İslam Enstitüsü'nü on bir yılda bitirebilmişti. Askere yedek subay olarak gitmesini engelleyen öğretim üyesinin mahkemedeki iddialarını hatırlayabilirdi. Onu, karmaşık öyküler uydurmakla suçlamıştı. Dersinden kırık not alınca bir yıl daha kaybetmiş, yaş sınırım aşarak askere alınmak zorunda kalmıştı. Beyaz geceyi askerde tadacaktı. Bir gece o tuhaf cemselerle dönerken yeryüzünün ansızın aydınlandığını

görmüştü. Dehşet içinde dönüp arkadaşına baktığında onun hiçbir şey fark etmemiş olduğunu anlamış, susmuştu. Kimseye söz etmeyecekti bundan, delilikle suçluyorlardı kendisini. Yalnızlığın ne kadar değerli olduğunu söylediğinde deli diye eğleneceklerdi, askerde insanın yalnız kalmasının, böylece içini zenginleştirmesinin mümkün olduğunu sanıyordu. İçtimaa çıkarken yaralarından kan damlayan dermansız bir esir gibi hissetmişti kendini. Babıâli'de gerçeğin yılmaz bir savunucusu olan dostunun ölümünü haber almıştı. Şimdi çavuşun kaynarken tatsız tatsız fokurdayan su gibi sesini duymuyordu. Gözlerinden birkaç damla yaş süzülüyordu. Çağırdığında gözünü kırpmadan gitmişti. Yirmi dört saatini gazetede geçiren, sabah herkese 'Hoş geldin', akşam 'Güle güle' diyen, gündemi belirlemeyi bilen, mizanpajından haftanın röportajına, haberinden başyazısına gazetenin bütün ayrıntısını izleyen dostunun yüzü geçiyordu gözlerinden. Hayalinde beliren mizansenler sanki bu genç ama deneyimli insanın ölümle tanışmayacağını düşündürüyordu. Gazetede yayınlanan ilk yazısı bir mektuptu. *'Devirdim içimdeki altı putu'* diye başlayan bir şiir yazmıştı. Kanarya'da imamlık yapıyordu. Yirmi iki yaşındaydı. *'Köyümün gençleri domuz avına çıkmış'* şiirini de burada yazmıştı. Kız çocuklarına Kuran dersleri veriyordu. Bir gün papatya gibi açılmış onlarca öğrencisiyle İstanbul gezisine çıktı. Çocukların arasında olduğu halde Şişli, Beyoğlu, Harbiye, Karaköy, Eminönü, Sirkeci, Beyazıt, Aksaray ve Bakırköy'de gezdiler. Dükkân sahipleri kapı önlerine çıkmış alkışlıyor, taksi şoförleri başlarını uzatıp 'Geleceğin anneleri! Geleceğin anneleri!' diye bağrışıyorlardı. Haftada bir yazı istiyordu gazeteci arkadaşı... Böylece ilk adımını atmıştı bu dünyaya. Sonradan edebiyat profesörü dostu mektubunda, *'Kendinizi gazeteye kaptırmayın, gazete günlüktür, şiir yıldızlar gibi ebedidir'* diyecekti. Askerlik dönüşü, başında tiftik papak, ayağında İngiliz pantolonu

Cağaloğlu'na, gazete binasına gelip yazı işlerine çıkacaktı. İçeride sessiz bir savaş vardı, kimse kimseyle konuşmuyordu. Selam verdi, ağız ucuyla cevapladılar, günlerce sürdü bu tuhaflık. İlk günler caminin müezzinevinde kalıyordu. Bir gün babasından kalma köstekli saatini, paltosunu ve takım elbisesini çaldılar. Gece düşünde hırsızın trenle Ankara'ya giderek bitpazarında giysilerini sattığını gördü, akşam aynı trenle Ankara'ya geldi, hırsızı yakalattı. Öğlen caminin önünden geçerken iki delikanlıyla bir çocuğun yanan mescit için para topladıklarını fark etti, onları seyre koyuldu. Cemaatin dağılmasına yakın para toplayan çocuklardan birisi, diğerleri camiye girince kutudan gizlice para alıp cebine tıkıştırdı. Sağa-sola bakarken Yeşil Gözlü Adam'ın kendisini izlediğini ayrımsadı. Delikanlılar döndüler, çocuk telaş içinde karşıdaki bakkal dükkânına girdi, birkaç dakika sonra parayı doldurduğu cebini dışarı sarkıtmış olduğu halde çıktı, camiye geldi. Parayı içeride sayıp çıktıklarında hâlâ izlendiğini fark edince diğer cebini de ters yüz etmişti. Gözden yitene dek izledi onları. Artık kendisini kaybetmekten başka çaresi olmadığını anlamıştı Yeşil Gözlü Adam. Karanlık, korkak hayatlı gösterişlerden tiksiniyordu. Kimsesiz, hiç kimsenin beklemediği yollara çıktı. Her şeyden uzaklaştırdı kendisini. Bir gece düşünde bir dörtlük daha söyledi. Uyandığında yoktu. Paris'te geçirdiği ilk ameliyatında da İsm-i Azam okuyordu içi, bu uyanışlar nasıl mutlu ediyordu onu. Günlerce hatırlamadığı dörtlüğün üzüntüsünü yaşadı. Şehre gittiğinde insanların birbirlerini yediklerini görünce irkiliyordu. Buna körlerin ihtirası diyordu. Eve kapandı. Papağan'dan da en azından bir süre uzak kaldığı için zayıf aklına içinden geldiği gibi, inanmakla anlamak arasındaki farkı anlatan risaleler yazdı. *Dehr, Lüb, Aya Senfoni, İnsan Geri Dönmez, Simetri, Gün Gibi* hep bu günlerde içinde uyanan mısralardı. Bir gün garip bir düşünceyle vasiyetini yazma ihtiyacı hissetti. 'Kitaplarım

benim değil' diyordu. 'Malım-mülküm yok. Öldükten sonra bedenimle ilişiğim kesildiği için gömülmek istediğim özel bir yer de yok. Kuru bir kişiyim. Dua edecek birkaç kişi çıkabilir. Çıkmasa da gözüm arkada kalmayacak, çünkü dünyayla ciddi bir ilişkim olmadı.' Yoksa hastalık melankolisi içinde mi söylemişti bunları? Öyleyse yersiz bulmamak lazımdı. O patikadan yine yurduna döndüğü bir akşam, günlerden beridir ilk defa Papağan'ı gördü. Ormanın sırları arasında ne işi vardı onun? Sahi onunla aynı topraktan geliyordu. Tuhaftı. Sanki tüy değiştirmişti. Karanlıkta hüzünlü bir baykuşa benziyordu. Çok geçmeden arkasından birkaç papağan daha göründü. 'Şaşırdın değil mi?' dedi Papağan öfke dolu bir sesle. 'Bunlar ölümün pençesinden kurtulanlar' dedi Yeşil Gözlü Adam. Papağan gelip tam önünde durdu; dik, kibirli bir sesle, 'Artık hiçbir şeyi düşündeki renklere boyayamayacaksın' dedi, 'umarım ayağını denk alırsın.' Yeşil Gözlü Adam akıncı tavrı takınan Papağan'a baktı, oldukça sakin bir sesle 'Bu, karanlıktaki görüntüne bir şey katmıyor' dedi, 'Hep o bildiğim aptalsın sen.' Papağan'ın gittikçe kabaran öfkesine aldırış etmeyerek ekledi, 'İnsan sakin bir deniz gibi hiçbir fırtınaya düşmeden ömür süremez.' Yeşil Gözlü Adam Papağan'a önem vermeyerek, onu bir tehlike olarak görmeyip sık sık kente inmeye başladı. Moskova film festivali için sol gözünün kaymasına aldırış etmeden elçilikteki kokteyle gitti ve sanatla ticareti takas eden yönetmen arkadaşını gördü bir gün. İğrendi. Rejisör, senarist eşinin Nemrut karıncası gibi hissetmişti kendini. Şimdi konsolosluktaki kokteylde ayağı kaymış, sol bacağı tibia ve fibula başından kırılmıştı. Küçük Çamlıca'daki iki odalı küçük evine eşiyle gelir, konuk olurdu Yeşil Gözlü Adam'a. Hayat öyküsünü film yapmayı düşünmüş, sonradan dostlukları bozulmuştu. Yeşil Gözlü Adam, garazsız atmosferlerde nefes alabildiği için, bu saflığa dayanamayan birliktelikleri sürdüremezdi. Bir akşam sembolist

felsefe tutkunu sosyal bilimci dostuna rastladı. Tarabya'daki malikânesinden Michigan'a, oradan da seküler eğitim modeli uygulamaları için Endonezya'ya gittiğini, evle okul arasında taşınıp durduğunu söyledi. Kitapların kaldırımlarda sergilendiği; kilim desenli heybe çantaların ve sinemaların barlarda, kafelerde, çiçek pasajında, ferah pastanesinde basma entarili, deri sigaralıklı, zippo çakmaklı teşhir edildiği Beyoğlu'nda imge hırsızı şair arkadaşıyla karşılaştı. Artık pop müzik dünyası da bir piyasaydı ve gençlerin günübirlik isteklerine göre biçimleniyordu her şey. Şiirde de Divan'ın istenildiğinde talan, çoğu zaman tu kaka edilen sahipsiz bahçe gibi görüldüğünü hatırlatıyordu şair. Vahdet-i vücud'u söylem bakımından kendine yakın hissettiğini anlattı. Yeşil Gözlü Adam bir konferansında imge hırsızı şairi kendi imgelerini çalmakla suçladı. '*Şaha kalkmış gümüş kanatlı atlar*' dizesindeki 'atlar'ı çalmıştı. Utanmadığını, küstah bir düzenbazlıkla kendisini haklı çıkardığını görünce ondan da iğrendi. Gençlik duygularını ayaklandırdığından defalarca seyrettiği film için ülke aydınlarında neden bir suskunluk olduğunu anlamaktaysa hiç zorluk çekmedi.

Yeşil Gözlü Adam, akşam Beyoğlu'nda kendi trajik yazgısına yakın bulduğu 'Tommy' filmini seyretti. Salon bomboştu. Tarkovski haftasında 'Ayna'yı da- belleği onu yanıltmıyorsa- üç kişiyle izlemişti. 'Tommy'yi seyreden yeni Türk edebiyatı profesörü dostu, 'Mevlana çağımızda yaşasaydı bu filmin diliyle konuşurdu' demişti. Yağmurun inci inci yağdığı o ikindi üzeri, çalıştığı gazeteye uğradığında santral görevlisi, bir arkadaşının Ankara'dan geldiğini, kendisini aradığını ve akşam garda bekleyeceğini söylemişti. Gara gitmiş; fakat bulamamıştı onu.

Son tren gittikten sonra eve döndü ve sabaha dek uyuyamadı. Gözlerini dahi kırpmadan sabah ilk uçakla Ankara'ya gitti, dostunun evine hışımla koştu, kapı açılınca tokat gibi

sözlerini çarptı, 'Cevabınız ne?' Dostu şaşırmıştı. Saatlerce teskin etmek için uğraştı. Dönüş biletini almak için THY ofisine gittiklerinde kuyrukta bekleyen bir adama 'Maymun' dedi. Adam tuhaf tuhaf baktı. Arkadaşı donup kalmıştı. Bilet alıp çıktılar, sormasını beklemeden, 'Maymun olduğunu biliyor, bu yüzden tepkisiz kaldı' dedi. Havalimanına geldiler. Burada, bir hafta önce Fransız feminist milletvekilini korkutmuştu. Annelik Karşısında Kadının Statüsünün Korunması Derneği'nin düzenlediği panele konuşmacı olarak gelen Gisele Halimi'ye bir soru sordu. Halimi, bu toplantıda sadece bir panelist değildi, aynı zamanda ülkesinin annelik düşmanı bir akımının öncülüğünü üstlenmişti. Yeşil Gözlü Adam sorusuyla bir ateş gibi düşmüştü ortalarına. Arbedede Halimi toplantıyı terk edip apar topar havaalanına koştu. Limandaki kadınlar arasında 'laşe' diye nitelendirdikleri de vardı. Bir gün, Yenibosna'ya giderken otobüste, Küçükçekmece'ye giderken de trende 'zebil' diyecekti bazı kadınlara. Hamlet'i çekip büyük umutlarla Moskova Film Festivali'ne götüren yönetmen arkadaşı bir kitap kurduydu. Bir zamanlar Berlin Film Festivali'nde altın ayı ödülünü kazanmış ve dikkate değer yönetmen olarak adını duyurmuştu. Safi kalbini ona taht yaptığı filmler çekmişti. Ticari kaygılarla yaptıkları da vardı. Ama 'aşk'a ilişkin filmiyle gerçek sanatın tadına varmıştı. Şimdilerde suskundu, bazı televizyon yapımlarına imza atmıştı. Babadağ öyküsünü filmleştirmekten çekinmişti. Tommy'nin yönetmeni için 'Kendisini dâhi zanneden bir deli' demişti. Yeşil Gözlü Adam telefonda, 'Siz kendinizi tanımlıyorsunuz' diye cevap vermiş ve onunla ilişkisini kesmişti. Telefondaki yalvarmaları beş para etmeyecekti. Yeşil Gözlü Adam için en önemli şey, kalbini ve kafasını satmadan, bir başkasına da bırakmadan taşıyabilmekti hayatta. Yine ışık evlerine ceylan izi sürmeğe gitti. Bir gün, 'küçük kibar bir çiçekti' şiirini yazdı. Şiirdeki *'sedef bir güldü ateşli'* dizesi Yeşil

Gözlü Adam'ın, yazı denemelerindeki ateşi anlatıyordu. Sonra *'uzakla yakının sınırını çizen bir mimar gibi'* diye yazmıştı *'Çiçeğe Dönen Yaz Sütü'* başlıklı şiirinde. Yeşil Gözlü Adam ateşlerde yanıyor, sık sık kente inip manevi cehennemlerin dışında kalıyor, akşam gazeteye, geç vakit de eve dönüyordu. Papağan, Yeşil Gözlü Adam'la alay etmeğe başlamıştı. Onu ciddiye almıyor muydu yoksa? Anlaşılan Yeşil Gözlü Adam'ın kaderiydi bu. Kentte çok ciddiye alınan, sevilen biriyken, gazetede zekâdan yoksun bir Papağan'ın çirkin tutumuna uğramaktan kurtulamıyordu.

İnsan Hakları Bakanlığı'na yeni atanan Profesör Sayman'ın adı etrafında, haftalık bir dergide skandal patlatılmıştı. Yeşil Gözlü Adam, olayı aydınlatmak üzere görevlendirilmişti. İlk iş olarak bakanı aradı, sonra gazeteye gitti, olayı görüntülediğini iddia eden foto muhabirini buldu, her şey bir esrar perdesine büründü. Yeşil Gözlü Adam bu can sıkıcı öyküyü üretmekle suçlandı, ama yılmadı, araştırmayı sürdürdü. Olayın bir komplo, ortalıkta adı dolaşan kadının ise sahte bir telefonla aldatılmış olduğu ortaya çıktı. Konuyla ilgili bir rapor hazırlayıp kabine başkanına ve gazeteye verdi, bir kopyasını da alıkoydu. Ülkedeki etnik çatışmaları konu alan bir dizi araştırma yaptı Yeşil Gözlü Adam. Çatışmaların odaklandığı bölgeyi, altı pilot bölgeye ayırdı ve her yerde bilim adamlarının, saha araştırmacılarının, aydınların ve olaylara karışan insanların katıldığı toplantıların metinlerini yayınladı. Daha sonra kentin en büyük kapalı spor salonunda 'cinsellik ve toplumsal şizofreni' konulu bir panel düzenledi. Bir hafta sonu Babadağ'da Eliot'la tanıştı, onun Avrupa Birliği'ni savunurken gerçekte dünya birliğinin temellerini araştırdığını öğrendi. Eliot ve Claudel çevirilerini eleştirdi. Çevirmen bir dil doçentiydi ve Yeşil Gözlü Adam'ı çok aydınlık bulmuştu. Bir bahar sabahı Uludağ'a gitti, ormandaki gölette mikro canlıların görkemli dünyasını seyretti. Arkadaş-

ları da ona deli gözüyle bakmaya başladılar. Canlıların dönüştüğünü, her hayat derecesinin farklı canlılardan oluştuğunu, ama hayatın bilinç, akıl ve ruhla bağlantılı bulunduğunu, organik her şeye canlı denilmekle birlikte hayattar denilemeyeceğini söyledi. Yine bir bahar ikindisiydi. Kadıköy'de iskelede gittikçe küçülen bir adam gördü. Kimsesizdi. Üstü başı yırtık, perişan görünümlü, sıska, dişleri takır takır birbirine vuran bu ürkünç kemik yığınını kucaklayıp hastaneye götürdü. Adamın kimsesiz olduğunu, sahilde iskeleye yakın bir yerde yığılı kalmış olarak bulduğunu, kimsenin adamla ilgilenmediğini, tedavi edilmezse ölebileceğinden kaygı duyduğunu söyledi. 'Hastanın neyi oluyorsunuz?' diye sordular. 'Hiçbir şeyi' dedi. 'Tedavi giderlerini siz mi karşılayacaksınız?' dediler. 'Benim param yok' diye çıkıştı 'tedavisini ücretsiz yapmalısınız.' 'Üzgünüz burası özel hastane, ücret ödemeniz şart' dediler. 'Öyleyse bir günlüğüne yatırın, yarın gelip alacağım' dedi. Bırakıp doğruca kaymakama gitti, bir dizi işlem sonunda Darülaceze'de tedavi edilebileceği söylendi, hastayı oraya taşıdı. Düşkünlere Yardım Fonu'ndan binbir güçlükle sağladığı birkaç kuruşla hastanın masraflarını karşıladı. Her gün ziyaretine gidiyordu. Zorlukla konuşabiliyordu adam, gün geçtikçe zayıflıyordu; fakat dilinden şükür kelimeleri eksik olmuyordu. Yeşil Gözlü Adam'ı etkileyen de buydu, ne zaman 'Nasılsın?' diye sorsa adam hırıltıyla 'İyiyim, çok şükür iyiyim' diyordu. Cep harçlığıyla ay sonunu getirmeye çalışanlardandı Yeşil Gözlü Adam. Kısa süren evliliğinin ilk aylarında yaptığı gibi hafta sonları, pazar yerlerinde meyve sebze artıklarını toplayıp eve götürdü, yıkadı, temizledi, hastaneye taşıdı. Bir Cuma sonrası gittiğinde yatak boştu, hemşireye sordu, o umursamaz, bilgiç tutumuyla 'Morgda arkadaşınız' dedi, morga indi. İmam odası. Gasilhane. Soğuk bir ölüm kokusu sinmişti. Koridorlarda korkulu bir serinlik çarptı yüzüne, ürperdi, henüz on beş-on

altı yaşlarındayken Konya'ya, oradan Isparta'ya, sonra İzmir'e kaçtığında olsaydı belki daha çok korkacaktı, korku güvenin aksi olmayacaktı. 'İşte' dedi morgdaki görevli 'arkadaşınız burada' Ölünün yatırıldığı hareketli rafı çekti, bir tutam kemikti; kirli, beyaz bir beze sarılmıştı, çıkını aldı, hiçbir işleme gerek görmeden çıktı, bir taksi durdurdu, bindi, 'Yenibosna'ya' dedi. Şoför ilkin hantal bir yayaya küfretti, sonra gittikçe yumaklaşan trafiğinden söz etti İstanbul'un, Yeşil Gözlü Adam'a sorular sordu, o susuyordu, asfalttan çıkıp asfalta muvazi toprak yola girdiler, az ilerideki yaşlı çınar ağacının yanına gelince, 'Durun' dedi, cebini yokladı, 'Eyvah' diye bağırdı, 'cüzdanımı unutmuşum.' Şoför, laf olsun diye, 'Ayıp ettin be ağabey, lafı mı olur, canın sağ olsun' diye bir şeyler geveledi. 'Öyle mi?' diye sordu Yeşil Gözlü Adam, 'vermesem olur mu?' Şoför, 'Elbette' diye kekeledi, 'Peki' dedi Yeşil Gözlü Adam, soğukkanlı, 'çok teşekkür ederim.' Arkadaki kemik dolu torbayı alıp uzaklaştı. Şoför, ardına bakmadan yürüyüp giden bu garip adamın gittikçe küçülen görüntüsüne baktı uzun uzun, içinden küfür savurdu, arabayı bağırtarak uzaklaştı. Kabristanda kimsecikler yoktu. Bir çukur kazdı. Sessizce gömdü arkadaşının kemiklerini. Kapadı üzerini, bir zaman okudu, sessizce ağladı. Tam bu sırada, belki dün veya önceki gün defnolmuş taze bir mezarın başında birini gördü. Onu fark ettiği için mi, yoksa gerçekten duası bittiği için mi uzun uzun Yeşil Gözlü Adam'ı seyrederek mezarlık içinde yürüdü. O da onu seyretti. Ruhuyla ona yakınlaştığını belki de onun hissettiği gibi hissetti. Bunun üzerine adam başını çevirerek bir başka mezara döndü ve yeniden dua etmeye başladı. Orta boylu, lacivert ceketli, kahverengi pantolonlu, kasketliydi. Yer yer çamurlu olmasına rağmen, bu kabristanı sevdiği için dönerken yine mezarlığa paralel yoldan yürüdü. Geçenlerde burada sapanla kuş avlayan ama vuramayan çocuklar vardı, içinden koşmak gelmiş-

ti, sağında solunda bina olmadığı için koşmuştu. Çocuklar da arkasına takılmış, var güçleriyle elli metre geriden gazeteye yakın bir yere kadar koşmuşlardı, dönüp 'Artık gelmeyin' demek zorunda kalmıştı. Gerçekte Paris'te, o yemyeşil banliyödeki küçük evinden sabah çıktığında başlamıştı her şey. Çamlıca'da rastladığı adama benzer biriyle karşılaşmıştı. Metroya giden mutat yoldan değil, karşı yöne doğru biraz yürümek istemişti. Evlerden kurtulup loş ve yeşil saha arasındaki patikaya sapmıştı. Onu izliyordu. O civardan olduğunu sanmadığı biri yolunu dikine kesti. Ne pejmürde ne beyefendi denecek, orta kıratta biriydi. Yolunu kesti, sonra birkaç adım uzaklaşarak döndü ve 'Acılar dünyadan ne büsbütün kaldırılır, ne insan büsbütün acıya boğulur, bıktırmamak için acıların yüzüne biraz tebessüm sürülmüştür o kadar' dedi, ardına bakmadan uzaklaştı. Yeşil Gözlü Adam'ın keyfi o kadar yerindeydi ki, 'Dur! Ne diyorsun, devam et' demedi. Trene bindiği zaman ona dikkatle bakan kişi, okumayı sevdiği kitaplardan bir sayfa gibiydi. Sonra tekrar Çamlıca. Üsküdar. Vapurda herkeste bir uyku sersemliği. Güneş doğarken sersemliğini teşhir eden sakallı adam ve hemhemecilerden rahatsızlık duyan tecessüsü büyük küçük çocuklar vardı. İşe gittikleri ve dünyaya gelmedikleri her hallerinden belliydi. Eminönü'nden yeni bir otobüs ve birinci otobüste karşılaştığı kişiye bedel; fakat ondan haberi olmayan Anadolulu bir yolcu. Ucuz Giyim Fuarı'nda açılan karavan mescidin kıblesinin kuzeye dönük olduğunu fark etmişti. Yolcu bir süre sonra Yeşil Gözlü Adam'ın farkına vardı ve bildiği bir şeyi sadece onunla konuşmak için sordu. Tıpkı selam verme ihtiyacını yerine getirir biçimde. O da selama nasıl karşılık verilirse öyle cevap verdi. Otobüsten inip gazeteye giden yola saptığında, ilk evlerin küçük yeşil bahçesinde iki çocukla bir delikanlının güvercinliklerinin kapısını açmış olduklarını gördü. Çocuklar güvercinlerin başlarının üstünde attığı tak-

lalar aracılığıyla gökle temas kuruyorlardı. Beyaz, siyah, gri güvercinler. Yeşil Gözlü Adam'ın ilgilendiğini gören delikanlı, yaptığı işe biraz daha renk katarak gökle temasını sıklaştırdı. Soluğunu güçlendirdi. Yalvarırcasına güvercinlerinin daha çok takla atmasını istiyordu. Gözleri madem göğe dikilmişti, bunu fasılasızlaştırmalıydı. Yerde olduklarını unuttular. Onlar mı yerden bıkmıştı, yoksa göğün tadını herkese hissettirmek mi istiyorlardı bilinmez ama Yeşil Gözlü Adam için önemli olan ne tamamen yerde ne tamamen gökte ne de hem yerde hem gökte olmaktı. Yerin ve göğün sahibi ortadayken hiçbir mekânı benimsemiyordu. Oysa Kızıltoprak'a ayarevine gitmesi gerekiyordu. Gitti de. Gramın yüzde birini tartan hassas terazilerde tartımlar yaptı. Akşam eve döndüğünde, *'bütün çiçekler ve çekirdekler bir sidret'ül-münteha çiziyorlar içimizde'* diye başlayan şiirini yazdı. Yeşil Gözlü Adam dünyanın üstüne yattıkça uyanıyor, uyandıkça uyuşuyordu. Paris bir çiçekti şimdi, hep onu kokluyordu. Ceylanlara yazdığı mektupta Papağan'ın irtidadı yanında Paris izlenimlerini de anlatıyordu. Üsküdar'da yalnızlığını bölmek ve insanlarla zaman zaman sohbet etmek için nasıl pazarları geziyorsa Paris'te de müzeleri, sergievlerini, çarşıları, kitapçıları gezmeğe başladı. Bir gün Louvre Müzesi'ni gezerken vestiyerde kırmızı bir fular gördü. Yorulmuştu, barok, neoklasik, fütürist, kübik eserlerde gezinmenin ağırlığıyla oracıkta koltuğa yığılıp kaldı. Birazdan yaşlı bir kadının gelip telaşlı telaşlı çevreye bakındığını fark etti, kadın kaybettiği bir şeyi aramaktan çok, çalacak bir şeyleri arayan bir hırsıza benziyordu. Yeşil Gözlü Adam sütunun arkasına gizlendi, kadın sağa-sola bakındı, kimsenin olmadığından emindi, yaklaştı fuları kaptığı gibi çantasına tıkıştırıverdi. Tam bu sıra bağırarak koştu Yeşil Gözlü Adam. Kadın donup kalmış, Yeşil Gözlü Adam, Fransızcasının ne denli ilerlemiş olduğuna şaşırmıştı. Fuları kadının elinden aldı. Zeminleri, duvar-

ları cilalı, temiz görünen tarihî yapıların dar sokaklara bakan arka cepheleri mezbeleyi andırıyordu. Yeşil Gözlü Adam en çok dans eder gibi yürüyen siyah adamları ilginç buluyordu, Yahudi nüfus yoğundu. Pozitivizmin intiharı konulu röportajı için arkadaşından mektup aldığında, bir önceki gece Pendik macerasını yeniden yaşamıştı. Papağan'ın dünyasını karartmaya başladığı tatsız günlerdi. Küçük Çamlıca'daki evinden ayrılmak zorunda kalmış, Pendik'te oto döşemecisi arkadaşının evine taşınmıştı. Kitaplarını sandıklara, kutulara istiflemiş; bir başka dostunun evinin çatısına bırakmıştı. Pendik'te şafaktan önce martı çığlıklarıyla uyanıyordu. Sahile yakın sessiz evde sokağa çıkmadan yalnız günler geçirdi. Sonra bir skandal patlak verdi ve Pendik'ten bu kez Üsküdar'daki çatı katma taşınmak zorunluluğu doğdu. Bu dalgalı günlerde, Bakırköy'de sahilde kendisine, 'Gözlerinde diken var' diyen zeki kızı tanıyacaktı. Bir gün soğuk bir sesle ona 'Benimle evlen' dediğinde, sezgisine ve zekâsının çekiciliğine güvenen genç kız ürküp kaçacaktı. Yeşil Gözlü Adam Paris'e kaçtığında anlayacaktı gazeteye girmekle nasıl bir dünyayı kaybetmiş olduğunu. Çamlıca'ya, evine dönerken önünden geçtiği ve vitraylarına bayıldığı ahşap konağı hatırladı. Şimdi Paris'te küçük, ahşap bir evdeydi. Birazdan kursa gitmek üzere çıkacaktı. Kestanepazarı'nda yatılı kurstayken evden ayrılmış ve Ballıkuyu'da böyle bir ev kiralamıştı. Ortak bir avluları vardı. Evin diğer sakini yaşlı, kimsesiz bir kadındı. Mahallede bir konsomatristen söz ediliyordu. Kursa giderken görmüştü pencerede. Kepenkleri sonuna dek açılmış pencereyi, bu bahtsız kadını çerçeveleyen eski bir fotoğraf gibi algılayacaktı. Tatilde köyüne onun hayaliyle gitmiş, 'Ben seni bulmaya ümitli ve azimliyim' diye başlayan bir mektup yazmıştı. Döndüğünde evlerine gitti. Adı Nurmelek'ti kızın. Annesi, çay getirirken, 'Sen ince dudaklı kızlardan hoşlanırsın' dedi. Akşam kurstan dönünce posta kutusunda bir mek-

tup buldu. Ceylanlardan geliyordu. Yazmanın yaşamaktan daha değerli olduğunu düşündü. Belli belirsiz bir sesle 'Yazı bir uçmaktır' dedi. Oysa yıllar önce, edebiyat daha çok sonsuzlukta bir cereyandır, yazı onun için bir mazbata mahallidir, derdi. Yazı denince 'Kelebek' öyküsündeki, 'adam yanmayı denedi' aklına gelirdi. İçeride ölgün bir ışık vardı, şaşırdı, böyle bırakmamıştı çıkarken. Kapı aralıktı. Papağan içerideydi. 'Öldürücü bir zehir gibi benden kaçıyorsun, boşuna tüketiyorsun kendini' dedi. Sustu Yeşil Gözlü Adam. Papağan; mesai saatlerine uymadığı, çalışma arkadaşlarını küçümsediği, hiçbir tekrara göz kırpmadığı, gecelerin aydınlık olduğunu söylediği, havf ve reca ortasında bir daireden geçer gibi Paris'e elektriklerle süslü bir kuyudan gidip geldiği, trenden sonra ay ışığının yıkadığı patikalardan yurduna döndüğü, sadece bir dize yazıp günlerce onunla teneffüs ettiği için ona tekrar acı sözler söyledi. 'Yıldızınızı karartacağım, bize akıllı adam lazım değil' dedi. Ne olduysa Papağan'ın bunları söylediğinin akşamı oldu. Yeşil Gözlü Adam gazeteye döndü, üst kattaki salona çıktı. Toplantılar için kullanılan, batıya bakan penceresinin önüne, koltuğa oturdu. Güneş, karanlıklı bir kışa yerini bırakır gibi kızara kızara indi dağlardan. Yüzünde oynaşan gölgeleri görmüyordu. Uzun uzun güneşin kayboluşunu seyretti, günlerden Perşembe olmalıydı, oruçluydu, gazeteden çıktı, durağa yakın bir yerde duvarın dibine tünemiş ayyaş adamı gördü, bir sigara istedi. Arkadaşı kendisini çileden çıkaran olayı bildirdiğinde kendi ağacına sarıldı, günlerce üzüntü içinde kıvrandı. Papağan, ceylanları avcılara ihbar etmişti. Bir türlü dinmek bilmeyen acılarına aldırış etmediği, kendisini değil, ceylanı öldürtmeğe kalkıştığı için ona, *'Kansız avcı'* dedi, *'kekliği değil, beni vur.'*

Feylesof Sığınağı/Çekirdek Uykusu

Büyüsünü bozan işaret sözcükleriydiniz. Mektuplarınızın son ışıkları gibi. Nesnelere gizli birer ad taktınız. Sizi yıllardır arıyorum. Sabırsızlığımı bağışlayın. Şaşkınlığımı da. Sanırım size inanmıyorum. Üzüleceğimi mi sandınız? Yoo. Aman Allahım bunu romantik bulmuyor musunuz? Hayır, çok komik. Bence, komik olan sizsiniz, çakıl taşıyla inciyi takas ediyorsunuz, üstelik ağzınızda geveleyerek. Kuşkudan söz ediyorum, bunun neresi İsrailiyat? Sizinle konuşmanın yalancı bir duman gibi savrulmaktan farkı yok. Niçin sustunuz? Aslı romantik değil miydi yani? Hayır, üstelik çatışkıdan yoksun. Siz? İlkel çıplaklığıyla iş. Bağlantı. Telex. Fax.

Çözülmez düşmanlar. Dinleti. Sekr. Bilince kulak tıkayan duygularınızla mağaradan çıktınız, antik tiyatrolarda danstınız. Gele gele Kurtuba'da kitaplıkları çıldırttınız, şehvet kurbanı

gibi. Bale. Sonunuz gecikmişti. Bu sır herkese dokununca yalnız olmadığınızı hissettiniz. Fazlaca sessizken sığınak. İhtilalikebirdi, kurallara göre oynayın denirdi. Rulet. Yargıcın küstürdüğü Yahudi. Borsa, tahvil, hisse senedi. Avrupa'daki istikrazıydı, koloni. Zehir geçirdiniz, küçük bir haber. Ceset. Mumdu, eridi eridi, alışkınlığa Katolik bir papazın inadını bulaştırdı, aldanmak serseri bir hülyaydı, Fransız coğrafyasında unutmuştunuz. Ölümü düşünseydiniz almazdınız.

Sığınağınızda bir insan denizi vehmettiniz. Güneşte mum ışığına ben de girdim, yalancı gülüştü, Acem güzeli, gözlerinin şafağına tutuldum, deve izleri, çöl rengi, bunaltıcı sıcak, dimağımı okşayan sinema perdeleriydi. Tanımladığınız her yeni şehir etkisini ışıklandırandı, Bulvar'dayım, bilincimi yere indirdim, vücut giydim, ironiydi, Don Kişotvari, sözcükleri çoğaltmak kadar yoğaltmak da sinemadır, diye tanımladım. Sert bir zemine düştüm, parçalandım. Kristal. Ölümü öldüren modern kısırlıktı. Sözcükler birbirinin tanığı değil mi? Çıldırtan sorular soruyorsunuz.

Ya inciye sedef yaptığım söz? Hayır hayır, bu da Süryanice. Dudak büküp geçiyorsunuz, acıya gülümseyen yüzünüzle kendisine bakan yollarını küçülterek insanın. Gelin savrulup karanlığınızda aldanmayın, yargınız küçük, deniz olduğu aldanışlar gibi. Gelin kalbinizin gölgesine sığının, çıkın sığınağınızdan, uyarıcı çekirdek uykusu olun.

Kime Karşı Ölümsün

Bir vardın bir yoktun. Her şey gibi bir var oluyordun. Herkes sende var oluyordu. Manolyaların açılması gibiydin. Ben mi? Avcıydım. Günün birinde/vaktiyle hani/bilincime hoş gelen bu çılgınlıkların sırtımda birer ağır yük olduğunu anladım. Başımın çaresine bakmalıydım. Ava çıkmaya karar verdim. Öyle sülün, keklik, bıldırcın, tavşan ya da domuz avı gibi bir av değildi. Resim avlıyordum ben. Bir resim avcısıydım. Görüntüye bayılıyordum. Her şeyin görselleştiğini görünce çılgına dönmüştüm. Bu görüntü salgınına karşı kendimi savunmak için resimlerin izini sürmeye başladım. Günün birinde ava çıktığımda net bir resmi flu bir resme sarılmış yatıyor gördüm. Çok kıskandım. Şu haldeki insan acınmayı da hak etmiyordu doğrusu.

Flu resmi vurmak için ateş ettim. Kurşunum net resme isabet etti. Hayal hızıyla gezsem âlemin aktarını, ancak bu denli bir savrulmayla üzüntümü dağıtabilirdim. Meğer on ikiden vurmuşum. Net resmi orada ölü gibi bırakan flu resim, flu resimler padişahının kızıymış. Yollara düştüm. Henüz yalnızlık çölünden geçmemiştim. Kent yoktu. Çöl vardı. Gele gele zavallılık eşiğine geldim. Bana ruhumu yeniden bağışladın. Oysa flu resimler padişahının ülkesinde bu armağanın bilinip avcıların toplanması buyrulmuştu. Geri dönülmesi imkânsız bir sefere çıkar gibi hazırlanmalıydım. Ağırlıklarımdan kurtulmalıydım. Bahar gibi kendimi süslemeye alışmıştım.

Bu ayrılık da neyin nesiydi? Bütün avcılar sarayda/Bildiğiniz saraylardan değil/toplandık. Flu resimler padişahının/kızı beni tanımıştı görür görmez, işte o, evet evet, ta kendisi diye çığlığı bastı. Padişah dile benden ne dilersen dedi/hep öyle mi denir/dilediğimi seçmemiştim. Kimse beni soldurma hevesine kapılmamalıydı. Çok zaman geçti. Günler haftaları, haftalar ayları ay.../yeter mi?/neden sonra anladım tercih hakkım yoktu. Padişahın dileği bir tür buyruktu. Buyrukların en tartışılmazı. Ansızın bir şeyi keşfettim. Dehşet verici bir şey: Herkesin gözü dilimdeydi. Bütün gizemimi buna yoruyorlardı. Doğrusu, şimdiye dek dilimi korumayı düşünmemiştim. Hayır hayır, diye bağırdım, bilinçsiz bir tepkiydi, kimseye/olmadı/kimsenin değil o, benim, ilişmenize izin vermem. Herkes güldü. Çaresiz eve döndüm. Evimi bir ölüm yurdu gibi düzenledim. Annem, biz çok yoksuluz oğlum, o kızı sana nasıl isteriz, dedi. Yanılıyorsun anne, dedim, o beni istiyor. O da imkânsız ya, dedi. Bunlar masallarda olur anne, dedim. Masal çağı yeni geldi oğlum, dedi. Yola baktım. Pekâlâ dilimi kullanabilirdim. Harami gibi işin içyüzünü anlamaya çalışanlar. Çaresiz flu resimler prensesiyle evlenecektim.

Güneşin doğuşuyla birlikte kalktım. Geç kalmıştım. Hayatımı büsbütün değiştirecek bu kararı verirken dilimin cevabını beklememiştim. Apar topar saraya sürüklendim. Yine çok zaman geçti. Prenses gizimi öğrenmek istiyordu. Korkuyordum. Eşler arasında çıkarın yeri var mıydı? İki insan dünyada karı kocalıktan daha yakın olabilirler miydi? Bıkmıştım. Sırrımı keşfetmek için can atan eşim usanç veriyordu. Çıkar. Bencil. İşte bu düğümleri çözmek güçtü. Aklıma sordum. Bunak bir ihtiyardan farksızdı. Ayrımına vardığımda iş işten geçmişti. Gözbebeğimden daha yakın olan eşime güvenemiyordum. Sonunda korktuğum başıma geldi. Eşim gizimi öğrendi. Bütün dünya bir ölüm ülkesi gibi bezediğim evimdi. Gazeteydi. Radyoydu. Televizyondu. Yalanın saldırdığı yüzdü. İnternetti. Uyduydu. Uydurdum uydurdum. Gerçeğin rengini değiştirdim. Bir süre bununla oyalandım. Kendimi aldattığım düşüncesi bir kurt gibi içimi kemirmeğe başladı. Yüreğimi susturacak çarelere başvurmalıydım. Hani o dizeleriniz, benzersiz. *Tenine değip geçen değmeyip delip geçen* araya kesme işareti. Bir medya matrağı. Onunla da gerçeği yeni renklere boyamak, adını kirletmek, ölümü keşfetmek mümkün değildi. Medyaya savaş açtım. Yel değirmenleri karşıma çıktı. Bu bireysel bir dirençten başkası değildi. Ta kendisi. O, ayakta, oracıkta döner ekmek, öylece çayevinde, hani canım kafede Tunalı'da, bir bakıma sevgilerde, öylesine hüzünlerde saçmalıyordum işte. Dilimi kaybetmiştim, cümlelerin sonunu düşünmüyordum. Yazın dünyası tımarhaneye dönmüştü. Sahi öyle bir dünya mı vardı? Kendi kendimle savaşma gereğini kabullenemiyorum desem hamasi olacaktı. İzlenimlerimi haykırsam o feryatlar içimde yetim gibi büzülüp kalacaktı. Sadece görüntüleştiğimi sandım. Bir skandaldı. Yakıcı sır.

Onunla şantaj yapıyordu eşim, dilimi kaçırmıştı. Az gitti uz gitti. Kısacık ömrüne yerleşen bu çok özel yolculuğunda/

beklenen bu galiba/bir arpa boyu yol gitmişti. Arpa ekmeği yine o çarşıda satılıyor olacaktı. Mısır ekmeği bulamıyordum. Akşamları mesai çıkışı buluşan memur eşlerinin birlikte alışverişleriydi. Baktı. Bir arpa boyu yol ya gitmiş ya bitmişti. Yine de gide gide bir denize ulaşsın diyelim. Sahilde sanayi artıklarından bir tepe yükselsin. Bu da çevre izlenimi olsun. Sanayi isteyip çevreyi ateşlediniz mi o talana siz de katılıyordunuz. Varlığımı garaz kirlerinden nasıl arındırabilirdim? Reklam sağanağı gerçeğin kokusunu değiştirmeye yetmişti. Tepenin gerisinde denizin başladığı çizgide net resimler prensesi bütün zamanların en güzel ölüsü olarak yatıyordu. Bense elimde diyet kola, koltuğa gömülmüşüm/diğer elimden düşürmediğim aletle kanal değiştirip duruyordum. Bütün yaptığım buydu. Dünyaya açılan tek menfez. Sadece ufku kapattığım/gerçekte pencereyi, çünkü zemin kattaydım. Yazın tozdan, kışın izden kitaplarımı temizlemeyi bile beceremez olmuştum./O iğrenç tekdüzelik içinde sıkıntıdan sıkıntıya, boşluktan boşluğa koşan. Hep suskun. Ama yine de telefon. Saatler sürerdi, ne bulurduk konuşmak için? Gündüz can sıkıcı bürolarda zamanı eritip erken başlayan gecelerimizi de yine dedikoduya tahsis ediyorduk./Önce tırnak içine alıp sonra vazgeçmişim./İşte yaptığım ikinci iş kulak ucuyla telefon. Demek ki kendilerini birer halik zanneden bu tilkilerden bıkmamıştım. Yeterince yani. Aklım başımı terk etmişti. Prenseslere baktım. İçimde ışık yakan net resimler prensesi. Gerçek zemine basmam için ayağımın altından kayan zeminlerden ancak ona tutunarak çıkabilirdim. Kırk gün, kırk? Bu da Betamovie'yle saptanmış görüntüler. Düğün. İşte öyle eşe dosta, konu komşuya, akraba taallukata her fırsatta izlettirilen, 'Aaa bak bu ağabeyim, bak o da yengem, nasıl da yakışmışlar, heey anne şuna bak, ayakta duramıyor, ya şunlara ne demeli şekerim, Ahmet Bey'le nişanlısı, o mu

Şermin, canım hani sitede personelde...' Bu böyle uzayıp giderdi. Az giderdi uz giderdi. Çok da iyi ederdi. Parmaklarını orgun tuşlarında gezdirirken sağa sola gülücükler dağıtan piyanist şantörü görmüyorsunuz. Kamera sık sık ona çevriliyor, saatine bakmayı da ihmal etmiyor. O da çoğumuz gibi figürasyonluk mu yapıyor? Kim bilir. Tolkşovlar mı? Haberleri kaçırmıyor musun? A evet diziler... Onları nasıl unuttuk? Reji, hemen hepsi için ayrı bir anlam ifade ederdi. Önce gazetelerin ekleri. Sonraki önce burçlar. Günün yemeği. Dedikodular. Sonra gelsin diziler. Önce öğleden önce, sonra öğleden sonra, daha sonra akşamdan önce, en sonraysa akşamdan sonra. Ah o entrikalı öğeler, o çatışkılar, o melodramatik gerilim. Bayılıyor muydun onlara? İşte birinde kadın çılgınca bağırıyor, 'Çocuklarımı çaldılar, çocuklarımı çaldılar.' Yo seslendirmede oldukça ustayız hani, anılardan söz ettiğindeyse bu tanrılar, bu idoller. Bu ışık da kim? O cilvenin arkasından hangi çıkar dilini uzatmıştı? Masala dönemiyordum bir türlü. Dramdan kopmuştum. Sahile gelmiştim. Siz de çevresizdiniz. Çifte standarttan ne mi çıkardı? Herkeslerin uyduğu bu yalana inanmak sorun değil miydi? Hem yalan söyleyen sen değil miydin? Oldukça şaşırtıcı bir şey oldu. Net resimler prensesi uykusundan uyandı. Demek ki yattığı ölüm uykusu değildi. Ama gördüğü rüya hepimizindi. Gece. Uyudular. Şiiişşşşt. İşaret parmağımı dudaklarıma götürüyorum. Evet evet, o hemşire gibi. Onları bu denli geniş açıyla görebildiğime göre demek ki biraz uyanıktım. Flu resimler prensesi gizlice uyanıp kuyruğunu bibere batırdı. Burnuna götürdü. Hapşırdı. Dilim ağzından çıkıverdi. Net resimler prensesi gürültüye uyandı. İşte o an yalancı şafağın adını ben koydum. Şimdi onlar ilkbahardı, ben sonbahardım. On yıl sonra onlara da sonbahardı./Ben yaz mı olacaktım?/ Neyse böyle mevsimlerden mevsimlere dönenip durmaya-

lım. Odama döndüm. Onları öylece bıraktım. Pano. Telefon. Etajer. Kalemlik. Paspas. Masa takvimi. Yanında hüzünle yükselen çiçek. Duvar. Yine pano. Panoda kırık bir ayna. Aynada kırk gün, kırk gece, kırk aynalar. Çocukluğunuzu seyredebildiğiniz her biri kendi yüzüne dönmüş binlerce odalar. Yine sahil. Gürültü diğer prensesi korkuttu. Küçük dilini yuttu. Hep o soluk fotoğraflar. Çocuk resimleri. Hani hem otobur hem de her gün psikiyatriste taşınan deli ressamın yaptığı. Dilim onlardan kurtuldu ama suya düştü. İki prenses sudaki dilimi kapmak için kıyasıya birbirlerinin canına girdiler. Boşunaydı. Balık yutmuştu onu. Yola koyuldular. İzlemeye başladım. Oldukça kurnaz bir pazarlık. Şimdi kim kimi aldatacaktı. Gide gide/az gidiyorlar uz gidiyorlar/ bir ırmağa geldiler. Ölüm ırmağı. Hayır hayır, ölüm akmıyor ırmaktan. Ama bir kez girdiniz mi artık çıkamıyorsunuz. Eşim/artık bu sözcüğü kullanmaya dilim varmıyor/balık tutmak istedi. Köpekle kedi bağırdı. Köpekle kedi de nereden çıktı. Öyle ya benim/gülümseyerek/artık falcılıkla uğraşır olduğumu nereden bileceksiniz. Hem bunları açıklamak zorunda olduğumu da sanmıyorum. Yeryüzü bir ölüm dalgası ama yine de rikkatli bir hüzün vermeyen aşklar kalmışsa onunla yaşayan çocuk olmak da kendine getirebilir insanı. Yalancı şafağın adını ben koymuştum, biliyorsun. Kime karşı ölümsün. Söylersen. Tekrar masal bu ya. Prensesler yine kavgaya tutuştular. Bıraktığımız yerde durum farklıydı oysa. Önemsiz ayrıntılarla uğraşmaktan bıkmıştım. Sevgiyle oynamaktan usanmıştım. Dreamland. Las Vegas. Ne kuleydi, hani lokma tatlısı yediğiniz canım. Biraz alışveriş, biraz bekleyiş. Vitrinler. Merdivende az kalsın düşüveren. İşte hep önemsiz teferruat. Aptalları hatadan soyutlayan.

Sahi balığın karnını nasıl es geçebiliriz. Dilimle aynı dehlizde olmak heyecan vericiydi tabi. Karanlıktı ama. Boğucu.

Geleceği düşleyince çıldıracak gibi oluyordum. Ben de gerçeği anlamayanlar gibi küsmüştüm. Gözlerim döndürüldüğünde görebilirdim. Hayattan çabuk söner bir şule/Ömürden çabuk geçer bir müddetçik/Varlıktan çabuk çürür bir cisimse de. Flu resimler prensesi değişmez sona uğradı. Irmağa girdi. Net resimler prensesi ülkesine geri döndü. Ben kerevite çıkmadan önce o misali güneşçikte her şeyin aniden bir vehme kapıldığını gördüm.

Sen o silsileli yazınla vahşilere dönmüştün. Ben çocuk gibiydim. Kanadımın örtüsüne sığındım.

Büyük sevincim sensin. Bin kez çökse de bu can içimde inlese de sesine koşuyordum. Kadının düşürdüğü güneş gibi. Arzularımın ritminden sana bakıyordum. Gözüm hep sendeydi. Dilimi sen bağlamıştın. Dönüp dönüp sana ölüyordum. O kibar gülümseyişin olmasa bana armağan ettiğin bu ölümle nasıl dirilebilirdim? Çığlığını nasıl dinleyebilirdim? İri yağmurlar gibi nasıl yağabilirdim? Uzayan bir gölge gibi nasıl sana gelirdim? İşte yemin uçlarımda seninim. Bu yerkürede küçük, parça parça, rengârenk çeşitli cam parçaları gibi her biri başka tende rengini, büyüklüğünü, biçimini güneşten aldı. Bu düşsel ışıklanma ne güneşin aynısıydı ne de...

Müphem Bırakılmış Bir Adamın Ölümü

Her zamanki gibi yeni umutlar vaat etmeyen, sevimsiz, sıkıcı bir güne başlamak üzere uyandı.

Sabah. Ne ferahlı bir hüzündü oysa. Eşinin 'Geç kalıyorsun, saat yediye geliyor, hadi artık lütfen, kahvaltı hazır, çocuklar beslenme çantalarını aldınız mı, hay Allah nereye gider bu fırça, yine n'oldu, niye ağlıyorsun yavrum' gibi telaşlı bağırtıları yoktu. Çünkü eşi yoktu. Yalnız yaşıyordu.

Ağırlığını taşımakta güçlük çekmesine rağmen yine de kendisini zaman zaman bir kır bekçisi gibi hissetmesine neden olmuyor da değildi yalnızlığı. Ağzı buruş buruştu yine denebilirdi. Sabah açlığı. Gecenin boşluğu. Hep böyle olurdu. Kimse kimseyi görmezdi. Yüzü donardı. Yüksek dağlar üstüne karanlık bulutlar atılırdı. Kâbus. Bıkmıştı. Yine belalara karşı rüyaydı aklına görünen. Neyse. Sabahtı işte. Yeni umutlar vaat

etmiyordu ama bir pencere kaybı için kimseye yalvarmak zorunda değildi. Kim bilir şimdi biri on bir aylık, diğeri sekiz yaşında bir oğlu bir kızı olabilirdi. Biri okula gitmek üzere hazırlanırken diğeri küçük, sevimli karyolasında sabah keyfini çıkarabilirdi. Uyanınca doğruca odasına gidip sevincine ortak olabilirdi. Hülyanın sırası değildi. İşe gitmek gerekiyordu. Ne iş mi yapıyordu? Oldukça müphem şeyler. Ya da ne fark eder. Artık yaşanılması dayanılmaz bir işkence halini alan bu megapolde yüz binlerce insan gibi ne bulursa o işi işliyordu. Varsayalım otogarda saat satan bir işportacıydı. Ya da kurnaz bir hemşerisiyle gıda dağıtımı yapan bir limited şirket kurmuştu. Çemberlitaş'taki bir handa küçük bir çay ocağında ocakçı. Radyoda sipsi çalan saz sanatçısı da olabilirdi, büyük bir hastanede müstahdem de.

Karyolasının sandığını süsleyen nesneler arasında gece boyu tiktaklarıyla beynini oyan saatini aradı. Zaman zaman içinde kuşkucu birinin gizlendiğini düşünürdü. Saati bulduğunda biraz geç kaldığını fark etti. Yine kahvaltı yapmadan çıkacaktı. 'Kahretsin' dedi herkes gibi. Sahi şu koca şehirde bir dostu yok muydu? Olmaz mıydı? Güç anlarında terk eden, düşteyken kuşatıcı olmayan, damağında zakkum gibi yakan. Lavaboya gitti, elini yüzünü yıkadı.

Aynası yoktu. Yüzüne bakamadı. Küçücük aksini göremedi. Böylece kamera da aynadaki yüz planında zum yapıp geri planda kalamadı. Giyinmek üzere odaya döndüğünde günlerden ne olduğunu düşündü. Ne önemi vardı ki... Olmaz mıydı? Pazar. İşte en çok sevdiği sözcük.

İyi bir fikir değildi tekrar yatağa dönmek. Çıktı. Arada kalbinin nedenini aramağa yanaşmadığı pek çok şey oldu. Duyguları. O haşir kimin içindi? Hava ışıl ışıldı. Sabah güneşi

oto gürültülerine, martı çığlıklarına ve sahile ünsiyetli bir zevk yaymıştı. Yaya geçitleri. Sevmezdi.

Üstgeçitler, altgeçitler. Banklarda oturanları. Balkondakileri. Gülümseyen küçük cenazelerden geçti. Taşlaşmış zulümlerdi. Yine de gele gele Sirkeci'ye gelmişti. Tren kalkmak üzereydi. Koşturdu. Tenha vagon aradı. Genellikle seçtiği köşedeki koltuğa yığıldı. 'İşte' diye mırıldandı, 'böylesi küçük tercihlerim de olmasa yaşadığımı hissetmekte güçlük çekeceğim.' Tren ovalardan, dağlardan, tünellerden geçiyor; geride zevaliyle ince bir sis tabakası bırakıyor; hayatı bulandırıyordu. Şimendifer. Bu sözcük de nereden çıktı. Dağlar, ovalar... Yeşilyurt. Menekşe. Başka istasyonlar, duraklar geçti. Görünen o yapılardı, paramparça ederek daha iyiye dönüştürmeyi düşünerek. Siteler. Yanında yine uzayan yapılar. Bina denizi. Göl. Nihayet yağmura annelik eden deniz. Güya çiçek açmıştı her bir ağaç. Dağlar özgür birer kuldu. Çocuklar da. Masallardı. Kalbinin ateşini çiçeklerle söndürmeye koşanları düşündü. Tren, zaman zaman hayali bir denize giriyordu. Meyvesiz, tehlikeli dünyaya karışanlar telaştan da anlaşılıyordu. Ansızın bir kuyuya düşer gibi tünele girdi tren. Bütün kuvvetlerinden soyunarak. Çırılçıplak bir çekirdek gibi. Zaman tahtına oturdu. İmkân dairesine hapsoldu. Küçücük bir misale benziyordu. Müphem işler yapan adam, neden sonra ayrımsadı bunu. Şaşkındı. Ne bir istasyon, ne bir durak. Zaman zaman aydınlanıyor, tekrar karanlığa dalıyordu. Siyah-beyaz cezbesi içindeydi. Sesi yetse bağıracaktı. Pencereye koştu. Gece ve gündüz ipleriyle dokunan eşyayı gördü. 'Aman Allahım!' dedi ünleyerek. Duvarda binbir renk diliyle çiçekler, cazibedar meyvelerdi. Bu kuşçuklar, bu yeşilcikler, bu ağaççıklar onun içindi, aptal bir balık gibi hissetti kendini. Acıkmıştı.

Cezalandırılmış isteğine sordu. 'Ne duruyorsun sersem' cevabını aldı. Kusursuz beslenenleri düşündü. Öyleyse, 'Sen sensin, ben de benim' diye homurdandı. Hırsla uzandı. Ağrı hissetti birden, elini çekti. Parmaklarından sızan kırmızı sıvıya ürkerek baktı. Kahkaha patlayınca dönüp vagondakilerin uykusunu gördü. Yüzünü ekşittiğini fark etti. Ekşi simalardı. Tren hızlanıyordu.

Madem meyvelerdi, dünya da sevgiliydi, güneş varken mum ışığına girmek nedendi? Göz kapaklarında esneyen uykuydu, bir hamle daha tasarladı; birkaç meyve koparabilmişti bu kez, parmaklarını yırtan dikenleri ayıklamağa koyuldu, canı yanıyordu, içinden bir ses geldi, iştahla atıştırdığı meyveler kalakaldı, 'Halinizi gülünç bulmuyor musunuz?' 'Acıktım ve meyvelere dayanamadım o kadar.' 'Bakın size bir önerim var.' 'Nedir?' 'Beş kuruş verirseniz size o meyvelerden istediğiniz kadar verirler, ama izinsiz koparamazsınız.' 'Beş kuruş mu?' diye söylendi kızarak, 'Yoo, bu kadarı da fazla, alay etmenize izin veremem.' Dışarı baktı, tünelin sonu görünmüyordu. Duvarda delikler vardı, vagonlardan deliklere insanlar atılıyordu, anlamıştı trenin süratinin niçin arttığını; yükü azalıyordu. Asıl ürkünç olanı fark ettiğinde iş işten geçmişti. İnce bir perde altında düş gücüyle açtığı menfezden bakıyordu 'Gel buraya' diye seslenen. İsteğine boyun eğmekten ve suret libasları giydirmekten çekinmiyordu. Kendisine karşılık gelen bir oyuk gördü. Görmediği, iki uca dikilmiş mezar taşlarıydı, en ürkütücü olanıysa en göremediğiydi. Adı yazılıydı mezar taşında. Şimşek hızıyla döndü. Sesin sahibini aradı. Vagonda kimsecikler kalmamıştı. Onlar hayatı ellerinde tutuyor, onu suçluyorlardı. O, ölümü elinde tutuyor başlarına vuruyordu. 'Bayım, bayım' dedi omzuna vuran kondüktör, 'uyanın, son durak.'

Körebe

Parke taşlı sokaklar ahşap kâgir cumbalı iki katlı tek katlı kendine özgü evcikler akasyalar sokağa taşan toprak damlar saçaklar çortunlar top top bulutlar bahar bulutları gibi çocuklar çamur oyuncakları yüzü kırış kırış tozzigey teyze her zamanki gibi beyaz eminenin penceresine yakman tumturaklı bir sesle bağırırken ansızın boşanan sağanak cirikpınar mahallesinden çarmuzu mahallesine kavuşan ıssız patika salkımsöğütler lahana tarlası çarmuzu deresi kayısı bağları yeşillikte kaybolan evler servi kavaklar dilek ağacı mum yakılan taş nilüfer çiçeği gibi bu bahçeler badanalı papatya gibi açılmış sahanlık akşamleyin kirli sarı ışık sızan sokağa taşan eve dönen sessiz adımlar fayton tekerlerinden at nallarından çıkan şık sesler düğün şenlikleri bireysel bilincin düşleri gibi gözler az ileride tek şerefeli ahşap minaresinde ay yıldızlı bir alemi bulunan cami yanında cümle kapısı açık konak tarihçesi bilinme-

yen deniz sıcak bir çeşme gibi duygularına sızan pınar karşısında kalaycı izzettin amcanın evi dükkânı kapalı kanserden ölmüş pardaklı eşiğine mukaddes teyze yolluk serip oturmuyordu iş işleyerek örgü örerek bir sabrı tersim eder gibi külah dolması kokusunun doldurduğu kilerde sönen kuş cıvıltısı derenin şırıltısı kavaklar söğütler akasyalar yok edilmiş firkatli rüzgarlar esmişti gele gele o tatsız söylentiye yol açmış olan gavur hakkının konağına geliyorum heyhat ayak seslerim neşeyle söylensin isterdim bu gergin havayı yumuşatmak için bir şeyler yapmam gerekiyor yer yer sıvası dökülmüş paslı çivilerle gazoz kapaklarının çakıldığı yine paslı tellerle örülerek sıvandığı duvar şimdi ruhu kaçıp cismi dağılan bir yaşlının yüz çizgileri gibiydi avlusu bomboştu acı acı miyavlayarak yürüyen kedi samanlı sarı toprak sıvayı beyaza boyayan badanalı duvarlara bakan avluya yeniden bir çağrışım ekledi çocukluğumun içyapısının hayali gibi geziniyordum şıpıdak şıpıdak salondan kilerden odaya avluya koşuşan telaşlı adımlarıyla annenin sözcüklerle ruh arasında iletişim kurar gibi çamaşır tokaçlayan teyzenin suda kabarmış parmakları bukleli saçları gizli gizli buluştuğu sözlüsüne ördüğü yün çoraplardaki nakışları unutarak istihza ettiği mendil mor eldivenleri yün papağı dedesinin bastonla dövdüğü tahta zemin sedirde kıvrılan kedinin mırıltısı sac sobayı nar gibi kızartan pelit parçalarının arasına sokuşturduğu kâğıt parçacıkları formika pikapta dönenip duran aynı şarkı yıldızların altında zeki müren kaküllü dedikleri yalnız yaşayan ebe kadın işten yorgun ama bahtiyar dönen baba idare lambasının ışıttığı loşlukta çeyizine yeni bir dantel ören annenin uykusu etli bulgur pilavı gece ıslatılan nohut analı kızlı dedikleri tiritli köfte kokusunu duyunca uyanarak babanın çırağının taşıdığı para dolu sepeti istemeyen babası annenin yemek telaşına kızan kayınvalide hanım daha nice terk edilmiş acılar bu eski sessiz sokak zamanın yıprattığı merdivenlerden odalarda endam aynalarında kırlent kılıflarındaki nakışlardı duvar halılarında sedirlerde çeyiz sandık-

larında dokunmuş o tuhaf mantık da şu temelsiz ömür de bir rüzgârdı uçup yitmişti in cin top oynuyordu sessizliğin iç bayıltan cızırtısı saatin tiktakları sönmüş suretlerini zihinlerde bırakıp uçmuş diri sesler gülüşmeler iç geçirmeler sayıklamalardan örülen yalancı boşluk koridora sürüklüyor beni uyuz ümmühan dedikleri meczup kadının hayali iç içe geçen iki resim gibi bu evi cinlere terk etmiş kaybolmuştu baban tahta merdivenler gıcırdıyor son sahibesi oydu o zaman da gıcırdardı bu ses sürüp giderken akıcı olmamasına karşılık suretini hatırladığım kadının çocukluk aşkım kızını görüyorum sahi merdivenler inleyebilirdi ya da malatyalı fahrinin rüyamda gördüm mahımı dinlenebilirdi üzüntüyle içini çekerdin çocukların sevinç çığlıkları bayram sevinci gibi kırlentlerin arkasına iliştirdiğimiz gıslaved pabuçlarımız kadife pantolonumuz çoraplarımız necla hanımın kilerdeki sıcacık varlığı dumansız bir ateş gibi uçuk görüntünün eşiğine taşınıyorum yıllardır el değmemiş gibi duran gizemli eşyayı ışığımla okşuyorum ömrüm ölümden beter şekil aldığında ne denli sarardığını görerek dışındakilerin tandırın tavanından süzülen huzmeyi tanırdın boşlukta yoğunlaşan aklaşmış saçları kederli kederli bakarken yabani çiçekler gibi titriyordu elleri elinin yetişmediği her şeyle ilgisini koparmış somutlaşmış gibi hüzün sesiyle karşımdaki masum çehreni dünyadan çevirir ışıklı libaslarla donatırdım şarkı biter plak dururdu bir el uzanır kolu kaldırırdı usulca o zaman bir hilekârın maskarası olduğunu anlardın uyku sersemliğiyle yüzünün kıvrımlarında kaybolurdun yüzün donardı dış sesler yüzüne düşerdi çamlıcadaki mescidin avlusuna giderdik imgeler uçuşurdu dört bir yan çiçeklenmişti serpilmişti donan resim baban mıydı kırk yıl önceki ben miydim dikkatimi ateşli gözlerle gezdirdiğim çiçeklerde kalbim yanardı her sabah telefondu utanırdın ilkin ankara kavaklıderede bir dış ticaret firmasında part time çalışıyordum beytepeye taşınıyordum her gün böyle olmuyor her gün her gün telefon aklı geveze kılıyor ellerimi üşütüyor kar

bulutları gözümde tütüyor her sabah erkenden uyanıyorum uyuyanları uyandırmak için oysa yırtık pabuçlarla işe gitmem gerekiyor sabah sesinde konuşan akıl görüyorum düşlerini bir solukta anlatmak için gülhane ağaçlarında kestanepazarı kemeraltı hisarönü üşüyor lütfen ellerimi tutar mısın ellerini tutmayacağım ben de gözlerimi kaçırırım ruhumu uçururum küçük özel dünyanı görmüyorum son günlerde sultanahmete de inemiyorum seni seviyorum diyemiyorum kimi zaman ruh çekiliyor gibi bir halet geliyor ansızın yükseliyorsun ayakların kesiliyor çıktığın irtifada bir yere tutunman gerekiyor başın dönüyor başdöndürücü güzelliğin yeminini sarayburnunda bozuyor hani çamlıcaya gittiğimizde vitraylı mescid burada eski selçuk arabeski diyerek güzel sanatlardaki aylin de gelmişti bakın dedi gözleri parlıyordu tanıdık bir ruhtu ayrıldık ağlamağa başladın ellerim cebimde topraklaşarak gittim yalvardın yakardın nuh dedim peygamber demedim gurbet geceleriydi karanlıklı günlerdi istanbulun şaşaalı geceleriydi ağrıyan sesle gelmiştin korkuyorum demiştin evlilik düşüncesine ulaşmadan adımız düzenbaza çıkmıştı bu şehirler artık beka arzusuyla yanan kalpleri anlamıyordu delilikle suçluyordu çevreye yayılan yemek kokuları turizme ayarlı vitrinler saatler ölmek daha mı çizmekte olduğu gibi seni ilk kez tanıyan bakir ruhtum aşkı bilmiyordum cisme herhangi bir gönderme yapmayalım diyen sinema delikanlısını gördüm hafta sonları olurdu dağılınca hafta başı toplamak gerekirdi kimi zaman okula kimi zaman çalıştığın fabrikaya her sabah işe gidip gelirdin bölünürdün lime lime olurdun saçların dağılırdı bakışların donardı annen üzerdi seni anlamıyor sanırdın kardeşin on dört aylıktı *r* leri *y s* leri *ç g* leri *d* telaffuzu nasıl hoşuna giderdi ölümü nereden bilsindi çocuk günahtı yazdığı öykülerde babasının ölümünü şairin ölümüyle anlatan bir uçmağa uçmuştu gerçeğe dönüyorum haznedarda evsahibiyle cedelleşme içinde kirasını ödemekte güçlük çektiğim bodrum katındayım tabiatı hırpalayan rükünlerden uzaktayım

karşıda inşaat enkazı gürültü devingen bir dünya kuracakmış gibi çalışan kaba insan sektörleri içeride yatıyorken uyarıcı hastalıklara düşmüş yatalak bir adam vardı ölümü istiyordu seni de seviyordu seni istemekle sevmek arasındaki rüzgarı estirebiliyordu basık tavanlı evin küf kokan karanlık odasında dünyadan çok meleklerle konuşmayı nasıl başarıyordu inşaat artıkları çöplük çevreye soluk bir duman nasıl dünyanın öte yüzüyle göz göze geliyordu gözlerini kaçırmıyordu annen bu kız kimseyi görmüyor yoksa bana söylemediğin mahcup bakışlarla istanbulda ne diyorlardı açıkhava müzesi enformasyon çağı umarın mutlusundur hiç de yağmur olmağa benzemiyorsunuz çocuk kimbilir renkleri nasıl görüyordu çünkü yalan söylüyordum içim içimi yiyordu doymamıştım nurullah bey tren hareket ederken birbirinize tapıyorsunuz mu demişti otuz beşinden önce evlenmeyin görüşmeyin yazışın gözlerinizde öfke patlatmayın yazıktır yalan söylüyorsunuz akıl ve ruh sağlığı mıydı ruh hastalanmaz mıydı ruh cevher demiştiniz birkaç gün başıma fırtına estiriyor kayboluyordun hafta sonuydu yemeğe çağrılıydım dil kursundan çıktım izin aldığım iyi giyimli kibar kadına gülümsedim turşu sevdiğinizi söyledi bakalım beğenecek misiniz aman efendim ne demek ağzınıza layık acıkmıştık bebeğe çayevine gitmiştik börek aldık az önce yağmur dinmişti çay buğusuna dönüp acı bir sesle yolunda küçücük seçiminden vazgeçmek istiyorum demiştin güneş ışığı niçin bu hüzün dedim hayatı bu denli bulandırmağa hakkın yok dedin sus dedim korkuyordum ansızın büyü bozuluverecekti birbirimize esir olmaktan söz ediyordun dünyamız sanki bir nefisti sonsuzluktan kaçmak ister gibiydi bir cilveyle her şeyi yok edeceğini sanıyordum ölesiye kıskanıyordum soğuktu hava buz kesmişti birdenbire denizden gökyüzünün endülüsünü arıyordum sevmek için keder tuzağındandır sanıyordum tuzlu hava çarpınca çevreye göz gezdirmeyi akıl ettin yalan söylüyordum sözcükleri küstahça kullanma sanısı bu yüzden deli saçması başımı ellerimin arasına alıp kadıköye

geçtik erkenden kalkıp okula sonra işe dönüp parka gidecektik akşam gözlemevine sıcaklığın sinmişti ellerin yine üşüyordu bana ne dedim kış geliyor artık dışarıda da olsam içeride de beni üzmene izin vermeyeceğim yanlış yüzünü anlamam için miydi bütün bunlar öldürüp öldürüp diriltiyordun gözlemevindeydik wisconsin üniversitesinde astronomi öğrenimi görmüş arkadaşımızın izlediği yıldızı dolunayı yakın gezegenleri seyrettik dönüşte cipimiz devrildi vücudumuzda acı veren ezikler vardı geldin bu kez yeşilliği bölen elektrik direğinin yanından ellerini uzattın boşlukta kaldın suçladın sitemkârdın hırsından kudurmuş gibi hayatı muğlak liflerle dokuduğumdan her şeyi hüzün yağmurunda yıkandığımdan tabiatın buzulları gibi duygularınla oynadığımdan aramızdaki korkunç gerçeği fark etmiş olduğundan söz ettin güldüm bir kır evini amorstan gören çiçek tepesinde yalnız olsaydım gece dolunayın yıkadığı korulukta yürüseydim bu gece gezisiyle dört varlık ilkesinden soyunurum diye düşündün zafer çığlığıydı telefonda sesin ürkmeğe başlamıştım olup bitenlerden yaralanmış isteğini sordum homurdanan hayvanlığı da göle inen o çirkin asfalt yolu da yitirecektim gündü ellerin mantonun cebindeydi vücuduna yeni bir şey armağan etmeyen sadece nesnel gerçekliği tasvir iddiasında bir asfaltı ikiye bölen şeridin üzerinde ön planda bir yüzük duruyordu ayrılığı simgeliyordu bu zavallı tecrit de doğum günümmüş diyerek gönderdiğin soluk çocukluk fotoğrafın da yarasa kollu kazağın da başını yesindi bir kuğu dansı gibi parmakların gerisinde mahzun yürüyen yaşlı bir adamdı camiye gidiyordu türbeler yolun taşıtların boğduğu yüzündeydi kaldırımlara taşardı arınmanın imkânsız olduğunu sanıyordun sanrılarındı gözlerimi kararttım yüzünün yarısı aydınlıktı bu tuzaktan kurtularak her şeyi özgürleştireceğimi sanıyordum sahafların kapalı çarşıya çıkan kapısındaki büfe de sizindi baki kasidesi gibi kurumuş çeşmeleri bu kent soluk bir fotoğraftı kapalı çarşıda yakınlarınız vardı korktun mu hafta sonu yalova vapurunu

düşünmüştüm kimsesiz miydin herkesle birlikteyken kahredici bağımlılık gibi ömrün yitip gitmesine meydan açıyordu sesler sulanmıştı sersemlik veren şaraptı eritip eritip yok ediyordun sessizce bir kıyamet hazırladığını biliyordum kalbine yerleşen yalnızlık göğüydü uçuruma dönüştürmekten korktuğum çocukların kalplerine yerleşen bilgilere direngen bir bedel gösterdiğin ikiyüzlülükten kurtulmak için kaçmayı düşlüyordum geceydi altınsarısıydı saçların bu kez siyahtı divan şairlerinin küfrüydü uzun beyaz pileli eteğin rüzgardı sersemlik veren bir geceydi bu beraberliğe devam vermek için acizdi kadınlar ilgiye değmezlerdi topkapıda akşamdan sonra esrarlı birer gölge gibi sokaklarda kaybolan ıslak caddede verdiği zehirden kaçarak senden kurtulmaktan başka düşündüğüm bir şey yoktu merdivenle bir üst caddeye çıkan tepedeydik elinde saman çöpüydü can sıkıcı sessizlik hafta sonu beyazıt caminin şadırvanında buluşuruz umuduyla ayrıldık kanaryada trenden indim sahilde gezindim düş gibiydim kendisini ansızın gösteren eşyanın yitirilmesine şaşıyordum bir kelime cismi gibiydi kişiliğimin süslendirilip sergiye gönderilmesine dayanamazdım şadırvanda kirlenmesine aldırış etmediğin gelinliğinle bekledin kendi firari melankolimdi kasabaya öğretmenliğimdi uzak bir anadolu küçük bir odaydı acıydı üç buçuk yıldı kader konuşunca insan susar mıydı çocukçaydı cismi dağılıyordu acılar çekerek geldi siyah konuşmayı patlayan sesindeki duygularının rağmına kuru bir hasır üzerinde riyazetle geçirmiştin gökleri yere indiren kitaplar okumuştun sonra yeni dünyaya gittin seni kuşatan dünyayı boğarak nereden bilecektin oysa kalbinden kulak hırsızlığı yaparak çaldığı bilgilerin şifresini arıyordun sevdiğini kendi çağının aklına sığmayan bir sesle söylemek istiyordun her şeye rağmen eve gitmiş plağı pikaba yerleştirmiş bekliyordum nasıl olsa bir gün bu berzahtan geçecektin parke taşlı sokaklar ahşap kagir cumbalı iki katlı tek katlı kendine özgü evcikler akasyalar sokağa taşan

Bir Övgü Hesabı

Bir gün ağaç gibi yoğun bir adam kentin tek bankasına geldi ve 'Bir övgü hesabı açtırmak istiyorum' dedi. Görevli, o kuşların duygusunu nereden bilsindi. 'Tabii efendim' dedi, 'biraz bekleyin.' Adam kibirli bir gülümseyişle baktı. 'Zavallı aklım' der gibiydi, görevlinin kafa sesiyle. Aynasına tapınan sersemlerden bu da. Ağaç gibi yoğun adamı tanımamıştı. Kendisini çok yaşamış bir kâhin sanıyor da olabilirdi. Görevli gururdan yapış yapış bakışlarla adamın gözlerine baktı. Bir gözü körd ü. Bir eli delikti. Sabah uyandığında alnında karanlık sözler yazılıydı. Boyu mağrur bir kule gibi yükseltilmişti. Kapıda bekleyen oldukça süslü bir bineği vardı. Üniforması tuhaftı. Pek çok yabani kelime söylüyordu. Görevli yine tanımamıştı adamı. Yalana yalan demeye de dili varmazdı zaten.

'Lütfen şöyle oturun efendim' dedi. Adam, gök gürültüsü gibi toprak altında yatan sözler söyledi. Görevli, dimağında yanan ateşi de fark etmedi, yüzüne saldıran cehennemi de. Neyse uzatmayalım. Bir övgü hesabı açtı adam için. İşlemleri bitirince oldukça önemli bir tutum takınarak cüzdanı uzattı, 'İşte oldu, artık herkesin yatıracağı övgüler hesabınıza geçecek efendim' dedi. Ağaç gibi yoğun adam, 'Ver şunu sersem' der gibi aldı. Tek söz etmeden çıkıp gitti. Bu dünyanın hayatı pek çabuk değişti. Her insan için her an bir âlem gitti, yeni bir âlemin kapısı açıldı. Ağaç gibi yoğun adamın faizli vadeli hesabına övgü üstüne övgü yatırıldı. Kadının kuşkuyla koştuğu ormandaki şato ışıklandırıldı. Söndürüldü. Tekrar ışıklandırıldı. Tekrar söndürüldü. Sonunda her şey yaz mevsiminin kucağına döküldü.

Her fani gibi övgü hesabı olan adam da göçüp gitti dünyadan. Yıllar sonra hesabı açıldı, bakıldı.

Dehşete kapıldı. Oldukça şişkin bir sövgü vardı adamın hesabında. Faiz, mevduatı küçülten bir faizdi. Her biri kendi gözüyle meşguldü.

Köpük

Gösterdiğin yollarla bir esasın yargısına bakar gibi soyundum. Çıplaklığım ölümün ansızın soyması gibiydi. Dağ. Hayat içinde yuvarlanan görüntüleri değiştirdim. Köpük. Gün ikindiyi aştı. Eridi. Düş. Tenteneli bir perde gibi serptiğin. Soyundum. Hicran gibiydi. Haşrin nakışlarıyla süslediğim çiçekti. Uyandım. Bu beliyelerden de ışıktan, karanlıktan, havadan, sesten, kokudan, esirden de soyundum. Sözcüklerden yaptığın gibi düşlerden bir perde kurdum. Görüntündü değişmeyen, bu hastanede tıpkı mezbelede gibi çürümüş müteaffinde can bağışladığındı. Üç yatalak vardı koğuşta. Biri bendim. Diğeri dehliz gibi loşluklarına açılan koridorun yanı başındaydı, bir diğeri yöresinin kokusunu taşıyandı, bir başkası acı meyvesiydi sızılarından bıkmadan, sonuncusu yine bendim, kelimelerden yarattığın gibi. Düşümde kitabı okurken nasıl

oluyor da ansızın büyüyor, hava denizinde esir gibi kanatlanıyordu, uçan halı gibi. Yarı çıplak kadındı. Timsahın kayıp ilanıydı kelebek dansı palyaço. Ölümdü bu, düş'tü; telkari izleriyle Versailles'dan gezi anıları. Hava boşluğunda, kelimelere tutundum. Kuş'tu. Havalanarak sözcükleri dönüşür gibi tekrar sesini işittim: Kendi gerçek kelimelerin doğsun. Boşluğa düşer gibi uyandım. Düş'tü. Odada ziyaretçilerle hastalar koyu bir söyleşideydi. Köpük.

Yağmurpark

Yaz sonuydu. Taşıt sağanağıydı. Zincirlenen yapılardı. Sıcaktı. Egzoz, klakson, işporta, kirli, bulaşık, soğuktu. Firak denizine dökülür gibi bizi boğan rükünlerden ayrılarak eve döndük. İşe gittik. Eve döndük. Tekrar işe gittik. Döndürüldük, yine eve geldik. Yırtılmaya müheyya kabuk gibi küçüldük. Sonra ölüm geldi, hepimizi müsavi kıldı. Firak denizinden kıyıya vurur gibi şehrin tuzaklarına savurdu. Rasputin düzenbazlıkları gibi günübirlik ofislerde dedikodularda baygındık. İtişip kakışıyorduk. Duraklarda kuyruklaşıyorduk. Otobüslerde minibüslerde izbe yollardan geçerek dönüyorduk evimize. Kendimizi şehirde bırakıyorduk. Evimiz tepedeydi. Kalbimizi dağa çıkaramıyorduk. Rasputin düzenbazlıklarıydı. Yalandı. Kardeş kardeşe yılandı. Sürprizdi. Deliydi. Hastanenin bitişiğindeydi. Park. Salkım söğütler, servi çamlar, şemsi kameriyeler, akasyalar, banklar, reklam tabelaları, taş parke yolları, yapay havuzlarda fıskiyeler, daha nice süsler, kentle ilgimizi kesmiyordu. Birbiri ardınca dünyaları geçip terk etmekti oysa.

Yalın mitoloji. Delileri izledik. Parka çıktık. Gizli gizli kaçıp hezeyanlarını anlatıyorlardı. Bir parça ruha benzeyen çiçeklerdi. Dinlenilen. Ceset gibi dağılan eşyayı toplamaktan uzaktı park.

Söz gelimi bu iki genç kız. Fıskiyelerdeki suyla birbirlerini ıslattılar. Beriki kikirdeyerek suya bir taş attı. Diğeri çimleri yararak koştu, pis su birikintisini üzerine sıçrattı. Elindeki dosyayı saçtı.

Az ileride, parkın izbeleşen ağaç altlarında, gözlerinde şehvet kıvılcımlanan delikanlı bağırdı.

Kızlar az sonra iki gencin kendilerine doğru gelmekte olduğunu gördüler. Ahşap köprüler kaygandı. Çiğ düşmüştü. Sabah, anlaşılan bu patikalardan samyeli esmişti. Soğuk. Park. Bu misalli manzaralar. Işığını, rengini saklayan. Üstelik yoğun. Şu yaşlı kadınla yanındaki adam şehre uzak bir karyeden gelmiş olmalı. Günübirlik bir hasta ziyareti. Onlara komşu bankta bir şeyler atıştırarak çevreyi bulandıran genç düş görüyor. İlk gelişimizde olduğu gibi yine yedi rengi saklayan duygularımızdı. Biz de uyanıkken gördüğümüz düşlerdik. Sonra yağmur. Küçük bir cisme yerleştik. Katre. Şehirle ilgimizi koparan buydu. Banklarda oturmadık. Çimenlere uzanmadık. Cicili bicili elbiseler giymedik. Aynıydı. Ama birbirimizi incittik. Anlaşamadık. Ayrıldık. Onda bir yer bulup beni tardeden sendin. Yağmur, niteliğin egemenliğini kurar gibi kente günlerce yağdı. Gökle yerin temasını sağlayan buydu. Yine dilenciler. Zamanı eriten dolaplar. Kum saatleri. Elektronik salgın. Ne zaman güneşe ışısak cevheri büyük bir yağmur. Yeşil, sarı sapsarı, küçücük, büyücek yapraklardan, çiçeklerden sızarak. Artık kalkma zamanı geldi. Ağladın. Öyle bir sustun ki çevreyi yitirdin.

Bir adım, yine yağmur. Bu kez ıslak çimenlere pervasızca serpilen çocuktun. Koşarak geldin, 'Yağmurpark burası mı?' diye sordun.

Doğu Batı Divanı

Bu öyküyü bindokuzyüzdoksanbir temmuzunun on birinci gecesi, gizli bilimlerle uğraşan hukukçu dostumdan dinlemiştim. Beşiktaş'ta, sahildeydik. Varsayımların sanılanın aksine gittikçe göreceleştiğini savunan dostum; zeki, sevimli, metafizik sorunlara özel ilgisi olan, henüz doktora tezini yayınlatmamış ve literatürde neşrettiği makalelerde yeteneklerini daraltan her şeye savaş açtığını belirtmekten geri durmayan biriydi. Kısa bir öyküydü anlattığı. Ben o büyüsel dünyayı çizmekten acizim. Ama renklerini tanımlamaya çalışarak anlatacağım bu kıssanın, gerçekle iletişim kurmamda yardımcı olmadığını da söyleyemem. Bir gün batılı bir şahin, ölümsüz bir doğulu kartalın gökle temas kurarcasına yükseldiğini, sonra dönüp tatlı tatlı süzüldüğünü, baş döndürücü bir hızla dans ettiğini görür. Büyülenmiş gibidir.

'Aynı kanatlara, aynı gözlere sahip olduğuma göre ben de bu kesik dansa karşı figürler geliştirebilirim' der.

Yaşlı şahin hiçbir rengi olmayan ışığı kartalın kendi kişiliğinde nasıl sakladığını merak eder, araştırmaya başlar. Ay, güneşten aldığı gölgeyi ona vermektedir. Şahin ilkin bunu düşünür. Sonra gözbebeğinde elmas gibi parlatmaktadır, bu da aydınlanmaya muhtaç bir konudur. İlk iş olarak kartalın dilini öğrenir. Sonra uçuş dansındaki figürlerinin kopyalarını çıkarır. Ama yine de bulutları çok gerilerde bırakıp bütün gök cisimlerini küçümseyerek uçan kartala öykünmekte acele etmez. Kartal, şahini fark etmiştir. Tutkusunu keşfetmiştir. Daha yükseklerde, dünyadan göçüp giden ruhları da görebildiğine göre yalnız kendi kendini işaret etmemektedir. Kartal bir zaman göğün derinliklerinde süzüldükten sonra kendi rengine boyadığı kayalıklara iner. Şahin hayran hayran onu izlemektedir. Yaklaşan kartalın kanat sesleri ve rüzgârı onu ürpertir. Kendisinin açıldığı, tabiatı da açan bir kıvrılışla kayalığa konan kartalın bakışları şahindedir. 'Gel, takıl kanatlarıma, birlikte çıkalım bu benzersiz yolculuğa' der gibidir. Şahinin yüreği ağzına gelmiştir. Nasıl olup bittiğini anlamadan kanatlarını kartalın pençelerinde bulur. Ve yükselirler. Şahin, kartalın kanatlarında yükseldikçe acıyı unutur. Yine yükseldikçe arzularının nasıl sönmeğe yüz tuttuğunu görür şaşkınlıkla. Bütün varlıklardan geçerek yükselirler. Şahin, aşağı bakamaz olur. Dünya küçülmüştür. Her şeyi kuşatan bir acıya ulaşmışlardır. Ve bir oyun başlamıştır aralarında. Şahinin, yargılarının kaynağı olan insan ağacını bu açıdan görmemesi imkânsızdır. Fakat başı dönmektedir. Berzah içinde sınırlı bir kayıt altında görünen nesneleri algılamakta güçlük çekmektedir. Bakışları bulanır. Beynindeki basınç artar. Pençeleri titremeğe başlar. Tuhaf bir gece adamı gibi hisseder kendini. Sanki buhara binmiş, havaya çıkmıştır.

Ansızın durur kartal. O berzahların darlığını hisseder şahin. 'Hiçbir şey elinden tutup seni vazgeçiremezdi, belki de aynanın küçüklüğü şaşırttı, gel istersen bu cazibeyi aklına sığıştırmaya kalkma' der kartal. Kendisine acıyarak bakmasına aldırış edecek durumda değildir şahin. Bu merhamet gülümseyişinde çıldırtıcı bir gerçeğin gizlendiğini anlar. Ama geç kalmıştır. Kartal pençesini gevşetmekle kalmaz, bir de fiske vurur ona. Öykünün sonunu kolayca tahmin edebilirsiniz.

Mercan Gören Ses

Yine her şey eskisi gibi en pahalısından maroken koltuklarda, cam sehpalarda. Perdeler kadife.

Kapı antreye açılıyor. Antre dışarı bakıyor. Dışarıda gözlere çiçek toplayan bir rüzgâr.

Buğulu, masmavi cam. Şehri göstermiyor. Büroda daktilo tuşlarından, telefonlardan, kimsesizliklerden bunaldığım zaman kente çıkıyorum. Gözlere çiçek toplayan rüzgâra karışıyorum. Vitrin. Raflarda özenle sıralanmış İhya ciltleri, tozlu kısas-ı enbiyalar, birkaç mafya romanı, bermuda şeytan üçgeni, viski şişeleri, puro kutuları, lions kulüp armaları, pembe naylon güller. Telefona bağlanmış mesai saatleri içinde kimin kiminle ne meselesi olduğu bilinmeden, orada öylece duran kitaplar. Gölgeden çıkamıyorum. Masamda ders notları. Saatlerdir bomboş bakıyorum. Çetin Bey tele-

fonda, 'Beyefendi, ben imar planlarını...' Günlerdir perdeler, berzahlar içindeyim. Çetin Bey, müteahhit. Astsubayken Havacılar Sitesi Kooperatifi'ni kurup zengin olmuş. Alanya, Fethiye ve Gökova'da arsalar almış. Şimdi sesi, tırnaklarını törpüleyen sekreter kıza tanıdık bir it hırlayışını, bir kurbağa ötüşünü, bir yılan ıslığını hatırlatıyor. '...evet evet, ilgili yetkili yazısını da...' Siparişçi, İtalyan inşaat firmasının genel müdürüyle konuşuyor olmalı. Dışarıda ağaçlar salkımlarını takınmışlardır. Ateş ışığa medet veriyordur. Masamda ders notları, sekreter kızın aptal yüzü. Günlerdir Çetin Bey'in İtalyan firmayla Fethiye'de kuracağı tatil köyü için seferberiz. İmar İskân'dan Planlama Teşkilatı'na, gümrükten havayolları kargosuna koşuşturuyoruz. İmar planları onaylanıyor; dazlak kafalı, yağlı suratlı memurların dudakları arasından çıkacak sözcükleri bekliyoruz. Sekreter kız karşımdaki masada, Çetin Bey'in bağırmasına kulak kabartmış, yüzünde sıkıntılı bir ifadeyle duruyor. Çetin Bey kırık dökük İngilizcesiyle genel müdüre sık sık iltifat ediyor. 'Alo!... Alo! Hanımefendi görüşemiyoruz, alooo!' 'Evet evet, anlıyorum.' Her an ayrı bir renge giriyoruz. Her şey geçip gidiyor. Çankaya'daki bu büroda kaçıncı kıştan çıkıp hangi bahara giriyoruz? Ruhum el çekiyor. Ders notlarımdan aklımda kalan tek mısra: *Uyan ey kalbim vakt-i fecirde.*

Hani gezeceğim çiçekler, meyveler? Çetin Bey'in bağırtısı, sekreter sevimsiz sevimsiz gülümsüyor. 'Otuz milyon dolar, evet evet.' Ahizeyi diğer eline alıyor olmalı, birazdan puro yakıp nescafe isteyecek. 'Evet, bungalovlar için klasik bir üslup düşündük.' Sekreter kız çekmeceden aynasını çıkarıyor. 'Peki beyefendi, anladım, bekliyorum, çok mersi...'

'Yemeğe' diyerek çıkıyorum. Büyük bir şehre giriyorum. Şehirde büyük saraylar. Ağaçlar cezbe istiyor. Onlar ceset, yapraklar dil oluyor. Kalbimle bakıyor, kendime mal ediyorum.

Hep o firakı söylüyorlar. Dönüyorum. Mimar Halil Bey'in odasında rock'n roll çılgınlığı: 'Give me your heart, give me give me!...' Çetin Bey aceleyle çıkıyor, 'Arayan olursa Yahya Bey'in bürosundayım' diyor. 'Erol Bey aramıştı' diyor sekreter, 'Yine ne istiyor?' diye çıkışıyor. Erol, Yıldız Hanım'ın kocası. Yıldız Hanım ilkokul öğretmeni, Çetin Bey kız kardeşinin öğretmen olmasını bir türlü kabul etmiyor; Yıldız Hanım'ın beyninde ur olduğunu, kanser olduğunu söylüyorlar. Çetin Bey sekreteri duymamış gibi mimara sesleniyor, 'Halil Bey, Marini önümüzdeki hafta gelecek.' Mimar, patronun çıktığını görünce telefona sarılıyor. Temizlikçi kadın çay getiriyor, bir iç bulantısıyla koltuğa yığılıyorum. Elimde ders notlarından bir yaprak: *Uyan ey kalbim vakt-i seherde.*

Gece. Hâlâ bürodayım. Yeterlilik sınavı yaklaşıyor, kendimi hapsediyorum. Fikrimin dağılmadığı, kalbimin boğulmadığı anı arıyorum. Gün boyu olup bitenleri iğrenmeyle düşünüyorum. Korku içinde kalbim parçalanıyor. Bitirmem gereken imar raporlarını çıkarıp masaya yayıyorum. Öykü-Tur'da çalışan Murat'ı arıyorum. 'Tez ne âlemde?' diye soruyor, 'Aynen duruyor' diyorum. Hep aynı ses, hep aynı sessizlik... 'Eti-Sanat'ta nefis bir film vardı dün akşam.' Niçin ararım sanki? Ders notlarını çekmeceye tıkıştırıp çıkıyorum. Dışarıda hiç dinmeyecekmiş hissini veren uğultu. Şehrin dağdağası, hercümerci. İçimde büyüyen hasretler. Geniş pencereler açılıyor geceye. Karanlık, şehrin yüzüne rengârenk serpiliyor. Firak bekaya kaybolup başkalaşmıyor ve hiçbir şey kalbin alakasına değmiyor. Yılmaz Bey Alanya'dan dönüyor, Cemal Bey İstanbul'dan acele geliyor. Yılmaz Bey için 'melek gibidir' diyorlar. İkisi de Çetin Bey'in kardeşi. Yılmaz Bey, Hukuk'u bitirmiş, stajını hâlâ tamamlayamamış. Cemal Bey her fırsatta, 'İçimizde dürüst bir hayatı seçen sadece sen oldun, bu namussuzları unut artık' diyor. Cemal Bey, karısından

boşanmış, muhasebeci, 'İki defa intihara yeltendi' diyor şirketin İstanbul irtibat bürosunda. Yıldız Hanım'ı hastaneye yatırıyorlar. Kocası ilk uçakla geliyor, Çetin Bey pencereden Erol Bey'in geldiğini görünce sekreteri çağırıyor, 'Fethiye'de olduğumu söylersin' diyor. Dışarıda yağmur sağanaklaşıyor. Pencereden süzülen damlacıklara giriyorum. Fırtınalı bir yağmurla sonsuz güzellikteki çiçeklerin gülümseyişlerini görüyorum. Gün boyu bürodayım. Ne yaptığımı bilmeden, kiminle ne konuştuğumu seçemeden, sürekli çay, sigara içerek. Sonbaharı yaşıyorum. İçimde nazenin ve taze bir bahara yer hazırlanıyor.

Erol, Yıldız Hanım'ı anlatırken ağlıyor, Çetin Bey'in Yıldız'a öteden beri haksızlık ettiğini, onun ruhsuz bir canavar olduğunu, kardeşi ölürken hâlâ işleriyle meşgul olduğunu söylüyor. Muhasebeci, Çetin Bey'in odasına giriyor. Erol, sekretere çıkışıyor, muhasebeci, Yılmaz Bey'in yönetim kurulundan istifa etmesi gerektiğini söylüyor.

Erol küfrediyor, bağırıp çağırıyor, sekreter korkuyla bakıyor adama. Erol, Yıldız'ın kanser olduğunu söylüyor. Yılmaz Bey, mimarın odasında ağlıyor, telefon çalıyor, sekreter, 'Mister Marini efendim' diyor. Erol'u susturamıyorlar, 'Bu ne biçim kardeş, ne alçak bir insan yahu' diye bağırıyor Erol. 'İnsan bu kadar mı parayı sever, bu adam paraya tapıyor arkadaş...' Temizlikçi kadın izin istiyor, köyden kardeşi gelmiş. Yılmaz Bey lavaboda kusuyor. Zamanı bilmiyorum. Masadaki evraklarda saatleri eritiyorum. Ruhumun daracık bir mahbeste bunaldığını hissederek kendimden geçiyorum. *Uyan ey kalbim vakt-i seherde.*

'Baba' diyor Erol'un kızı, 'misafirler ne zaman gelecek?' 'Hoca da gelmedi' diyor Yılmaz Bey... Akşam, Yıldız Hanım'ın evindeyiz. Yattığı odadan hocanın sesi geliyor. 'Kendi şeytanını

recmet kızım' diyor, 'İnsan başıboş değil, bir celal ve gayret sillesine her vakit maruzdur.' Çetin Bey geç vakit geliyor. Marini'yi otele yerleştirdiğini, ancak gelebildiğini söylüyor. Kimsenin yüzüne bakmıyor, Yıldız'ın odasına giriyor. 'Kalbinin dili silinmez' diyor Cemal Bey. Süveyda. Korkuyla uyanıyorum. İzin isteyip çıkıyorum. Asansöre iltifat etmiyorum. Büroda sabah bi telaş bi telaş. Çetin Bey yok. Muhasebeci oradan oraya koşup duruyor. Gümrükçüler gelmiş, Çetin Bey'i arıyorlarmış, ihbar varmış. Uyuşturucu aradıklarını muhasebeciden öğreniyorum. Yeni imar planları hazırlanıyor, yüz milyon dolar diye iştahla geriniyor mimar. Çetin Bey Marini'yle Fethiye'ye gidiyor, araziyi göstermek için. Yıldız öldü ölecek, başından ayrılmıyorlar. Çetin Bey 'Oğlum, artık Avrupa'ya götürmesi mi kalmış' diye çıkışıyor telefonda Erol'a. Marini yeri ve projeyi beğeniyor. Villaların krokilerinde değişiklikler yapıp ortaklık için gerekli belgeleri hazırlıyorlar. Mimar, projeyi Liman Lokantası'ndaki yemekte bir daha anlatıyor. Çetin Bey'in, avukatının bürosunda olduğunu öğreniyorum, sekreter siz arayın diye yalvarıyor, arayıp ablasının öldüğünü söylüyorum. Ertesi gün sınavdan çıkıp aceleyle cenaze için Hacıbayram'a gidiyorum. Önce Kale'ye tırmanıp bir ağacın gölgesine sığınıyorum. Bahar faslındayım. Yeryüzünün dar dairesinde manasını bilip alıyorum, nakşını bırakıp gidiyorum. Şehrin, bir bahar gibi yüzüne; bir çiçek gibi kalbine konup kaldırılıyor, nazeninine bir naz esiyor tepeden: *Uyan ey kalbim vakt-i fecirde.*

Erol, beyaz bir sese bürünüyor. Yılmaz, Cemal caminin avlusuna yığılı kalıyorlar. Bakkal Fevzi ile kapıcı Hasan Efendi'yi seçiyorum kalabalıkta. İnsani arşa çıkmağa yol arıyor ruhum. Yeryüzü bir sayfa gibi açılıyor, şehre iniyorum. Kızılay'da mahşer: *Uyan ey kalbim vakt-i seherde'.*

Caddelerde, vitrinlerde yer altı çarşılarında, alt geçitlerde, üst geçitlerde paramparça akan insan seline karışıyorum.

Ruhumun yanmasıyla binlerce şey vücut buluyor. İnsan mahşeri içinde bütün gökların ve bütün yeryüzünün hareketlerindeki konuşmayı, konuşmalarındaki kelimeleri dinliyorum. Her şey, yıldız gibi ışığını, zayıf bir gölgesini bırakıp gidiyor. Ölümü seviyorum. Sevdiğim ölümün yüzünü göremiyorum, kayıtlı olan renkler hususiyetleri dağıtıyor, perde çekiyor. Yüksele yüksele külli bir mertebeye geliyorum, bütün çiçeklerin hükmüne geçiyorum. Kesif bir ayna oluyorum, ışıktaki yedi rengi dağıtıyorum içime, berzahlar araya giriyor, firaktan kurtulamıyorum. Nazarımı çekip gökyüzündeki güneşin yüzüne atıyorum, toprağa bakan yüzümü güneşe çeviriyorum, onun aynası oluyorum. Kalbime bakıyorum, kemal buluyorum. Belki sıfatlarımın renkleri ona bir renk veriyor. Ürperiyorum. Çığlık çığlığa seviniyorum. Hacıbayram'dan kabristana, kabristandan kendi kabrime akıyorum. Kabir kapım yolumun başında görünüp arkasında sonsuza açılan yol uzaktan uzağa nazarıma çarpıyor: *Uyan ey kalbim vakt-i fecirde.*

Her şey inceliyor. Her şey birbirine benziyor. Hiçbir şey seçemez oluyorum. Sanki hem her şey var hem hiçbir şey yok. Şehrin uğultusu. Kimse duymuyor. En küçük ses en gür melodiye karışıp haşmetli bir incelik veriyor. Cenazeye bakıyorum. Çığlık çığlığa bir şeyler bağırıp çağırıyor. Ses büyüyor, uğultu beynimi çatlatacak gibi şiddetleniyor, Yıldız'ın gözleri. Ağlıyor. Avluda öğrenciler. Dalga dalga yükselen sesler arasında rengini seçebildiğim sözcüklere yaklaşıyorum. Yıldız'ın sesi. Onu tanıyorum. Kuşluk vakti tomurcukları patlamış dallar üstünde hüzünlü ağlıyor. Onun ağlayışı da beni yumuşatıyor. Kalbini dinliyorum, ikimiz de ayrılıktan şikâyet ediyoruz. Fakat birbirimize anlatmıyoruz. O da yanıyor, ben de. İç yangınımızla birbirimizi anlıyoruz. Yıldız'ın sesini bir ben duyuyorum, bir de çiçekler: 'Beni nereye götürüyorsunuz?'

Ayna

Birkaç yıl içinde benden sonsuz bir firakla ayrılmıştın. Sahi milattan üç yüzyıl önce Aristo'dan mı ders almıştın? Yoksa Rumelili İskender'in soytarısı mıydın? Podyumlarda buharlar, bataklıklar, sisler yaptın. Cin fikirliydin. Önemli vurgunlarda. Çevreni buzullarla donatmakta üstüne yoktu.

Yüzünden. Odan buzul duvarlarıyla dört köşeliydi. Köşegen, dışbükey aynaların vardı. Her bir aynanda diğerlerinin resmi yansıyordu. Heyetine ve rengine göre eşyayı saklıyordu. Nefsini garip bir incelikle yansıtıyordun. Tavandan sarkan lambanın zayıf ışığına gözünü diktin, güçlükle duyulabilen bir sesle 'İnsanın yüzüne saldır' dedin. Kaşlarını çatınca korktun. Bir yerden okur gibi, 'Ben bunu uyutuyorum, çağırma beni' dedin. Oysa daha nesnel bir görüş ileri sürmen gerekiyordu. Tekrar baktın. Dört endam aynasıydı. İçlerinde görüntünün

şaşırtıcı çoğunluğu vardı. Kendilerine özgü misali bir odacık saklıyorlardı. Aynanda keyifli görünmeğe çalıştın.

Kendinde vehmettiğin dehaydı asıl ürküten seni. Yoksa aynalardaki sayısız odacıklar değil.

'Yine de her şey, kendimde bıraktığımdadır' diye düşündün. Diğerlerindeki resmi gördüğün zaman kendi aynandaki iki derece gölgelenmiş, gerçeği küçülmüş örneğine uyguladın. Derin bir ihtirasla 'Gerçek budur' dedin. Ona tapındın.

Yıldız Böceği

Yeryüzünü bir model yaptığın gibiydim. Yıldız böceğiydim. Yapıntı parlaklığımı su gibi parlaklara dağıtmıştım. Seninle bir ruh, iki ceset gibiydik. Senin için giymiştim bu cesedi. Kalabalık yerlerde huzur bulamıyordum. Ruhum kaldırmıyordu. Tek nüshasıydım sanki el yazması bulunmaz bir eserin. Geceden sonra sabahı işlemekti ödevim. O güzellerin temasıyla kalbini parçaladın, yollarında toprak oldun. Sürekli yüksek bir ışık diye alay ettin benimle, zevalsiz bir ırmağın kabarcıkları sandın. Şimdi yine buldum seni, kapını hafifçe araladım. Gözlerimin içine sevinçle bakıyorsun. Ölümden başka ümidin kalmadığını fısıldıyorum. Bütün damarlarının çekildiğini hissediyorsun. Dünyanın en acı sözlerini söylüyorum. Duraklıyorsun. Hiç istifimi bozmuyorum. Korkak bir dilenci gibi düşünceli düşünceli yüzüme bakıyorsun.

'Çığlığımdın sen benim, niçin terk edip gittin?' diyorsun. Çocukça bir saflıkla gülüyorum. Çileden çıkıyorsun. Haşir sabahıyla gözünü açman için çok geç. Hep aynı soğukkanlılıkla 'Demek ki' diyorum, 'çığlığın bu kadarmış.'

Kapı

Kör bir kedinin yazgısal yönelişle gidip gözüne ilaç olan otu bulması, sürüp iyileşmesi gibi, bitişiğimizdeki üniformalı adamlar koğuşundan bir jandarma çıktı, beni çağırdı. Sessiz bir sabahtı. Korkmuştu. 'Kapımız' dedi, 'kendi kendine kapandı, ne yaptıysak açılmıyor.' Kelime kelimeye bakardı. Tıpkı kalbime ihtar edildiği gibi, 'Bu size bir işarettir' dedim. 'Nöbetçisi olduğunuz, üzerine kapı kapattığınız insanlar içinde sizin gibi masumlar var. Ben tecritteyim. Ömrümün sonlarına doğru bir mağarada yaşamayı düşlüyordum, siz bunu erkene aldınız, bu hapsi mağara yaşantısına çevirdiniz. Ama münzevi değilim. Beni kendimle bırakmadığınız gibi dostlarımla görüşmeme de izin vermiyorsunuz. Hatta on yıldır görmediğim bir dostumla birkaç dakika görüşürken bana ihanet edip dış kapımızın ikincisini de kapamıştınız.' Üniformalı adam, 'Ne yani' dedi, 'onun cezası olarak mı kapandı kapımız?'

Yılan

O geceden önceki perşembe günü gezintiye çıkmıştım. Dönüşümde birbirine eklenmiş iki yılan gibi uzunca, simsiyah bir yılan geldi, arkadaşımla aramızdan ıslıklaşarak geçti. Korktun mu, diye düşünüp 'Gördün mü?' diye sordum. 'Neyi?' dedi arkadaşım. 'Bu dehşetli yılanı' dedim. 'Yok' dedi, 'görmedim.' Mahkeme salonuna gidiyorduk, koridor uzundu. 'Nasıl olur?' diye bağırdım, 'bu kadar büyük bir yılan aramızdan geçtiği halde görmedin.' O zaman hatırıma bir şey gelmedi. Sonra kalbime geldi ki bu bir işarettir.

Kuyu

Bir zamanlar aynı yolu paylaşan iki kardeş seyahate çıkmış. Az gitmiş uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, altı ay kış, altı ay güz gitmişler. Dağlardan yel, ovalardan sel gibi geçmişler. Gele gele bir kavşağa gelmişler. Yol ikiye ayrılmış. Sağ yana mı girsek, sol yana mı diye tereddütte kalmışlar ki karşılarına özü sözü bir, güvenilir, güzel bir insan çıkmış. En doğrusu ona danışmak diyerek yaklaşmışlar. Adam, yolun çatallaştığı yerde, tepedeki ceviz ağacının gövdesine sırtını vermiş, gölgeleniyormuş. Hayat ona göre bir ağacın gölgesinde birkaç saat konaklamaktan ibaretmiş. Bu esnada görülen bir rüyadan başka bir şey değilmiş. İki kardeş yaklaşıp selam vermişler. Adam istifini bozmadan almış selamı. Buyur etmiş, 'Oturun' demiş, 'soluklanın biraz.' Kardeşler şaşırmış. Adamın kendilerini önceden tanıyormuş gibi davranması tuhaflarına

gitmiş. Neyse uzatmayalım, oturmuşlar. Hoş beşten sonra, adam, 'Sizin gibi' demiş, 'nice yolcu aynı şeyi sordu defalarca, aynı cevabı aldı. Birazdan siz de soracaksınız.' Küçük kardeş atılmış, 'Neyi soracağımızı nereden biliyorsun?' demiş. Adam gülümsemiş, 'Sorusuz insan olmaz' demiş. Kardeş üstelemiş, 'Ama biz belki...' Adam sözüne girerek, 'Hangi yol iyidir, nereden gidelim, diye sormayacak mıydınız, derdiniz bu değil mi?' deyince küçük kardeş, 'Tam da böyle' demiş, 'tuhaf.' Adam, ' Tuhaf olan bunu sorup cevabını alanların, sonuçta kendi yolunu önceden seçmiş olmasıdır' demiş. Bir zaman söyleştikten sonra Adam, 'Bakın' demiş, 'takdiri size ait olmayan bir yola girip seyyah oldunuz. Yolculuk karşınıza sürekli sorular çıkaracak, sizi tercihlerle karşı karşıya getirecek. Hayat bir seçimler toplamıdır. Yaşamınızın bundan sonrasına yön verecek büyük sınava hazır mısınız?' Kardeşlerden ses seda çıkmamış. Adam, 'Sessizlik onaylamaktır' demiş ve sürdürmüş konuşmasını, 'O halde can kulağıyla dinleyin. Yolunuz ayrılıyor burada. Hangi yöne gideceğinize siz karar vereceksiniz. Girdiğiniz yolda yeni bir tercih hakkınız olmayacak. Verdiğiniz karar sizi nereye götürürse oraya gitmekten başka çareniz yok.'

Kardeşler iyice suskunlaşmışlar. Adam, 'Gelin' diyerek ayaklanmış. Kardeşlerin arasına girerek yolun çatallaştığı yerde dikilmiş. Gözlerini bir zaman sağ ve sol yolda gezdirmiş. Küçük kardeş, 'Peki' demiş, 'hangisini izlememizi salık verirsin?' Adam, derin derin soluklanarak, 'Bakın' demiş, 'şu yola iyi bakın.' Kardeşler, adamın işaretlediği sağa kıvrılarak göz alabildiğine uzayan tozlu yola bakmışlar. 'Şayet' diye sürdürmüş konuşmasını Adam, 'buraya saparsanız sizi uymanız gereken sıkı kurallar bekliyor. Bu seçiminizle sıkıntı ve meşakkate katlanmayı da göze almış olacaksınız. Öyle keyfinizce davranmayacaksınız. Bu özverinize karşılık sonuçta

sizi mutluluk ve güzellik bekliyor.' 'Peki' diye sormuş küçük kardeş, 'öteki yol?' 'Dur' demiş Adam, 'sabırsızlanma, şimdi ona geliyorum. İyi bakın ona. Özgürlüğün ve serbestliğin neredeyse sınırsız olduğu bir yoldur orası. Buna karşılık tehlikelerle doludur ve sonu dayanılması güç bir azaba çıkar.'

Adam bir kez daha derince soluklanarak kardeşlere bakmış, 'Şimdi' demiş, 'seçiminizde özgürsünüz, dilediğinizce eyleyebilirsiniz. Hadi bana eyvallah.'

Ve ansızın gözden yitip gitmiş. Kardeşler şaşkınlık içinde bir zaman bakınıp durmuşlar.

Küçük kardeş, öyle kurala kaideye uymak, meşakkate katlanmak, sonunda mutluluk olsa da eziyetli bir hayatı tercih etmek istemiyormuş, bu yüzden gözü sol yolda imiş. Büyüğü kardeşinin niyetini sezince sessiz sedasız ayrılmış ondan ve sağ yola koyularak gözden yitip gitmiş.

İkisi de derelerden sel, tepelerden yel gibi gitmişler.

Büyüğünün yolu gide gide bir çöle çıkmış.

Uçsuz bucaksız, göz alabildiğine uzayan, tepede güneşin kavurduğu, yerde kumların savurduğu, ıssız, kimsesiz bir çöl.

Yüreğine bir korku çöreklenmiş.

Durup soluklanmış dikenli bodur bir ağacın dibinde. Göz kapakları ağır ağır inmiş, oracığa yığılıp kalmış. Ben diyeyim üç, siz deyin beş saat uyuduktan sonra uyanıp şöyle bir çevresine bakınmış ki ansızın ödünü patlatan bir seda duymuş. İlkin anlayamamış in midir, cin midir, yoksa bilmediği bir canavar mıdır?

Çok geçmeden bir toz bulutu havalanmış ve sıcağın bunalttığı, açlığın çıldırttığı koca bir arslan görünmüş. Adam neye uğradığını şaşırmış, can havliyle kaçmaya başlamış, bu hal bu melalde biri kaçıp öteki kovalarken, adamcağızın önüne

bir kuyu çıkmış. Dönüp bakmaya fırsat bile bulamadan atıvermiş kendini. Ben diyeyim altmış, siz deyin yetmiş arşın derinliğindeymiş kuyu. Hızla düşerken aşağıya, olacak bu ya, bir ağacın boşluğa verdiği köke takılıp öylece asılı kalmış. Neredeyim, bu hal neyin nesi demeye mecal bulamazken, orada öylece asılı bir haldeyken, az biraz soluklanıp bakınca yukarıda ne görsün. Arslan daha bir kudurmuş, ağzından salyalar saçarak bekliyor. Bu kez aşağı bakmış adam, karanlığa alışınca gözleri ne görsün, dev bir yılan, gözleri parlıyor, başını kaldırmış, çatal dilini uzatıyor. Korkudan öleyazmış.

Ağır ağır doğrularak elbisesinin takıldığı ağaç kökünе tutunmuş, tartmış biraz, 'Eh bari, bu sağlam.' Bakalım devran ne gösterecek demeye kalmadan, o da ne, ağacın kökünü, topraktan çıktığı yerde, biri beyaz öteki siyah iki fare kemirip durmaktalar. İşte o zaman 'Eyvah' demiş. Çaresizlik içinde beklemeye başlamış. Bir saat, iki saat, üç saat derken ne kadar geçti, neler olup bitti, kardeşi ne halde diye düşüncelere dalıp gitmiş. Midesi hışırdamaya başlamış, acıkmış. Tekrar bakmış yukarı ve aşağı, arslan ile yılan tetikteler. Kollarının dermanı azalıyormuş. Siyah beyaz fareler ağacı kemirmeye devam ediyormuş. Açlık ve korkudan dermanı tam kesilmek üzereyken, yanını yöresini bakışlarıyla tarayınca ne görsün. Tutunduğu ağacın dallarında dibi şekerlenmiş incirler, çatlamış narlar, kızarmış elmalar... Tam uzanacakken içinden bir ses, 'Sakın' demiş, 'görmüyor musun ne haldesin? Yukarıda arslan, aşağıda ejderha, tutunduğun dal kırıldı kırılacak, bu meyvelerde bir hal olmasın, bekle bakalım, bir iş var işin içinde, sabret sonu açılacak.' İçindeki sese uyup vazgeçmiş, 'Dayan bakalım' demiş kendi kendine, 'sonu ferah demişti adam.'

Büyüğü bu halde iken gelelim küçüğüne. Aynı işler onun da başına gelmiş, onun da çöle çıkmış yolu. Bir farkla ki yolda kimindir, kimin değildir diye düşünmeksizin rast geldiği

bağlardan bahçelerden meyveler, sebzeler çalmış. Kimindir, kimin değildir diye akıl etmeksizin karşısına çıkan atı, merkebi binek diye almış, ölesiye sürmüş, ölünce yolda bırakmış. Boş evleri talan etmiş, dolusunu yağmalamış. Arslandan kaçarken düşmüş kuyuya, takılmış bol yemişli bir ağacın dalma, asılı kalmışken, çaresizliğine bakmadan ve işin aslında bir iş olup olmadığını düşünmeden saldırmış yemişlere, yedikçe yiyesi gelmiş, doydukça acıkmış, lakin meyveler zehirli olduğundan başlamış kıvranmaya. Öyle bir sancı öyle bir ağrı ki can dayanmaz.

Küçüğü bu hal, bu melaldeyken büyük kardeş, yemişlere dokunmadan, o halde bekleyip dururken, 'Bu çaresizliğin bir sebebi olmalı, şu arslana da ejderhaya da hükmü geçen birine halimi arz etmeliyim' diyerek başlamış niyaza. 'Ey bu yerlerin hâkimi, senin bahtına düştüm, sana sığınıyorum, seni arıyor, seni bekliyorum. Bu yolculukta karşıma çıkan her engel senin yaşattığın sınavın bir durağıdır. Güçsüzlüğüm gücündendir, dermansızlığım şifa vericiliğinden. Dert verdiklerine derman, can verdiklerine canan veren sensin. Arslan da yılan da senin izninle, senin mülkünde senin buyruğunla hareket eder, sen ol dersin ve olur her şey. Merhametine sığınıyorum, bana bir yol göster, bir kapı aç' demiş. Der demez kuyunun duvarı yarılmış, adama geçit vermiş, kolayca çıkıp kurtulmuş oradan. Gelmiş ki ne görsün; yemyeşil bir bahçe, tertemiz bir yol, akla hayale sığmaz güzellikler, serin, billur sular çağıldıyor, ağaçların meyvelerden dalları kırılıyor.

Gözleri ve dimağı kamaşmış bir halde gezip dolaşmış, karnını doyurmuş, serin serin uyumuş, dinlenmiş ama aklı kardeşindeymiş.

Kardeşi meyvelerin zehrinden kıvranıp bir zaman acı çekmiş, nihayet fareler ağacın kökünden eser bırakmayınca da kuyunun dibine, ejderhanın ağzına, yokluğa yuvarlanmış.

"*Kapı, Yılan, Gerçeği İnciten Papağan* çarptı beni. Bir Türk Kafka'sıyla karşılaştığımı duydum. Borges'i düşündüm. Benzersizliğinin sürmesini çok isterim. Kısa öykülerinin çarpıcılığı ağırlık kazandırıyor."

İlhan Berk

"Yalsızuçanlar, hikmetli üslubu ile tasavvufi bir söyleyiş yakalamaya çalışıyor ki ben de uzun süredir düşünüp dururum bunu. Zor, ama imkânsız değil."

Mustafa Kutlu

"Zifiri karanlıkta etrafı görebilen birkaç kişiyle karşılaştım, Sadık Yalsızuçanlar onlardan biri. Yarısı vergidir. Öteki yarısı için çalışmış, çalışıyor, çalışacak: Işığı(nı) besleyecek kaynaklar konusunda safkan özgür, kendine tuhaf yasaklamalar getirmemiş, hiçbir önyargı tanımamış: Pek seyrektir. [...] Sadık Yalsızuçanlar, biz parçalar halinde okuyor, tanışıyor olsak da büyük, 'blok' bir hikâye kuruyor. Balzac'ın dev projesi 'İnsanlık Komedyası'nın başka bir çağda, farklı bir coğrafyada, özgün şahıs tablosuyla gerçekleşen yepyeni versiyonu bu."

Enis Batur

"Yalsızuçanlar'ın hikâyelerinin temelini oluşturan masal / tasavvuf / sürrealizm üçlüsü ve metafizik arayış gerilimi, onu Türk hikâyeciliğinde yepyeni bir yerin sahibi kılıyor."

Beşir Ayvazoğlu

ISBN 978-605-08-0854-4

9 786050 808544

₺17,50

timas.com.tr